Colecţie coordonată de
DENISA COMĂNESCU

Raftul Denisei

Traducerea acestei cărţi a beneficiat de o subvenţie acordată de Institut Ramon Llull

institut ramon llull
Limbă şi cultură catalană

NÚRIA PRADAS
AROMA TIMPULUI
Traducere din catalană şi note de JAN A BALACCIU MATEI

HUMANITAS fiction

Redactor: Elena Lazar
Coperta: Angela Rotaru
Tehnoredactor: Manuela Măxineanu
Corector: Cristina Jelescu
DTP: Dragoş Dumitrescu, Veronica Dinu
Tipărit la Master Print Super Offset
NÚRIA PRADAS
LAROMA DEL TEMPS
Copyright © Núria Pradas Andreu, 2015
Translation rights arranged by Sandra Bruna Agencia Literaria, SL.
All rights reserved.
© HUMANITAS FICTION, 2020, pentru prezenta versiune românească
Descrierea CIP a Bibliotecii Naţionale a României
PRADAS, NÚRIA
Aroma timpului / Núria Pradas; trad. din catalană de Jana Balacciu Matei.
— Bucureşti: Humanitas Fiction, 2020 ISBN 978 – 606 – 779 – 722-O
I. Balacciu Matei, Jana (trad.)
821.134.1

EDITURA HUMANITAS FICTION
Piaţa Presei Libere 1, 013701 Bucureşti, România tel. 021/408 83 50, fax 021/408 83 51 www.humanitas.ro
Comenzi online: www.libhumanitas.ro
Comenzi prin e-mail: vânzărilibhumanitas.ro
Comenzi telefonice: 0723 684 194
Cititorilor, *Voi faceţi acest lucru posibil*.
O femeie care nu se parfumează nu are viitor.
Coco Chanel
Parfumul este cea mai intensă formă a amintirii.
Jean-Paul Guerlain
Subiectul romanului pe care îl citiţi este inspirat, parţial, din realitate, mai ales în privinţa creării unuia dintre cele mai emblematice parfumuri ale secolului XX: Chanel N° 5.
M-am făcut ecoul legendei care înconjoară atât crearea lui, cât şi colaborarea dintre Coco Chanel şi Ernest Beaux.
Am încercat, pe cât mi-a stat în puteri, să înţeleg şi să zugrăvesc momentul decisiv prin care trecea arta parfumeriei la începuturile secolului XX, integrându-l în această istorisire.
Pe de altă parte, protagoniştii ei, Pablo Soto, Claudine, familia Parés, sunt rodul imaginaţiei mele şi reflectă doar o realitate narativă.
Am încercat să transmit, şi sper că am reuşit, frumuseţea peisajelor din Provence, unde se desfăşoară o bună parte din acţiune, care mi-au fost motiv de inspiraţie şi mi-au rămas întipărite în inimă pentru totdeauna.
BARCELONA
PARIS
GRASSE
MOARTEA TATĂLUI *Barcelona*, *februarie 1916*
1
Patru bărbaţi duceau sicriul. Purtau întipărită pe chipuri istovirea celor nevoiţi să care greutatea morţii. În fruntea cortegiului, Pablito, cu capul plecat, îşi răsucea în

mâini şapca, de parcă ar fi fost o jucărie. Ultima jucărie a copilăriei lui. Lângă el, păşea Enric, un băieţel de aceeaşi vârstă, ceva mai înalt şi mai împlinit, iar în spatele celor doi, Quimera, mama lui Enric, toată în negru, urmată de aproape de părintele Bernat. Îi însoţeau câţiva vecini şi vecine, puţini. Pete negre, triste, îşi târau picioarele şi sufletele prin noroaiele din Horta.

Micul cortegiu se îndrepta încet, cu paşi abătuţi, spre Biserica Sfântul Ioan. Apoi, după terminarea slujbei, mai aveau de străbătut o bucată bună până la cimitirul care privea din depărtare cartierul. Va rămâne acolo Ramiro Soto, dormindu-şi somnul de veci lângă Marie, soţia lui. îl aştepta, nu de multă vreme. Amândoi se duseseră prea devreme din această lume.

După aceea, însoţind orfanul, aveau să se întoarcă toţi de unde plecaseră: în strada Aiguafreda, strada spălătoreselor.

Era o zi mohorâtă.

Când scoteau din casă sicriul, o pânză de nori negri acoperise soarele cu un văl opac. Parcă şi dimineaţa voia să îmbrace haine de doliu.

Era o zi tristă.

Străzi goale, cu obloanele prăvăliilor coborâte în semn de doliu. Pe strada de lângă piaţă, micul orfan a ridicat o clipă ochii, până atunci pironiţi în pământ. I se părea stranie liniştea care îi sfredelea urechile, Lipsindu-l de muzica cotidiană. I-a căzut privirea pe câţiva oameni, bărbaţi şi femei, ieşiţi din ateliere şi prăvălii să-şi ia rămas-bun de la tatăl lui, care pleca în acea călătorie. Ultima. Cu coada ochiului, le-a văzut închinându-se pe Mundeta de la cuptorul de pâine şi pe doamna Ramona de la mercerie. Şi, înainte de a-şi pleca din nou capul, a mai avut timp să-i zărească pe Manei, vânzătorul de fructe, şi pe domnul Oliveres, farmacistul, în faţa uşilor de la magazinele lor, cu privirea plecată şi şepcile în mâini în semn de respect.

Simţi pe umeri greutatea alinătoare a braţului lui Enric, prietenul lui, care-i zâmbea încurajator. Şi-a înghiţit

scâncetul.

Străzile pe care le străbăteau fuseseră până acum străzile copilăriei lui. Străzi ale jocurilor. Străzi cu oameni aşezaţi la poartă să se răcorească, până la ceasul când se goleau spălătoriile şi se umplea totul de apă murdară, atunci înşfăcau scaune şi copii şi-o luau la fugă. Şi-n apă clipoceau râsetele plozilor şi câte-un pleosc! făcut pe ascuns urmat de-o palmă şi de-o înjurătură.

Şi-a zis că totul se sfârşise. Că ducea totul cu ea ploaia care începuse să bată în ferestrele caselor din cartier, formând băltoace în care clipocea acum doar melancolia.

S-au deschis umbrelele, negre, funebre, ca nişte corbi mari.

Pablito se feri de umbrela pe care i-o oferea părintele. Îi făcea bine apa. Îl spăla pe dinafară, deşi tristeţea îi şerpuia în ochi şi-i înfigea colţii în stomac. Lacrimile îi ardeau gâtul. A deschis gura, ca picăturile de ploaie să le împingă în jos. Şi le înghiţea. Înghiţea apa curată a ploii şi lacrimile. Şi, înghiţindu-le, se transformau în furie. O furie neagră, fierbinte, care părea să-l sufoce. Nouă, fiindcă el furie nu simţise niciodată. Avea doar unsprezece ani, şi la unsprezece ani e prea devreme să te înfurii pe viaţă.

La biserică, Pablito a ascultat iară să clipească cuvintele părintelui Bernat, strângându-şi în mâini şapca. Din când în când, îşi arunca în spate zuluful rebel care, în absenţa şepcii, se încăpăţâna să-i cadă peste ochi. Mirosul de tămâie, de biserică îl înăbuşea. Mirosul acela avea să-i rămână în nări, întipărit în creier, unit pentru totdeauna cu amintirea morţii. Ca şi mirosul de pământ ud din cimitirul unde, când au ajuns, ploaia a încetat.

Parfumul absenţelor.

Au deschis nişa şi au ieşit la iveală resturile sicriului în care se odihnea mama lui. Quimera, cea care-i fusese atât de bună prietenă, i-a şoptit băiatului ceva la ureche, de parcă i-ar fi spus un secret, ca să-l distragă. Voia să-l ia

de acolo cu vorbe blajine, să-l scutească de spectacolul funest. Pablito s-a dezlipit însă de femeie şi a rămas pironit cu încăpăţânare pe loc, cu inima bubuindu-i furioasă în piept. Nici Enric nu s-a dat dus de lângă el, deşi Quimera îl împingea în spate.

Avea doar şase ani când îl părăsise Marie. Îi uitase chipul şi glasul. Trăia însă în inima lui prin tot ce-i povestea tata. Asta era pentru el mama: o figură plăsmuită de imaginaţia lui, ca un personaj dintr-o carte îndrăgită.

Îi promisese tatălui său că n-o să lase imaginea aceea să cadă în nefiinţă. Că veşnic o să aibă un loc în inimă pentru mama lui. Că o să aibă grijă de mormântul ei, că o să-i ducă flori de fiecare cincisprezece august, ziua numelui ei, şi de întâi noiembrie, ziua când cei vii sunt aproape de morţii lor.

Tată şi fiu stătuseră mult de vorbă în ultimele zile de viaţă >» ale lui Ramiro. Tatăl îi povestise multe lucruri şi-i spusese să încerce să nu le uite. Îi mai ceruse să-şi aducă aminte întotdeauna de unde vine şi cine este. Niciunul din cei doi, nici Ramiro, nici Pablito, nu amintise de moartea care din nou se apropia. Bărbatul ştia că în curând, foarte curând, şi el va deveni parte din lumea amintirilor. De aceea se grăbea să-şi povăţuiască fiul. Apoi, nimic nu va mai avea importanţă. Ramiro era convins că după moarte totul e tăcere.

Drept, în faţa nişei în care i se odihnea mama şi unde curând aveau să-i închidă şi tatăl, Pablito, în ciuda puţinilor săi ani, era conştient de singurătatea lui, conştient că toţi cei pe care îi iubise atât de mult începeau să trăiască în lumea ceţoasă a amintirilor. Poate de aceea, ca să-i împiedice să dispară de tot, rămăsese cu privirea magnetic ancorată de sicriul mamei, n-o îndepărtase nici când l-au deschis şi au scos resturile celei care-l adusese pe lumea asta şi care acum i se părea atât de tristă. Atât de dezolantă.

Nemişcat, cu privirea ţintuită în golul negru, a urmărit cum introduceau sicriul lui Ramiro. Şi cum au

închis nişa.

Zdrang.

Ferecaţi.

Şi nu a plâns.

Fiindcă imensa lui jale nu putea fi plânsă decât pe dinăuntru. În singurătate. În totală singurătate.

2

Quimera i-a spus părintelui că noaptea aia ea şi Enric o să doarmă cu băiatul.

— Cu toate că mâine trebuie să mă scol cu noaptea-n cap, să-mi iau căruţul şi să mă duc după rufele pentru spălat, vreau să fie cu cineva noaptea asta, la el acasă. Enric o să stea cu el, să mai uite. Ştiţi cât de buni prieteni sunt. S-au născut la zece zile diferenţă şi de când au venit pe lume nu s-au despărţit.

Părintele s-a lăsat să cadă într-un scaun din sufragerie, obosit, trist, şi a dat neatent din cap, da. Femeia îşi legă în spate un şorţ şi începu să trebăluiască, învăluită toată într-un ghem de gânduri pe care îl deşira cu voce tare:

— Şi mâine e o zi. O să-i fac loc la noi, cum altfel? Cât o fi nevoie. Bietul copil!

— A oftat din rărunchi.

— Ce tristă e uneori viaţa, nu, părinte?

— Aşa e, Quimera.

— Întâi Maria şi acum Ramiro. Spuneţi… Ce-o să sentâmple cu copilul ăsta?

— Să sperăm c-o să fie bine, măi femeie. Hai să nu facem profeţii negre, şi-aşa e destul de rău acum.

Quimera nu ştia ce înseamnă să stai locului. Cât vorbea cu părintele, bătuse câteva ouă şi-acum punea pe foc o tigaie.

— Fac o omletă pentru Pablito, cine ştie de când n-o mai fi pus ceva în gură. Azi-dimineaţă le-am pregătit o gustare la amândoi, lui şi lui Enric. Al meu a-nftilecat-o în două minute, că, ştiţi? e un haplea. Dar Pablito nici nu s-a atins. Sărăcuţul!

Absorbit în gândurile lui, părintele n-a răspuns. Deodată a ridicat capul:

— Quimera, fii amabilă şi cheamă-l pe băiat. Trebuie să-i explic… mă rog… asta… şi a scos o scrisoare din buzunarul sutanei.

Pablito a ieşit din dormitor, s-a dus în sufragerie şi s-a aşezat lângă părinte. Dacă ar fi fost după el, ar fi rămas închis în odaia aia tot restul vieţii, să nu mai vadă pe nimeni, să nu mai vorbească cu nimeni. Doar cu Enric, care nu fusese niciodată prea vorbăreţ. Dar asta nu putea s-o facă, îşi dădea seama. Mai ales fiindcă unul dintre ultimele lucruri pe care i le spusese tatăl său, când nu mai putea nici să se ridice din pat fără să se sufoce, fusese să-i dea ascultare întru totul părintelui Bernat, că el o să-l ajute.

Preotul a pus scrisoarea pe masă şi a acoperit-o cu mâinile lui grăsuţe, cu degetele scurte ca nişte cârnăciori.

— Ştii ce-i asta, Pablito?

— O scrisoare, răspunse băiatul mohorât.

— Bun, băiete, vreau să zic dacă ştii… dacă-ţi închipui ce se spune-n ea.

A dat din cap că nu. Cum ar fi putut să ştie, dacă era nedesfăcută? Uneori, preotul spunea lucruri ciudate rău. De ghicitori îi ardea?

Atunci părintele Bernat a început să vorbească despre tatăl şi despre mama lui fără să facă economie de *odihnească-se-n pace*:

— Pe mama ta, deşi în cartier toată lumea îi zicea Maria, o chema de fapt Marie, căci era franţuzoaică.

A tăcut şi-a aşteptat câteva clipe un răspuns al băiatului. Dar Pablito n-a zis nimic. Nici măcar nu şi-a ridicat ochii din pământ.

— Marie Huard, ştii asta, nu, băiete?

A dat din cap că da.

— Şi ce mai ştii despre mama ta? a insistat părintele. Poate Pablito nu ştia prea multe despre mama lui; sau poate nu avea niciun chef să vorbească. Oricum, n-a mai

zis nimic; s-a mulţumit să-şi lase capul în jos şi să dea din umeri într-un gest care nu indica niciun fel de deschidere spre dialog. Părintele şi-a proptit coatele pe masă, cu degetele mâinilor împletite. Şi a început să vorbească el, fără grabă, căutându-şi cuvintele şi sperând din toată inima să nu ia decizii greşite, ca povestea aia tristă să se termine cât mai bine pentru copil. Părintele Bernat era un bun creştin.

— Uite, fiule, trebuie să ştii, dacă încă nu ştii sau nu-ţi aminteşti, că mama ta avea rude în Franţa. Şi anume o soră, care, normal, este mătuşa ta. Nu ştiu dacă taică-tău ţi-a vorbit vreodată despre ea. Mie, da, când s-a îmbolnăvit. Mă urmăreşti, da, fiule?

Câteva broboane reci de sudoare îi alunecau părintelui pe frunte. Deseori, a fi în slujba comunităţii te obligă să faci lucruri pe care nu ţi le-ai fi dorit niciodată.

Copilul parcă nici nu-l asculta. În faţa tăcerii neclintite a băiatului, părintele a continuat, cu inima tot mai strânsă:

— După ce a murit mama ta, taică-tău n-a mai ţinut legătura cu mătuşa din Franţa. Dar… acum nu contează.

Ea este singura ta familie, nu? De-aia taică-tău mi-a dat adresa ei şi, uite, vezi? – a ridicat plicul – i-am scris.

Pablito şi-a înălţat brusc capul şi a rămas cu ochii ţintă la părinte; atât de holbaţi, de parcă îl asculta cu ochii.

— Îi cer să te ia în grija ei. Acum, că părinţii tăi nu mai sunt, asta e cea mai bună soluţie, fiule. Tu trebuie să stai cu familia ta.

Băiatul i-a susţinut privirea. Parcă timpul se oprise în loc, trasând un mare semn de întrebare, şi, apoi, când ceasul şi-a reluat mersul, Pablito şi-a coborât din nou ochii, s-a ridicat fără o vorbă şi a fugit să se închidă în dormitor.

Quimera, care ascultase din bucătărie, îşi făcu apariţia în sufragerie. S-a aşezat pe scaunul părăsit de copil, ştergându-şi ochii umezi:

— O, Doamne, Dumnezeule!!!

3

Intensul miros vegetal, acru, al covorului de frunze ude din curte urca până în camera lui Pablito. Un miros cunoscut, familiar, mângâietor. În bătaia vântului, plantele agăţătoare parcă-i vorbeau. Pendulând în aer, murmurele lor urcau pe pereţi şi-i şopteau la ureche compasiunea. Din pat, băiatul urmărea roboteala Quimetei prin casă. Incapabilă să stea, femeia o făcuse lună; frecase, gătise, pusese totul la locul lui şi acum iar freca. Totul presărat cu suspine şi cu *Tatăl nostru* rostit pentru sufletul Mariei ei dragi şi al bărbatului ei, atât de posacul Ramiro Soto; şi, mai ales, pentru copil. Pentru norocul bietului orfan.

— O, Doamne! Şi dacă nu-l primesc rudele alea străine, că Dumnezeu ştie ce-or zice la gândul că trebuie să se-ncarce cu o încă o gură, ce-o să se-ntâmple cu băiatul Mariei?…

Dădu din cap şi se sprijini în mătură:

— Cum îi mai ducea dorul Maria surorii ei din Franţa! Ramiro nici nu-i cunoştea rudele. Nu se văzuseră niciodată. Şi-acum? O să ia copilul? Şi, dacă nu, ce-o să se-ntâmple cu el, bietul? Orfelinatul! Asta-l aşteaptă. O, Doamne! Dac-aş putea să-l ţin la mine, l-aş ţine, dar cum s-o fac, amărâta de mine?

Îşi privi mâinile. Roşii, aspre, umflate de-atâta frecat rufele bogătaşilor. Dar nu asta era cel mai rău. Cel mai rău lucru era durerea de spate care n-o lăsa să păşească dreaptă, nici să se odihnească noaptea. Putea ea, ca să ia băieţelul ăla, să se spetească şi mai mult?

Şi-a şters lacrimile cu o batistă udă, mototolită, luată din buzunarul şorţului. Vărsase multe zilele alea. S-a întins îmbrăcată pe patul din camera mare. Patul în care murise Ramiro. Şi, înainte, Maria. Ruptă de oboseală, nu i-a luat mult să adoarmă.

Când a auzit respiraţia regulată a Quimetei în camera de alături, Pablito a dat drumul aerului pe care îl reţinuse atât timp în plămâni, un aer plin de singurătate şi de frică. Un plâns mut i-a năvălit în piept, în ochi şi în suflet.

Cu grijă să nu-l trezească pe Enric, care dormea jos, la picioarele patului, pe o saltea, şi-a cuibărit capul în pernă şi, cu maturitatea tocmai dobândită, a înţeles că chipul părinţilor săi începea să se transforme în pulbere.

UN TURN LA PARIS *Paris, august 1888*

1

Picioarele turnului creşteau şi se lărgeau ca ale unei mari piramide de fier. Muncitorii lucrau învăluiri într-un nor des de smoală şi huilă, ce le intra pe gât. Zgomotul metalului gemând sub ciocane îi asurzea. Lucrau la nituiri de parcă ar fi fost nişte fierari dintr-un sat oarecare, bătând ritmic pe nicovală. Dar nu erau. Nici nu băteau vertical, de sus în jos, ci orizontal. De fiecare dată ieşeau scântei. Proiectaţi pe fondul albastru al cerului Parisului, muncitorii păreau să culeagă fulgere cu mâinile.

Ecoul construirii marelui turn reticular din oţel care se ridica în Paris, cu ocazia Expoziţiei Universale ce urma să aibă loc în 1889, ajunsese în ziarele din jumătate de lume. Ramiro Soto citi articolul cu ochi lacomi. împături cu grijă ziarul şi-l puse, împreună cu altele, în cutia de carton pe care o ţinea sub patul lui de la pensiune:

Adelantan extraordinariamente en el Campo de Marte las obras de la famosa torre que ha de ser asombro de la Exposición de 1889. Interesante por extremo es hoy una visita al gran taller donde se están construyendo las piezas enormes que han de formar la torre de trescientos metros.

Puede ya adquirirse ¡dea de la importancia de la empresa, aunque no sea más que bajo el punto de vista del arte metalúrgico. Actualmente Ios pilares del edificio, de los cuales uno ya tiene la altura de veinte metros, han consumido en su fundición 550.000 kilogramos de hierro. Ca şi otro tanto de material espera almacenado a que se forje. […] Ciento sesenta y un obreros constituyen actualmente el personal del taller. Trabajan sân cesar, hasta Ios domingos, desde las cinco de la mañana hasta las siete de la tarde. Desde que comenzaron Ios trabajos, es

decir, desde el 1 de febrero último, no se han interrumpido mas que durante tres días, incluyendo entre ellos el de la fiesta nacionál […J.[1]

La Vanguardia, 11 de agosto de 1887

Ramiro avea un vis ce-i făcea ochii să strălucească şi să vadă omul care voia să fie. Care va fi.

2

Înalt, bine clădit, cu o privire de cuarţ, care voia parcă să străpungă viaţa, Ramiro ştia să trăiască într-un singur fel, să meargă înainte transformându-şi visurile în realitate. Vecla, târgul murcian care-l văzuse născându-se, devenise rapid prea mic ca să le cuprindă. Erau patru ani de când rămăsese singur pe lume. Părinţii îi lăsaseră o casă umilă şi ceva pământ, pe care nu voia să-l lucreze. Îi lăsaseră, mai ales, puţina carte din anii de şcoală, în care învăţase să citească, să scrie şi să se piardă în hărţi ce-i arătau dimensiunile unei lumi pe măsura aşteptărilor lui.

A dat pământul în arendă şi a încercat alt fel de meserii decât îi oferea colţişorul ăla de lume. A lucrat într-o fabrică de băuturi spirtoase şi în alta de săpunuri. Nimic nu părea a-i fi pe plac, până s-a angajat ca ucenic într-o fierărie şi, tot bătând cu ciocanul metalul fierbinte, părea să-şi descarce furia firii lui neîmblânzite. În mica fierărie a deprins rudimentele unui meşteşug în care se simţea bine. Convins că-şi găsise, dacă nu altceva, măcar începutul de drum, şi-a vândut casa şi pământul. A aruncat într-o valiză

---

1 în Champ-de-Mars progresează cu pași repezi lucrările faimosului turn ce urmează a fi surpriza Expoziției din 1889. O vizită în marele atelier în care se construiesc enormele piese ce trebuie să formeze turnul de trei sute de metri este astăzi extraordinar de interesantă. îți poți face o idee despre importanța lucrării, chiar dacă doar sub aspectul artei metalurgice. în momentul ăsta, pentru turnarea picioarelor construcției, între care unul are deja înălțimea de douăzeci de metri, s-au consumat 550 000 kilograme de fier. Aproape tot atâta material așteaptă depozitat în vederea forjării. […] O sută șaizeci și unu de muncitori lucrează în acest moment în atelier. Muncesc continuu, chiar și duminica, de la 1 februarie nu s-a întrerupt lucrul decât trei zile, între care sărbătoarea națională […].
La Vanguardia, 11 august 1887 (în spaniolă în original).

ponosită câteva lucruri, căci drumurile se străbat mai repede când călătoreşti cu bagaj puţin, şi a pornit spre Barcelona.

Avea şaptesprezece ani.

Şi visuri iară măsură.

3

Ajuns în oraş, a luat-o drept spre cartierul Barceloneta, unde se înălţa cea mai importantă uzină de construcţii de maşini, *La Maquinista Terrestre y Marítima*. Auzise multe despre ea şi acolo, doar acolo, voia să lucreze.

Foarte curând dorinţa i-a devenit realitate, a putut intra în atelierele de construcţii de maşini. Tânăr, voinic, muncea din răsputeri, dar şi învăţa repede. Muncitorii mai în vârstă l-au primit bine şi s-au arătat de îndată dispuşi să-i dezvăluie tainele meseriei. A început să le deprindă şi aşa a ajuns specialist în nituite.

Unul dintre oamenii aceia mai în vârstă îi arătase prima oară ştirea din ziar. La Paris se construia un turn din oţel.

un mare arc de triumf, ce urma să ajungă la trei sute de metri înălţime.

Întâi, Ramiro nu crezuse. Se crucea. Isprava aia i se părea imposibilă. Trei sute de metri? Presupunând că structura ar rezista şi picioarele n-o să cadă împinse de gradul de înclinare, cum o să urce materialul?

Curiozitatea a fost mai puternică decât îndoielile şi suspiciunile şi a tot crescut. Ramiro a început să strângă, într-o cutie ascunsă sub pat, toate articolele care vorbeau despre turnul-minune ce se construia la Paris. Noaptea, în singurătatea cămăruţei lui din pensiunea în care locuia, le citea şi recitea, încercând să înţeleagă minunea aia. În felul ăsta şi-a făcut treptat o idee despre cum avea să fie Turnul Eiffel şi ce începuse ca o simplă curiozitate a devenit nevoie de-a şti şi de-a înţelege. Curând, turnul pe care inginerul Gustave Alexandre Eiffel îl ridica la Paris i-a ocupat tânărului Ramiro toate gândurile. Toate

frământările lui s-au îndreptat spre turnul devenit unic şi obsedant ţel. Era un fel de făptură vie care, noapte, zi, îl chema.

Curând şi-a dat seama că nu exista decât o soluţie ca să stingă focul care îl mistuia: să meargă la Paris.

4

Când a păşit pentru prima oară în Paris, oraşul părea că moţăie sub o ploaie măruntă care-i păta în gri cerul. Cu toate astea, s-a îndrăgostit de el cum numai la douăzeci de ani te poţi îndrăgosti: pătimaş.

Cu economiile din vânzarea casei şi a pământului şi cu ce mai pusese deoparte cât lucrase la *Maquinista*, Ramiro şi-a putut dărui câteva săptămâni doar ca să cunoască şi să cocheteze cu oraşul care i se oferea fără rezerve, ca o amantă mărinimoasă. A învăţat repede să se poarte şi să-şi răsfeţe capricioasa amantă, să îi cunoască toate cotloanele ascunse.

Ca toţi amanţii care îl precedaseră în inima acestei atât de nestatornice doamne şi ca toţi cei care aveau să-i urmeze, a ştiut să-i descopere adevărata esenţă, care se dezvăluia mai ales noaptea, când Parisul era o explozie de culori. Rămânea atunci subjugat de electricitatea din aer şi se pierdea prin centru, unde noapte de noapte se scria, se picta, se râdea, se bea vin.

Două săptămâni a locuit la un hotel mic, modest, apoi şi-a zis că a sosit momentul să-şi caute un loc al lui, să-şi poată urmări mai liber scopul care-l adusese la Paris. Şi, deşi franceza lui era rudimentară, nopţile petrecute la Le Moulin de la Galette, un bar cu un mic ring de dans mai sus de Maquis, unde te puteai bucura de băutură şi companie la un preţ convenabil, îi fuseseră de ajuns ca să afle că sub cele mai multe acoperişuri din Paris se ascundeau camerele servitorilor, nu mai mult decât nişte poduri de mărimea unui dulap ce priveau spre stradă printr-un ochi de bou, pe care mulţi proprietari care nu aveau servitori le închiriau unora mai sărăcuţi.

Ramiro a închiriat o asemenea minusculă, precară,

locuinţă. Începea în ea o saltea pe podeaua din lemn care scârţâia groaznic. Prin fereastra rotundă se zăreau acoperişuri după acoperişuri şi un crâmpei de cer albastru. Dar bârlogul acela avea o valoare aparte în ochii lui Ramiro. O calitate de negăsit în niciun palat din de de la Cité: se afla pe Rive Droite, lângă podul léna şi dădea drept spre lucrările de la Turnul Eiffel.

5

Turnul Eiffel! Visul lui. Ţelul lui. De când sosise la Paris, nu fusese zi să nu viziteze şantierul.

Unii muncitori, care la început îl priviseră neîncrezători, deveniseră mai prietenoşi văzându-i admiraţia neţărmurită şi se amuzau de efortul lui de a se face înţeles şi a-şi potoli curiozitatea.

Dar marele lui noroc a fost să-l cunoască pe Ricardo, un nituitor care, deşi născut la Paris, vorbea spaniola, căci mamă-sa era din Córdoba.

Tânăr, cu privirea deschisă, directă, niciodată zgârcită în zâmbete, s-a oferit bucuros să-i explice secretele turnului, rămase încă ascunse pentru nesătula curiozitate a lui Ramiro.

— Din câte am auzit, curând o să se folosească o macara mecanică mobilă, fiindcă turnul va fi mai înalt decât macaralele normale.

Ramiro a rămas cu ochii holbaţi şi gura căscată, de parcă ar fi vrut să înghită informaţia aia şi s-o întipărească direct în creier.

— Macarale mobile? a reuşit să bâiguie. Dar… cum? Ce…?

Celălalt zâmbea. Îi plăcea să-şi exerseze spaniola, care începuse să ruginească după moartea maică-sii, şi-i plăcea şi mai mult să-şi poată da importanţă în faţa cuiva atât de interesat.

— Închipuie-ţi – zise, răsucindu-se cu faţa spre turn şi dând din mâini în timp ce-şi căuta cuvintele – nişte macarale care se deplasează ca… un tramvai, pe şine, înăuntrul fiecărui pilon, iar şinele astea, pe urmă, când

turnul o să fie gata, o să servească drept suport lifturilor cu care urcă oamenii.

— Lifturi! repetă Ramiro, iară să-şi ascundă uimirea.

— Omule, doar n-oi fi vrând să urce vizitatorii pe scări! zise Ricardo, încântat de sine, cu o privire maliţioasă.

Ramiro nu putea să-şi revină. Eiffel era un geniu, iar el nu obosea niciodată să asculte cum se lucra şi cum se ridica minunea aia inginerească.

Cei doi au început să se întâlnească după lucru. Le făcea plăcere să stea împreună, îşi aducea fiecare partea în prietenia născândă. Ramiro găsise pe cineva cu care putea să vorbească despre visurile lui fără piedica limbii şi, evident, de 26

câte ori se ivea ocazia îşi încredinţa prietenul că nu e doar un visător, ci şi un muncitor calificat.

Ricardo i-a arătat cartierul lui, Salpêtrière, al XIII-lea *arrondissement*un ansamblu de cartiere muncitoreşti create de câţiva ani, în acţiunea de lărgire a capitalei. Erau amândoi dispuşi să nu lase nevizitată nicio tavernă din cartier, în timp ce prietenia lor se pecetluia.

Dar era un loc pe care Ramiro tânjea să-l cunoască încă de când sosise la Paris; un loc despre care auzise vorbindu-se în Montmartre când vizitase Le Lapin Agile şi pe care şi-l imagina ca pe un summum de distracţie nocturnă pariziană. Un loc unde, după cum spuneau oamenii, îşi dădea întâlnire toată lumea, de la muncitori cu şapcă şi espadrile, la femei uşoare şi aristocrate, până la taţi de familie din clasa mijlocie.

Le Moulin Rouge.

Şi cei doi prieteni şi-au dat întâlnire aici într-o seară. Ricardo l-a aşteptat aproape de Le Moulin, la poalele colinei Montmartre, o zonă puţin respectabilă, frecventată noaptea de prostituate. Au luat-o spre cabaret şi au intrat împreună.

La cea dintâi privire, Ramiro a fost decepţionat. Un local cam cavernos şi sufocant, în care erau înghesuite

câteva zeci de mese. Şi-a zis că exagerau cei care îl lăudau peste măsură.

Au ocupat o masă cu vedere spre scenă. Au comandat de băut. Pe măsură ce trecea timpul, prima impresie a lui Ramiro a început să se risipească, lumina caldă a lămpilor cu gaz care sclipeau ca nişte licurici şi se reflectau în oglinzile mari dădea sălii un aer magic.

Şi atunci, Ricardo, tot timpul numai zâmbet, cu gura până la urechi, i-a dat marea veste:

— Ştii, a zis cu un aer misterios şi ochi jucăuşi, a sosit momentul montării noilor macarale. Se formează un grup de muncitori pentru nituirea pieselor.

Lui Ramiro i s-a tăiat respiraţia, paharul de vin a rămas suspendat în aer la jumătatea drumului spre gură.

— I-am vorbit responsabilului despre tine. Ei, am exagerat un pic… Trebuia să mă asigur, nu? I-am spus că eşti vărul meu, abia sosit din Spania, dar să nu-şi facă griji, că vorbeşti perfect franceza.

Ramiro a sorbit o generoasă înghiţitură de vin, fără să-şi ia ochii ieşiţi din orbite de pe Ricardo.

— Dai mâine o probă. Nu mă-ndoiesc c-o să te ia.

Zgomot, lumini, pâlpâiri în oglindă… Totul s-a estompat în faţa ochilor lui Ramiro. Câteva note muzicale anunţau că începe spectacolul. Scena s-a umplut de culori şi de tutu-urile diafane ale balerinelor.

Dar tânărul murcian nu vedea nimic din toate astea. Nu putea. În ochii lui nu era decât o imagine: un turn din oţel ce se înălţa spre cerul Parisului.

TÂNĂRA MARIE HUARD

Paris, noiembrie 1888

1

Marie ieşise din fabrica Chocolats Lombari odată cu ceilalţi muncitori din tura de noapte. Pe Avenue de Choisy, luminile felinarelor erau încă aprinse, deşi cerul începea să se lumineze. Aerul rece purta pe aripi miresmele dimineţii născânde. Zgomotele cotidiene începeau să umple străzile, alunecau pe piele.

Mai avea mult de mers până la mizera cămăruţă care-i era căminul. Munca la fabrică, peste treisprezece ore în picioare, hrana proastă, puţinele ore de somn şi tuşea care nu-i dădea pace de câteva luni o slăbiseră. Nu-şi dorea decât să se întindă câteva ore pe saltea şi să uite de toate: de viaţă, de suferinţe, de ea însăşi.

Păşea încet, privind strada care îi părea mai lungă decât de obicei, de parcă se întindea pe măsură ce ea înainta. Simţea cum îi lunecă sudoarea pe gât. Mâinile îi ardeau. Se simţea istovită, prizoniera unei enorme sfârşeli. Ar fi vrut să se-aşeze, dar nu putea. Se rezemă de un zid, răsuflând greu, cu gândul că, dacă se opreşte puţin, senzaţia de neputinţă o să se ducă. Dar se înşela. Ameţea, simţea că din stomac îi urcă în gură o greaţă amestecată cu un gust amar de fiere. Tremura de frig, un frig care-i venea dinăuntru, pe care pardesiaşul de lână în care se înfăşură nu-l putea îmblânzi.

O lăsau picioarele. Frisoanele reci au lăsat locul unui val de căldură. Transpira. În faţa ochilor îi dansau mii de puncte luminoase. Totul s-a întunecat. A alunecat pe lângă peretele de care se rezemase, îndepărtată de toate, înghiţită de întuneric. A deschis gura, a încercat să-şi strige panica de care era cuprinsă. Dar strigătul s-a născut mut.

2

Era un an şi jumătate de când Marie părăsise Grasse, orăşelul din Provence cunoscut drept capitala parfumurilor, unde se născuse. Sau, poate mai bine spus, de când fugise.

Grasse era un loc cu adevărat frumos; oraşul vechi, un labirint de poduri, arcade, scări, povârnişuri, îşi făcuse culcuş la picioarele bătrânului turn. O adevărată urzeală de străduţe în pantă se răsuceau şi urcau printre ulmi şi platani. La poalele lui se vălureau dealurile, căţărate parcă unul peste altul, tapisate de măslinii cu frunziş argintat.

Grasse era un *bouquet* înflorit, parfumat. Şi asta graţie situării lui de excepţie şi climei care favoriza

cultivarea a numeroase specii florale şi aromatice. Ca iasomiile, considerate mai presus de oricare din lume.

Marie se născuse pe Rue des Quatre Coins, chiar lângă Place aux Aires, inima oraşului, unde se ţinea, lângă marea fântână, târgul de flori şi care, în vechime, îi primise, sub verandele caselor, pe tăbăcarii care înmuiau pieile. La parterul căsuţei cu etaj, Pauline, mama ei, avea o cofetărie, o pusese pe picioare după moartea soţului ei într-un accident de muncă. Afacerea îi îngăduise văduvei Huard să meargă înainte cu cele două fiice, Marie şi Anne. Nu reuşise însă să-şi reclădească viaţa frântă la jumătate, moartea bărbatului îi răpise bucuria de a trăi, astfel că se putea spune că nefericitul accident le lăsase pe cele două surori Huard orfane şi de tată, şi de mamă.

Îndoliată pe dinafară şi pe dinăuntru, Pauline Huard îşi zăvorâse sufletul pentru orice altă trăire în afară de jalea pentru pierderea suferită şi de mila de sine. Cu inima şi viitorul ţăndări, femeia se închisese într-un cerc de durere şi disperare din care nu voia, nu putea ieşi şi nici prezenţa celor două fiice nu-i înflorea pe chip zâmbetele pierdute şi-n inimă dorinţa de a trăi.

Mai mult, Pauline trăia cu o frică obsesivă înfiptă în inimă: se temea ca nu cumva vreun nou accident să-i smulgă fetele cum îi smulsese soţul, de aceea, cât putea, le împiedica să iasă, încât bietele fete trăiau ca într-o închisoare. Marie împlinise şaisprezece ani şi viaţa ei însemna doar atât, să-şi ajute mama la cofetărie şi la treburile casei. În afara acestor două atât de înguste scene, nu mai ştia nimic. Anne, la treisprezece ani, făcea ultimul ei an de şcoală, ca, înainte, sora mai mare, fără alt orizont decât ca, odată încheiate puţinele studii, să-i fie urmărit fiecare pas.

Cele două surori Huard semănau mult la chip, dar erau foarte diferite ca fire. Din gura lui Anne, cea mică, nu ieşea niciun protest. Era dulce ca prăjiturile vândute de mama ei la cofetărie şi supusă. Doar când se gândea la tatăl absent, privirea i se întrista şi atunci, da, i se

înnegurau ochii. Dar în afara acestor momente de dor, Anne era totdeauna cu zâmbetul pe buze, iar îngustimea vieţii nu părea s-o stingherească prea tare.

Ochii lui Marie erau mai albaştri decât ai surorii ei, iar în contralumină băteau în verde: dar nu doar culoarea îi deosebea; în ochii lui Marie era un întreg snop de visuri nerăbdătoare să devină realitate. Iar buzele, pline şi moi, erau totdeauna încremenite într-un zâmbet plictisit, doar vârful de aisberg al nonconformismului şi nefericirii ei.

De aceea se certa des cu mama ei, în faţa stupefiatei Anne. Femeia încheia toate discuţiile cu un gest brusc, imperios, al mâinii; fiecare gest impunea o nouă tăcere. O nouă iluzie ucisă. O dorinţă neîmplinită. Încet-încet, din ce în ce mai îndepărtată de mamă, din ce în ce mai străină acasă, zi după zi Marie se închidea în lumea ei. O lume înfiorător de mică, în care însă mai existau visurile.

Până când, la cofetărie, l-a cunoscut pe Gilles, într-o zi când venise să cumpere o figurină din marţipan, din cele ce îmbrăcau în zeci de culori vitrina, pe care Pauline le făcea cu mâna ei în laborator.

Gilles nu era mult mai mare decât Marie, iar sufletul îi era şi mai plin de visuri.

3

Gilles şi Marie îşi puteau mărturisi dragostea doar în priviri. Fetei i se părea că, în mărginită ei viaţă, îi era imposibil să vorbească cu el altfel. Pe el însă nu-l speria nimic. O aştepta când ieşea din magazin cu vreo treabă şi, păcălind fiorosul control al mamei, o oprea şi-i şoptea la ureche tot ce era atât de plăcut de auzit.

O nouă lume i se deschidea lui Marie în faţă. O lume plină de noi şi necunoscute senzaţii, de nebănuite dorinţe, zi după zi tot mai mari, pe măsură ce tot mai mari erau promisiunile iubirii.

A sosit şi ziua primei întâlniri, iar Marie n-a avut încotro, i-a cerut ajutor surorii ei:

— Nu-mi place să spun minciuni, ştii, da? a fost răspunsul lui Anne la rugăminţile ei.

— Nu trebuie să spui nicio minciună. Doar s-o mai reţii pe mama când ieşiţi duminică de la biserică. O oră. Nu-ţi cer decât o oră.

— Dar cât suntem noi la slujbă, tu rămâi la cofetărie – încerca să reziste Anne, care nu pricepea echilibristica pe care i-o propunea Marie ca să-şi întâlnească iubitul.

— N-o să se prindă nimeni că e magazinul închis o oră.

— Ba da, clienţii! a strigat scandalizată fetiţa.

Marie îi aruncă o privire mânioasă. Cum e posibil să nu-ilie alături?

— Ei bine, trebuie să-mi asum riscul ăsta. Tu spune-i mamei că vrei să faceţi o plimbare, să nu-şi facă griji, că la cofetărie sunt eu.

— Şi dacă nu vrea?

— Of, Dumnezeule! O târăşti!!! Doar face întotdeauna ce-i ceri tu.

Marie a plescăit iritată din limbă. Apoi şi-a îmblânzit privirea şi a adăugat:

— Anne… Annette… Nu vezi că-s îndrăgostită?

Chipul surorii ei s-a luminat de-un zâmbet şiret.

— Şi, spune, ce simţi când eşti îndrăgostită?

— E… e cum… cum ai avea trupul plin de petale de flori, ştii?

Cele două surori au rămas privindu-se ochi în ochi şi au izbucnit în râs. Şi în privirea aceea au pecetluit pactul.

Astfel, duminică de duminică, după slujbă, Anne făcea o plimbare cu Pauline, în timp ce sora ei alerga în braţele iubitului. Şi, dacă la început Marie a încercat să se împotrivească rugăminţilor aprinse ale băiatului, curând rezistenţa i s-a risipit ca un nisip fin. Ascunşi de priviri indiscrete, cei doi îndrăgostiţi dădeau frâu liber pasiunii unul în braţele celuilalt, se iubeau în grabă, pătimaş, şi noi jurăminte erau şoptite la ureche cu buze fierbinţi înainte de despărţire.

— N-am cum să mă mulţumesc cu atât, Marie. Vino cu mine la Paris. Să fim împreună totdeauna, să ne trăim

viaţa.

Când era lângă Gilles, inima îi bătea nebuneşte şi fata îşi lăsa privirea verde, visătoare, să lunece pe chipul lui şi spunea, cu jumătate de glas:

— Nu pot s-o las pe mama. N-ar rezista.

Atunci el îşi apropia buzele de ale ei într-un sărut rapid, fugar, un sărut încă de adolescent, dar care lui Marie îi inunda trupul de sus până jos cu un val de bucurie.

Nu Pauline, nici vreun client mirat de absentele fetei de la cofetărie au scos la iveală întâlnirile ei cu Gilles, ei singuri, tot mai jinduitori după clipele de iubire pe care şi le dăruiau, le-au tot prelungit până s-au dat de gol.

Într-o duminică de primăvară, Marie nu s-a întors acasă la timp. Dichisită ca întotdeauna când se întâlnea cu Gilles, cu rochia ei cea mai bună, în dungi, strânsă cu o curea, iar pe cap o pălărie de paie, să nu-i iasă pistrui, s-a dus la magazin grăbită să-şi pună halatul, să ascundă de ochii mamei rochia care-i trăda escapada. Inima îi bătea să-i sară din piept când a văzut magazinul deschis. A intrat cu sufletul la gură. În cămăruţa din spate, Anne plângea, ruşinată şi înspăimântată. Fără îndoială, Pauline profitase de candoarea ei şi-i smulsese adevărul. Femeia era ca scoasă din minţi.

O tăcere înveninată plutea în aer. Furia ţâşnea din ochii Paulinei, grăbită s-o biciuiască pe Marie cu toate reproşurile care cloceau în inima ei amară.

— Doamne, apără-ne! Unde s-a mai văzut? Mi-ai trădat încrederea, cel mai sfânt lucru! Jur că n-o să-l mai vezi niciodată pe… nenorocitu-ălal Eşti dezonorată, ai adus ruşinea în casa asta! M-ai minţit, m-ai înşelat, ai făcut din soră-ta o codoaşă. Mi-e ruşine de tine. Ce-ar crede bietul tău tată dac-ar fi în viaţă?

Marie simţea că o furie neagră cum nu mai simţise niciodată îi strânge gâtul şi se preschimbă într-un firicel rece, tăios.

— Mamă, sunt de-acum mare. Lasă-mă odată să-mi

trăiesc viaţa! mai bine te-ai întreba ce-ar crede tata despre dumneata şi despre fierea dumitale.

Pauline şi-a străfulgerat fata cu o privire furibundă şi a ridicat mâna gata să o lovească, dar ea s-a făcut ţeapănă şi i-a oprit gestul cu o mişcare rapidă, bruscă, a braţului. Au rămas prinse parcă într-un dans mut cu mişcări întrerupte şi priviri ameninţătoare.

Când şi-a lăsat în jos braţul, adânc, adânc, în pieptul lui Marie, a ţâşnit o durere copleşitoare şi a simţit înăuntrul ei nevoia urgentă de despărţire. S-a răsucit şi, în fugă, s-a dus să se închidă în camera ei.

4

În acea noapte niciuna din cele două surori n-a putut să închidă ochii.

— Nu dormi? a îndrăznit să întrebe Anne, după ce s-a răsucit pe toate părţile şi a auzit că la fel făcea sora ei în patul de-alături.

— Nu, răspunse Marie, înghiţindu-şi lacrimile.

Se aşternu o linişte plină de suspine.

— Anne…

— Spune.

— Plec.

— Ceea?

— La Paris, cu Gilles…

— Oh, Marie…

— N-am încotro. Nu pot să rămân aici, să mă macin.

Anne simţea cum i se strânge inima. A observat, în piept, un fel de durere, dar şi-a zis că-i mai mult duioşie, fiindcă, deşi era pe punctul de a o pierde pe Marie, ştia că pleacă să-şi caute fericirea. A suspinat cu amărăciune şi, în acelaşi timp, cu tandreţe.

— Să nu fii îngrijorată. O să am grijă de mama.

— Nu. Tu trebuie să ai grijă de tine.

Anne s-a dat jos din pat şi s-a dus să se întindă lângă sora ci mai mare. S-au îmbrăţişat strâns.

— Te iubesc, Anne.

— O să-mi scrii?

— Cum să nu! Şi, după un timp, o să vin să te iau şi…

Simţi cum degetul uşor al Annei îi pecetluieşte buzele şi, apoi, atingerea rece a unui obiect pe care sora ei i-l punea în mână.

— Ia-l. Lănţişorul meu. E ca al tău, din aur. Poate într-o zi o să ai nevoie de amândouă.

— Oh, Anne.

Anne se cuibări în braţele surorii, cu capul pe pieptul ei. Marie încerca o senzaţie neliniştitoare, parcă lumea i se mişca sub picioare. Dar n-a luat-o-n seamă.

Peste două zile a fugit cu Gilles la Paris.

5

Spre deosebire de Marie, Gilles n-a fost impresionat de măreţia şi splendoarea Parisului. Bineînţeles, dimensiunile oraşului nu aveau nimic în comun cu ce cunoscuseră cei doi tineri până atunci. Dar, dacă Marie se simţea strivită când privea turnurile de la Notredame sau când se plimba pe marea esplanadă din Place de la Concorde, băiatul, după numai o săptămână de când sosiseră, putea să străbată Montmartre, cartierul în care se instalaseră, cu ochii închişi, iar Le Moulin Rouge îi era la fel de familiar ca Le Sanglier Bleu. Totul i se părea fascinant, totul îi atrăgea atenţia.

Gilles iradia hotărâre. Pe chipu-i copilăros, sclipeau nişte ochi şăgalnici, seducători. Ochi de-un albastru de cer senin şi o expresie iscoditoare. Părul blond îi unduia pe umeri, iar zâmbetul era la fel de seducător ca privirea. Cu această scrisoare de recomandare, a găsit imediat de lucru într-un bar din Montmartre. Lucra multe ore, se întorcea lângă Marie când umbrele lente ale nopţii făceau loc cerului oscilant al zorilor.

Dar arăta fericit. Şi era, căci îi fierbea sângele în vine de dorinţa de a începe o nouă viaţă.

Pentru fată însă altfel stăteau lucrurile. Unii oameni pot îi paralizaţi de durere. Iar Marie, măcinată de sentimentul de vinovăţie pentru fuga ei, era adâncită în durere. Oraşul îi apărea atât de străin şi de ameninţător,

încât nu îndrăznea să iasă în stradă decât însoţită de Gilles. Dar când el a început să lucreze, timpul descoperirii oraşului, al lungilor plimbări mână-n mână, a luat sfârşit, iar ea a căzut într-o tăcere şi o singurătate de nesuportat. Câteodată, dimineaţa, simplul fapt de a se da jos din pat şi de a se întâlni faţă-n faţă cu viaţa i se părea o provocare de neînvins. De parcă Parisul, marele monstru, îi înghiţise dorinţa de libertate.

Gilles o îndemna să iasă, să-şi caute de lucru.

— Trebuie să ne zbatem s-o ducem mai bine. Când o să putem să închiriem un apartament, nu doar o cameră jegoasă, o să vezi altfel lucrurile. Caută-ţi de lucru!

— Poate că ai dreptate, îi răspundea, absentă.

Dar zilele treceau şi, când o întreba dacă ieşise, îi răspundea apatică:

— Încă n-am avut timp.

Atunci el o privea cu ochii aceia care o cuceriseră la Grasse, plini însă acum de mustrări.

Iar Marie se prăbuşea tot mai mult în disperare, cu mintea bântuită de gândul că n-o să-şi găsească niciodată de lucru la Paris. Fiindcă, la urma urmelor, ce ştia să facă? Nimic. Unde o s-o ia? Nicăieri. Cine să-i dea de lucru ei, o fată de la ţară care nu ştia nimic?

A făcut singurul lucru de care se vedea în stare. Însoţită de Gilles, s-a dus să vândă lănţişoarele de aur. Al ei şi al lui Anne. Îşi zicea că banii ăia, oricât de puţini, o să-i ofere o mică amânare, un timp de gândit încotro să-şi îndrepte viaţa la Paris. Apoi, s-a închis din nou în singurătate şi tăcere. Şi, cum melancolia sfârşeşte prin a pune stăpânire pe oameni dacă o lăsăm să o facă, Marie se rostogolea pe panta pietroasă a dezolării, de ea însăşi ţesută.

La trei luni de la sosirea la Paris, Gilles îşi schimbase de câteva ori slujba, mereu în căutare de ceva mai bun. Nu mai părea tinerelul de care ea se îndrăgostise la Grasse. Era îmbrăcat ca parizienii, iar ochii îi străluceau, şi mai

atrăgători. Îl vedea din ce în ce mai puţin.

Până când, într-o duminică, a ajuns acasă mai târziu decât de obicei, dimineaţa lumina deja de ceva timp oraşul. Marie zăcea apatică în patul desfăcut, cu părul încâlcit pe pernă, privind absentă firişoarele de praf ce dansau într-o rază de soare ce pătrundea timidă prin fereastra micuţă.

Gilles a îngenuncheat lângă ea, i-a mângâiat părul castaniu. Nici măcar nu s-a răsucit să-l privească.

Băiatul a scos un mic teanc de bani din buzunarul pantalonilor.

— Uite. Ţi-i las, o să ai nevoie.

A sărutat-o pe obraz.

Şi a dispărut din viaţa ei pentru totdeauna.

RAMIRO ŞI MARIE *Paris*, *1889 Barcelona*, *1905*

1

Ricardo şi Ramiro profitaseră de ziua liberă să iasă să bată cârciumile, ca de obicei. Acum nu mai erau doar prieteni, ci şi colegi de muncă. Ramiro fusese angajat imediat în noua echipă de nituitori, după ce dovedise că ştia meseria şi n-avea pic de frică să lucreze la înălţime. Limba nu fusese o piedică; învăţa repede, înţelegea ordinele şi începea a sporovăi într-o franceză plină de întorsături şi înjurături spaniole.

Mergeau clătinându-se, ţinându-se după umeri, ameţiţi de vin. Aerul zorilor era ca o cergă de gheaţă pe piele, dar nu-l simţeau. Deodată, Ricardo zări un morman pe jos:

— *Voilà*! Ce-avem noi aici?

Se apropie şi încercă să-şi fixeze privirea pe ciudata boccea. Se clătina, era cât pe-aci să cadă peste ea. Şi-a făcut timp s-o cerceteze cât Ramiro urina pe trotuar, cu spatele la el.

— E un om, a decretat cu limba împleticită, scoţând anevoie vorbele.

Ramiro s-a încheiat la pantaloni şi s-a apropiat.

— Ce spui? Un om?

A lovit încet, cu piciorul, corpul. Se auzi un geamăt.

Cei doi prieteni s-au privit înspăimântaţi. Aburul beţiei se risipise parcă deodată.

Ramiro se lăsă pe vine şi răsuci trupul cu faţa în sus.

— E o fată!

— *Mon Dieu*! *pensez-vous quelle est morte*?[2]

Ramiro îşi lipi urechea de pieptul fetei.

— Nu. Respiră. Încă respiră.

În clipa aia fata a deschis ochii şi i-a fixat în ai lui Ramiro. El, fără să ştie prea bine de ce, a simţit cum ceva din privirea ei îl învăluia.

— Stai liniştită, domnişoară. O să te ajutăm. N-o să păţeşti nimic.

Şi-n clipa aia a fost sigur că-şi va ţine promisiunea, întotdeauna.

2

Medicii l-au asigurat pe Ramiro că Marie nu suferea de temuta boală. În ciuda palorii extreme şi a slăbiciunii trupului, mai accentuată în mâinile osoase, subţiri, albe, ca de mort, Marie nu era tuberculoasă. Avea doar o constituţie firavă, o să-şi recapete, spuneau, sănătatea, dacă se odihneşte, mănâncă cum trebuie şi stă mult la soare.

Şi, aşa cum plătise din buzunarul lui toate cheltuielile medicale şi medicamentele prescrise, el s-a arătat dispus să plătească pentru un loc aerisit, sănătos, unde Marie să se poată reface de tot şi să nu mai fie nevoită să se întoarcă la lucru la fabrică, fiindcă era hotărât să aibă grijă de ea.

Ricardo nu înţelegea ce-l apucase pe prietenul lui cu fata aia sfrijită.

— Să mă tai dacă te-nţeleg, băiete! Eu credeam că altceva e iubirea, îi zicea adesea.

— Las-o mai moale, auzi? Tu n-ai fost îndrăgostit în viaţa ta. N-ar trebui să-ţi dai cu părerea, răspundea enervat Ramiro.

---

2 Doamne! Crezi c-o fi moartă? (în franceză în original)

1. Nu-i așa? (în franceză în original)

— Am impresia că ţi-ai pierdut minţile, / *vraix*? Cum ai putut să-ţi pierzi capul după fata asta, zi? Nu-ţi dai seama în ce calvar ai intrat, că o ţii din doctor în doctor?

— Şi ce treabă ai tu cu asta, ce te deranjează?

— Nimic, băiete, nimic. Doar te avertizez. În rest, mă lasă rece.

Se pierdeau, atunci, într-o discuţie interminabilă, care nu ducea nicăieri, doar le fisura, încet-încet, prietenia, încă prea proaspătă ca să reziste la lovituri atât de dure. Astfel, poate din cauza lui Marie, cei doi tineri s-au îndepărtat tot mai mult până au început să se vadă doar la muncă, şi chiar şi acolo să se evite.

Pe Ramiro îndepărtarea asta nu l-a durut prea mult. În acel moment Marie îi era de ajuns. Îi umplea lumea. Orizontul. Şi toate visurile şi dorinţele lui au ajuns să depindă doar de privirea aprinsă de febră a tinerei.

Marie se lăsa iubită şi îngrijită, nu se încumeta să-şi disece sentimentele. Marea ei dragoste o părăsise şi băiatul ăla înalt şi posac, care vorbea o franceză stricată, părea că vrea să-şi dea viaţa pentru ea. Ce putea să facă? El o salvase de lumea sinistră în care fusese prinsă şi poate chiar de moartea de una singură, ca un câine. De aceea, în după-masa aceea târzie de iarnă când Ramiro a intrat în micul apartament pe care-l închinase ca ea să se refacă, cu o sacoşă cu mâncare într-o mână şi cu un buchet de crizanteme în cealaltă, şi a privit-o cu ochi melancolici, în care se ascundeau sentimente mistuitoare, a ştiut ce avea s-o întrebe şi ce-o să-i răspundă.

Ramiro şi Marie s-au căsătorit după câteva săptămâni, într-o dimineaţă cu cer plumburiu, cu acoperişurile Parisului mustind de umezeală. Şi, după ce au devenit soţ şi soţie, Marie a descoperit în bărbatul ei un amant tandru, pasionat, capabil să topească cu focul din ochii lui singurătatea în care ea trăise de la sosirea la Paris.

Au fost nişte luni fericite.

Dar Marie nu era încă bine de tot. După spusele

medicilor, umezeala Parisului nu o lăsa să-şi recapete sănătatea pieptului ei plăpând. Iarna îşi întinsese mâna deasupra oraşului, măturând străzile cu vânt şi furtuni. Marie îşi petrecea zile întregi închisă în casă, sub privirea atentă şi preocupată a lui Ramiro, care vedea cum un văl de tristeţe înnegura timidele zâmbete ale iubitei lui.

Auzise vorbindu-se despre sanatorii unde bolnavii la trup şi la suflet îşi recăpătau sănătatea. Dar economiile lui scăzuseră simţitor de când se ocupa de Marie. N-avea să-şi permită niciodată s-o ducă la un sanatoriu. Şi-atunci un gând a început să-i dea tot mai insistent târcoale. Construcţia turnului intra deja în faza finală. Se instalau lifturile. În primăvară va fi gata şi el îşi va fi văzut visul împlinit. Un vis ce aparţinea deja trecutului, căci acum toată viaţa i se învârtea în jurul soţiei. Era timpul să se întoarcă la Barcelona, oraşul însorit de la Mediterană unde, era sigur, Marie avea să-şi revină.

S-a gândit la cunoscuţii rămaşi acolo, la cei din perioada cât lucrase la *Maquinista*. Putea să intre în legătură cu ei. O să le explice situaţia, o să le ceară să-l ajute să găsească o locuinţă într-unul din cartierele de sus, aerisite, ale oraşului. Să-şi găsească de lucru n-o să fie prea greu. Doar ajutase la construirea Turnului Eiffel!

Zis şi făcut. În primăvară, el şi Marie o să părăsească Parisul.

Când Ramiro i-a vorbit despre părăsirea Parisului, în căutarea unei clime mai blânde, care să o ajute să se însănătoşească, gândul ei s-a îndreptat spre Grasse.

Îi era dor deGrasse. Îi era dor de dealurile lui înflorite, de văi şi pajişti; iubea fiecare colţişor al micului ei Paradis din Provence. Dar gândul şi-a luat repede zborul; nici în momentele cele mai negre, când se văzuse părăsită de Gilles, nici când trebuise să iasă, îngrozită, din casă să-şi caute de lucru fiindcă nu mai avea bani de mâncare, nici când începuse să vadă că boala pune stăpânire pe ea, nu-i trecuse prin cap să se întoarcă.

Pur şi simplu nu putea s-o facă. Nu se vedea în stare

să-şi înfrunte din nou mama, mai mult, ştia că prezenţa ei acolo ar fi un dezastru, că ar da peste cap liniştea în care, cât de cât, trăia Anne.

Anne a ei!

În primele luni de Paris îi scrisese des, încercând să-i ascundă melancolia în care căzuse, teama pe care i-o trezea marele oraş. I-l descria prin ochii lui Gilles. Îi povestea impresiile şi descoperirile lui de zi cu zi de parcă ar fi fost ale ei, de parcă ai ei erau ochii ei care priveau cu atâta ardoare oraşul, refuzând să admită că viaţa nu era nici pe departe cea pe care o visase.

Apoi, scrisorile s-au rărit şi, când s-a văzut singură, părăsită, la un moment dat n-a mai fost în stare să mintă şi a încetat să-i mai scrie.

Fuseseră zile grele pentru Marie. Banii lăsaţi de Gilles se terminaseră repede, fusese nevoită să schimbe cămăruţa în care stătea cu alta şi mai proastă, dar mai aproape de fabrica unde-şi găsise o slujbă amărâtă. Odată cu mutarea, n-a mai putut primi de la Anne scrisori. Legătura lor se rupsese, iar durerea devenise şi mai adâncă. Cât de mult suferea ştiind cât o suferi mica Anne!

A început din nou să-i scrie după ce s-a căsătorit cu Ramiro. Îndulcea şi acum situaţia şi a dat vina pe despărţirea de Gilles pentru tăcerea ei.

Dar lucrurile, surioară, se întâmplă fiindcă trebuie să se întâmple şi, adesea, dintr-o mare nenorocire, se naşte ceva bun, care ne face mai fericiţi decât am sperat vreodată. Să nu uiţi asta niciodată. Fiindcă mie mi s-a întâmplat. De nu m-ar fi părăsit Gilles, nu aş fi fost căsătorită acum cu cel mai bun om din lume.

Nici Ramiro nu se gândise să se stabilească la Grasse. Marie îi povestise amănunţit fuga ei de-acasă. Nu-i ascunsese niciodată nimic. Iar el se arătase convins că la Grasse ea n-ar putea să-şi găsească liniştea de care avea atâta nevoie.

Aşa că a început să-i vorbească despre Barcelona. Despre cum fusese viaţa lui când trăise şi lucrase acolo.

Despre iernile blânde şi despre cerul de primăvară, atât de albastru, de curat. Despre străzile din Eixample, cele mai largi şi mai luminoase din oraş, şi despre cum, pe Rambla de Cataluñya, cel mai elegant bulevard, coroanele copacilor ocroteau plimbarea celor care în nopţile de vară n-aveau somn. I-o fi ascuns, poate, că, la Barcelona, vara, căldura era lipicioasă şi nu te lăsa să dormi. Îi vorbea, în schimb, despre briza jucăuşă care îi mângâia pe barcelonezi când se lăsa seara.

I-a promis că o s-o ducă în cartierul unde locuise, cartierul maritim, înţesat de oameni, Barceloneta, dar nu o să stea acolo, că e prea umed. I-a povestit că sunt restaurante strălucitoare, ca La Maison Dorée, cu o minunată vedere panoramică spre Canaletes şi că, uneori, ei doi o să meargă la braţ, o să se aşeze la bar şi o să bea o cupă de şampanie, ca bogătaşii. Şi, bineînţeles, o s-o ducă la teatru, că pe bulevardul Paral·lel sunt teatre, cabarete, baruri de nu le ştii numărul, toate pline de lume, de la Cafè Sevilla la Teatre Nou. Dar cel mai modern e unul, Edèn Concert, şi-acolo o să meargă să se distreze.

Marie se silea să se-arate mulţumită şi bucuroasă, deşi atunci ştia deja că nu-i plac marile oraşe. O înspăimântau. Şi, îngrijorată, încerca să-i sugereze asta lui Ramiro.

Ca să-i treacă frica, îi scria surorii ei şi-i povestea câte minuni o aşteaptă când o să ajungă la Barcelona:

Barcelona, din câte-mi spune bărbatul meu, e un oraş superb, cu climă blândă şi oameni primitori. Se vede că e mult mai liniştită decât *Parisul. Din câte povesteşte Ramiro, cartierele ei sunt ca nişte sătucuri, unde toată lumea se cunoaşte.*

Tu să nu fii tristă, surioară. Deocamdată, nu pot să vin să te văd, dar după ce ne-om instala şi ne-om linişti după toată forfota călătoriei, ne vedem. Ai să vezi. O să vin la Grasse, ca să-l cunoşti pe Ramiro. Sau îţi trimitem bani, să vii tu să stai un timp la Barcelona.

O să fie minunat, nu-i aşa?

În sfârşit, în primăvara lui 1889 Ramiro şi Marie au părăsit Parisul şi s-au îndreptat spre Barcelona.

Nu a fost o călătorie uşoară. Înainte să ajungă în Ciutat Comtal, Marie a suferit un avort. Primul.

4

Lui Ramiro i se vorbise despre cartierul Horta ca despre unul dintre cele mai aerisite şi mai sănătoase din Barcelona. De aceea, cum au ajuns, s-au instalat într-o pensiune şi, cât Marie se refăcea după avort, el căuta cu înfrigurare acolo un loc unde să se-aşeze. Au avut noroc, tocmai rămăsese liberă una din cele opt case de pe strada Aiguafreda, pe care toată lumea o ştia că strada spălătoreselor. Locuiau aici familii de muncitori, iar femeile, ca să mai sporească veniturile casei, spălau rufele lumii bune din Barcelona cu apa din puţurile lor.

Când a văzut căsuţa, cu faţada ei îngustă şi balconul de la etaj, legată printr-o alee de celelalte, cu un puţ şi o micuţă grădină, Marie a plâns de emoţie. Nu, Ramiro n-o păcălise. Aici nu se trăia ca la Paris sau în vreun alt oraş mare. Bucata aia de Barcelonă era o oază de calm. Ca un sătuc liniştit unde, sigur, ai putea să fii fericit.

Ramiro s-ar fi întors bucuros la *Maquinista*, dar fabrica era prea departe ca să facă drumul zilnic, aşa că n-a avut încotro, a trebuit să-şi caute de lucru în cartier. A încercat în diverse locuri, dar, ca şi în lecla natală, nu l-au satisfăcut. Şi-atunci şi-a luat inima-n dinţi, cu ultimele economii a închiriat un mic atelier unde şi-a montat propria fierărie. Din clipa aia, el şi Marie aveau să trăiască de azi pe mâine, fără rezerva care le fusese o plasă de siguranţă. Dar nu conta, dacă soţia lui zâmbea. Şi Marie, în căsuţa ei din Horta, zâmbea şi se înviora.

Cel mai mult îi plăcea curtea. Acolo unde vecinele plantau roşii şi fasole, ea a făcut o grădină care o strămuta în a ei Grasse natală, cu muşcate doldora de boboci gata să plesnească, cu trandafirul agăţător care se căţăra pe pereţi şi-i umplea de flori strălucind în soare. Câte ceasuri petrecea în grădina ei! Într-o parte, bătea din plin soarele,

furibund la orele amiezii. Dar umbra din colţul unde creştea iedera oferea adăpost păsărelelor care, când şi când, îndrăzneau să coboare până la farfuria în care ea le lăsa firimituri de pâine.

Marie se simţea mulţumită, cum nu se mai simţise de mult. Deprindea limba, îşi făcea prietene printre vecine. Una mai ales, Quimeta, spălătoreasă, o femeie ca un stejar de voinică, care avea doi băieţi. Cum răsărea soarele, Quimeta îşi lua căruciorul să plece după rufele pentru spălat şi, când apunea, le ducea înapoi curate şi fugea acasă să hrănească gurile niciodată închise.

Prin Quimera, Marie, căreia sănătatea nu-i permitea să devină spălătoreasă, a găsit de lucru câte ceva mai uşor, cârpit cearşafuri, tivit, retuşuri. Când n-avea de lucru, se dedica grădinii, unde ceasurile treceau fără să observe; fiindcă acolo era paradisul, acolo, volatile ca fumul, grijile se risipeau.

Au fost ani liniştiţi, umbriţi doar de pierderea sarcinilor, a copiilor care parcă nu voiau să se nască. Primele dăţi Marie fusese furioasă, plânsese, aproape cu disperare. Mai târziu, de câte ori o nouă viaţă i se scurgea printre picioare, era doar cuprinsă de o resemnare tristă.

Avusese şase avorturi, apoi n-a mai rămas însărcinată. Şi ca, şi Ramiro s-au simţit uşuraţi. Se sfârşiseră suferinţele. Se aveau unul pe altul. Aveau căsuţa, mergeau înainte. În viaţă nu poţi avea totul.

Au trecut anii. Până într-o zi de început de ianuarie din 1905, o zi în care frigul părea să se caţere pe pereţi, când Quimeta a venit la Marie cu chipul răvăşit.

— Ce-i, Quimeta?

— Dacă-ţi spun, n-o să-ţi vină să crezi!

— Spune, femeie, că mă sperii. Au păţit ceva băieţii?

La auzul acestor cuvinte, Quimeta s-a făcut albă ca varul.

A căutat din ochi un scaun şi şi-a dat drumul, pierdută:

— Băieţii mei! Două guri de hrănit… Ştii cât am tras,

Maria. Şi-acum că-s deja mari… că pot să dea o mână de ajutor…

— Spune, măi femeie!

— Maria… Sunt însărcinată!

Marie a rămas mută. Îi vorbeau doar ochii.

— La vârsta mea! Patruzeci şi unu de ani! După atâta timp! se văicărea Quimeta, gata să plângă.

Marie simţi cum îi urcă pe gât greaţa şi-a trebuit să se ridice rapid din scaun, dar n-a ajuns la timp, a vomitat chiar acolo, în sufragerie.

Quimeta s-a speriat.

— Ce-i cu tine, fa to?

Ştia simptomele astea. Ameţeli dimineaţa, vărsături. Speranţă. Şi, peste câteva săptămâni, avortul.

A început să plângă cu capul în poala Quimetei, şi ea bocind.

În septembrie, când aerul răcoros care anunţa toamna punea stăpânire pe cartier, pe întregul oraş, Marie şi Quimera au dat naştere, la zece zile diferenţă, la doi băieţi sănătoşi, puternici.

Ramiro şi Marie nu-şi reveneau. Ea împlinise treizeci şi cinci de ani, nu mai sperau în miracolul ăsta. Rămâneau în urmă anii de suferinţă şi nesiguranţă. Copilul se agăţase cu putere de viaţă şi ajunsese pe lume.

L-au botezat Pablo, ca pe tatăl lui Ramiro, şi au început ani de un alt fel de fericire decât trăiseră până acum, căci o împărtăşeau cu Pablo. Pablito.

O fericire ce a durat doar cinci ani, fiindcă o pneumonie a ucis-o pe Marie în iarna lui 1911, la patruzeci şi unu de ani. Ramiro a rămas singur cu băiatul. Şi, dacă ar fi fost după el, n-ar fi întârziat atât ca s-o urmeze.

ORAŞUL PARFUMURILOR

Grasse, *martie 1919*

1

Franţa, ca întreaga Europă, sărbătorea sfârşitul Marelui Război care schimbase totul, de sus până jos. Ţara nu mai era aceeaşi. După ravagiile confruntării, zonele

agricole, lipsite de o importantă parte a mâinii de lucru, erau slăbite. Ca şi celelalte ţări implicate în conflict, Franţa se confruntase cu moartea în masă, care lăsase în urma ei sumbra cifră de trei milioane de văduve şi şase milioane de orfani. O catastrofă demografică, soldată cu absenţa unei generaţii, cea a fiilor, niciodată născuţi, ai tinerilor morţi pe câmpurile de luptă.

Alpii Maritimi, departamentul din care Grasse făcea parte, care nu se numărase niciodată printre cele mai prospere din Franţa, suferiseră în timpul războiului grave perturbări în economie, datorate, în mare parte, dificultăţilor transportului. Construcţiile şi turismul, sectoare care începuseră să capete dinamism înainte de conflict, se văzuseră blocate de război. Principalele hoteluri fuseseră fie nevoite să se închidă, fie rechiziţionate pentru găzduirea răniriIor.

De cum s-a sfârşit războiul, Franţa a început să-şi pună în mişcare motorul refacerii economice, un ţel îndepărtat, dar oamenii din Alpii Maritimi erau încrezători, căci zona lor nu fusese atât de devastată ca regiunile din nord. La Grasse, în plus, contau pe o resursă care, neîndoielnic, favoriza însănătoşirea atât de dorită: cultivarea plantelor aromatice pentru producerea parfumurilor.

De multă vreme, oraşul era cunoscut drept „capitala mondială a parfumurilor”, la fel cum, în vremuri mai îndepărtate, când încă nu producea îmbietoarele miresme, ci doar materiile prime necesare, era cunoscut drept „capitala florilor”. Iar mult mai înainte, în Evul Mediu, Grasse era un oraş specializat în tăbăcitul pieilor, cum încă păreau să-şi amintească verandele caselor din Place aux Aires, unde în timpurile vechi se vopseau pieile. Sute de ani, orăşelul din Provence exportase această marfa la Pisa şi Genova. Pieile din Grasse erau faimoase şi apreciate- Exista un singur neajuns, mirosul neplăcut al pielii, şi acest mic detaliu nu era deloc pe placul nobililor, beneficiarii obişnuiţi ai mănuşilor produse la Grasse.

În timpul Renaşterii, un tăbăcar din Grasse, un anume Galimard, avusese o idee genială: făcuse nişte mănuşi parfumate şi le oferise Caterinei de Medici, florentina proaspăt căsătorită cu moştenitorul tronului Franţei. Tânăra cu gusturi rafinate fusese încântată de idee. A început, astfel, lunga domnie a „mănuşarilor parfumieri”. De la duhoare s-a trecut la splendoarea aromatică, iar oraşul pestilenţial a devenit oraşul parfumat.

La începutul secolului al XIX-lea, Grasse prezenta un peisaj industrial, coşurile înalte cu care era presărat ajungeau să eclipseze silueta catedralei de pe dealul oraşului. Marile fabrici (şaisprezece între 1860 şi 1910) care au început să se ridice în a doua jumătate a acestui secol l-au transformat definitiv şi au fixat vocaţia industrială a oraşului. O vocaţie frântă în parte de tragica paranteză a războiului.

În acel martie 1919, oamenii din Grasse păreau să-şi recapete firescul pierdut, bucurându-se din nou de primele semne de timp bun. Era prima primăvară de după război şi tot oraşul părea să palpite, plin de o speranţă care se confunda cu culorile parfumate ale lavandei şi rozmarinului. Îngropaseră morţii, care n-aveau să fie uitaţi niciodată. Dar lacrimile trebuiau şterse. Se înstăpânea viaţa. Fiindcă, la urma urmelor, întotdeauna este mai bun parfumul viitorului decât cel al trecutului.

2

Trecuseră abia doi ani de când Pablo trăia la Grasse. Anne Guerin, Huard ca fată, răspunsese imediat scrisorii părintelui Bernat, cea în care îi povestea despre orfanul rămas singur-singurel după moartea tatălui. Îi spunea că îşi aşteaptă nepotul. Preotul se grăbise să aranjeze totul, astfel încât băiatul să poată pleca imediat. Sigur, îl trimitea într-o ţară aflată în război, într-un moment dur. Dar bunul părinte nu voia să amâne plecarea, fiindcă ştia că, dacă ar aştepta sfârşitul incert al războiului, Pablo avea să fie închis într-un orfelinat şi, dacă se întâmpla, era posibil să

nu mai iasă mult timp şi să se piardă orice speranţă de a-l duce să trăiască cu familia.

De aceea, cu toată muta, dar nu mai puţin îndărătnica, împotrivire a băiatului, părintele Bernat l-a îmbarcat cât a putut de repede pe un vapor care mergea la Marsilia şi s-a întors în grabă la parohia sa de la Sfântul Ioan din Horta, unde a aprins câte o lumânare tuturor sfinţilor, rugându-i cu fervoare să vegheze asupra micului orfan.

Se pare că sfinţii au arătat milă faţă de părinte şi, mai ales, faţă de copilul rămas singur pe lume. Şi Pablo, căruia nimeni, niciodată, n-o să-i mai zică Pablito, a ajuns teafăr la Marsilia.

Îl aştepta Alphonse Guerin, soţul mătuşii Anne şi, prin urmare, unchiul lui. Bărbatul i-a zâmbit cu blândeţe văzându-l pe chei. Era imaginea însăşi a dezolării. I-a luat din mâini mica valiză, i-a ciufulit părul şi, prin semne, l-a făcut să înţeleagă că pleacă imediat spre Grasse. L-a urcat într-o maşină hodorogită şi, în tăcere, în lumina incertă a înserării, s-au pus în mişcare.

Pe drum, Alphonse şi Pablo nu şi-au prea vorbit. Nu se cunoşteau, nu vorbeau aceeaşi limbă. Şi totuşi băiatul se simţea ciudat de bine lângă bărbatul care îl privea cu coada ochiului cu un zâmbet deschis, plin de blândeţe. Şi s-a lăsat purtat, aproape inconştient, de un inexplicabil sentiment de afecţiune.

Când, în sfârşit, au ajuns la Grasse şi nepotul şi mătuşa s-au văzut pentru prima oară, s-au pierdut amândoi în aceeaşi emoţionată tăcere. O tăcere peste care plutea, fără îndoială, amintirea lui Marie. Au încercat să se înţeleagă fără cuvinte şi zâmbetele li s-au contopit cu lacrimile. Anne îşi plângea sora. Pablo, singurătatea, care începea să se topească în faţa primirii atât de pline de dragoste, care îi trezea în inimă amintiri pe care le credea îngropate pentru totdeauna. Mici flashuri de viaţă, scene vechi în care nişte mâini micuţe, ale lui, se agăţau de fusta unei femei cu chipul zâmbitor. Al mamei.

Dar cel mai mare dar care îl aştepta pe Pablo la Grasse a fost Clément. Prietenul, vărul, fratele.

Clément avea trupul mlădios, uşor şi sprinten al surorilor Huard şi chipul osos, subţiat, al tatălui, ca şi nasul proeminent şi ochii bulbucaţi; şi da, ochii îi băteau spre verde că ai lui Marie. Şi ochii aceia azuriu-verzui îndreptau spre oameni, spre Pablo, o privire care ajungea drept în inimă. Avea întipărit pe faţă un veşnic zâmbet, nu se înfuria niciodată. Părea imun la tot ce nu e bucurie şi dorinţă de viaţă.

— Fără îndoială, o moştenire de la Anne, mama sa.

Lângă vărul lui, Pablo a învăţat să vorbească franceza, a cunoscut toate colţurile oraşului care-l primea, s-a amestecat cu oamenii lui, cu puştii care alergau pe străzi în pantaloni scurţi, cu genunchii juliţi.

Şi tot lângă Clément a început să afle secretele familiei.

Fuga lui Marie a sfârşit prin a zdruncina şi firea închisă, şi sănătatea lui Pauline. Viaţa femeii care cu greu supravieţuise pierderii soţului s-a prăbuşit ca un castel de cărţi de joc, iar consecinţele a trebuit să le suporte Anne.

Pauline îşi petrecea zilele închisă în casă, deseori nici nu cobora din pat, bântuită de bolile imaginare născute de nervii ci slăbiţi, în timp ce fata ei se ocupa de toate: de magazin, de casă, de mamă, o mamă care-i făcea viaţa un infern.

Pentru Anne, singura consolare erau scrisorile de la Marie. La gândul că e bine, că ochii i se bucură de oraşul minunat, Parisul, alături de omul iubit îi creştea inima şi pe buze i se ivea un zâmbet, unul dintre atât de rarele zâmbete din viaţa ei. Scrisorile de la Marie erau o comoară pe care n-o împărţea cu nimeni, cu-atât mai puţin cu Pauline. Căci mama ei nu voia nici măcar să audă vorbindu-se despre Marie şi nu părea deloc interesată de ce spuneau scrisorile primite regulat de Anne. Pentru ea, nu obosea niciodată să spună, Marie era moartă şi îngropată. Pentru Anne, în schimb, era speranţa, căci trăia

nădăjduind că într-o bună zi se vor regăsi şi viaţa ei va fi altfel.

Până atunci, îşi juca nefericitul rol ce-i revenise în drama familială cum putea mai bine. Fără să se lamenteze. Dacă simţea nevoia să plângă, o făcea în singurătate. Dacă mama ei se simţea mai rău sau dacă o chinuia mai mult ca oricând cu despoticele ei pretenţii, răbda, nu-i spunea lui Marie. Dimpotrivă, când îi scria încerca să pară curajoasă şi o îndemna să nu-şi abandoneze visul.

De aceea, când scrisorile de la Marie s-au rărit şi, multă vreme, au dispărut, Anne a suferit cumplit, iar chipul ei, înainte atât de vesel, s-a întunecat, captiv stării sufleteşti. Uneori o apuca disperarea. I se părea că n-o să poată îndura nici lipsa veştilor de la sora ei, nici bizareriile tot mai greu de suportat ale mamei. Trăia aşteptând o scrisoare care nu venea. A apelat la cunoscuţi care aveau rude sau prieteni la Paris, încercând să afle ce se putuse întâmpla cu Marie. Dar nimeni n-a putut să-i aducă veşti.

Pauline îi citea ca pe o carte deschisă chipul întristat şi parcă se bucura s-o chinuie:

— Ce-i cu tine, spune! Te-a uitat soră-ta? S-a plictisit de tine şi de scrisorelele tale? De-ai avea un pic de mândrie, nici nu i-ai citi scrisorile. Ai face ca mine, ai pune cruce…

— Lasă-mă-n pace, mamă! Sigur e ceva cu Marie de nu scrie. Nu m-ar face să sufăr fără motiv.

— Te las, cum să nu; dar să fii pregătită. Să nu te miri pe urmă. E o viperă. Şi tu, o bleagă. O, Doamne, ce viaţă amărâtă!

În sfârşit, atât de aşteptata scrisoare a sosit, Marie îi povestea că Gilles o părăsise, că fusese bolnavă. Dar, adăuga cu entuziasm, se făcuse bine şi, mai important decât toate, era din nou îndrăgostită. Că în curând se va căsători.

Anne a răsuflat, iarăşi, uşurată, fericită, şi a fugit să ascundă scrisoarea de ochii duşmănoși ai mamei. Scrisorile de la Marie erau ale ei. Ale nimănui altcuiva.

4

Timpul curgea într-un fel de buclă anostă, urâţită de viaţa de zi cu zi. Pauline se ofilea în carapacea ei chinuită, iar Anne îşi trăia resemnată viaţa pustie, în casa cu miros de stătut.

Până într-o zi din iarna lui 1902, când l-a cunoscut pe Alphonse Guerin.

Era, ca întotdeauna, la cofetărie. Pe tejgheaua din lemnul ros de ani şi de folosire, se odihneau borcane de sticlă pline cu caramele, lemn dulce, drajeuri. Afară era o zi rece, cenuşie. O ploaie măruntă bătea în geamul vitrinei. Era ora închiderii, nu mai venise de ceva timp nimeni, dar Anne amâna să urce în apartamentul unde o aşteptau doar acreala şi capriciile despotice ale mamei. S-a apucat să facă, iară grabă, curăţenie.

A auzit un uşor clinchet al clopoţelului de la uşă şi a ridicat ochii. Uşa s-a deschis şi pe podeaua proaspăt frecată s-a desenat un dreptunghi de lumină. În mijloc, se contura figura unui bărbat înalt şi slab. Era Alphonse.

A fost dragoste la prima vedere. De cum îl zărise, stând drept, în uşă, Anne simţise înăuntrul ei un şuvoi de senzaţii necunoscute. Pesemne la fel i se întâmplase şi lui, căci a tras de timp până să comande, iară să-şi ia ochii de la ea.

A revenit în fiecare zi, la aceeaşi oră, când în magazin nu mai erau decât Anne şi dorinţa ei de a-l vedea. A ales cea de-a zecea zi de când se cunoscuseră ca să-i propună să iasă cu el.

Nici Alphonse, nici Anne nu mai erau copii. Ea avea douăzeci şi nouă de ani, el împlinise treizeci şi venise nu demult în Grasse, unde avea rude, ca să lucreze în industria parfumeriei. La vârsta lui, cu o slujbă bună, cel mai firesc ar fi fost ca, date fiind împrejurările, după ce o curta un timp, nu prea lung, să o ceară în căsătorie şi ei doi să-şi unească singurătăţile.

Dar nimic nu era normal în viaţa lui Anne.

— Nu pot să ies şi s-o las pe mama singură, a fost

răspunsul ei când i-a cerut să se întâlnească.

— De ce nu? Eşti om în toată firea. Mama ta şi-a trăit viaţa. Ai putea s-o laşi câtva timp cu cineva.

Anne a dat din mână, de parcă i-ar fi spus „las-o baltă”. N-a îndrăznit să-l privească în faţă. Îşi simţea inima grea. El însă o privea ţintă, cu ochii holbaţi de surpriză.

Lui Anne i-a scăpat o notă de amărăciune în glas:

— Tu nu înţelegi. Nu ai cum să-nţelegi.

— Ai dreptate. Nimeni nu înţelege aşa ceva; că-ţi închizi viaţa, că…

Fetei i s-au aprins obrajii. Ochii îi scânteiau.

Alphonse i-a prins cu tandreţe bărbia cu mâna şi i-a pus un sărut uşor pe buze.

Nu era o fire nerăbdătoare, a ştiut să aştepte până când Anne a fost gata să iasă din văgăuna unde o împinsese viaţa. A sosit, în sfârşit, momentul când a înţeles şi ea că nu putea să lase să-i scape prilejul de a iubi şi de a fi iubită şi, într-o duminică, a lăsat-o pe Pauline cu o vecină. Pentru prima ei întâlnire cu Alphonse.

Când s-a întors seara acasă, cu sărutările iubitului dansându-i pe buze, a dat de o scenă sinistră. Pauline suferise un atac de cord, un medic se chinuia s-o reanimeze. Tremura ca o frunză, cu ochii daţi peste cap, bâiguind incoerentă. Îngrozită, Anne a fugit spre ea, în timp ce vecina încerca să-i explice cum se întâmplase.

— Mamă! strigă, îndepărtând-o pe femeie.

La vederea ei, Pauline părea că face o nouă criză. Nu putea să respire, se sufoca. Medicul le-a scos pe amândouă afară. Când să iasă, Anne a zărit pe măsuţa de toaletă bucăţele de hârtie împrăştiate.

Atât rămăsese din scrisorile lui Marie!

După asta, cei doi au început să se vadă pe ascuns, profitând de fiecare clipă pe care viaţa, atât de puţin generoasă cu ei, le-o oferea. Uneori Anne închidea magazinul când ştia că mama ei, care aproape nu se mai ridica din pat, doarme şi nu o s-o strige. Alte dăţi, venea Alphonse la cofetărie, să-i ţină de urât. Doreau să stea

împreună şi stăteau cât puteau. Se mângâiau cu gândul că situaţia nu poate dura o veşnicie.

Pauline a mai trăit trei ani, până în 1905. Femeia care trăise învăluită în amărăciune s-a despărţit de lume fără să-şi mai vadă vreodată fiica cea mare, pe Marie, care tocmai devenise mamă, dăruindu-i o mare uşurare fiicei mai mici, căreia i se deschidea, în sfârşit, drumul spre fericire.

Alphonse şi Anne s-au căsătorit imediat. Devenită doamna Guerin, Anne a transformat cofetăria într-un frumos salon de ceai, care nu amintea cu nimic de vechiul şi ponositul 56

magazin al lui Pauline, şi a părăsit apartamentul care-i fusese închisoare, ca să o ia de la capăt, cu soţul ei, într-un nou loc.

După un an, s-a născut Clément.

Viaţa părea că-i oferă, în sfârşit, lui Anne tot ce atâţia ani îi refuzase. Afacerea îi mergea din ce în ce mai bine. Era fericită cu mica, frumoasa ei familie. Un singur lucru umbrea fericirea abia inaugurată: absenţa surorii ei, dorul necontenit de ea.

TREI PRIETENI

Grasse, martie 1921

1

Clement era îndrăgostit de Violette, iar Violette era îndrăgostită de Pablo. Era o dragoste aproape copilărească, un fel de joacă, dar care face să-ţi zboare în stomac fluturi zglobii.

Clement şi Violette trăiseră totdeauna unul lângă altul: pe aceeaşi scară, pe acelaşi palier, la aceeaşi şcoală, în aceeaşi clasă. Petreceau împreună aproape cele douăzeci şi patru de ceasuri ale zilei. Se completau perfect: lui Violette îi plăcea să comande, pe Clément nu-l deranja să se supună. Ea hotăra cu cine se însoţesc, cu cine nu; şi el, cu firea-i cumsecade, se lăsa condus.

Când Pablo a venit la Grasse, vechiul duo a devenit trio. Dar Pablo a introdus o notă nouă, discordantă: nu i se

supunea lui Violette. Nu se lăsa condus de ea. Asta a surprins-o pe fată, puţin obişnuită să fie contrazisă de cineva. Era capricioasă şi toanele ei trezeau teamă, atât acasă, căci era singură la părinţi şi răsfăţată, cât şi printre prieteni şi colegii de clasă. Răzvrătirea lui Pablo, indiferenţa lui în faţa firii ei tiranice au derutat-o la început şi, imediat, au stârnit-o. Pablo era altfel. Era ca un turn ce trebuia cucerit. Astfel, încet-încet, a devenit ţinta lui Violette, provocarea, obsesia ei. Şi, cu trecerea timpului, când au lăsat în urmă copilăria, dragostea ei.

Da, Violette s-a îndrăgostit nebuneşte de tânărul cu părul castaniu, mătăsos, luminos, care-i cădea mereu peste ochii de cuarţ atât de vii, în care se ascundea un licăr de melancolie.

S-a îndrăgostit de trupul lui subţire, dar vânjos, un trup plin de viaţă, de energie. Şi de zâmbetele lui, rare, totdeauna seducătoare, căci, când zâmbea, în obraji i se configurau, capricioase, gropiţe.

S-a îndrăgostit de cutezanţa lui, de ambiţia cu care privea spre viitor. S-a îndrăgostit de el şi fiindcă nu se lăsa supus. Fiindcă era de neîmblânzit şi o făcea să sufere.

S-a îndrăgostit şi, când se apropia de ea, îi tremurau picioarele şi simţea că, în piept, îi ţâşnesc scântei nevăzute.

O dragoste obsesivă, care o împingea aproape spre disperare.

Şi sentimentele lui Clement faţă de Violette s-au schimbat după ce a trecut pragul copilăriei. Adolescentul de acum nu o mai vedea ca pe prietena, aproape sora, care fusese mereu. Treptat, descoperea uimit o altă Violette. Fetiţa sprintenă ca o veveriţă se transformase într-o căprioară cu ochii mari de culoarea măslinelor negre. Cozile rebele de care, când erau mici, o trăgea ca s-o enerveze deveniseră plete ondulate de-un castaniu luminos, ce îi cădeau pe umeri; năsucul simpatic şi obraznic de care înainte râdea acum i se părea încântător. Iar pielea cerea mângâieri. Clément visa nopţile pielea

aceea, năsucul acela, părul acela mătăsos. Violette trezea în el o dorinţă necunoscută, minunată şi nelinis

— titoare.

Din fericire, în acele prime momente de frământări sentimentale care i se dezvăluiau în ochii insomniaci şi în privirea absentă, Clement îl avea lângă el pe Pablo. Şi-n timp ce vărul lui se topea în suspine, Pablo râdea de ceea ce lui i se părea o slăbiciune. Pentru el Violette era în continuare tovarăşa de joacă, de plimbări şi aventuri prin oraş. O prietenă care uneori îl speria, mai ales când privirea îi devenea de nepătruns şi vocea prea înfiorată. Şi, de când copilăria încetase să le fie celor trei prieteni cămin comun, Pablo lupta împotriva senzaţiei de primejdie pe care sentimentele tainice ale fetei i-o trezeau.

2

Frunzele pomilor tremurau în boarea după-amiezii. Clement şi Violette se duseseră să-l ia pe Pablo de la lucru şi-l aşteptau la poartă. Clément mai studia încă, iar fata, de două luni, începuse s-o ajute pe Anne în salonul de ceai.

I-ar fi plăcut şi lui Pablo să-şi continue studiile, dar în curând făcea şaisprezece ani şi se simţea dator să restituie familiei sale o infimă parte din tot ce-i oferiseră. Voia să ajute la cheltuielile casei, deşi, datorită salonului de ceai şi slujbei lui Alphonse la fabrica de parfumuri Guichard, rudele lui nu erau strâmtorare. Cu toate astea, îi ceruse lui Alphonse să-i caute de lucru la fabrică.

Maison Guichard era una dintre principalele fabrici de parfum din Grasse. Fusese fondată în 1849 şi rămăsese o afacere de familie, trecând din tată în fiu. Îşi dobândise renumele, cum povestea cu mândrie Alphonse, de-ai fi zis că a lui era fabrica, când, în 1891, regina Victoria, venită în vizită la Grasse, cumpărase aromele de iasomie şi de mimoză depozitate în nişte elegante sticluţe de cristal de Baccarat.

Lui Pablo îi plăcea lumea parfumeriei. Iar Casa Guichard, unde din când în când îşi însoţise unchiul, îl fascina. Nimic ciudat, căci fabrica, din 1900 într-o nouă

clădire, cu salonul ei tipic provensal şi colecţia de mobile din secolele XVII şi XVIII, era o minunăţie. Dar cel mai mult îl tulbura că structura, scheletul fabricii, fusese conceput de Gustave Eiffel. Numele Eiffel îi aducea băiatului în memorie, vie, imaginea tatălui său şi poveştile fabuloase pe care i le spunea despre viaţa lui la Paris, când lucrase la marele turn. Şi-şi zicea că nu poate fi o întâmplare, ci o provocare a destinului, că, fără îndoială, îi era menit să ajungă la Maison Guichard.

Dar n-a avut noroc. La Guichard, atunci, nu era niciun loc pentru un băieţandru fără experienţă. Când i-a spus Alphonse, Pablo s-a întristat, dar unchiul a continuat să caute şi, după câteva zile, a venit cu vestea cea bună:

— Am aflat de un loc la depozit într-un atelier de parfumerie artizanal.

Erau aşezaţi cu toţii în jurul mesei, la cină. Momentul când profitau că sunt împreună ca să îşi povestească întâmplările din ziua ce se sfârşea.

Pablo şi-a dat la o parte părul rebel căzut peste ochi şi şi-a fixat cu o privire cam dezamăgită unchiul.

— Un atelier artizanal? Pesemne ceva mic, nu?

— Da, dar lucrează pentru Rallet[3]. Să n-ai nicio îndoială, e un loc bun pentru început. Un loc unde o să ai un contact mai direct cu parfumierul. Unde poţi să înveţi şi să te formezi mai uşor, dacă îţi place lumea asta. Gândeşte-te că la Maison ai fi doar unul dintre atâţia, dar cu Beaux…

— Beaux? l-a întrerupt Pablo, nu auzise niciodată de el în Grasse.

— Ernest Beaux. E un refugiat rus. Poate aici nu este prea cunoscut, dar se spune că în Rusia el o parfuma pe ţarină.

Parcă surprinse, lingurile şi-au încetat clinchetul în farfurii. Toţi ochii s-au pironit asupra băiatului. El a zâmbit:

3 A. Rallet & Co, parfumerie celebră fondată la Moscova în 1843 de francezul Alphonse Rallet (1819-1894), devenită, la sfârșitul secolului al XIX-lea, furnizor al Curții țariste. In contextul evenimentelor din 1917 din Rusia, a fost mutată în Franța.

— Când încep?

Ernest Beaux se născuse în urmă cu patruzeci de ani la Moscova. Acolo, dornic să înveţe să facă săpunuri şi parfumuri, intrase, la doar şaptesprezece ani, în compania Rallet, condusă de fratele său. După şaisprezece ani ajunsese directorul ei tehnic şi membru în consiliul de administraţie.

A sosit însă Primul Război Mondial şi, cum avea gradul de locotenent, a fost trimis în nord, în zona arctică, cea mai depărtată de continent. Doi ani a rămas în tundra îngheţată, învăluit în mirosul de zăpadă şi licheni. În timpul revoluţiei, se alăturase aliaţilor şi aristocraţilor exilaţi şi-şi petrecuse anii războiului interogând prizonierii bolşevici în tenebroasa închisoare de la Mudyug din Arhanghelsk, un fel de precursor al lagărelor de concentrare moderne. Decorat pentru serviciile aduse Franţei, Angliei şi ruşilor albi, era evident că, odată sfârşit războiul, n-avea cum să-i treacă prin minte să se întoarcă în Rusia comunistă. Nu de teamă că nu va fi iertat de comunişti fiindcă furnizase parfumuri Curţii ţarilor. Era, cu siguranţă, cel mai mic păcat al său.

Beaux se stabilise în Provence, la Grasse. Nu doar datorită rădăcinilor sale franceze sau faimei oraşului parfumurilor, ci fiindcă firma Rallet aparţinea unei familii franceze de parfumieri, proprietară de plantaţii de flori în întreaga lume şi de mari fabrici, pentru prelucrarea iasomiei şi a trandafirilor, în Grasse. Ernest Beaux îşi deschisese aici atelierul de parfumerie cu gândul că, din Grasse, îi va fi mai uşor să reia, când i se va cere, colaborarea cu Rallet. Aromele calde din sudul Franţei l-au făcut să renască, o compensare pentru îngheţării, oribilii, ani petrecuţi la Mudyug.

Dar mirosul polar îi pusese stăpânire pe simţuri. Avea să poarte totdeauna, impregnate în piele, miresmele inconfundabile de alge şi de aer rece, care-l făceau să tremure. Şi, odată cu el, se instalase la Grasse dorinţa de a capta aceste miresme şi de a le perpetua într-un parfum.

Înfăţişarea aristocratică a lui Ernest Beaux I-a impresionat pe Pablo de cum l-a văzut. Era un bărbat înalt, cu trăsături bine marcate: buze cărnoase, ochi mari albaştri, care dădeau figurii lui o expresie un pic visătoare. Părul negru i se răzvrătea pe chipul inteligent. Era întotdeauna impecabil îmbrăcat, de parcă nu mergea la muncă, în atelierul de parfumerie, ci la o importantă întâlnire cu oameni influenţi.

În spatele acestui fizic atrăgător se ascundea un om cu purtări alese, sigur de sine şi cordial cu cei cu care lucra, deşi destul de zgârcit la vorbă. La început, lungile lui tăceri îl nelinişteau pe Pablo, îl făceau să se simtă nesigur. Nu reuşea niciodată să ghicească ce aşteaptă Beaux de la el şi suferea, neştiind dacă este sau nu mulţumit de munca lui. Cu timpul, înţelesese însă că tăcerile acelea nu aveau legătură cu el, erau doar un semn că mintea îi clocotea de gânduri.

Atelierul artizanal al lui Ernest Beaux nu semăna nici pe departe cu Maison Guichard, unde visase Pablo să lucreze. A uitat însă curând de ea şi s-a lăsat cuprins de dragostea pentru locul în care parcă sălăşluia adevărata esenţă a parfumurilor. Poate fiindcă în prima zi de lucru, când pătrundea în sanctuarul magic al lui Beaux, adia un vânt plin de mireasma copacilor cu frunzele grele de ploaie.

Deşi se ocupa de magazie şi de livrarea comenzilor, Pablo nu pierdea nicio ocazie care i se ivea ca să treacă prin laborator, sufletul atelierului; rămânea vrăjit în faţa miilor de flacoane înghesuite pe masa de lucru a maestrului parfumier, cu lichide de felurite culori, de la roz pal la intense nuanţe de galben chihlimbar şi la gri opal. În fiecare zi învăţa o mulţime de lucruri noi din fascinanta meserie. Nu-şi închipuise, de pildă, niciodată că grăsimea absoarbe mirosurile. Cuvinte precum *esenţă*, *concentrat* sau *amestec* dobândeau pentru el noi sensuri. A învăţat curând să folosească arzătorul Bunsen. Îi plăcea să privească neclintirea balanţei cu care Beaux cântărea

ingredientele şi rămânea fascinat în faţa elixirurilor aproape magice pe care parfumierul le amesteca bine în flacoane transparente, urmând *ad litteram* formulele pe care le mâzgălea în carneţelele lui pline de mistere.

Deşi el nu-şi dădea seama, Beaux urmărea cu interes fiecare nouă descoperire a lui Pablo. Fiecare mic progres. Şi observa cu satisfacţie că, în loc să plece când se sfârşea programul, să îşi recapete libertatea tinereţii, mai rămânea încă, să contemple lumea fascinantă a laboratorului.

Într-una din serile în care băiatul părea că nu se îndură să plece, parfumierul l-a întrebat:

— Îţi place ce vezi?

Vocea răguşită a lui Beaux l-a luat pe Pablo prin surprindere. A răspuns cu o timidă mişcare din cap.

— Ştii? nu eram mult mai mare ca tine când am început. Băiatul a rămas cu ochii pironiţi pe bărbatul care se apropia de el, învăluindu-l în aroma parfumului său enigmatic şi derutant, care lui Pablo îi ducea gândul spre păduri dese, cu copaci îngheţaţi. Buzele lui Ernest s-au strâns într-un uşor zâmbet încărcat de melancolie.

— Munca asta este o artă. Aşa trebuie să lucreze parfumierul: ca un artist, el îşi imaginează parfumurile precum compozitorul o melodie.

O uşoară umbră i-a întunecat lui Pablo chipul. Cuvintele lui Ernest Beaux păreau să le închidă visurilor lui uşa.

— Asta înseamnă că trebuie să te naşti cu darul ăsta, cum se nasc muzicienii şi pictorii? Nu se poate învăţa?

Beaux zâmbi uşor, cu un aer gânditor.

— Întâi şi-ntâi trebuie să-ţi placă. Nu! ce zic eu? Să te fascineze. Să te pasioneze. Pe urmă, ai de învăţat.

Beaux s-a îndreptat spre orga lui de parfumuri, mobila pe care flacoanele cu materii prime şi esenţe erau dispuse în semicerc, şi a deschis un flacon micuţ. A introdus o pipetă şi a strâns bulbul. A pus o picătură de lichid pe o *mouillette*, o bandă mică de hârtie care se

îmbibă cu parfum spre a fi mirosită, a scuturat-o şi o esenţă capricioasă s-a risipit în aer, ca un suspin. A apropiat-o de nas şi, după ce i-a aspirat aroma, de nasul lui Pablo.

Băiatul a aspirat şi el, timid, mirosul pătrunzător. Fără să-şi dea seama, a închis ochii.

— Ce simţi?

— Piele… Miroase a piele.

Zâmbetul bărbatului, vizibil mulţumit, s-a lărgit.

— Mirosul de piele este un parfum natural. Este parfumul energiei primordiale.

A repetat ritualul cu o altă esenţă.

— Şi acesta?

Pablo asuda de spaimă. Nu voia să apară ca un prost în faţa lui Beaux. Dar se linişti repede. Mirosul era uşor de recunoscut:

— Narcisă!

Ernest Beaux aprobă, cu un zâmbet şi mai larg.

— Parfumul narcisei este parfumul dorinţei. Senzual şi îmbătător.

A curăţat în tăcere instrumentele şi le-a aşezat la loc. Şi-a

>» scos halatul de laborator şi şi-a pus sacoul. S-a răsucit şi s-a îndreptat spre ieşire, urmărit, în tăcere, de Pablo.

— Nu uita niciodată, băiete: pentru un parfumier mirosul este ce e vederea pentru restul muritorilor.

Era gata să iasă, când a adăugat:

— Iar tu ai un miros bun!

Pablo a rămas singur. Surâdea. În ziua aia, în laboratorul lui Ernest Beaux, se deschisese o uşă care îi arăta drumul în viaţă.

Când, în sfârşit, a ieşit în stradă, a dat de Clement şi de Violette, care îl aşteptau.

Clement a venit lângă el, l-a prins cu braţul pe după

umeri. Glasul îi suna vesel, ca totdeauna:

— I-am zis lui Violette să dăm amândoi o tură, dar nici n-a vrut să audă. Poftim, de voie, de nevoie, m-a făcut să vin aici să te aşteptăm. Cred că eşti preferatul ei. Şi-a dus o mână la inimă cu un gest teatral: N-am să pot suporta!

N-au râs, nici Pablo, nici Violette, de gluma lui.

— Vezi deci, Pablo. Eşti preferatul meu, a zis Violette cu o voce suavă, străpungându-l cu o privire intensă. O privire pentru el neliniştitoare.

Mergeau toţi trei în tăcere; o tăcere întreruptă doar, când şi când, de cântecelul fredonat senin de Clement. Lăsau în urmă satul. Au apucat-o pe un drum pietros, sub umbra răcoroasă a perilor, aspirând aroma de lavandă. Violette păşea absentă între cei doi veri, neatentă la frumuseţea câmpului acoperit de flori, de vii şi plantaţii de măslini. Încet-încet, soarele apunea şi-şi proiecta licărele roşii peste pătura deasă de nori.

Pentru Pablo fusese o zi plină de surprize. Fericită. Păşea acum alături de cei doi oameni pe care-i iubea. Şi totuşi nu reuşea să alunge din el o uşoară teamă, când, cu coada ochiului, o privea pe Violette şi-i descoperea ochii iscoditori pironiţi pe el.

FATA CU PĂRUL ROŞU *Grasse, iunie 1921*

1

Prima amintire pe care Pablo o avea despre Claudine erau cozile ei roşii, strălucind ca două limbi de foc pe întinderea nesfârşită de lavandă cu frunze argintate şi spice mov.

Lavanda era pentru Provence un simbol. Parfumul iară egal, proprietăţile deosebite făceau din ea o comoară a regiunii. Întinderi nesfârşite de albastru şi violet zugrăveau câmpurile din Grasse în perioada de înflorire, din iunie până în septembrie. Culesul se făcea cu mâna şi, cum ţăranii nu mai erau de ajuns, tinerii şi tinerele, chiar şi copiii din oraş, mergeau la cules de lavandă, care, la Grasse, făcea parte din avutul familiei. Echipaţi cu

voulames, cum erau numite în provensală secerile, culegătorii străbăteau întinsele câmpuri violet de când răsărea soarele până la apus, dotaţi cu saci în care erau depuse plantele tăiate. Un bun *tallador* putea culege pe zi până la o sută de kilograme.

Clement şi Pablo îl însoţeau întotdeauna pe Alphonse la cules. Pentru ei era o sărbătoare petrecută împreună cu ceilalţi băieţi şi fete din oraş. Voioşi, munca era pentru ei o competiţie, al cărei câştigător era premiat cu muzică, râsete, mâncare din belşug, iar oboseala dificilei zile de muncă dispărea ca prin farmec. Lui Pablo, în plus, parfumul care invada totul îi amintea mâinile mamei, când se apropiau de trupul lui de copil cu un prosop după baia binefăcătoare. Era realmente o amintire? Sau doar pură nostalgie? Nu. Pablo ştia că mâinile mamei lui aveau miros de lavandă.

Chipul gingaş al fetei cu cozi roşii din care scăpau şuviţe de păr ce-l orbeau nu mai fusese niciodată în grupul de tineri care, an de an, se întâlneau la cules. Dacă ar fi văzut-o înainte, n-ar fi uitat-o, Pablo era sigur. Acolo se cunoşteau toţi. De aceea, mânat de o curiozitate care nu-i da pace, s-a apropiat de ea.

— Bună, sunt Pablo.

Fata şi-a ridicat capul protejat cu o pălărie de paie şi l-a fixat cu nişte ochi mari verzi, de culoarea apei. Când s-a prezentat, în privire îi sclipea o luminiţă jucăuşă.

— Mă cheamă Claudine.

— De unde eşti?

— Din Grasse.

— Nu te-am mai văzut până acum.

Ea s-a oprit din muncă. I-a aruncat un zâmbet cald, un pic amuzat, şi a ridicat din sprânceană:

— Grasse e destul de mare ca să nu ne ciocnim pe stradă, nu crezi?

Pablo simţea că se îmbujorează şi ea a adăugat împăciuitoare:

— În plus, am fost mult timp plecată.

— E prima oară când vii la cules?

— Da.

Au rămas privindu-se în tăcere. Doar câteva secunde. Pablo a smuls câteva fire de lavandă şi i le-a înfipt în pălărie. Ea a schiţat un zâmbet fugar, ca un abur. Totul în ea era suav. Şi zâmbetul.

În acea dimineaţă au secerat împreună, sub un soare năucitor. Unul lângă altul, îşi vorbeau prea puţin, schimbau doar zâmbete şi priviri. Fata trăgea cu coada ochiului spre Pablo, privirea îi întârzia pe gâtul zvelt, pe maxilarul pronunţat şi pe ochii de chihlimbar, ale căror mistere îi erau 68

necunoscute. Părul îi cădea peste ochi şi ea a trebuit să-şi reprime dorinţa de a întinde mâna să i-l dea la o parte.

În tăcere, trăiau amândoi senzaţia că era o zi dintr-acelea când începe ceva.

Noaptea, în ciuda oboselii de după o zi de lucru pe câmp, lui Pablo i-a fost greu să adoarmă. Nu-şi putea scoate din cap cozile roşii, groase, şi ochii verzi, migdalaţi, ai lui Claudine. Nici pielea sidefie a feţei ei, pe care se ivea un năsuc delicat. Nici cum îşi umezea cu limba buzele uscate de efort şi de căldură, privindu-l zâmbitoare cu coada ochiului.

Pablo nu putea dormi, nu-şi putea ţine sub control nici dorinţa care-i pulsa între coapse. Când, în sfârşit, l-a doborât somnul, a visat-o pe fata cu cozi roşii. Se apropia de el, îi prindea capul în mâini şi-i punea pe buze un sărut. Suav, suav. Trebuia să lupte să nu se piardă pentru totdeauna în apele ochilor ei. S-a deşteptat dimineaţa, simţind pe piele mângâierea degetelor fetei.

Când Clément, cu glume şi strigăte, a smuls de pe el cearşafurile ca să-l trezească, Pablo, clipind din ochi sub lumina noii zile ce se năştea plină de făgăduinţe de căldură, ştia două lucruri: că-i era imposibil să se dea jos din pat să se ducă la muncă şi că era îndrăgostit.

2

Mic, primitor, decorat cu gust, salonul de ceai al lui Anne Guerin nu amintea prin nimic de vechea cofetărie unde-şi înmormântase o parte din tinereţe. Un mare candelabru cu ciucuri de cristal lumina locul în care lumina de-afară pătrundea doar prin geamul vitrinei, unde, în tăvi elegante sau în borcane de sticlă de toate formele şi culorile, erau expuse dulciuri.

Când trecea pragul, clientul găsea în stânga o măsuţă lungă din lemn de culoare închisă plină de prăjituri şi brioşe. În dreapta, patru măsuţe rotunde din marmură, mai multe nu încăpeau, îi primeau pe cei care rămâneau să deguste specialităţile casei: *chocolat viennois* sau *thé au jasmin*. În colţuri, mobile vechi, vitrine înalte, console rococo arătau ceea ce anunţa inscripţia de pe peretele de la intrare, cu litere fanteziste: *chocolats*, *thés*, *confisserie*, *dragées*, *cădeaux*...

Erau câteva luni de când Violette lucra aici. Până atunci, Anne nu avusese nevoie de vreun ajutor. De fapt, nici acum nu avea. Se putea descurca singură. Micul ei magazin nu însemna altceva decât ce făcuse toată viaţa, ce ştia să facă şi ce îi plăcea. Mult. Dar hotărâse să păstreze şi pentru ea puţin mai mult timp liber. Avea patruzeci şi opt de ani şi trupul fragil ca de adolescentă. Frumosul ei păr negru, pe care şi-l strângea cu graţie, începea să se înspice cu fire de argint. Chipul, ca în tinereţe, părea luminat dinăuntru de o forţă tainică şi de o nesfârşită bucurie. Simţea totuşi că viaţa îi trece prea repede prin faţa ochilor. Timpul i se scurgea printre degete, ca firele de nisip pe care în zadar vrei să le reţii. Când se uita la „băieţii ei”, cum le spunea lui Clément şi lui Pablo, avea o tresărire. La cincisprezece ani, Clément era înalt, bine făcut. Din copilul care fusese mai păstra doar zâmbetul curat pe buze. Şi visurile. Clément era un visător, un romantic.

Şi Pablo se schimbase mult de când sosise. Fiul lui Marie! făcuse tot ce putuse să se simtă bine printre ei, să nu trăiască veşnic în suflet cu durerea absenţei părinţilor

şi, deşi ştia că niciodată n-avea cum să-i înlocuiască de tot, i se părea că îi reuşise destul de bine. Ochii lui Pablo, atât de orfani de bucurii când sosise la Grasse, învăţaseră să zâmbească. Se transforma într-un tânăr atrăgător, cât Clément de înalt, dar mai robust. Pometii îi deveniseră proeminenţi, mai îndrăzneţi, mai masculini. Lui Anne i se părea că, la şaisprezece ani, privirea lui era deja a unui adult. Scruta lumea căutând răspunsuri şi, adesea, cădea în tăceri adânci. Când îl privea, i se părea că o vede, cu ochii minţii, pe Marie şi se simţea răscolită de dor.

Da, hotărâse să-şi păstreze destul timp pentru sine şi acum, că băieţii nu mai aveau atâta nevoie de ea, să i se dedice mai mult şi lui Alphonse. Nu trebuia decât să găsească pe cineva de încredere, pentru muncile mai simple de la salon: să facă curat, să servească clienţii, să stea în magazin în dimineţile de duminică.

Când mama lui Violette, vecina de palier, îi povestise că fata nu mai vrea să-şi continue studiile şi o rugase s-o anunţe dacă află de la cliente de vreo slujbă, a simţit că i-a pus Dumnezeu mâna-n cap. Violette era de toată încrederea, o cunoştea de mică, era bună prietenă cu băieţii. Şi era tânără, cu putere de muncă. I-a propus, şi Violette a acceptat încântată.

3

Era dimineaţă, o duminică de mijloc de iunie, cu un cer orbitor de senin. Străzile din Grasse erau pline de parfum, iar lumina cerului, fără urmă de nor, ducea gândul la o vară fierbinte.

Duminicile era mult de lucru la salon. Când la biserică se termina slujba de dimineaţă, micul local se umplea imediat, veneau familii să-şi astâmpere setea cu o băutură răcoritoare, copii care cumpărau caramele şi tot soiul de bomboane. Violette nu stătea o clipă locului: de la tejghea la vitrină, de la vitrină la servit clienţii de la mese. Îi plăcea munca asta. Îi plăcea să ambaleze dulciuri în pacheţele elegante legate cu o panglică, să umple pungi cu caramele sau drajeuri, să se strecoare repede, şerpuind

printre mese, cu tava plină în mâini.

În dimineţile de duminică, când la cârma salonului de ceai era ea, îi plăcea să-şi închipuie că e stăpâna. Cu cea mai bună rochie a ei, imprimată cu floricele de toate culorile, şi şorţul alb ca neaua cu dantele tot albe, alerga de colo-colo, mândră că totul este cum trebuie: clienţii serviţi, ordine şi curăţenie, cum îi plăcea lui Anne.

Sunase clopoţelul, anunţând că sosesc noi clienţi. A năvălit un ciopor de fetiţe zgomotoase, vesele ca nişte vrăbiuţe. Voiau bomboane din cele rotunde, colorate, cu gust de anason. Cu zâmbetul pe buze, Violette s-a îndreptat spre vitrină. A deschis borcanul mare de sticlă în care dormeau bomboanele şi, când să pună câteva într-un cornet răsucit de ea, şi-a îndreptat privirea spre stradă. A înmărmurit. Pe dinafară părea o statuie de gheaţă, dar pe dinăuntru o năpădea un val de căldură care-i urca în obraji şi-i ardea.

Afară, Pablo se plimba cu o fată blondă, cu un zâmbet cuceritor, îmbrăcată într-o elegantă şi tinerească rochie în dungi marinăreşti, ce-i ajungea până sub genunchi, cu un cordon subţire alb în talie. Fata-şi ţinea pălăria în mâini, de parcă i-ar fi părut rău să-şi ascundă soarele din păr. Îl privea pe Pablo cu ochi surâzători, iar ai lui clipoceau parcă, gata să dea în clocot. Păşeau veseli, respirau însufleţire şi voie bună prin toţi porii.

Violette a rămas mută, dreaptă în faţa vitrinei, privindu-i cum se îndepărtează luminoşi. Chipul îi devenise de granit. Şi-ar fi petrecut poate tot restul dimineţii, acolo, în faţa geamului vitrinei, uitând de toate, dacă vocile scandalizate ale micilor cliente n-ar fi întors-o la realitate.

— Nu ne pui, odată, bomboanele? Ce te tot lungeşti?

Violette şi-a întors încet capul. S-a uitat la fetiţe, la cornetul gol, pe care l-a umplut. Simţea o dorinţă nebună să plece de-acolo. Să se termine dimineaţa, să poată închide salonul de ceai, s-o ia la goană după Pablo şi după necunoscută.

Când au plecat copiii, s-a întors la vitrină, cu ochii

din nou în stradă. Pablo şi fata nu mai erau, dar îi lăsaseră în inimă urma trecerii lor. Şi-a cuprins umerii cu braţele, zgribulită, parcă năpădită de tot frigul din lume.

Şi şi-a jurat c-o să afle cine e fata pe care Pablo o privea cum n-o privise pe ea niciodată.

La capătul bulevardului Terrasses se înălţa impunătoarea casă a familiei Guichard, foarte aproape de Château Insard.

Bulevardul, străjuit de copaci, era situat pe panta care cobora din vârful dealului spre câmpurile înţesate de flori. Cu perspective minunate asupra împrejurimilor, învăluit în miresme de trandafiri şi mimoze, era flancat de casele lumii bune a oraşului.

În duminica aceea, la prânz, Claudine a ajuns în faţa gardului casei ei cu obrajii aprinşi şi ochii încă plini de lumina argintată a tufişurilor de lavandă de pe-o parte şi alta a drumului care şerpuia parcă la nesfârşit.

Era a doua oară când ieşea la plimbare cu Pablo. Îi plăcea de el. Avea şaisprezece ani şi petrecuse mai mult de şapte într-un liceu de călugăriţe parizian. Un loc elegant, unde fusese învăţată tot ce trebuia să ştie o domnişoară, dar o închisoare şi, pe măsură ce trecea timpul şi creştea, nu voia decât să scape. Aceasta era prima ei vară de libertate deplină. Părinţii îi spuseseră să profite de ea ca să se gândească la ce i-ar plăcea să facă pe urmă. Îi vorbiseră de o călătorie în Europa, să-şi desăvârşească educaţia: frumuseţile Antichităţii clasice din Italia şi Grecia ar fi putut fi destinaţii.

Dar Claudine nu voia să se gândească la „pe urmă”, „acum” o încânta. Se simţea liberă. Făcea lucruri pe care nu le mai făcuse niciodată, să meargă, de exemplu, la cules de lavandă. Sau să bântuie prin laboratoarele casei de parfumuri a familiei şi să-şi vâre peste tot nasul. Şi, mai ales, să iasă pentru prima oară în viaţă cu un băiat. Era nu doar încântată fiindcă era amuzant, ciudat, emoţionant, că un băiat îi ceruse să iasă cu el, ci tot mai convinsă că băiatul acela îi plăcea. Mult.

După ce-şi petrecuse dimineaţa cu Pablo, plimbându-se şi vorbind câte puţin despre toate, era euforică, i se părea că e în al nouălea cer. Parcă plutea, deşi nu îndrăznea să dea un nume şuvoiului de sentimente surprinzătoare. Era derutată, bucuroasă, tulburată, visătoare. Dacă toate astea erau un vis, nu voia să se trezească.

Cu toate storurile trase din cauza căldurii, casa Guichard avea un aer părăsit. A urcat în fugă marea scară de marmură din hol care ducea spre camere fără să întâlnească pe cineva, nici măcar un servitor. Mai bine, fiindcă voia să se schimbe şi să se răcorească înainte de masă. Dacă ar fi văzut-o mama atât de îmbujorată, i-ar fi pus tot felul de întrebări, la care n-avea chef să răspundă. Nu fiindcă ar fi crezut că face ceva rău acceptând compania lui Pablo. Nu, nu asta. Pur şi simplu credea că tot ce i se întâmplă e doar al ei şi, deocamdată, nu voia să facă pe nimeni părtaş. Destul trebuise să împărtăşească totul, zi de zi, până şi gândurile, la internat! Acum viaţa era a ei şi era îmbătătoare!

S-a închis în camera ei. Briza caldă de vară, cu miros de iarbă, umfla perdelele. S-a aruncat pe pat şi s-a lăsat învăluită de alaiul de senzaţii care o invadau, bucurându-se de timida pişcătură a emoţiilor născânde înăuntrul ei.

5

Acea imagine rămăsese întipărită cu fierul roşu în mintea lui Violette. Ce văzuse îi provocase un val negru de teamă, imposibil de stăvilit. Şi de furie. De gelozie.

Uneori se blestema pentru speranţele copilăreşti pe care le nutrise. Dar, peste puţin timp, renăştea, ca pasărea Phoenix, din cenuşa înfrângerii, ca să stabilească, calmă, paşii pe care-i avea de urmat pentru a găsi soluţia acestei situaţii. Căci de ceva Violette era sigură, dragostea ei nu era făcută din iluzii adolescentine. Îl iubea pe Pablo cu inimă de femeie. Care bătea în trupul de şaisprezece ani înflorind nedomolit ca tufele de mentă sălbatică ce tiveau marginile oraşului. N-avea de gând să renunţe la dragostea

ei. Îl va avea pe Pablo cu orice preţ, va fi al ei. Îşi făcuse această promisiune şi avea s-o îndeplinească.

A plâns în singurătate până a rămas iară lacrimi şi fără glas. Dar, când a văzut că nu mai are putere să plângă, s-a apucat de treabă. Trebuia să afle cine e roşcata. Trebuia, indiferent cum, s-o scoată din calea lui Pablo.

Luni s-a întors la lucru de parcă infernul ei personal ar fi fost uitat, depăşit. Chipul îi părea acoperit de o mască impasibilă, nu lăsa să se întrevadă nicio emoţie.

A lucrat alături de Anne ca în orice zi. S-a străduit să fie atentă, să-şi facă bine treaba. Şi, când a decis că sosise momentul, i s-a adresat, cu o privire întrebătoare:

— Duminică a venit la cumpărături o fată foarte drăguţă. M-am mirat, n-o mai văzusem niciodată, dar parcă-mi amintea de cineva. (Şi-a muşcat buza, gânditoare.) M-am tot gândit. E ca atunci când îţi stă un nume pe limbă, dar nu reuşeşti să-l rosteşti.

Anne o privea amuzată.

— N-ai întrebat-o cum o cheamă?

Violette a dat din cap într-o parte şi-n alta şi a clipit, uşor scandalizată:

— O, nu! Nu mi se pare politicos… O clientă… Ar putea să o deranjeze.

— Bun, atunci cum era? Avea ceva special?

Fata se lovea uşor peste buze, gânditoare:

— Frumoasă. Cam de vârsta mea. Foarte bine îmbrăcată. Aaa, şi un fabulos păr roşu.

Anne, care se oprise din treabă s-o asculte, s-a întors la ale ei:

— Tu mi-o descrii pe tânăra Guichard.

Violette s-a răsucit spre ea cu ochii holbaţi; masca de indiferenţă îi căzuse, făcută ţăndări.

— Guichard? Cu parfumurile?

— Da, nepoata bătrânului parfumier. De-aia ţi se părea cunoscută, că e din Grasse, normal. Dar a stat mulţi

ani la şcoală, la un internat. La Paris, am impresia. De-aia nu prea vine pe-aici.

În mintea lui Violette gândurile se îmbulzeau haotic. Ce avea de făcut? Ce era mai bine? Nu se aşteptase ca necunoscuta să fie moştenitoarea familiei Guichard. Asta schimba situaţia. I-o făcea mai grea. Sau, poate, mai uşoară? Bietul Pablo! Sigur nu ştia că e ultimul capriciu al unei fete bogate.

A decis imediat. Pablo trebuie să afle în ce intră. Dacă-i spune că se vâră într-o relaţie imposibilă, dacă o împiedică pe fata bogată să se joace cu el şi cu sentimentele lui, o să-şi dea seama cât de mult o preocupă soarta lui. O să-i fie veşnic recunoscător.

Trebuia neapărat să-i vorbească.

S-a hotărât peste câteva zile, într-o după-masă, după ce pregătise şi repetase tot ce trebuia şi cum trebuia să-i spună.

S-a îndreptat spre atelierul lui Beaux. Cât l-a aşteptat, destul de mult, simţea că e un ghem de emoţii. Dar, când l-a văzut, un zâmbet larg i s-a ivit pe buze, risipindu-i toate neliniştile. Şi îndoielile.

Pablo a văzut-o şi i-a zâmbit şi el. Ea s-a apropiat. Cum ar mai fi vrut să-şi treacă degetele prin părul lui! El, cu mâinile în buzunare, o privea curios.

— Ne-nţeleseserăm să ne vedem?

— Nu… Te deranjez?

— Nu. Ei, asta-i!

— Facem câţiva paşi?

— Dacă doreşti…

— Vreau să vorbesc cu tine.

Pablo s-a uitat la ea şi mai curios. Au pornit la drum. Din gura lui Violette, cuvintele au început să curgă încet-încet. El o asculta fără să clipească.

Când a sfârşit de spus ce venise să-i spună, Pablo a prins-o de braţ şi a oprit-o în loc. Simţea cum ţâşneşte în el un val de furie care-i făcea gura amară, simţea că vălul uşor care-l ţinea la o distanţă prudentă de Violette se

sfâşiase.

— Niciodată, ascultă-mă bine, Violette, niciodată să nu-ndrăzneşti să-ţi vâri nasul în viaţa mea.

S-a răsucit pe călcâie, i-a întors spatele şi a început să coboare pe strada în pantă.

Fata a rămas mută, tremurând ca o frunză. Îl vedea îndepărtându-se. Mormăia printre dinţi cuvintele pe care Pablo i le aruncase în faţă cu ranchiună. Cuvinte care-o loviseră drept în inimă.

Cu toate astea, n-a plâns.

A zâmbit.

Nu se sfârşea aici nimic.

Aici începea totul.

coco

Grasse, iulie 1921

1

Pablo şi Claudine se întâlneau tot mai des, aproape zilnic. Ce-i drept, pe ascuns. La asta serviseră avertizările lui Violette, ca Pablo să-şi dea seama că trebuie să fie mai precaut. Nu se aştepta la răspunsul mânios, ofensat, al tinerei Guichard:

— Ei, asta-i! Şi ce dacă bârfesc? Facem ceva rău?

— Nu, nimic, răspunsese el.

— Dacă ne-ascundem, recunoaştem că da, facem, mormăise Claudine, încăpăţânată. N-am de gând să m-ascund; bine-nţeles, dacă ţie ţi-e ruşine să ieşi cu mine…

Lui i s-au umplut ochii de tristeţe şi de îngrijorare. Era matur pentru vârsta lui. Anne nu se înşelase când îi văzuse în privire maturitatea precoce.

— Noi doi nu aparţinem aceleiaşi lumi, Claudine, a încercat el să o facă să înţeleagă.

— Oh! Nu mai vreau să aud nimic! Există lumi diferite?

Claudine avusese totul în viaţă. Avea. Iar acum, iubirea tocmai îi bătuse la uşă cu o putere neobişnuită. Nu se gândea decât la prezent, n-avea cum intui ce se putea

întâmpla, ce-i putea smulge viaţa.

— Vrei să afle părinţii tăi că te vezi cu un băiat care lucrează într-un depozit şi să nu-ţi mai dea voie să ieşi din casă?

Fata l-a privit cu ochi mari. În secundele scurse până să-i răspundă, licărea în ei un strop de nelinişte.

— Părinţii mei n-ar face aşa ceva…

— Avea impresia că gândurile i se încurcă. Ezita.

— Nu cred că ar face.

— Mai bine să nu ne expunem.

— Şi-atunci n-o să putem să ne iubim niciodată pe faţă? întrebă cu vocea îmblânzită şi privirea rugătoare, dându-i la o parte o şuviţă de pe frunte şi mângâindu-i obrazul.

— *Niciodată* e un cuvânt mult prea mare. Suntem tineri. O să luptăm. Dar nu vreau să nu te mai văd fiindcă există oameni care clevetesc, care nu înţeleg că ne iubim.

Pablo şi-a plecat capul, îşi zicea că poate are ea dreptate şi se înşală el. I-ar fi plăcut să fie mai nestăpânit, mai puţin precaut, dar îi era prea frică să n-o piardă când abia o găsise. A ridicat ochii spre ea şi i-a căutat neliniştit privirea, nădăjduind să citească în ea aprobarea.

Fata îi zâmbea cu ochi trişti. Dar, imediat, dragostea pe care o simţea pentru el, zi de zi mai mare, i s-a strecurat sub gene.

— Te iubesc, Pablo.

— Te iubesc, Claudine.

2

Pablo s-a despărţit de Claudine şi s-a îndreptat spre slujbă. Fura, cum putea, ceasurile. În ziua aia renunţase la masa de prânz ca să poată sta o biată jumătate de oră cu ea.

Poate de aceea, fiindcă era nemâncat sau fiindcă despărţirea de ea îl întrista tot mai mult sau pur şi simplu fiindcă aerul cald al zilei de sfârşit de iulie îi rănea pielea, drumul spre laborator i se părea un povârniş anevoios. Şi totuşi, ajuns la intrare, ceva îi atrase atenţia şi îl făcu să

uite de încâlceala de gânduri şi senzaţii. Ernest Beaux stătea de vorbă cu o pereche neobişnuită.

Bărbatul, înalt şi slab, părul fixat cu gel, privirea deschisă. Purta un costum elegant cu dungi late, sacou scurt, cu umeri înguşti, şi pantaloni care, cum cerea moda, lăsau să se vadă ciorapii cu romburi. În ciuda căldurii, afişa la gât o eşarfă de mătase, iar în mână ţinea o pălărie de paie, o canotieră. O ţinută vădit aristocratică, maiestuoasă.

Femeia de lângă el era scundă, privită din spate putea fi luată drept o adolescentă. Chipul îi dezvăluia însă maturitatea şi arăta limpede că e mai mare decât el. Avea ochii negri, vii, ironici, inteligenţi. Părul bogat, şi el foarte negru, tuns *à la garçonne*. Gura mare, senzuală. Din felul cum era îmbrăcată se putea uşor deduce că e o femeie cu gusturi îndrăzneţe, puternică. Surprins, Pablo nu-şi putea lua ochii de la ea. Nu mai văzuse niciodată o femeie astfel îmbrăcată, într-un costum taior, cu fusta scandalos de scurtă, din tricot imprimat cu motive geometrice, lunecându-i parcă pe corpul ce refuza să-şi arate formele feminine. Nu purta pălărie, iar, ca unică bijuterie, avea un colier din şiraguri de perle.

Pablo a rămas pironit lângă uşă, fără să-şi ascundă privirea, aşteptând ca Beaux să-şi ia rămas-bun. Cum a făcut-o, a intrat după el în atelier, cu capul încă întors după cuplul care se îndepărta.

— Cine sunt? întrebă imediat, cu nedisimulată curiozitate.

Beaux zâmbi subţire:

— El e un vechi prieten, un exilat rus, ca mine.

— Zâmbetul i se lărgi pe buze, uşor ironic.

— Mă rog, nu e chiar corect spus că Dimitri Pavlovici e un exilat rus ca mine. El este nepotul ţarului.

Şi-a scos elegantul sacou de vară şi şi-a pus halatul alb. Un gest cotidian, repetitiv, care marca mai bine decât orice ceas începutul unei noi sesiuni de lucru. Pablo amuţise. Nu-i venea să creadă ce auzise.

— Al ţarului…?

— Iar ea… sigur ai auzit de ea. Cea mai rebelă creatoare de modă din Paris. Faima o precedă.

Îl privi pe tânăr cu coada ochiului. Părea candid.

— Coco Chanel.

LA NUIT PERSANE

Paris, iunie 1911

1

Et ce sera la Mille et deuxième Nuit.

Et cette nuit la îl *riy aura pas de nuages dans le ciel et rien de ce qui existe n existera.*

H y aura des clartés & des parfums & des flûtes et de timbales & des tambours des soupirs de femmes & le chant de l'oiseau […]

LA MILLE & DEUXIÈME NUIT CHEZ PAUL POIRET La fête aura lieu le Samedi 24 Juin 1911 Elle serait remise en caz de mauvais temps. Un costume emprunté aux contes orientaux est absolument de rigueur.1

Era o noapte plăcută de vară. Noaptea de 24 iunie 1911. O noapte ce va rămâne în amintirea multor oameni.[4]

Pe Boy Capel şi Gabrielle Chanel, maşina i-a lăsat în faţa numărului 107 din Rue de Faubourg Saint-Honoré, unde se înălţa luxoasa reşedinţă a lui Paul Poiret, cel mai în vogă creator de modă, adorat de tot Parisul. De tot Parisul, mai puţin Gabrielle Chanel, numită de toţi Coco. Fiindcă tânăra de douăzeci şi opt de ani, timidă, nesigură, uneori mândră, aproape întotdeauna cutezătoare, dispreţuia moda pe care le-o impunea Poiret parizienilor. Îi era recunoscătoare, asta da, că le eliberase pe femei de corsete, dar respingea fanteziile lui delirante, orgiile de pene şi culori, aerul oriental al creaţiilor lui inspirate de compania „Ballets Russes" a lui Diaghilev.

---

4 cânt de păsări […]

CEA DE-A O MIE DOUA NOAPTE LA PAUL POIRET
Sărbătoarea va fi sâmbătă, 24 iunie 1911. în caz de vreme rea, va fi amânată. Ținută inspirată din basmele orientale, obligatorie (în franceză în original).

Realmente, în privinţa modei, ea era reversul medaliei, în buricul ei de la mezanin, din strada Cambon 31, pe care-l putuse închiria graţie banilor lui Boy Capel, amantul ei englez, Coco începuse să prezinte ca modă nici mai mult nici mai puţin decât ce etala ea: cămăşi din tricot ce aminteau de cele purtate de Boy, care era jucător de polo, jersee, jachete *blazer* şi pălării ornate uluitor de simplu, toate concepute de ea însăşi.

Sigur, în noaptea aceea de 24 iunie 1911, Coco nu purta vreuna din toaletele ei severe, uşor masculine, în faţa căreia cu siguranţă Poiret ar fi ridicat din bogatele-i sprâncene. În noaptea aceea, şi ea, şi partenerul ei arătau ca proaspăt ieşiţi dintr-una din poveştile Şeherezadei.

— Mă simt ridicolă, mormăi, bosumflată, Coco.

Frumoşii ochi verzi ai lui Boy s-au aţintit şi tandri, şi ironici asupra ei. Pe lângă ochi, Boy dispunea şi de alte arme ca să le facă fură greutate pe femei să se predea farmecelor lui: era elegant, sofisticat şi avea un zâmbet ucigător. Arthur Capel, *Boy*, era, iară niciun dubiu, seducător.

O îmbrăţişă cu dragoste pe Coco. Era atât de înalt şi ea atât de scundă, că, în îmbrăţişări, dispărea în braţele lui. Cum se mai bucura de îmbrăţişările alea! Se lăsa legănată, închidea ochii şi aspira îmbătătorul miros al amantului.

Miros de piele şi de pădure. De săpun pentru scăldat trupuri.

— Iubito, îi şopti la ureche Boy, e în avantajul tău să fii aici.

— De ce? Ca să fiu văzută? Ca toate madamele deghizate în costumele lui Poiret să poată s-o vadă de-aproape pe amanta lui Boy Capel? Ca să murmure, să şușotească, să bârfească, să fie mulţumite? Să poată spune că pentru un bărbat atât de bine făcut sunt o piticanie…?

Boy i-a dat drumul din braţe şi izbucni într-un râs sonor.

— Bun. Hai, de-ajuns, zise amuzat şi o sărută uşor pe

vârful nasului, al nasului în vânt pe care îl adora.

Ea îl observa cu privirea vie, limpede, a minţilor rapide.

— În primul rând, aş zice, ca să te cunoască posibila clientelă. Să începi să-ţi faci un loc în lumea asta care, acum, e lumea ta.

Coco îşi aranjă turbanul făcut chiar de ea, împodobit cu o mare şi arătoasă pană de struţ, pe care Boy o strâmbase în îmbrăţişare.

— Pfuu! Nu cred să ajungă clientele lui Poiret la mine.

Luând-o blând de braţ şi împingând-o spre scara care ducea la intrarea în reşedinţă, el adăugă, cu siguranţa omului de afaceri:

— Asta nu se ştie niciodată. Şi-apoi, nu toate cele trei sute de invitate or fi… Cum ai zis, iubito? întrebă Boy, care, deşi vorbea o franceză impecabilă, îşi amintea cu greu unele cuvinte familiare cu care Coco îşi împodobea adesea conversaţiile.

— Madame! a repetat ea la fel de dispreţuitor ca prima oară.

— Aşa! Madame, a râs el şi a adăugat: E plin şi de artişti. De tot soiul. Unii deja te cunosc, le place ce faci.

Coco tăcu. De fapt, compania artiştilor îi plăcea. Cel puţin, n-o judecau ca amantă a lui Boy. Observase că, printre pictori, scriitori, oameni de teatru, pe care în cursul anului amantul ei i-i prezentase, nu trebuia să se prefacă sau să fie mereu în alertă. Nu se simţea inhibată. Bărbaţi şi femei care trăiau din artă nu erau ţepeni şi sufocanţi ca înalta societate a Parisului: lorzi englezi, duci ruşi, mari doamne franţuzoaice care o fascinau şi o speriau. Prefera gusturile îndrăzneţe ale artiştilor. Excentrice, ca ale ei. Sau poate nu. Poate gusturile lui Coco nu erau încă ale nimănui altcuiva, doar ale ei.

2

Cuplul trecu pragul uşii de la intrare şi pătrunse într-o oază de întuneric cu care ochii se obişnuiau greu.

Ferestrele, casa, totul era acoperit cu mari draperii şi tapisat. Lumea, cu rumoarea ei, cu lumina şi, mai ales, cu tot ce însemna viaţă de zi cu zi rămânea afară.

O armată de servitori, în ţinută adecvată ocaziei, primea invitaţii.

S-au alăturat unui mic grup care, cum cereau normele invitaţiei, era îmbrăcat ca pentru eveniment şi au fost toţi conduşi într-un salon în care erau primiţi de un Adonis cu piele tuciurie, cu doar o parte a corpului acoperită, cât să nu ofenseze pudoarea vreunui invitat mai gingaş, cu o bandă de mătase de culoare vie, strigătoare, în perfectă armonie cu abanosul trupului său.

Înarmat cu o torţă, fascinantul personaj conducea grupul printr-un coridor ce dădea în marea grădină a reşedinţei, cufundată, la fel ca restul casei, într-o obscuritate misterioasă. Un mare covor acoperea lespezile scării, ca şi nisipul aleilor, înăbuşea paşii oaspeţilor, iar discuţiile, timide, atente să nu spargă farmecul, se topeau într-un murmur mai potrivit unei biserici decât unei petreceri de zile mari. Liniştea, pacea făceau parte din atmosferă, stăpâne în paradisul artificial luminat de becuri ascunse printre frunze, cărora le clădeau o culoare aparte, enigmatică, şi creau iluzia unei păduri dese, animată doar de pălăvrăgeala papagalilor.

Boy se oprea la fiecare pas, uluit de minunile pe care le oferea noaptea. Deodată, l-au zărit, în fundul grădinii, pe marele sultan. Era Poiret în persoană, cu barba lui albă, în mână cu un buzdugan din fildeş, înconjurat de cadâne lascive.

Observau, amuzat Boy, enervată Coco, cum, ajunşi în apropierea marelui sultan, invitaţii înaintau şi-l salutau după regulile islamice, aşa cum cereau normele balului. S-au apropiat şi ei să-şi prezinte omagiile, deşi, de vorbit, a vorbit doar Boy. Coco a reuşit doar să-şi pironească privirea pe sultanul de operetă şi să-l scruteze cu răceală. Regia, deşi, recunoştea, originală şi surprinzătoare, i se părea excesivă. Iar Coco iubea simplitatea, ea de-acolo

extrăgea eleganţa.

Boy a încercat să-i explice că, pentru întreaga atmosferă, Poiret se inspirase din *o mie şi una de nopţi*, în vogă la Paris de când, cu un an în urmă, Opera prezentase *la première de Schéhérazade*. Dar pe ea atmosfera nu reuşea s-o încânte, mai degrabă o neliniştea. O irita. Boy, cum ştia bine izbucnirile umorale ale iubitei, n-a lăsat-o singură nicio clipă. I-a fost recunoscătoare. L-a privit în ochi şi i-a plăcut ce vedea. Dragostea o schimbase într-o altă Gabrielle, o Gabrielle mai impetuoasă, mai liberă.

Când toţi cei trei sute de invitaţi s-au strâns în grădină, a venit rândul banchetului şi al spectacolelor, cu nimic mai prejos de prolegomene. Petrecerea a devenit o confluenţă de senzaţii. Boy şi Coco rătăceau de colo-colo, la braţ, printre cupe spumegânde.

Când, iară să pună întrebări, noaptea îşi lua rămas-bun şi o nouă lumină stranie făcută din pulberi şi sclipiri a început să acopere decorul de basm, jerbe de scântei şi flăcări au ţâşnit dintre frunze, parcă pornite să cucerească văzduhul, scindându-se, înainte de-a ajunge, în flori de sticlă purpurii.

Cu strălucirea focurilor de artificii încă în ochi, Coco i-a cerut lui Boy să plece. Ca toate doamnele, la plecare, a primit un dar special: un flacon din parfumul creat de Poiret. Primul, emblema casei lui de modă, unul dintre cele dintâi aparţinând unui creator din domeniu. Cu numele, mai mult decât sugestiv: Noapte persană.

3

Coco şi Boy locuiau în apartamentul lui din Avenue Gabriel, o stradă discretă, plină de copaci, paralelă cu Champs-Élysées. Ea fusese încântată să-l schimbe de sus până jos. Acoperise podelele cu covoare din lână naturală ce-i aminteau culoarea mâlului. În culori naturale erau şi mobilele. Accentuau senzaţia de intimitate paravanele chinezeşti lăcuite tip Coromandel, pe care Coco le tot muta, creând noi spaţii, totdeauna împodobite cu vase mari pline de flori albe. Treptat-treptat, micul şi elegantul

apartament al burlacului se transformase în spaţiul personal al unei perechi de îndrăgostiţi.

Zorii iscodeau cerul ceţos al Parisului când Coco îşi punea pijamaua bărbătească în care dormea totdeauna. Se spălă pe dinţi şi începu să-şi perie pletele negre ca de cărbune, ce contrastau cu pielea atât de albă. Tot periate, deveneau lucioase. Priii uşa de la baie, deschisă, putea să îl vadă pe Boy, citind, dezvelit, în pat. Când era aproape gata să meargă la culcare, i-au căzut ochii pe sticluţa de Nuit Persane a lui Poiret: neagră, în formă de perlă sau poate de lacrimă. Pe negrul sticlei se detaşa aurul câtorva frunze, parcă abia căzute dintr-un copac imaginar. Dopul, aurit ca frunzele, reproducea silueta unui minaret.

Coco o deschise şi aspiră parfumul. Avea un miros foarte fin, care-i crea uneori probleme, o enerva, căci detecta imediat mirosurile trupurilor celor din jur. Cu flaconul încă în mână, şopti:

— Şofran… Da, şofran…

— Ce spui, iubito? se înălţă puţin în pat Boy, ca s-o vadă mai bine.

— Primul miros pe care-l simt e cel de şofran. Picant şi… galben. Da, un miros galben.

Cu un zâmbet uşor, Boy închise cartea. Deseori nu ştia cum să-i interpreteze excentricităţile. Noroc cu flegma engleză.

Ea veni lângă el în pat.

— Şi trandafiri. Miroase şi a trandafiri. Şi a lemn.

— Cum să miroasă un parfum a lemn?

— Miroase. E un miros ca acela al şeilor tale.

Îi apropie flaconul de nas. El aspiră scurt parfumul.

— Prea intens, nu ţi se pare?

Ea dădu din cap

— Prea. N-aş folosi. E conceput doar pentru o anume categorie de femei.

Boy părea că începe să fie interesat de subiect. Se ridică în capul oaselor şi se apropie şi mai mult de ea.

— Ce categorie de femei?

Ea n-a răspuns. Nu-i făcea plăcere să-i împărtăşească gândul că parfumul ăla îi ardea pielea cu amintiri care o dureau încă. Amintirea mirosului senzual al amantelor lui Étienne Balsan, primul ei protector. Miros de femeie întreţinută, de *grande horizontale*, de *demi-mondaine*... Miros, inclusiv, de Royallieu, luxosul domeniu al lui Balsan, unde ea se refugiase ca să scape de destinul de copil abandonat, unde ajunsese întreţinuta unui om bogat care n-o prea băga în seamă, una dintre amantele din veritabila lui curte. Locul de unde plecase să-l urmeze pe Boy la Paris.

Îşi înghiţi amintirile. Nu voia să-şi mai rumege trecutul. Schimbă subiectul.

— Ştii? Nu pricep de ce să se-apuce un creator de modă să facă parfumuri. Nu ţi se pare că-i în plus?

Din Boy a ieşit la iveală omul de afaceri inteligent.

— Nici vorbă! Poiret îşi extinde afacerile. Deschide noi drumuri. Hainele lui sunt produse de lux şi la fel o să fie şi parfumul. Se completează. Sunt sigur c-o să vândă bine.

Coco nu părea dispusă să asculte argumentele iubitului. Cu ochii încă la flaconul negru al lui Poiret, din mâna ei, deschis, rostea cuvintele pe un ton tot mai acru. Ieşea la iveală femeia dură care se ascundea sub nesigura Coco.

— Avem deja la Paris un mare parfumier. François Coty, e cel mai bun, să-şi vândă el parfumurile. Organul lui e perfect. Nu l-aş schimba niciodată pe unul ca... ăsta!

Boy se întinse din nou. Zise, cu o voce încleiată de somn:

— Poate şi tu, într-o bună zi, o să creezi şi o să vinzi parfumuri.

— Nu cred că am nevoie. Îmi merge bine, nu? în puţin timp mi-am făcut o clientelă bună. Câştig mai mult decât am visat vreodată...

Bărbatul continuă imperturbabil, cuvintele lui s-au înfipt adânc în urechile şi în inima lui Coco:

— Habar n-ai de afaceri. Banca-ţi acceptă sold pe minus pentru magazin fiindcă am depus eu o sumă ca garanţie. Mai ai mult de-nvăţat, iubito. Eşti bolnavă de orgoliu.

Tensiunea pocnea în aer. Coco se ridică brusc, sticluţa de Nuit Persane îi căzu din mâini. Conţinutul ei începea să se împrăştie peste covorul de culoare deschisă din dormitor ca un râu de miresme, pe lângă care curgea o linişte apăsătoare.

— De ce-mi vorbeşti aşa? Eşti crud! Coco se făcuse ţeapănă, furia îi ţâşnea pe la colţurile gurii, lacrimile îi ardeau obrajii.

Boy sărise din pat, alerga să deschidă fereastra. Efluviile nopţilor persane începeau să facă aerul din încăpere irespirabil.

— Crezi că Coty a inventat parfumul? Că e al lui? Exclusiv? Mai ai de citit, iubito.

— Citesc, strigă ea, cu vocea sufocată de buzele strânse ca să-şi înghită frustrarea.

— Nu mă refer la romanţurile siropoase pe care le devorezi în pat. Ar trebui să ştii cine e Caterina de Medici ca să te-ncumeti să vorbeşti despre parfumuri… Din doi paşi, Boy ajunse lângă uşă: Te sufoci aici! mai zise el, şi ieşi, lăsând-o pe Coco singură cu furia ce i se transforma într-un fir îngheţat.

Stătea nemişcată în mijlocul camerei, cu o lucire de perplexitate în ochi.

Şi strigând, ca Boy să nu piardă niciun cuvinţel:

— De ce-mi zici toate astea acum? Într-o zi, da? o să-ţi dau totul înapoi. N-o să-ţi rămân datoare cu niciun sfanţ. O să fiu liberă. Şi, spune, cine naiba e Caterina asta de… ce-o fi şi ce treabă are-n chestia asta?

PROVOCAREA LUI COCO

Grasse, iulie 1921

1

— Şi ce vor? Ce fac la Grasse?

În drum spre laborator, Pablo se ţinea ca un căţeluş

după Ernest şi îl bombarda cu întrebări.

— Dimitri a venit să mi-o prezinte pe Coco. Că vrea să-i fac un parfum.

— Un parfum special? Adică personalizat? Doar pentru ea? întrebă tânărul.

Auzise despre femei bogate care-şi făceau parfum la comandă. Un capriciu excentric şi scump, la îndemâna puţinor buzunare.

— Nu chiar. Unul pe care să-l vândă împreună cu propria linie de modă. Care să devină emblema Casei Chanel.

Ernest Beaux se îndreptă spre masa de lucru. Dar părea distrat, cu atenţia parcă îndreptată spre altceva, nu spunea ce, dar îl preocupa. Pablo se temea că o să cadă în una dintre tăcerile lui adânci şi n-o să-l lămurească ce voia Coco Chanel.

— O să i-l faceţi? Aşa-i?

— Nu ştiu dacă-s în stare.

Băiatul se apropie de el şi mai mult.

— Nu există parfum pe care să nu-l puteţi face, a zis, spontan.

Beaux îl privi cu un zâmbet părintesc. Dar îşi reluă pe dată aerul circumspect:

— Coco Chanel nu e o clientă oarecare, Pablo. Şi nici nu vrea un parfum oarecare. Ştie exact ce vrea. De ani de zile se gândeşte la parfumul ăsta. Şi, crede-mă, are un miros excepţional.

Făcu o pauză, părea să caute ceva ascuns pe masa de lucru. Coborî vocea, ca atunci când dezvăluim un secret:

— Ştii ce mi-a zis?

Pablo era numai ochi şi urechi.

— Mi-a zis că parfumul ei trebuie să aibă miros de femeie. Nici de cocotă, nici de soţie supusă. Nici de tânără, nici de bătrână. Nici de extravaganţă, nici de discreţie. Doar de femeie. Să fie parfumul feminităţii.

S-a lăsat o linişte întreruptă doar de clinchetul flacoanelor de sticlă mişcate de Beaux.

Pablo nu pricepuse o iotă din ce-i spusese parfumierul. Parfumul feminităţii? Coco Chanel era la fel de extravagantă şi de ciudată ca hainele ei. Nu-l interesa însă toată pălăvrăgeala asta. Nu voia să ştie decât dacă Beaux va accepta. Fiindcă asta însemna că o să se-apuce să creeze un parfum nou, iar el va fi martorul acestui proces. O dorea din tot sufletul.

— Şi-o să-l faceţi?

— Nu ştiu. Trebuie să mă gândesc, Pablo. O să revină la sfârşitul săptămânii să le dau răspunsul.

Băiatul a trebuit să se predea, dând din cap. Beaux se apucase de lucru, însemna că trebuia să facă acelaşi lucru. A plecat spre micul depozit să se ocupe de treburile lui, cu speranţa că răspunsul lui Beaux pentru Coco Chanel va şi de.

2

De când lucra cu Ernest Beaux, tânărul Pablo învăţase o mulţime de lucruri despre arta parfumeriei. Doar prin simplă observare, ajunsese la concluzia că pentru obţinerea miresmelor rafinate esenţială este arta amestecării aromelor. Beaux vorbea despre familii sau acorduri.

— Acordurile sunt grupuri de arome care se combină în mod natural şi, astfel, se transformă reciproc.

— Şi câte familii sau acorduri există? întreba tânărul, avid să afle.

— Astăzi se cunosc cinci: oriental, *fougère*, piele, *chypre* şi floral.

Beaux îşi transmitea bucuros ştiinţa tânărului şi curiosului Pablo, poate fiindcă îi amintea de începuturile lui în Rusia natală, la aceeaşi vârstă, când totul era de descoperit.

— Cunoşti Jicky-ul?

Pablo a dat din cap că nu.

— Jicky este parfumul oriental prin excelenţă. L-a inventat Aimé Guerlain în 1889. Este, acum, un clasic. Deşi parfumurile orientale au tradiţii străvechi. Se spune că

atunci când Cleopatra s-a urcat pe vapor ca să se întâlnească cu Marc Antoniu, s-a parfumat cu santal şi, ca să înmiresmeze aerul, a ars scorţişoară, smirnă şi tămâie.

Băiatul îl asculta cu gura căscată. Ernest se îndreptă spre rafturi şi luă un flacon de parfum asemănător unei vechi sticluţe de medicamente, cu un dop ca acelea ale sticlelor de şampanie. Îl deschise şi vărsă o picătură pe o *mouillette*.

— Miroase!

Pablo închise ochii şi inspiră adânc.

Cu ochii pe el, Ernest aştepta.

— Lămâie! aproape că strigă, sigur că nu se înşela în faţa aromei atât de pure.

— Şi mandarină, da. Dar asta e doar nota de vârf.

— Nota de vârf? se miră Pablo, tuflit din cauza ignoranţei lui.

— Parfumul e ca o naraţiune. Da, o naraţiune olfactivă care trece prin trei etape. Prima aromă pe care o percepem când mirosim un parfum ne-o dau notele de vârf. Este copilăria parfumului. Partea cea mai volatilă.

Pablo asculta cuvintele maestrului parfumier cu nasul lipit de *mouillette*.

— În acest caz, notele de vârf sunt de lămâie şi mandarină, cuteză.

— Exact. Dacă miroşi în continuare, vei percepe şi note de bergamotă şi de lavandă. Note de vârf proaspete.

Maestrul luă o altă *mouillette* şi i-o apropie de nas după ce picură pe ea un strop de Jicky.

— Observi? E un început citric. Aproape efervescent. Asemenea copilăriei.

— Da, un miros seducător.

— Mai inspiră! Se schimbă ceva?

S-a supus. Şi atunci, ca prin farmec, simţi că o explozie de flori îi invada nările.

— Flori!

— Ce flori?

— E un miros rece, răspunse băiatul, cu ochii atât de

strânşi, încât în jurul lor îi apăreau încreţituri fine.

— Mirosul de crin, zise Ernest. Metalic, rece. Şi cel de vetiver. În această nouă etapă parfumul dobândeşte o categorie mai înaltă. Sunt notele de mijloc, inima. Asta e tema parfumului, aroma ei durează toată ziua.

Puse *mouillette* pe masă şi închise cu grijă flaconul, întemniţând din nou aroma atât de seducătoare.

— Dacă continui să miroşi sau îţi pui parfum pe piele, vei putea să percepi notele de bază. Sunt cele mai durabile, cele care rămân după ce s-au evaporat celelalte, cele pe care parfumul le eliberează înainte să dispară. La Jicky, notele de bază sunt extrem de bogate şi elaborate. Jicky conţine un fixator excelent, paciuli.

— Paciuli? făcu Pablo, uluit.

— Da, esenţă de paciuli, un lichid uleios, galben, extras din frunzele plantei, poate da dependenţă ca haşişul. Când se usucă pe piele, mirosul de lemn cu camfor şi şofran lasă în urmă o dâră seducătoare. Când Guerlain a adăugat vanilie, a încins imaginaţia tuturor. Un *mélange* realmente fascinant. Se mai percep şi aroma de orhidee, vanilie şi, mai ales…

Ernest făcu o pauză. Îi plăcea să zgândăre curiozitatea băiatului.

— Mai ales…?

— Substanţele sintetice.

— Sintetice? Ce înseamnă substanţe sintetice?

— Înseamnă că parfumeria a evoluat mult din ultimele decenii ale secolului al XIX-lea până astăzi. Mii de ani arta parfumeriei s-a bazat pe vreo sută de substanţe naturale, dar acum, când intrăm în al doilea deceniu al secolului XX, ştiinţa ne îngăduie să generăm miresme şi arome noi. Şi ăsta-i doar începutul. Putem să creăm mirosuri la fel de proaspete ca al ferigilor.

Băiatul a izbucnit într-un râs sonor.

— Ferigile n-au miros.

Beaux îl privi mustrător.

— Eşti sigur? Au. Şi, graţie substanţelor create în

laborator, suntem capabili să îl reproducem şi să creăm, pornind de la el, o nouă familie de parfumuri, *fougère*, care evocă aroma proaspătă, verde, a pădurii.

Pablo şovăia să pună următoarea întrebare. Dar curiozitatea a fost mai puternică decât prudenţa. Zise, aproape în şoaptă, roşu la faţă de ruşine, fără a îndrăzni să-l privească pe maestru în ochi:

— Parfumul dumneavoastră, vreau să zic cel pe care îl folosiţi, e din această familie, aşa-i?

Beaux zâmbi încântat; în clipa aceea se simţea mândru de tânărul pe care-l considera ucenicul lui. N-a răspuns, s-a apropiat de rafturi şi a luat un flacon cu eticheta scrisă de mână.

— Air Pur, zise arătându-i-l lui Pablo. E o creaţie a mea. Notele de vârf amestecă mirosurile citrice cu un *bouquet* aromatic de plante mediteraneene, lavandă şi ulei de muşeţel. Urmează inima, un acord floral şi picant datorită aromei unor mirodenii. Iar punctul final îl pune o armonie de mirosuri de pământ, ambră şi muşchi.

Puse o picătură de parfum pe dosul mâinii lui Pablo.

— Evident, asta ar fi doar un sumar aproximativ pentru ce este Air Pur.

— E un miros verde.

— Este. Şi rezumă cele două vieţi ale mele: pădurile Rusiei natale şi lumina proaspătă a Mediteranei.

Zâmbind mulţumit, poate şi melancolic, Beaux îi întinse flaconul lui Pablo, care îl luă cu timiditate.

— Pentru mine?

— Dacă îl vrei.

Acum, da, Pablo îşi privi maestrul în ochi şi şopti un mulţumesc emoţionat.

Lipsit de darul de a-şi exterioriza sentimentele, Ernest Beaux tuşi şi reluă subiectul de la care se abătuseră:

— Tinere, noi, parfumierii moderni, nu mai visăm doar să imităm natura. Vâră-ţi asta în cap. Vrem acum să o

transformăm.

Pablo era fascinat. Poate şi derutat. Toate astea erau departe de ideea lui despre arta parfumeriei, o artă bazată pe ce oferea natura.

— Cum? Cum se poate transforma natura?

— Pornind de la ştiinţa creării de mirosuri şi de la un aliat nou, minunat: aldehidele. Şi adăugă: Viitorul parfumeriei se află în chimie, în sinteză.

3

Provocarea lansată de Coco Chanel nu-i mai ieşea lui Beaux din cap. Pablo nu se dezlipea de el, chiar neglijându-şi uneori munca. Presimţea că unirea dintre geniul lui Coco Chanel şi ştiinţa lui Ernest Beaux avea să ducă, dacă devenea realitate, la crearea unui parfùm unic. Şi el se simţea privilegiat să asiste la această naştere şi chiar să-l ajute pe creatorul lui, care în zilele acelea îl chema mai des lângă el şi părea să se bucure să-i arate tainele muncii lui.

— Nu toate femeile se parfumează la fel, îi spunea, încercând să-l facă să înţeleagă dorinţele lui Coco. În Franţa, în Rusia, pretutindeni, într-un fel se parfumează o *demi-mondaine* şi-n alt fel o fată cuminte.

— Şi care-i diferenţa? întreba un Pablo avid să înveţe.

>

— Adu-ţi aminte ce-ţi tot spun, băiete. Mirosurile merg direct în simţuri, sunt pure emoţii. Sunt arome, ca aceea de iasomie şi de mosc, sau de nard, care fac ca mirosul unei femei să fie explicit sexual. Doar o curtezană sau, poate, o artistă s-ar încumeta să le folosească.

— Şi-atunci, o tânără respectabilă ce foloseşte?

— Evident, un parfum floral delicat.

Pablo zâmbi, suava mireasmă de trandafiri şi violete ce se desprindea din părul lui Claudine îi venea în nări şi-i accelera bătăile inimii.

— Coco, continuă explicaţia maestrul, vrea, se pare, să spargă aceste clişee. Ascultând-o, am ajuns la concluzia că detestă profund aromele puternice de mosc şi nard.

Zice că-s mirosuri murdare. Dar nici nu vrea să mascheze femeile în aromele timide ale apelor de toaletă de violete.

În acest punct, Pablo deschidea ochii mari. Lucrurile sunt cum sunt. Diferitele arome ne vorbesc în limbi diferite. Ce voia, deci, Coco?

— Vrea un parfum curat şi senzual, afirmă Beaux de parcă i-ar fi citit gândurile.

— Nu înţeleg. Nu mi-l imaginez.

Maestrul parfumier zâmbi.

— Îmi înţelegi, atunci, îndoielile? Coco vrea un parfum care nu doar să rupă barierele în lumea parfumeriei, ci să ne schimbe mentalitatea. Parfumul pe care îl are ea în cap, cel pe care ar trebui să-l fac eu, Pablo, trebuie să fie pentru orice femeie. Ce-i drept, pentru orice femeie senzuală şi elegantă.

Pablo îşi dădu pe spate zulufii care-i cădeau peste ochi ca o perdea. Nu reuşea să înţeleagă ce-i explica Beaux. Nu îşi imagina acel nou parfum. Poate era încă prea tânăr ca să înţeleagă, dar nu atât de tânăr şi nici atât de ingenuu ca să nu-şi dea seama că în laboratorul ăsta s-ar putea concepe, dacă Beaux accepta comanda lui Coco, ceva important. Impresionant.

Din primăvara când Dimitri le făcuse cunoştinţă, Ernest Beaux şi Coco Chanel se întâlniseră de mai multe ori. Beaux ascultase cu atenţie ideea, conceptul parfumului pe care îl voia Coco. împărtăşeau amândoi entuziasmul pentru noile progrese în lumea mirosurilor. Pe ea o fascina ideea că noua parfumerie poate face experimente şi poate amesteca note florale. Beaux putea să o pună în practică, fiindcă ştia că noile, revoluţionarele alcooluri, aldehidele, i-ar permite să realizeze creaţii originale, aproape abstracte.

De aceea s-au pus curând de acord:

— Îmi place mirosul trandafirilor, îi zisese Coco, dar o femeie nu trebuie să miroasă a trandafir. Parfumul meu trebuie să fie artificial. O compoziţie creată de cineva. Cu miros de femeie, nu de floare.

Ca să-i fie clar parfumierului că dorinţa ei avea o bază solidă, venită din timpul investit în studiul sectorului parfumeriei şi din foarte finul ei miros, Coco şi-a petrecut zile întregi explorând idei în laborator, alături de Ernest. El şi-a dat treptat seama că, în fond, vorbeau aceeaşi limbă şi creatoarea de modă ştia foarte bine ce se încearcă. Şi, bineînţeles, ce vrea.

Coco Chanel îl cucerise pe Ernest Beaux, îl convinsese că alianţa lor n-avea cum să nu dea roade. În sfârşit, el a acceptat provocarea şi a început experimentele pentru noul parfum pe care trebuia să-l creeze pentru Chanel.

Cum ea îi ceruse un parfum bazat pe familia floral㠄, parfumierul a pornit de la notele de mijloc, inima, trandafir de mai şi iasomie, ale parfumului pe care îl crease pentru Rallet.

Rallet nr. 1. Cele mai bune specii de *Jasminum grandiflorum* se cultivau chiar la Grasse şi profita de acest avantaj. Ţinta era însă găsirea unei formule mai îndrăzneţe. Pentru asta, a adăugat vechii formule note de vârf de iris şi de ylang-ylang, încheind cu o bază în care predominau santalul şi vetiverul; reuşea astfel să contrasteze moscurile naturale cu sinteze de avangardă. A căutat modalităţi de a echilibra esenţele naturale cu produse sintetice precum noile molecule, aldehidele, şi a adăugat amestecului „Rose EB”, invenţia proprie de aromă de trandafir cu note mixte dintr-un câmp de iasomii.

Rezultatul a fost un parfum îmbătător de trandafir şi iasomie, un nou parfum, moştenitor al trecutului şi transpunând în aromele lui fiorul rece al Arcticii.

CHANEL N° 5 *Grasse*, *septembrie 1921*

1

Iarna se ghicea în copacii ce-şi pierdeau frunzele şi în câmpurile de lavandă, devenite munţi de tufişuri uscate.

Ernest Beaux o invitase pe Coco Chanel în laboratorul său. Cu ajutorul lui Pablo, încântat să ia parte la acea aventură, pregătise zece mici flacoane de sticlă

numerotate de la unu la cinci şi de la douăzeci la douăzeci şi patru, fiindcă erau mirosuri din serii diferite, ca mostre complementare dintr-o nouă mireasmă.

Coco nu se lăsase rugată şi, într-o după-amiază, a venit la Grasse. Sosirea ei transformase euforia în care lucraseră până atunci într-o mare de incertitudini. Care lui Pablo îi dădeau furnicături în corp şi zvâcnituri în tâmple. Era peste poate de tulburat, parcă flacoanele alea erau absoluta lui responsabilitate. Dacă şi Ernest Beaux o fi fost emoţionat, nu se vedea.

Coco a luat rând pe rând fiecare flacon. Introducea o *mouillette* în cilindrul gradat şi o mirosea iarăşi şi iarăşi, lent, lăsându-şi timp de gândire. De bună seamă, ceasurile îşi continuau tic-tacul de neoprit, dar în laborator păreau amuţite, de parcă timpul stătuse în loc. Cu ochii ieşiţi din orbite, muşcându-şi unghiile, Pablo auzea sunetul încetelor inspiraţii şi expiraţii ale creatoarei de modă, al cărei chip părea de piatră. Cine o cunoştea pe Coco ştia că are un dar special de a-şi stăpâni emoţiile.

Lunga nesiguranţă s-a topit când, în sfârşit, Coco a zâmbit. Da, a zâmbit arătând spre unul dintre flacoane:

— Numărul cinci.

S-a lăsat o tăcere emoţionată.

— Este exact ce voiam, a întărit gestul prin vorbe Coco Chanel. Un parfum pentru femei, cu miros de femeie.

Trandafirul, iasomia, ylang-ylang şi santalul înfăptuiseră miracolul parfumului ce se năştea. Dar, neîndoielnic, marele lui secret erau aldehidele şi ce ştiuse să facă cu ele Ernest Beaux.

Deşi în strâmtoarea laboratorului niciunul nu era pe deplin conştient, acolo, în clipa aceea, tocmai se născuse noul miros al unui întreg secol.

2

Pablo ieşise euforic din atelierul de parfumerie. Aerul murmura promisiuni de furtună, dar asta nu putea să-i amărască marile motive de fericire: fusese martorul naşterii noului parfum care avea să se numească Chanel

N° 5, după cum le spusese o entuziasmată Coco, şi, pe calea măslinilor, urma să o întâlnească pe Claudine, pe care n-o mai văzuse de câteva zile.

Era neliniştit, i se părea că în ultimul timp iubita lui tot amânase întâlnirile. Mereu ceva neprevăzut apărea şi arunca în aer plăcerea de a o regăsi, de a-i săruta buzele, de a-i spune cât de mult o iubeşte şi o va iubi întotdeauna.

Dar acum uitase regretele, alerga, zbura pe străzile din Grasse, cu comoara lui ascunsă. Nu i se păruse că ar face ceva rău dacă pune puţin din parfumul ales de Coco într-un flacon închis atent şi la fel de atent ascuns în buzunar. Voia să i-l arate lui Claudine. Ea, ca jumătate din Grasse, trăise vizita lui Coco cu o neascunsă curiozitate. Ceilalţi parfumieri se întrebau ce urzea marea Chanel cu rusul. Iar Claudine se arătase mai mult decât fericită că-şi poate astâmpăra curiozitatea cu informaţiile privilegiate, de primă mână, furnizate de Pablo.

— Cum e? îl întreba entuziasmată în zilele acelui iulie în care Coco îşi făcuse apariţia la Grasse. Cum vorbeşte? Zici că fumează? Poartă modelele create de ea, aşa-i? E elegantă?

Pablo zâmbea, mândru că e, chiar dacă indirect, parte din interesul fetei şi încerca să fie şi mai atent la Coco, la cum se îmbrăca, vorbea, se comporta, ca să-i poată raporta cu fidelitate curioasei tinere.

— Poartă rochii tricotate, îi vin foarte bine, fiindcă e slabă caunţ ar…

— O, da! Am auzit că la Paris toate fetele vor să fie slabe ca ea. Şi bronzate… Spune, e bronzată?

— Da, foarte, ca femeile care muncesc pe câmp.

Claudine izbucnise într-un hohot de râs vesel:

— Adevărul e că nu cred să fi prins un bronz ca al ei cât am lucrat pe câmp.

— Nu, ştiu. Am auzit-o spunând că ea şi Dimitri au petrecut toată vara la Moulleau. Dă-ţi seama, două luni împreună pe coasta Atlanticului, soare şi mare!

În vocea lui Pablo clipocea invidia, în a lui Claudine,

surpriza.

— Atunci, ea şi rusul care o însoţeşte sunt…

— Amanţi!

Crescută în sânul unei familii cu solide principii religioase, cu o educaţie pe măsură, fata se îmbujorase uşor. Cuvântul „amanţi” se răsucea înăuntrul ei, o pişcă. S-au privit ochi în ochi, devenind pură tandreţe. S-or fi gândit poate că într-o zi şi ei o să fie amanţi. Sau soţ şi soţie, dacă totul mergea cum trebuia să meargă. Poate nu s-au gândit la nimic, n-au avut timp, căci privirea a fost urmată de un sărut pătimaş.

Şi acum Pablo alerga spre iubirea lui cu flaconul în mâini, visând noua întâlnire şi imaginându-şi cât de uimită o să fie

Claudine când o să miroasă parfumul creat de Beaux pentru Coco Chanel.

3

O zări de departe. Silueta ei se decupa în mijlocul drumului ca o fantasmă, ca un vis uşor, fugar. Aerul greu purta mirosul ploii care nu avea să întârzie. Fata, într-o jachetă subţire, păşea cu capul plecat, cu braţele la piept. Pablo alergă spre ea, frunzele uscate îi trosneau sub picioare. Îi bubuiau în urechi bătăile inimii şi, când ajunse, o îmbrăţişă, se lăsă purtat de prezenţa ei caldă. Pe ea îmbrăţişarea parcă o frigea. Ridică spre el ochii strălucitori de lacrimi, parcă dansând timide, nehotărâte.

— Ce-i cu tine?

— Aveai dreptate. Am fost o naivă.

Pablo tresări; inima-i bătea violent, ca un ciocan care deschidea în iluziile lui o spărtură.

— Părinţii mei au aflat de… Că ne întâlnim.

Instinctiv, trupurile li s-au îndepărtat un pic.

— Mi-au interzis să te văd. Aveai dreptate. Lumea asta… Oamenii…

Nu mai putea lupta cu emoţia şi tristeţea care o sufocau. Ce simţea în clipa aia îi frigea gâtul, ochii, izbucni în lacrimi, până simţi senzaţia umedă, caldă, de sărut pe

buze.

De mână, au pornit fără o vorbă. La orele amurgului, drumul era de o linişte aproape nefirească. Lumina – ciudată, înnegurată ca sufletele lor.

— Şi-atunci, n-o să ne mai putem vedea la fel de des? întrebă Pablo, năpădit brusc de o senzaţie de pustiu, de parcă viaţa ar fi trecut pe lângă el.

Cu ochii încă în lacrimi, pironiţi în pământul cotropit de înserare, Claudine rosti:

— Mă trimit la Paris. La studii.

— Când?

— Plec mâine. Nu ştiam cum să fac să pot veni să-ţi spun. Am fugit de acasă.

Suspina. Din cauza lacrimilor, nu i se desluşea chipul.

— Crede-mă. Nu ştiam ce să fac.

Alt tunet a cutremurat aerul. Întunericul devenea mai dens şi, odată cu el, o tăcere melancolică se lăsa.

S-au îmbrăţişat. El se desprinse încet, o privi ţintă, de parcă voia să-i memoreze trăsăturile. Căută apoi flaconul din buzunarul jachetei. Răsuci încet dopul şi-l deschise. Era trist, dar zâmbea. Vărsă o picătură de parfum pe un deget şi-l trecu peste gâtul fetei. Repetă operaţia, coborându-şi încetişor degetul. Claudine simţi un fâlfâit de fluturi pe piele. Aroma parfumului sublim i-a închis ochii de plăcere.

— Acesta va fi parfumul nostru. Când o să-l simt, o să fii lângă mine. În aroma asta, tu o să-mi fii alături. Iar aroma ta o să mi-o amintesc în fiecare zi şi-n fiecare noapte, până ne-om întâlni din nou.

— Curând.

— Foarte curând.

Briza se transformase în vânt, coroanele arborilor tremurau. S-au îmbrăţişat iarăşi, căutând unul în celălalt adăpost. Au căzut întâi picături delicate, rare. Dar imediat ploaia, devenită persistentă, a început să-şi mâzgălească mesajul prin copaci. Nu s-au mişcat. În mijlocul drumului, tăcuţi, îmbrăţişaţi, uzi, au lăsat ploaia să le pună durerea

pe muzică.

O NOAPTE LA NISA

Grasse, mai 1924

1

Trecuseră trei ani de când Coco Chanel vizitase Grasse şi Ernest Beaux crease Chanel N° 5 în micul lui atelier. În viaţa lui Pablo se întâmplaseră multe.

În primul rând, nu mai lucra în depozit, devenise discipolul fidel al lui Beaux şi, treptat-treptat, ajutorul lui de încredere. Parfumierul putuse să vadă în tânărul lui angajat darurile naturale care, cultivate, pot duce la naşterea unui „nas”[5]. Nu doar că arăta o rară sensibilitate pentru mirosuri, că le recunoştea şi le reţinea tot mai bine, dar era priceput în combinarea de arome, îl văzuse când, crezându-se singur în laborator, făcea primele şi timidele lui experimente. Beaux îi aprecia dorinţa de a învăţa, entuziasmul şi progresele rapide.

— Şi lăcrămioara? îl punea la încercare maestrul.

— Floarea în formă de clopoţel, răcoroasă, cu miros suav.

— Ce ar semnifica într-un parfum?

— Romantismul.

Cu spatele la Pablo, Beaux zâmbea şi-şi lărgea examinarea.

— Bun, şi despre magnolie ce-mi spui?

Băiatul continua să spele pipete şi răspundea fără să şovăie:

— Are un amestec de note fructate şi euforice. As folosi-o

ca să obţin un parfum elegant, dar şi fantezist.

— Dar adu-ţi aminte că…

— La baza parfumeriei stau trandafirii şi iasomiile, îl întrerupea Pablo care învăţase bine lecţia asta.

---

5 Termen folosit în industria parfumeriei pentru persoanele care testează combinațiile de esențe pentru prepararea unui parfum; deseori sinonim pentru parfumier.

— Trandafirul este un sărut catifelat, e tandreţea. Este magia oricărui parfum.

— Iar iasomia, încheia băiatul, este senzualitatea, esenţa atracţiei şi a feminităţii.

Ajunşi în punctul ăsta, maestru şi discipol îşi lăsau lucrul, se priveau şi zâmbeau. Amândoi mulţumiţi. În armonie, ca un parfum cu o bună combinaţie de mirosuri.

La un moment dat, Beaux a început să vadă în tânăr moştenitorul pe care nu-l avea şi voia să-i completeze şi întregească formarea.

— Te-am învăţat tot ce te pot învăţa, Pablo. Dar formarea unui bun parfumier presupune mai mult de-atât.

— Dar eu… Aici mă simt ca acasă. Nu îmi închipui…

— Comoditatea şi absenţa riscului ne împiedică să avansăm. Adu-ţi aminte ce ţi-am spus cu timp în urmă. Un bun parfumier se naşte, dar se şi face. Trebuie să studiezi, trebuie să lucrezi cu cei mai buni, în laboratoare care să-ţi ofere toate înnoirile pe care aici nu le poţi găsi.

Băiatul protestă:

— Nu e parfumier mai bun decât creatorul lui Chanel N°5!

Beaux izbucni într-un hohot de râs, cum de puţine ori îşi îngăduia, şi continuă să-i spună ce avea în minte:

— Ştii că nu e nicio lună de când am fost la Paris. Ei bine, am stat acolo de vorbă cu un bun prieten. Un om pe care îl admir enorm: Jacques Guerlain.

Pablo s-a făcut palid la faţă. Familia Guerlain era un mit în istoria parfumeriei.

— Jacques este un demn urmaş al acestui mare neam de parfumieri. Deja bunicul lui furniza Casei Regale Eau de Cologne Impériale. Unchiul său Aimé…

— Creatorul lui Jicky!

— Exact. Cum ştii prea bine, Aimé Guerlain a creat o autentică operă de artă. Jicky este primul parfum modern. Unul care abandonează arta figurativă spre a trece la abstracţie. Ţi-am mai vorbit despre asta de-atâtea ori. Şi acum, nepotul lui, Jacques, pe care sunt mândru să-l

numesc prieten, a făcut un pas înainte în drumul spre excelenţă al parfumeriei.

Ernest a făcut o pauză. Stăteau amândoi, aşezaţi, în laborator, înconjuraţi de tot ce făcea parte din viaţa lor de zi cu zi, de instrumentele care îi transformau în artizani şi artişti. Uniţi de aceeaşi pasiune.

— Jacques a avut generozitatea de a-mi arăta ultima lui creaţie. O va prezenta la Expoziţia de Arte Decorative de la Paris. Shalimar se numeşte.

Pablo îşi asculta maestrul în linişte, cu privirea avidă de secretele atât de preţioase.

— Ştii? Uneori un mare parfum ia naştere în cel mai neaşteptat mod. O idee, o intuiţie… Măreţia se ascunde în cele mai mărunte lucruri. Jacques mi-a povestit că a creat Shalimar după ce încercase, doar din curiozitate, să pună câteva picăturele de vanilie sintetică într-o sticlă de Jicky. Rezultatul a fost neaşteptat. Excelent.

Pablo se arătă sceptic. Nu credea că ar fi o mare descoperire.

— Orice ucenic ar fi putut să facă asta, chiar fără să fi călcat înainte într-un laborator. Pur hazard!

Ernest îl fixă cu o privire lungă, rece. La fel de rece ca stepele îndepărtate care-i fuseseră cămin.

— Te asigur, Pablo, că, dacă aş fi făcut eu aceeaşi încercare, cu aceeaşi cantitate de vanilie, mi-ar fi ieşit doar o 106

cremă englezească. În schimb, Jacques a creat Shalimar. Şi, crede-mă, o să auzim de el.

S-a lăsat o tăcere densă, fiecare adâncit în gânduri. Ernest îşi amintea mirosul sublim al noului parfum al lui Guerlain. Pablo se întreba ce anume făcea dintr-un parfumier un artist, un geniu, şi dacă, într-o bună zi, va fi şi el posesorul acelui dar.

Vocea modulată şi caldă a lui Ernest Beaux i-a întrerupt reflecţia. Redevenise Beaux cel măsurat dintotdeauna.

— Bun, să ajungem la ce-i mai important. I-am vorbit

lui Jacques despre tine. I-am spus că te afli în cel mai bun moment ca să începi pregătirea într-o casă mare, în laboratoare care-ţi pot arăta ce eu nu pot. Guerlain ar fi un loc mai mult decât potrivit.

Pablo îşi dădea seama că nu respiră.

— La sfârşitul verii te aşteaptă.

2

Lui Anne nu-i venea să creadă. Băieţii ei îşi luau zborul, abandonau cuibul. Clément era pe punctul de a-i părăsi ca să lucreze la Nisa, iar Pablo avea să plece la Paris la sfârşit de august.

Decizia lui Clement fusese provocată de Violette când, tranşant, cu răceală, îi spulberase toate speranţele dintotdeauna legate de ea. Clement nu intra în planurile ei amoroase, nu intrase niciodată. Era doar un prieten din copilărie şi, din fericire, copilăria rămânea în urmă. Îi tolera insistenţa naivă, cam infantilă, doar ca să fie aproape de obiectul dorinţei ei. De Pablo. Dar când Clement făcuse un pas mai departe şi-i ceruse să iasă cu el, l-a respins, i-a întors spatele, nu a păstrat în suflet niciun colţişor pentru fărâmele prieteniei de-atâtia ani.

Când îi spusese verde în faţă lui Clement că nu îl iubeşte, că n-o să-l iubească niciodată şi nu mai suportă inutilele lui încercări de a-i câştiga dragostea, că nu o interesează absolut deloc, se despărţise şi de Anne, şi de salonul ei de ceai. Se angaja ca vânzătoare la magazinul de parfumuri al familiei Guichard, cel de lângă fabrica lor. N-a dat nicio explicaţie, mai mult, a plecat de pe-o zi pe alta, nu i-a lăsat lui Anne Guerin nici timpul să-i găsească o înlocuitoare. Bătoşenia cu care îi anunţase plecarea era dovada celei mai clare opţiuni între două posibilităţi: ori şorţul şi cornetele cu bomboane din salonul de ceai, ori pantofii cu toc şi buzele rujate ale vânzătoarelor de parfum. „Nu începe comparaţie”, spunea zâmbetul ei la despărţire. Iar privirea de gheaţă adăuga că în probleme de slujbă în mintea ei nu intrau niciun fel de consideraţii

nelegate direct de interesul propriu: nici recunoştinţa, nici fidelitatea, nici măcar prietenia.

Anne, mereu împăciuitoare, încerca s-o justifice.

— S-o fi purtat aşa ca să nu-l amărască pe Clement cu prezenţa ei, zicea, căutând să ascundă ce rău îi picase că fata i-a respins fiul şi apoi a lăsat-o pe ea baltă. Poate că e mai bine aşa. Lui Clement o să-i fie mai uşor s-o uite.

Şi după aceste consideraţii rămânea cu privirea aţintită spre soţ şi spre nepot, căutând aprobarea de care avea nevoie, dar care nu venea.

Violette a plecat. La puţin timp după ea, Clément.

Vărul lui Pablo nu voia să-şi continue studiile şi nu voia nici să calce pe urmele tatălui sau vărului, să înceapă să lucreze în domeniul parfumurilor. În Grasse, acum, i se părea că-i pică în cap cerul. A profitat de aceea de ocazia ce i se ivise, să se angajeze ca groom la unul dintre cele mai reputate hoteluri, Massena.

— Dar, măi copile, poţi să găseşti de lucru aici, în Grasse. De ce atâta grabă să pleci la Nisa?

În ochi cu tristeţea din inima frântă de Violette, Clement venea lângă mama lui, o îmbrăţişa şi-i spunea, încercând să zâmbească:

— O, mamă! Dar Nisa e la doi paşi de aici. N-o să scapi aşa de uşor de mine. Ai să mă vezi mai des decât crezi.

Şi apoi cădea într-o tăcere adâncă, tristă, din care nu-l scoteau nici glumele cu care tatăl încerca să-l încurajeze.

— Poate că da, băiatului meu o să-i fie mai bine la Nisa. O să-i prindă bine munca. Şi-n plus, slujba de la hotel se potriveşte cu firea lui. Încet-încet o s-o uite pe Violette.

Anne privea când la unul, când la altul şi, cu ochii înlăcrimaţi, îi întreba:

— Da?

3

Prin momente grele trecea şi inima lui Pablo. La plecare, în după-masa aceea ploioasă parfumată cu Chanel

N° 5, Claudine îi promisese:

— Am să-ţi scriu, să-ţi spun unde poţi să-mi trimiţi scrisorile tale. Nu fi trist, iubirea mea, tot împreună vom fi.

Vântul încărcat de ploaie din după-amiaza despărţirii părea să fi dus cu el promisiunile lui Claudine. Pablo nu mai aflase nimic despre ea în cei trei ani. Toate iluziile îi rămăseseră prinse într-o nesfârşită aşteptare, gândurile îi erau mereu la ea.

Asta nu-l împiedica însă pe tânărul cu chip oval, ochi mari şi gură fermă, plină, frumos şi puternic, cu privirile jinduitoare ale fetelor mereu aţintite asupra lui, să nu se simtă des singur. Şi mai mult de când îşi pierduse tovarăşul de ieşiri, prietenul, vărul, fratele. Îi era cumplit de dor de Clement. Clement, şi el, deşi se adaptase foarte bine şi era mulţumit la Nisa, îi ducea dorul lui Pablo. Aşa că, în prima duminică din mai 1924, cei doi şi-au dat întâlnire la Nisa, hotărâri să se distreze mai mult ca oricând. Erau sărbătorile primăverii, *Iu Festin de Nissd*.

S-au întâlnit în faţa hotelului Massena, în piaţa cu acelaşi nume, când Clement a ieşit de la lucru. împreună cu alţi tineri angajaţi ai hotelului s-au îndreptat spre amfiteatrul roman, unde era marea petrecere.

După săptămâni în care nu se văzuseră, Clement şi Pablo erau în al nouălea cer. Câteva ore, în aromele mediteraneene intense ale mâncărurilor şi cu fructatul vin roşu care le însoţea, inimile frânte ale celor doi tineri parcă se întremau.

Când înserarea aducea briza răcoroasă, mai degrabă de toamnă decât de primăvară, iar muzica începea să invadeze totul, Pablo l-a pierdut pe Clement din ochi. Adevărul e că erau amândoi afumaţi bine. I se păruse că-l vede agăţat de nişte fuste, deşi nu putea să jure.

Cu o sticlă în mână, în care mai era ceva vin pe fund, căută un colţ discret, să nu dea peste nimeni. Muzica era doar o şoaptă de fond. Abia se aşezase, când o voce feminină rupse căutata singurătate:

— Pablo?

Se întuneca. Pablo îşi duse mâna la ochi de parcă nu penumbra înserării, ci soarele orbitor l-ar fi împiedicat s-o vadă bine pe noua venită.

— Violette? o recunoscu în sfârşit.

Se aşeză pe jos, lângă el. Îi luă sticla din mână şi trase o înghiţitură bună. Îşi şterse picăturile roşii de la colţurile buzelor şi spuse:

1. *Lu Festin de Nissa* sau *Lu Mai* (în varianta nisardă a zonei de limbă occitană căreia îi aparţinea Nisa), tradiţie specifică oraşului, de celebrare, în toate duminicile din mai, a revenirii primăverii, datând încă din timpurile romane (*mai* era un pin adus din pădure şi ornat). Se organizează picnicuri (*festin*) şi spectacole de cântece şi dansuri tradiţionale.

— Am venit cu nişte prietene. Dar ne-am despărţit, nu le mai văd nicăieri.

Buzele îi luceau în penumbră, roşii, pline de dorinţă. Pe ele căzu privirea lui Pablo, înceţoşată de vin.

— Şi eu m-am pierdut. Am venit cu…

S-a oprit. Avea încă mintea suficient de limpede ca să-şi dea seama că e mai bine să nu amintească numele vărului său. Îi trecu brusc prin cap că ar putea să apară. Nu ştia cum o să reacţioneze dacă o să dea ochii cu Violette. Rănile iubirii i se vindecau greu.

Luă sticla din mâinile fetei şi sorbi ultima gură de vin, cu capul în sus, ochii aproape închişi. Ea îl observa cu pupilele aprinse ca două flăcări reflectate în sticlă. După ce a sorbit ultimul strop, Pablo se răsuci spre ea. O vedea pentru prima oară ca pe femeia care era. Frumoasă. Ispititoare.

Violette îşi lăsă şalul din lână subţire să-i alunece pe umeri şi se lipi de trupul băiatului. Buzele îi fremătau de dorinţă înainte de a răspunde sărutului lacom al lui Pablo, care se aruncă asupra trupului cu miros de scorţişoară.

Noaptea aia, la Nisa, în briza blândă care legăna

crengile copacilor şi le aducea miresmele câmpului, florilor şi fructelor învăluite în efluviile muzicii, s-au dăruit unul altuia cu furie, cu sălbăticie.

Privirea intensă a fetei, când li s-au despărţit trupurile, îl străpungea parcă. El însă încerca să-i ascundă şovăiala din ochi. Simţea că prin ce tocmai făcuse îl trădase pe Clement. O trădase pe Claudine. Sau poate nu. Cel mai important nu asta era. Important cu adevărat era că tocmai se trădase pe el însuşi.

S-a gândit la apropiata plecare la Paris şi şi-a jurat două lucruri: primul, că o s-o caute şi o s-o găsească pe Claudine.

Al doilea: că o s-o uite cu desăvârşire pe Violette.

31, RUE CAMBON *Paris, august 1924*

1

Ajuns la Paris, primul lucru pe care l-a făcut Pablo a fost să urce în Turnul Eiffel.

Cerul, de un albastru electric, strălucea şi a putut contempla oraşul exultând de culoare, plin de viaţă, din vârful turnului vopsit în nuanţe de bronz spre a-i accentua aspectul grácil şi elegant. Vederea se lărgea, părea că vrea să cuprindă întregul oraş: minunatul parc Chantilly la nord, pădurea Fontainebleau la sud, Versailles la sud şi, încă mai departe, până aproape la turnurile catedralei din Chartres.

Paris.

Paris, oraşul ce vrăjeşte.

Magic.

Parisul lui Ramiro. Bărbatul care ajutase la înălţarea turnului. Tatăl lui.

Emoţiile îi răsuceau stomacul, amintirile îi reveneau, intense, recuperate din colţul secret al sufletului unde rămăseseră adormite. I se părea că simte din nou aţintiţi asupra lui, asupra copilului care fusese, ochii neliniştiţi, uşor rătăcitori, ai bărbatului acela puternic. Simţi, cu o tresărire, mâna lui aspră pe obraji, încercând să înlocuiască mângâierile mamei absente. Şi reuşi să-i audă

din nou glasul ce-i devenea răguşit, adânc, când deşira ghemul amintirilor lui despre Paris şi despre turnul lui: „Uneori, iarna, vântul era rece şi trecea gemând printre schele. Când ni se termina tura şi coboram pe pământ, toţi eram îngheţaţi. Muşchii feţei ne erau atât de înţepeniţi, că nu puteam nici să vorbim”.

Lui Pablo i-ar fi plăcut să ştie mai multe despre mama lui, ca să şi-o poată imagina păşind pe străzile Parisului de mână cu tata. Dar nu ştia. Nu ştia unde locuise, cu ce se ocupase când trăia la Paris, unde îl cunoscuse pe Ramiro. Îşi dădea seama, acum, când călca pe străzi pe care sigur umblase şi ea, că tata nu-i vorbise niciodată despre viaţa la Paris a lui Marie Huard. Îi vorbise mereu doar despre femeia care trăise fericită la Barcelona. Iar mătuşa Anne îi povestea, cu o privire duioasă şi cu vocea sugrumată de emoţie, despre Marie din Grasse. Dar despre acea Marie care trăise la Paris, unde ajunsese fugind de o mamă despotică, urmând un tânăr îndrăgostit, cum îi spusese Anne, despre ea nu ştia nimic.

Şi totuşi Pablo se simţea acum mai legat ca niciodată de mama sa, de femeia pe care aproape că nu avusese timp s-o cunoască, a cărei memorie jurase să o păstreze pentru totdeauna. Fiindcă acum străbătea aceleaşi locuri pe care le străbătuse ea. Într-un Paris de vară cu cer senin, strălucitor în lumina curată a soarelui.

2

A fost nevoie de doar câteva luni ca parfumul lui Coco Chanel să facă senzaţie în cercurile elegante din Paris.

În acei nebuni ani douăzeci, Parisul era un amestec vesel de înaltă societate şi artişti de avangardă. Totul era în schimbare. Erau la modă jazzul, Hollywoodul şi automobilele. Şi, bineînţeles, neobosita căutare a libertăţii.

Coco Chanel nu avusese nevoie de cine ştie ce campanie de publicitate ca să îşi facă parfumul cunoscut, doar de un pic de ostentaţie. A profitat de o cină la un restaurant exclusivist din Cannes ca să împrăştie câteva

picături în aerul din jurul mesei. Voia să vadă reacţia celor care treceau pe lângă ea, să afle dacă vor fi de acord cu ea că e o aromă fabuloasă. Rezultatul i-a confirmat toate intuiţiile. Cine trecea pe acolo se oprea şi întreba:

— Ce parfum este ăsta?

În noaptea aceea, la Cannes, parfumul lui Coco şi-a început drumul spre posteritate şi ea a ştiut că nu se înşelase. I-a cerut lui Beaux să-i prepare o sută de sticluţe şi le-a dăruit de Crăciun celor mai bune cliente. Fireşte, acestea s-au întors de îndată la magazin şi au cerut mai mult Chanel N° 5, iar ea, cu o figură de circumstanţă, le-a spus că nu-i trecuse niciodată prin cap să-l comercializeze.

— Chiar vi se pare fascinant? întreba. Credeţi că ar trebui să mai cer?

Şi, pe măsură ce-şi transforma parfumul în obiect jinduit, îi cerea lui Ernest să crească producţia. Până când, aproape pe nesimţite, rafturile din magazinul de pe Rue Cambon s-au umplut de sticluţe de Chanel N° 5, care, evident, s-au vândut cât ai bate din palme.

Până în 1924, parfumul se putea cumpăra în magazinele Chanel din Paris, Cannes şi Deauville, unde strălucea în recipientul lui neobişnuit. Căci pentru prima oară un parfum se prezenta într-un flacon de laborator, cu dop tăiat ca un diamant care evoca geometria Pieţii Vendôme. Simplu, auster, clar, în contrast izbitor cu flacoanele deceniilor anterioare. Ca acela al Nopţii Persane al lui Poiret.

Este posibil, doar posibil, ca Gabrielle Chanel să-şi fi asigurat atunci nemurirea.

Faima rapid dobândită de Chanel N° 5 a făcut imposibilă fabricarea lui de către Beaux. În fond, el nu avea decât un mic atelier de parfumerie, nu se putea compara nici măcar cu Rallet, o casă relativ mică, dar care avea deja o linie proprie de parfumuri pe piaţă.

Dar Gabrielle Chanel nu ştia ce înseamnă să te opreşti când ai ambiţie. Şi-a dat seama că a sosit momentul să facă un pas înainte. Care a constat în a-l

convinge pe Théophile Bader, proprietarul Galeriilor Lafayette, să-i vândă parfumul în magazine. Bader era un patron inteligent, care mirosea de departe succesul. A înţeles imediat că parfumul o să-i îmbogăţească. Dar a pus condiţii: ca Chanel N° 5 să se vândă în Galeries Lafayette, trebuie să existe suficient încât să satisfacă previzibila cerere. Gabrielle a înţeles că nu mai putea continua cu producţia artizanală, avea nevoie de un asociat capabil să gestioneze fabricarea şi distribuţia parfumului pe scară largă. Şi a luat decizia. S-a asociat cu fraţii Wertheimer, proprietarii uneia dintre cele mai mari companii de parfumuri din lume, cărora le-a cedat fabricarea şi distribuţia parfumurilor Chanel. Ea îşi păstra doar 10% din profit. În schimb, în linia ei de modă nu se amesteca nimeni.

Era anul 1924. Începând din acel moment, Chanel N° 5 îşi lua zborul, părăsea micul cuib din Grasse unde văzuse lumina zilei.

3

Poate melancolia zilelor când, la Grasse, Chanel N° 5 era doar un proiect ce se năştea în mireasma trandafirilor şi a iasomiei. Poate, mai degrabă, amintirea arzătoare a acestei arome pe pielea lui Claudine l-a purtat pe Pablo, abia sosit la Paris, pe Rue Cambon numărul 31 în acel august din 1924.

Poate s-ar fi mulţumit doar să contemple frontispiciul alb pe care sărea în ochi, scris cu litere negre, numele Chanel, fără să se încumete să intre în acel templu al modei şi al luxului, dacă în adâncul sufletului n-ar fi ştiut că Gabrielle Chanel era singura verigă care-l unea cu Claudine în oraşul atât de vesel uneori şi atât de melancolic aproape întotdeauna.

Poate ar fi rămas pironit acolo, cu memoria invadată de parfumul îmbătător care-l apropia de Claudine, dacă chiar în clipa aceea nu s-ar fi oprit în faţa magazinului un Rolls-Royce negru, n-ar fi coborât din el Gabrielle Chanel, nu i-ar fi căzut ochii pe el şi nu i s-ar fi adresat:

— Dumneata eşti tânărul asistent al domnului Beaux, aşa-i?

Pablo s-a înroşit, parcă prins cu ceva greşit, şi Coco a zâmbit satisfăcută. Ea nu uita niciodată un chip.

Îmbrăcată într-o rochie neagră largă, cu talia foarte joasă şi fusta plisată, pe care se detaşa un colier cu două şiraguri de perle, cu pălărie şi pantofi negri, în mână o ţigară, îl privea pe Pablo cu expresia atât de hieratică, de nepătruns, tipică ei.

El a făcut câţiva paşi spre ea. Acum îi putea vedea de aproape ochii mici cu privirea intensă. Deşi era atât de scundă, iar trăsăturile ei ar fi putut să fie considerate chiar vulgare, Coco Chanel i se păru o făptură sublimă.

— Da, da, eu sunt, zise cu un zâmbet timid.

Stăteau în faţa magazinului. Gabrielle făcu un semn scurt din cap.

— Să intrăm, să-mi povesteşti ce treburi te aduc la Paris.

Au intrat împreună, dar Coco, imediat ocupată să împartă ordine salariaţilor ei cu o voce brusc devenită imperioasă şi ochii parcă mai negri, părea să fi uitat de băiatul care, pironit în mijlocul magazinului, privea totul cu ochii cât cepele. Căci pentru cine nu mai intrase în magazinul de la numărul 31 din Rue Cambon, prima impresie era absolut halucinantă. Coco Chanel îmbrăcase în oglinzi tot interiorul, astfel încât hainele expuse şi oamenii dinăuntru se multiplicau la infinit.

Privea încă uluit, când auzi:

— Îţi plac? Oglinzile, vreau să spun. Coco îmbrăţişă întregul spaţiu cu braţele larg deschise. În felul ăsta simplu reuşesc să-mi proiectez modelele în eternitate.

Râse. Nici când râdea ochişorii negri nu stăteau o clipă, două gămălii de ac negre ce se mişcau ca nişte suliţe.

I-a făcut semn cu mâna s-o urmeze. În spatele ei, Pablo urcă o scară mare, elegantă.

— Vezi? Aici e ascunzişul meu, zise Coco când scara

începea să se răsucească spre ultimele trepte.

El o privea nedumerit.

— Ia loc, îi ordonă. Şi se aşezară amândoi pe o treaptă.

— Fii atent! De-aici se vede parterul, dar cei de jos nu ne văd.

— Da, bineînţeles.

— Aici mă găseşti dacă o să mă cauţi la vreo prezentare. De-aici supervizez colecţiile, urmăresc să meargă totul cum trebuie.

— Nu e mai bine să fie designerul jos? Cu manechinele şi publicul?

Coco se ridică brusc. În colţul buzelor, cât scotea din geantă o altă ţigară, îi înflori un zâmbet. Pablo se grăbi să i-o aprindă.

— Nici gând! Nu-mi place lumea, e mult de când am decis să nu am relaţii cu clientela. Clientele îmi provoacă urticarie.

Înconjurată de norul gri al fumului de ţigară care o îmbrăţişa parcă şi-o ascundea de lumea de care atât de puţin îi plăcea, creatoarea de modă intră în sanctuarul ei, *l'atelier*. Acolo, pe corpurile manechinelor făcea şi desfăcea modelele şi-şi crea propria linie. Se îndreptă spre o tânără asistentă:

— O să încep cu rochia de seară. Să-l însoţească cineva pe acest tânăr, să viziteze atelierele.

Cu întreaga atenţie concentrată pe rochia încă neterminată de pe un manechin, părea că uitase complet de Pablo.

O femeie de vârstă mijlocie se apropie de tânăr schiţând un zâmbet politicos, fugar:

— Fiţi amabil şi urmaţi-mă!

Cu ea a vizitat cele două etaje superioare, unde lucrau les *premières* şi modistele, menite să dea viaţă crochiurilor care urmau să devină ultimul răcnet al modei pariziene.

1. Şefele de atelier (în franceză în original).

Vizita l-a încântat pe Pablo, mereu uimit în faţa lumii necunoscute care izvora şi pulsa sub riguroasa baghetă a lui Coco.

Când s-a întors în atelier, Coco retuşa încă aceeaşi rochie, cu o ţigară în colţul buzelor, foarfecă agăţată de gât şi mâna plină de ace. A rămas privind-o vrăjit. După câteva minute, ea făcu semn manechinului că au terminat şi ceru să li se aducă un ceai. În secretul, splendidul *atelier*, s-au aşezat în nişte fotolii albe elegante.

— Cum ţi s-a părut, domnule…?

— Pablo. Mă cheamă Pablo Soto.

— O, da. Îmi amintesc, mi-a spus Beaux că dumneata eşti spaniol.

— E… o minune! Nu mi-aş fi putut imagina. Atâţia oameni lucrează, totul… spectaculos!

Pablo simţea că i se încurcă vorbele în gură, că niciuna nu reuşește să exprime ce ar fi dorit să spună. Se înroşi şi se concentră pe ceai.

— Şi ce faci dumneata la Paris, dacă nu e un secret? în vizită sau din alt motiv?

Pablo îi povesti ce-l adusese în Oraşul Luminilor.

— Guerlain! exclamă ea. O mare şansă, fără îndoială. Evident, Beaux te apreciază. Să nu-l dezamăgeşti, ascultă-mă!

Cuvintele lui Gabrielle Chanel alunecau pe lângă el. Parcă nici n-o mai asculta, căci întreaga lui atenţie era concentrată pe o sticluţă de Chanel N° 5 strălucind pe o măsuţă albă. Perspicace, Coco şi-a dat seama că îl frământa ceva.

— Şi pentru mai ce?

— Poftim? îşi reveni el din visare, îndreptându-şi privirea din nou spre ea.

— Pentru ce altceva ai venit dumneata la Paris, Pablo?

Ascultase fără să clipească întrebarea, cu senzaţia, uşor neplăcută, că femeia aia îi poate citi în suflet. Îşi aruncă instinctiv părul în spate şi bâigui:

— Aăă… ştiţi… O fată.

— O, iubirea…

El ridicase capul şi îi susţinea privirea. Privirea lui Coco! Atât de intensă, de pasionată!

— Şi, spune-mi, ce legătură are povestea dumitale de dragoste cu parfumul meu? Nu ţi-ai luat ochii de pe flaconul de Chanel N° 5.

Acum privirea lui Pablo se pierdu undeva pe podea.

Şi nu şi-a putut opri cuvintele.

Nu şi-a reprimat sentimentele.

A dat drumul amintirilor.

A vorbit şi-a vorbit întruna în faţa femeii care îl asculta cu o figură mai liniştită ca niciodată. I-a vorbit despre fata înaltă şi zveltă cu păr roşu şi ochi mângâietori, despre zâmbetul ei tulburător. Despre cum tăia lavanda cu mâini inteligente, tandre şi pricepute, deşi n-o mai făcuse niciodată până atunci. Despre cum, când vorbea, în ochi i se citea inteligenţa. Despre cum îi vibra corpul când o privea, asculta, o simţea aproape. Despre cum i se tăiau picioarele când o vedea sosind. Despre cum simţise crescând în el dragostea şi despre cât de fericit fusese simţindu-se iubit. Şi cum pierduse totul imediat, fără să aibă timp să se bucure. De parcă fericirea ar fi un păcat! I-a povestit, în sfârşit, cum toată dragostea aia se transformase în pulbere pe care-o păstra în inimă ca pe resturile unei bijuterii sparte, alături de mireasma parfumului care i-o evoca pe Claudine. Şi că, între altele, venise la Paris ca să împiedice transformarea amintirii parfumate într-o amintire ştearsă.

Tăcu. Nu ştia cât vorbise, nici ce spusese exact. Era jenat şi derutat, mai mult, lacrimile îi împăienjeneau privirea. A întors-o spre pământ, ca să-şi ascundă emoţiile.

Coco Chanel oftă şi, odată cu suspinul, prindeau viaţă propriile amintiri.

— Dragostea le ia minţile fiinţelor sensibile.

Se ridică, merse la măsuţă şi deschise flaconul cu

parfumul ei. Mireasma ajungea până la Pablo şi, odată cu ea, chipul iubitei. Amintirea era atât de intensă, încât i se părea că o s-o atingă.

— Şi, Pablo, dumneata spui că această tânără era o Guichard şi familia a trimis-o la Paris acum trei ani?

Pablo făcu semn din cap, da, de parcă n-ar mai fi avut putere să mai rostească vreo vorbă.

Coco Chanel veni lângă el, îi ridică bărbia cu vârful degetelor.

— Vino pe la mine peste o săptămână. În locul ăsta, la aceeaşi oră. Vii?

Dădu din cap în tăcere, deşi nu înţelegea la ce bun toate astea.

4

Exact după o săptămână, Pablo Soto a trecut din nou pragul clădirii din Rue Cambon 31, impresionantul regat al lui Coco Chanel.

Oglinzile l-au primit cu ocheade, reflectându-i ezitarea. Nu ştia de-a ce se juca *mademoiselle* Chanel, nu ştia de ce îi dăduse întâlnire. În plus, se simţea nătâng, se-apucase să deschidă în faţa ei cufărul cu amintiri. Cu toate astea, o forţă ciudată îl târâse aici la ora pe care ea i-o fixase (sau, poate, poruncise?). De cum a trecut pragul, aceeaşi doamnă elegantă, senină, care, în urmă cu o săptămână, îi arătase atelierele, l-a primit şi l-a condus la atelierul lui Coco.

De data asta sanctuarul alb era gol, mut.

— Luaţi loc. Vom fi imediat la dispoziţia dumneavoastră, a zis înainte de a-l lăsa singur cu întrebările care i se îngrămădeau pe buze.

S-a aşezat, învârtindu-şi nervos pălăria în mâini, aşteptând neliniştit să i se dezvăluie misterul.

Draperia bej a uneia dintre cabinele de probă se mişcă uşor. Se ridică rapid. Dacă era cumva o clientă care proba ceva, nu voia să deranjeze cu prezenţa lui. De fapt, ce căuta acolo, aşezat ca un netot? O luă spre scară, gata de plecare. Atunci, îl opri o voce.

— Pablo!

Un tremur violent îl străbătu din cap până în picioare. Se răsuci încet. Doi ochi de-un verde de apă îl priveau mângâietori, fierbinţi. Ochii unei fete superbe cu pletele roşii prinse la spate într-un coc lejer.

O SĂPTĂMÂNĂ LA PARIS *Paris, august 1924*

1

Lui nu-i ajungea aerul, avea impresia că se sufocă.

Ea şi-a acoperit faţa cu mâinile, încercând să-şi stăpânească emoţia.

În picioare, neîndrăznind încă să se mişte, s-au recunoscut, s-au sărutat cu privirea, s-au înţeles cum numai doi oameni care se iubeau ca ei o puteau face.

Au alergat unul spre celălalt şi s-au topit în sărutul care aştepta de trei ani să fie dăruit.

Aerul era plin de aromă florală, senzuală, de Chanel N° 5.

Pablo şi Claudine erau din nou împreună.

2

Două zile nu au ieşit din micul studio din Rue Biraque.

Două zile în care trupurile Îi s-au contopit, cum se contopeau pe dealurile din Grasse mirosurile de rozmarin şi de cimbru.

Nu au ieşit până nu s-au simţit îndestulaţi de iubire.

În cele două zile, forfota care umplea străzile Parisului, oraşul întreg, părea că se stinge, redusă la un uşor fundal sonor. Şi ei, departe de tot, de toţi, şi-au petrecut orele ce se scurgeau nerăbdătoare povestindu-şi ce doar cu trupul se poate povesti: cu picioarele încolăcite, cu degetele străbătând pielea, cu sărutări uşoare ca aerul când mângâie ceafa… Un limbaj etern alcătuit din suspine şi mângâieri, din mărturisiri spuse în şoaptă, din făgăduieli făcute cu ochi febrili. Din speranţa într-un destin comun încă nespulberată. Mii de vieţi într-una singură.

Apoi, saturaţi de dragoste, de plăcere împărtăşită, adormeau ghemuiţi unul în braţele celuilalt şi, în vis,

continuau să ţească drumurile unei noi vieţi, împreună. Când unul se trezea, se grăbea să-l trezească pe celălalt, căci timpul era prea scurt şi fugar ca să-l piardă dormind. Sărbătoreau fiecare nouă descoperire cu sărutări şi mai pasionate, cu mângâieri şi mai mătăsoase.

3

Unită printr-un portic cu Place des Vosges, Rue Biraque se afla pe malul drept al Senei, în cartierul Le Marais. Un cartier cu străzi pietruite şi clădiri ponosite, totuşi unul central, plin de viaţă, în care Pablo n-ar fi avut acces de n-ar fi fost generozitatea lui Jacques Guerlain, care-i cedase micul studio fără să-i ceară nimic în schimb.

Mai avea la dispoziţie câteva zile până să înceapă munca în laborator, la început de septembrie. Profitase de ultimele săptămâni din august să se instaleze şi să cunoască puţin oraşul care-l primea. Acum, cu Claudine lângă el, zilele acelea de libertate i se păreau un vis devenit realitate.

Au ieşit în stradă ţinându-se de mână într-o după-amiază de sfârşit de august, când cerul Parisului, atât de albastru, de curat, părea metalic. Se terminaseră puţinele provizii din garsoniera lui Pablo. Foamea i-a împins până în Place de la Bastille, s-au aşezat într-o micuţă cafenea cu pereţii îmbrăcaţi în lemn de culoare deschisă, cu o vitrină prin care se vedea strada. Au mâncat cu poftă, ochi în ochi. Când au terminat, mâinile li s-au întins încet pe masă, atingându-se o clipă, cu tandreţe. Pablo şi-a dus mâna ei la buze, inspirând adânc mireasma pielii de care îi fusese atât de dor.

— Nu ştii cât de greu mi-a fost să trăiesc fără să ştiu nimic despre tine, zise el, deschizând ora destăinuirilor. Ce mult îmi doream să-ţi privesc ochii, să mă învelesc în cozile tale roşii.

Claudine izbucni într-un râs cristalin şi-şi retrase mâna:

— Nu mai am cozi, iubitule. Nu mai sunt o fetiţă. Zâmbetul îi era însă la fel de curat, de luminos, ca atunci.

— De ce nu mi-ai scris niciodată? întrebă el cu o umbră de reproş în ochi.

Ei îi tremura privirea când a răspuns:

— Ţi-am scris! Îţi jur. Ţi-am trimis scrisorile ascunse în cele pentru verişoara mea Sophie. Cum stabilisem cu ea. Am scris mai multe decât impunea prudenţa. Eram disperată când vedeam că nu îmi răspunzi.

Şi îl privea cu mirare, nu pricepea nimic. El a plătit, s-au ridicat şi au pornit, braţul ei îi strângea mijlocul, al lui îi cuprindea umerii. Fără să-şi dea seama, şi-au îndreptat paşii spre de Saint-Louis.

— Nu mi le-a dat niciodată.

— Iar eu credeam că m-ai uitat, că nu mai vrei să ştii de mine.

— Nu ştiam unde să-ţi scriu. N-am avut niciodată vreo adresă, se plânse el şi, ca să scape de nodul pe care îl simţea în gât amintindu-şi singurătatea în care trăise în absenţa iubitei, o sărută cu un patos de adolescent, privind-o în străfundul ochilor, două pietre preţioase care-l atrăgeau în adâncuri.

O străbătu un fior ca o descărcare electrică, la fel ca la primul sărut, la Grasse, sau, în urmă cu trei zile, în Rue Cambon. Era sigură că senzaţiile pe care i le trezea Pablo erau imune la trecerea timpului. Înălţă capul, să-l privească în ochi. Îi străluceau de o lumină intensă.

Ajunşi la podul Saint-Louis, s-au oprit să contemple apa. Erau parizieni care afirmau că această insuliţă, nu cea din spate, de de la Cité, e inima Parisului. În faţa lor, silueta cenuşie a catedralei Notredame, ancorată în râu, îi privea liniştitoare, ca o garanţie a permanenţei tuturor lucrurilor.

Priveau vrăjiţi apele marelui fluviu în care acum se reflectau câţiva nori mici, albi, pete tremurânde pe apele întunecate, ca un tablou în mişcare. Atât de magic… Atât de delicat.

Pablo se rezemase de balustrada podului, cu ochii la măreţia catedralei. Claudine privea în cealaltă parte, spre

Grand Palais, al cărui acoperiş din sticlă începea să strălucească sub soarele la apus. Lumina zilei scădea şi o ceaţă slabă învăluia oraşul. Glasul fetei întrerupse momentul de reverie:

— Căzusem în depresie, nu conteneam cu plânsul. Unchii la care locuiam mi-au propus să mă întorc la Grasse. Dar nu puteam. Nu, dacă tu erai acolo şi nu voiai să mă vezi. Vocea îi deveni o şoaptă tristă: Dacă nu mă mai iubeai.

Uşorul suspin al lui Pablo a fost luat de apă.

— Atunci, ai mei m-au trimis în America. Am stat un an la New York.

O privi uimit aflând cât de departe de el fusese, mai departe decât bănuia.

— Şi-acum eşti din nou la Paris?

Răspunsul ei s-a lăsat un pic aşteptat. Clopotele de la Notredame începuseră să bată şi ea rămăsese ca vrăjită, ascultându-le. Sau poate doar îşi urma şirul gândurilor. În sfârşit, dădu încet din cap.

— Nu, la Bruxelles.

— Belgia! exclamă Pablo, între uimit şi dezamăgit de ce descoperea despre noua viaţă a lui Claudine, atât de străină de-a lui. I se strângea stomacul ghem.

Ea îi citi în ochi teama; îl prinse de mână şi-l târî cu blândeţe, îndepărtându-l de pod şi de vraja apei. Erau amândoi conştienţi că a sosit momentul să vorbească despre viitor.

Căci viitorul părea îmbrăcat în voaluri opace care nu se voiau încă îndepărtate.

4

Viitorul.

Spaima ne face vulnerabili. Iar Pablo era înspăimântat.

Se întorseseră în micul apartament din Rue Biraque. Pablo mai avea două zile libere înainte de a se prezenta în laboratoarele Guerlain. Prezentul pe care, de când se

regăsiseră, îl trăiseră cu intensitate, îşi schimba pielea cu paşi uriaşi, îndreptându-se spre viitor.

Viitorul.

Exista viitor?

Un viitor pentru ei doi?

Împreună?

Stăteau unul lângă altul în penumbră, în mâini cu un pahar de vin roşu aromat. Privirea verde a lui Claudine se fixă pe buzele lui Pablo, umede de vin. Îşi trecu delicat un deget peste ele:

— Sunt aproape la fel cum mi le aminteam, dar nu întocmai…

El ridică din sprâncene:

— Ce? La ce te referi?

— La buzele tale. Acum mi se par mai mult de bărbat decât de copil.

Suspină şi-şi puse capul pe pieptul lui.

— Şi mirosul… s-a schimbat. E o aromă… Mirosi a pădure!

El izbucni în râs, îi prinse delicat câteva şuviţe de păr, le răsfiră şi le lăsă apoi să alunece, încet-încet, printre degete.

— Peste două zile încep lucrul la laboratorul Guerlain, cum ţi-am spus, a zis, parcă trezit dureros dintr-un vis. Îi 126

luă paharul din mână şi-l puse alături de-al lui pe masă. Îi căută mâna şi-şi împleti degetele cu ale ei.

Chipul fetei se lumină de un zâmbet fericit.

— E o mare şansă, iubitule, zise în timp ce-şi aranja o şuviţă de păr după ureche.

Nu a lăsat-o să termine:

— O să rămâi la Paris, cu mine?

Întrebarea îi scăpase de pe buze aproape fără voie, inima îi bătea să-i sară din piept.

Claudine îşi plecase capul. Nu-l privea. Poate nu voia ca el să-i vadă în ochi ceva fugar şi dureros.

Pablo îi sărută gâtul şi coborî încet. Spre pieptul

înmiresmat. Ea l-a lăsat. Ochii închişi. Gura strânsă, să împiedice cuvintele pe care nu voia să le rostească.

— Nu-i atât de uşor.

— De ce? Ce te reţine la Bruxelles? La ce nu poţi renunţa?

Ea-şi ridică privirea. Părea tristă, pierdută. Suspină, se îndreptă. Îşi muşca buza de jos şi-i ocolea privirea.

— Ăăă… eu… Mă gândesc să rămân acolo.

— Dar asta era înainte, nu? Că voiai să te îndepărtezi de mine… Dar acum ne-am regăsit. Acum…

— Nu-i aşa uşor, repetă ea cu tristeţe, încercând să îşi stăpânească lacrimile care îi urcau în ochi.

Îl mângâia cu privirea şi-şi trecu degetele peste buzele lui. Parcă ar fi atins o flacără. Semnul de care aveau nevoie ca să se elibereze de neliniştea ce îi ardea pe dinăuntru. Pablo o îmbrăţişă cu disperare şi se rostogoliră amândoi pe patul primitor. Ea simţi fierbinţeala buzelor lui pe gât şi se înfioră. Închise ochii să-i primească sărutările disperate. O clipă îi reveni luciditatea şi-şi zise că asta trebuie să se oprească. Că nu e posibil. Dar degetul lui îi luneca deja pe sâni şi căldura mângâierii i-a alungat orice urmă de discernământ.

— Spune-mi că n-o să ne mai despărţim niciodată. Spune-mi!!!

Îl privea de parcă se scufunda în adâncul ochilor lui şi-i jură că va fi a lui totdeauna, gemând sub trupul iubit şi, înnebunită de dorinţă, scrijelindu-i cu unghiile spatele.

5

Pablo încă dormea. Cufundat într-un somn liniştit. Claudine se dădu uşor jos din pat, să nu-i întrerupă acel somn fericit. În cameră era o căldură înăbuşitoare; deschise fereastra şi se aplecă în afară trăgând cu nesaţ în piept aerul proaspăt. Se ghiceau zorii, ceaţa urca pe acoperişuri.

Vremea se schimbase. Un vânt neplăcut mătura oraşul, cădeau picuri de ploaie. Neaşteptata răcoare a dimineţii o învioră. Se întoarse brusc să-l privească pe

Pablo. Lumina slabă ce se filtra prin fereastră arunca pe trupul lui gol o lucire gălbuie.

— Ce mult te iubesc… murmură.

Cu mişcări uşoare, îşi apropie faţa de trupul băiatului şi-i aspiră aroma. Da, avea miros de pădure; de chiparos şi de lemn. Şi de muşchi verde, rece. A ştiut, chiar atunci, că n-o să uite niciodată acel miros.

Se întoarse la fereastră, o închise şi, cu grijă, începu să se îmbrace. N-avea nimic al ei în apartamentul acela. Fusese doar invitată. În apartament şi, la fel, în viaţa lui Pablo. Ce trist, totul, gândi. Ce straniu! De ce trebuiseră să se reîntâlnească? Când primise mesajul balerinei ruse, prietena lui Coco Chanel, care-i dădea întâlnire cu Pablo în Rue Cambon, înnebunise. Se grăbise să inventeze scuza perfectă pentru călătoria la Paris, să ajungă la întâlnire. Uitase de toate. Nu-i mai era gândul la nimic altceva, doar să-l revadă pe Pablo.

Pablo.

Pablo al ei.

După tot ce se întâmplase, îşi zisese, o căuta încă. Şi zilele acelea la Paris fuseseră dovada că iubirea lor era adevărată. Pablo era bărbatul vieţii ei. Da. Dar mai mult nu putea fi.

Când termina de îmbrăcat, chipul îi era o mască de frustrare şi furie. Simţea panica ghemuindu-se în colţurile cele mai ascunse ale minţii, ale inimii. Privi îndelung figura adormită a lui Pablo. Măcar de-ar fi putut să-l sărute. O ultimă oară.

Să-i spună adio.

Să-i explice…

A oprit pe buze toate cuvintele ce se voiau spuse. Şi-a luat geanta, a scos sticluţa de Chanel de care nu se despărţise. Nu-l putea trezi. Nu-şi putea lua rămas-bun. Dar putea să-i lase parfumul. Parfumul lor. A scos dopul şi-a pus-o pe toaletă. Aroma de iasomie şi de trandafiri începea să se împrăştie în aer, impregnându-l de pasiunea trăită; de clipele care începeau deja să se transforme în

amintiri.

— Adio, dragostea mea.

S-a îndreptat spre uşă şi a întors încet clanţa. O mică rază de lumină pătrunse în apartament ca un pisoi care-şi aşteptase şansa să se strecoare. Ieşi şi trase uşa după ea. Ochii îi străluceau de lacrimi neplânse şi de hotărâre. În timp ce cobora scările simţea cum un fior rece îi străbate şira spinării. Nu putea crede, încă nu, că zilele acelea de iubire vor trebui să se transforme în amintiri destrămate de timp.

Parisul se trezea, căsca, stropit de ploaia timidă ce răcorea vara. Pe trotuare, trecătorii se scuturau de somnul dimineţii. Strada mirosea a asfalt şi a aer curat. Plutea în atmosferă mirosul de umezeală ce se desprindea din Sena în dimineţile ceţoase.

Claudine îşi îndreptă paşii spre Place des Vosges. Îşi simţea trupul greu ca de plumb, avea senzaţia că atârnă o tonă. Unele lucruri sunt irecuperabile, îşi zise, de aia amintirea lor este cea mai preţioasă comoară.

Şi se pregăti să păstreze acea amintire în ungherele cele mai ascunse ale sufletului ei.

6

Pablo a trebuit să facă un efort supraomenesc ca să părăsească singurătatea micii garsoniere şi să înceapă lucrul la laboratoarele Guerlain. Fuga lui Claudine îl lăsase apatic în pat, pendulând între melancolie şi tristeţea cea mai profundă, cu unici tovarăşi un flacon de Chanel N° 5 şi o linişte înspăimântătoare, spartă doar de amintirea râsului şi a gemetelor de plăcere, rămase parcă lipite de pereţi.

Nu s-a dus să o caute. Ştia că e inutil. Probabil se întorsese la Bruxelles. Aşa hotărâse, nu voia să fie găsită. Plecarea ei furişă, iară să-i lase măcar consolarea despărţirii, a ultimului sărut, i-o confirma. Şi a hotărât să-i respecte decizia, să se resemneze, abandonând lupta înainte de a o începe, convins că alesese o viaţă în care el nu-şi găsea locul.

Îşi dădea cu durere seama că zilele trăite lângă ea erau cele mai curate şi mai luminoase din viaţa lui. Zile de sărutări date pe furiş în orice colţişor, în penumbră. Zile de ochi strălucitori cu scânteieri de bucurie.

Observa cu durere şi amărăciunea înfiptă în inima lui. îl ardea pe dinăuntru, îl sugruma de parcă un laţ invizibil îi strângea gâtul. îl sufoca amintirea unor cuvinte:

„Îmi voi aminti aroma ta zi şi noapte până în ziua când ne vom revedea”.

A petrecut cele două zile, poate cele mai cumplite din viaţa lui, întins în pat, fără să închidă ochii. Mângâia clipele trăite, acum deja amintiri, cu certitudinea că viitorul lui se fisurase, în timp ce afară ploaia din ultimele zile devenea o burniţă insistentă lovind în fereastra închisă.

Vara murea la Paris.

AROMA TIMPULUI

París, septembrie 1924

1

Prima zi de lucru la Guerlain. Pablo s-a dat jos din pat cu gândul la Ernest Beaux. Maestrul lui. Mentorul. Cât de frumos se purtase cu el, cât îl ajutase! Nu putea să-l dezamăgească. Pentru el, doar pentru el, a încercat să-şi şteargă de pe chip urmele suferinţei şi nesomnului. S-a spălat, s-a ras, şi-a pus cele mai bune haine şi s-a îndreptat spre numărul 68 de pe Champs-Élysées. Odată ajuns, surpriza l-a făcut să uite pentru câteva ore durerea ce-i sfâşia inima.

L-a primit însuşi urmaşul marii şi glorioasei familii de parfumieri, Jacques Guerlain, bărbatul cu ochi mici strălucind în spatele ochelarilor rotunzi, cu barbă şi mustaţă uşor încărunţite, chip cordial şi voce senină, liniştită. I-a arătat cu mândrie casa, fără să uite să-l amintească pe Beaux, pe care-l numea „bunul meu prieten”.

— Magazinul datează din 1914, îi explica parfumierul cu un zâmbet pe buze. S-a deschis puţin înainte să se

întunece pentru patru ani cerul Parisului, al Franţei şi al unei jumătăţi de lume.

Oftă. Evident, purta încă în suflet amintirea Marelui Război.

— Eu tocmai scosesem pe piaţă L'Heure Bleue. îl ştii?

— Da, domnule. Ernest Beaux mi-a prezentat toate creaţiile dumneavoastră.

Guerlain zâmbi mulţumit.

— Bunul meu prieten, Beaux…

Îi puse o mână pe umăr şi, cu o figură mai gânditoare, întrebă:

— Şi cum l-ai defini dumneata?

— L'Heure Bleue? Neîndoielnic, un parfum romantic şi penetrant. Cum să spun? Pablo îşi pironi privirea în pământ şi imediat o ridică spre chipul atent al bărbatului. Găsise cuvintele pe care le căuta: E de o infinită tandreţe.

Guerlain rămase cu ochii pe el câteva secunde. Ochii îi erau zâmbitori; gura, la fel.

— Beaux nu se înşală niciodată. Îmi place de dumneata, tinere. Am creat L'Heure Bleue ca un omagiu adus impresioniştilor. Sunt un mare admirator al lui Degas, Monet, Caillebotte… Cum vezi, cu parfumul ăsta am convertit admiraţia în inspiraţie.

Au continuat vizita. Laboratoarele lui Jacques Guerlain l-au lăsat pe Pablo cu gura căscată, prin dimensiuni, prin mulţimea de oameni care lucrau acolo. Dar, mai ales, prin modernitate.

— Franţa s-a schimbat mult după război, nu ţi se pare, tinere? zicea Guerlain cât păşeau cu clinchetul flacoanelor ca muzică de fond.

Cu ochii pe biurete, cristalizatoare, creuzete, pipete, plăci filtrante, a dat neatent din cap.

— Cred că după război toată lumea a învăţat să convieţuiască cu toată lumea. Au căzut barierele, nu ţi se pare? Trăim acum într-o lume plină de posibilităţi, ca şi de incertitudini. Oamenii vor să uite trecutul, de aceea astăzi se trăieşte pătimaş. Parisul s-a schimbat, oho! Bulevardele

sunt luminate electric, maşinile au cucerit străzile… Iar femeile…

Guerlain se opri.

— Femeile!!! Acum îşi pun rochii lungi doar când merg la Operă, prietene. Coco Chanel a schimbat gusturile, nu ţi se pare?

Lui Pablo cuvintele i-au murit pe buze. Numele Chanel îi adusese în minte, cu o forţă devastatoare, chipul lui Claudine. I-a trebuit un mare efort ca să se concentreze pe ce-i spunea Guerlain.

— Am descoperit publicitatea, sportul… Aviaţia! Acum viaţa este pasionantă, iar femeile strălucesc mai mult decât rochiile lor cu paiete.

Au străbătut laboratorul mare şi au intrat într-unul mai mic, dominat de orga de parfumuri, mai mare şi mai frumoasă decât cum văzuse Pablo vreodată. Era uimitoare: din lemn de plop, lungă de doi metri şi jumătate, înaltă de un metru. Avea trei registre de rânduri de eprubete cu diferite esenţe, peste trei sute. Lui Pablo i se părea că poate să perceapă, intens, esenţele din ele. Simţea furnicături în inimă la gândul că o să lucreze cu o asemenea orgă.

Pereţii laboratorului erau şi ei plini de flacoane, reflexele lichidelor din ele dansau pe tavan. Pe o masă mare, din lemn negru, erau împrăştiate sticluţe bine închise, câteva dosare cu sute de formule şi boluri cu câte ceva din toate.

— Acesta mi-e sanctuarul. Aici lucrez eu. Scaunul pe care îl vezi este cel pe care l-au folosit bunicul, tatăl şi unchii mei. Toţi parfomierii familiei au lucrat cu aceste flacoane, arătă el cu braţele. De peste două sute de ani s-au aşezat în faţa acestei magnifice orgi să-şi elaboreze esenţele. Continuitate, cum vezi. Mă reconfortează să ştiu că de secole parfumierii îşi fac meseria în laboratoare ca acesta. Când sunt aici, printre aromele şi formulele mele, crede-mă, tinere, nu-mi mai trebuie nimic.

Ochii lui Pablo rămăseseră fixaţi pe o colecţie de

sticle expuse într-o vitrină. Păreau vechi, erau superbe. Jacques Guerlain îi urmări privirea şi zâmbi:

— Văd că ţi-a atras atenţia mica mea colecţie de sticle de parfum din secolele XVIII şi XIX.

Parfumierul se îndreptă spre vitrină, luă o sticlă şi i-o arătă. Era din cristal tăiat, cu eticheta pictată manual. O

deschise. Esenţele din ea se evaporaseră cu timpul, lăsaseră doar pe fund reziduuri. Pablo a putut totuşi să detecteze umbra puternică, îmbătătoare, a aromei unor flori de o răceală metalică.

— Ştii, tinere? Pe vremea aceea parfumierii cumpărau sticluţele de parfum de la sticlari. Clientul îşi alegea sticla care îi plăcea şi o umplea cu parfumul preferat. De-aici, colecţia asta.

Puse sticla la loc în vitrină, ca pe o comoară.

— Flaconul este fundamental pentru un parfum, nu crezi? Ne ajută să-i înţelegem limbajul, fiindcă înainte să-i percepem esenţa, crede-mă, parfumul intră prin ochi.

Se îndreptă spre orgă şi, fără să ezite, luă un flacon. Pulverizã puţin lichid pe o *mouillette* şi i-o oferi lui Pablo:

— Ultima mea creaţie.

— Shalimar? exclamă Pablo, fără să-şi poată ascunde emoţia.

— Shalimar! îl ştii, tinere?

— Ernest Beaux mi-a vorbit despre el. Era entuziasmat. Mi-a povestit cum l-aţi creat pornind de la Jicky, cu noi molecule dulci.

— Şi bergamotă, iris şi, mai ales, vanilie. Am vrut să îi dau un aer oriental, o aromă de lemn şi de ambră. Senzualitatea lui este un omagiu adus împăratului Shah Jahan, care, în urmă cu patru secole, s-a îndrăgostit pătimaş de prinţesa Mumtaz Mahal. În onoarea ei a construit Grădinile Shalimar, ei i-a dedicat Taj Mahal.

Pablo scutură *mouillette*, o apropie de nas şi inspiră profund cu ochii închişi. A fost nevoit să-şi muşte buzele, ca să-şi reprime ţipătul. De admiraţie nemărginită.

Asta era emoţie lichidă!

În secundele în care Shalimar şi magia lui i-au pus stăpânire pe simţuri, lui Pablo i-a fost clar că poate n-o va avea niciodată pe Claudine lângă el, dar că îşi va umple golul vieţii lui lipsite de iubire creând parfumuri. Da, într-o bună 134

zi o să fie şi el capabil să transforme senzualitatea într-o mireasmă. Una ca aceea de Chanel N° 5 sau de Shalimar.

Terminaseră vizita în laboratoare. Jacques Guerlain i l-a prezentat pe omul său de încredere, acesta urma să-l instruiască în noile lui obligaţii.

— Tinere, deocamdată te aşteaptă multă muncă. Dar, într-o zi, mi-ar face plăcere să te duc să vizitezi fabrica noastră de la Bécon-les-Bruyères. Aa, şi dacă ai nevoie de mine în vreo problemă, nu trebuie decât să urci la etajul patru al clădirii.

Pablo ridică din sprâncene, într-o întrebare mută.

— Acolo stau cu familia. O să-mi facă plăcere să-ţi arăt colecţia mea de pictură impresionistă.

Se îndreptă spre ieşire, dar se opri în uşa laboratorului şi-şi întoarse capul. Cele câteva vorbe de rămas-bun au zburat spre Pablo ca notele delicate de iasomie.

— Şi, nu uita, tinere, cum zicea bunicul meu, marele Pierre-François Guerlain, fondatorul acestei case: „Faceţi produse bune. Nu faceţi niciodată rabat la calitate. În rest, idei simple, scrupulos aplicate”. La revedere.

2

Orele treceau realmente în goană în laborator, zi de zi pline de noi descoperiri pentru Pablo. Lucra mult şi învăţa şi mai mult. Ieşea de la Guerlain obosit, dar satisfăcut, cu impresia că face progrese nu doar în arta parfumeriei, ci şi că nu se mai gândea la altceva. Dar cum punea piciorul pe stradă, cădea peste el ca o lespede greutatea singurătăţii, tristeţea i se înfigea în suflet ca un ciob de sticlă.

Viaţa îi făcea rău şi, incapabil să se ducă să se

închidă între cei patru pereţi martori muţi ai săptămânii de dragoste cu Claudine, bătea străzile Parisului. Ritmul grăbit al paşilor îl ajuta să amuţească zumzetul gândurilor. Se plimba până când stomacul, gol, protesta. Intra atunci într-o cafenea, să-l potolească un pic. Ajungea în apartament când nopţile din acel septembrie, devenit din nou cald, îmbrăţişau oraşul, invitându-l la somn.

Dar, de el, somnul fugea. Reuşea uneori să adoarmă în zori, istovit de oboseala trupului şi a sufletului. Amintirile îi invadau nopţile şi-l ţineau treaz, agitat. Atunci, împins de disperare, ieşea şi mergea ca un automat până la podul Saint-Louis, atât de plin de amintiri, să vadă luna reflectându-se, fericită, liniştită, în Sena.

În unele după-amiezi solitare, după ce ieşea de la laborator picioarele îl purtau pe Rue Cambon. Trecea prin faţa magazinului Chanel cu ochii înfipţi în pământ, întrebându-se întotdeauna cum ajunsese acolo şi blestemându-şi plăcerea de a-şi zgândări rănile. Se îndepărta cu paşi repezi, în timp ce, nesolidar cu el, creierul îi reproducea filmul cu femeia scundă care ieşea din Rolls-Royce-ul negru, de parcă o zeiţă cobora din carul ei ca să-i împlinească o dorinţă. Cea mai arzătoare dintre dorinţe.

Într-o zi, Pablo s-a trezit în *boutique*. Când şi-a dat seama că trecuse de uşa aceea interzisă, a început să se retragă, să dispară cât mai rapid. L-a oprit însă o vânzătoare tânără, drăguţă:

— Cu ce vă pot servi, domnule?

— Nu… Eu…

O voce cunoscută, a responsabilei, se uni cu bâlbâielile lui:

— O, domnule! Aţi venit să o vedeţi pe *mademoiselle*? Cu siguranţă va fi încântată să vă primească. Apoi se întoarse către vânzătoare: Te poţi retrage, Joséphine. îl însoţesc eu pe domnul.

Câteva minute mai târziu, Pablo şedea pe canapeaua albă din atelierul lui Gabrielle Chanel. Ea, îmbrăcată toată

în negru, tocmai îşi lua ceaiul. Se repeta, dureros pentru el, vechea scenă. I s-a părut însă că, de data asta, ceva greu de 136

definit se desprindea de pe pielea brună a lui Coco. Pe chipul ei se citea durerea. Părea obosită. Foarte obosită.

— Pablo, Pablo… întrerupse Coco liniştea ce se aşternuse între ei de câteva minute. Te aşteptam.

— Da? zise el fără să-şi ridice ochii nemăsurat de trişti din ceaşca de ceai. În sine, blestema dorinţa inconştientă ce-l adusese aici.

— Nu pot să cred că nu te interesează să afli de ce.

El îşi ridică brusc ochii şi-i ţinti spre femeie. Apoi, privirea fără viaţă, fără bucurii, alunecă spre atelier. Fiecare colţişor îi trezea o amintire dureroasă.

— Am să îţi spun o poveste, zise Coco. Îşi luă ceaşca şi sorbi o gură mică de ceai. Se îndreptă apoi în scaun şi rămase cu ochii la aburul ce se înălţa din ceaşcă. Cu ochii mijiţi, începu: A fost odată o tânără provincială, candidă şi ignorantă, care voia să-şi câştige singură viaţa.

Pablo îşi ridică privirea în care indiferenţa începea să facă loc curiozităţii.

— O fată care nu voia să rămână toată viaţa o întreţinută, înţelegi? Voia să facă pălării. Credea că se pricepe şi pălăriile de paie pe care şi le împodobea acasă cu câteva cârpuşoare i se păreau mult mai interesante şi, mai ales, mult mai moderne decât cele purtate pe stradă de doamnele elegante.

— Îmi vorbiţi despre dumneavoastră, aşa-i?

Vocea lui Coco deveni ţipătoare:

— Nu mă-ntrerupe, Pablo, sau nu mai sfârşim niciodată şi mai am încă multă treabă astăzi!

Se crispase şi Pablo îşi simţi gâtul uscat. Îşi apropie iarăşi ceaşca de buze, ruşinat ca un licean care a făcut o boacănă şi a fost prins.

— Cum îţi spuneam… Unde rămăsesem…? A, da! Fătuca era hotărâtă şi inteligentă, dar n-avea habar cum e

cu adevărat lumea. Şi atunci s-a îndrăgostit. Glasul i se frânse. Aşteptă câteva secunde să-şi revină.

— Era atât de nătângă, biata de ea! Asta-i mai lipsea… Să se îndrăgostească. Era atât de frumos! Părea că şi el o iubeşte. Avea nişte ochi atât de verzi şi atât de mult iubea viaţa, încât fetişcana naivă a fugit cu el la Paris, părăsindu-şi primul protector, un om bun, care însă nu o iubise niciodată.

A făcut o pauză, să-şi aprindă o ţigară. A tras cu sete din ea, învăluindu-se într-un nor de fum.

— Graţie iubitului, fetişcana şi-a deschis la Paris primul magazin de pălării. Imaginează-ţi dumneata cât era de naivă, crezând că ea duce afacerea. Era o minciună. El plătea magazinul. El îi acoperea pierderile în bancă şi-i garanta creditele. Şi fetişcana, tot mai prostuţă, şi-a jurat că într-o bună zi, nu foarte îndepărtată, o să-i returneze totul şi o să fie liberă.

— A reuşit? întrebă Pablo ca un copil captivat de poveste.

— Şi încă cum! A reuşit. S-a îmbogăţit. Nu mai făcea acum pălării. Făcea rochii şi vindea foarte bine. A deschis un *boutique* la Deauville şi unul la Paris. I-a dat banii înapoi iubitului. Nu mai datora nimic nimănui. S-a simţit liberă.

A izbucnit într-un hohot de râs înfăşurat într-un nor de fum. Pierdută în amintirile împăienjenite.

— Era fericită. Ea şi bărbatul bogat şi frumos se iubeau. Ar fi putut să se căsătorească. Dar bărbaţii ca el nu se însoară cu fete ca ea. Fete fără nume distinse, fete cu un trecut… ceţos. Fete mândre că nu datorează nimic nimănui. A trădat-o.

— De ce spuneţi că a trădat-o?

— Şi-a căutat o moştenitoare bogată, să-l facă şi mai bogat. S-a însurat.

— Şi ea l-a pierdut pe vecie.

— Dumneata chiar că eşti naiv, Pablo! În viaţă nu se sfârşeşte nimic când hotărâm noi, nici măcar cum ne

aşteptăm să se sfârşească. Nu, nu l-a pierdut. Nu de tot, încă.

— Nu înţeleg.

— Fiindcă nu ai răbdare.

Coco îşi strivi ţigara în scrumieră, îşi miji ochii, oftă, îi deschise din nou. Îl privi zâmbind trist.

Lui Pablo i se părea că în clipa aceea Gabrielle Chanel se făcuse şi mai mică.

— Relaţia lor nu s-a sfârşit. El, amantul, a convins-o pe fata cu inima grea că pot fi în continuare împreună.

— Şi ea a acceptat?

— Nu mă întrerupe!

— Iertare…

— A acceptat. Mai bine să-l aibă aşa decât deloc. Şi-au petrecut chiar împreună câteva zile de sărbători, în iarna lui 1919. El i-a spus că nevasta lui bogată aşteaptă un copil. Ea s-a prefăcut că nu o deranjează. O fi aşteptând nevasta iubitului ei un copil, dar el pe ea o iubea. Doar pe ea. Mă rog, poate… nu chiar ca înainte.

Gabrielle Chanel a lăsat capul în jos. Cu mâinile în păr. Vocea îi devenise aproape o şoaptă.

— Pe 22 decembrie, Boy Capel şi-a luat noul decapotabil şi a părăsit Parisul, trebuia să-şi petreacă Crăciunul cu nevasta lui însărcinată. M-a părăsit iarăşi. Pentru totdeauna. Fiindcă în noaptea aceea a făcut un accident. Maşina a luat foc. El a murit. M-a trădat din nou. Acum, da, povestea se sfârşise.

Pablo murmură:

— Ce soartă sinistră, nemiloasă!

Coco îşi înălţă brusc capul. Ochii erau doi cărbuni aprinşi de mânie, seci de lacrimi.

— Nu mă face să râd. Nu există soartă. Noi, fiecare dintre noi, tragem de firul vieţilor noastre, îl depănăm încetul cu încetul, ca să putem să mergem înainte. Coco îşi aţinti ochii înecaţi de amintiri în ai lui: Acum, Pablo, e rândul dumitale. Şi dumneata ai fost trădat. Claudine Guichard s-a întors la Bruxelles ca să se mărite cu

logodnicul ei. Un diplomat atrăgător, copticel, pe care l-a cunoscut la New York.

Tăcere.

— Punct final. Crede-mă. Aşteptările nasc doar deziluzii.

Pablo simţi cum îl străbate un fior din creştet până în tălpi. Dacă mai avusese o speranţă, oricât de îndepărtată, să o redobândească pe Claudine, acum se năruia. Se pulveriza totul ca o mână de nisip strâns în pumnul închis, lăsat să curgă printre degetele desfăcute.

— Sunteţi crudă, *mademoiselle* Chanel.

— Nu, scumpule. Viaţa e crudă. Şi, crede-mă, din dragoste nu moare nimeni. Nici dumneata n-ai s-o faci, chiar de-ai vrea.

Cu buzele strânse, Pablo încerca să-şi înghită frustrarea. Rămăsese fără cuvinte. Doar cu jumătate de inimă. Furia îi strângea gâtul şi îi lăsa un gust amar. Lupta să nu se dezvăluie în faţa lui Coco. Să nu se lase sufocat de valul gigantic de milă de sine care îl năpădea.

Se lăsase o tăcere stânjenitoare. Pablo părea cufundat în gânduri. Privirea îi era absentă, chipul îi părea acoperit de cenuşă. Cum cunoştea prea bine efemeritatea fericirii, Gabrielle i-a respectat tăcerea plină de durere. La un moment dat s-a ridicat, spunând:

— Poate nu putem să fim mereu fericiţi, Pablo. Cu toate astea, viaţa ne poate fi rodnică în toate sensurile.

A dispărut pe o uşă. El nici nu a observat.

Când s-a întors, ţinea în mână un dosar.

— Vreau să-ţi dăruiesc asta. Să nu crezi că e un premiu de consolare, nu, dar mie nu-mi trebuie.

Pablo se ridică din scaun ca un automat. Luă dosarul.

Cum ea nu zicea nimic, îl deschise fără să se gândească. Erau o mulţime de hârtii vechi.

— Ce…?

— O fi un fleac… Dar ţi-am spus, eu n-am ce face cu el.

— Par formule.

Coco râse şi aruncă o înjurătură. Cu un deget subţire, jucăuş, arătă spre hârtii.

— Cel puţin am plătit ca şi cum ar fi. Am dat cu Misia şase mii de franci pe hârţoagele astea vechi, boţite.

Pablo era tot mai derutat:

— Misia?

— Ştii la cine mă refer, nu? Misia Sert, cea mai bună prietenă a mea. Numai ea e în stare să facă asemenea descoperiri: formula unui parfum pierdută într-un vechi castel de pe Valea Loarei ce urma să fie restaurat.

Vocea îi era iarăşi veselă, amuzată. Ritmul vorbirii se accelera. Redevenise povestitoarea de întâmplări dornică să-şi fascineze ascultătorii:

— Misia e dintre cei mereu cu un pas înainte, înţelegi? Ştia că vreau să-mi lansez propriul meu parfum. Fantazasem împreună, cum să se numească, cum să fie sticla… Aveam pus la punct totul, mai puţin, evident, parfumul. Şi-atunci dispare şi vine cu povestea că a găsit formula parfumului miraculos al Mariei de Medici. (A izbucnit în râs.) Dumnezeule! Poţi crede? Al Mariei de Medici, nici mai mult, nici mai puţin! Legenda spune că, la şaizeci de ani, Maria de Medici, verişoara Caterinci, era grasă ca un butoi, dar la chip arăta ca o adolescentă. Toţi de la Curtea Franţei ziceau că deţine un secret. Un parfum secret…

— Un parfum…?

Coco nu-l lăsă s-o întrerupă. Retrăia povestea formulei de parcă se întâmpla chiar atunci.

— De ce nu? Închipuie-ţi, istoria parfumurilor în Franţa a început chiar cu Caterina de Medici şi cu parfumierul ei, René Florentinul. Ei au adus parfumuri de la Florenţa. Şi au cerut ca mănuşile de piele din Franţa să fie parfumate. Am citit că Maria de Medici avea peste trei sute de perechi de mănuşi parfumate. Era obsedată de mirosuri, de parfumuri…! în fine, nu vreau să te plictisesc. Chestia asta mă impresionează, aş povesti-o la nesfârşit. Dar dumneata, Pablo, eşti grăbit, iar eu am treabă. Ia

hârţoagele astea şi descoperă ce ascunde misterioasa formulă. Pe mine nu mă mai interesează. A încetat să mă intereseze la 22 decembrie 1919. E parte dintr-o istorie veche. Prea veche.

Pablo a ieşit în Rue Cambon cu trădarea lui Claudine înfiptă în inimă şi cu nişte formule păstrate în dosarul pe care-l purta sub braţ. Coco Chanel îi spusese povestea ei tristă şi-i făcuse un dar. I se părea că istoria dragostei lui avea multe în comun cu a ei. Amândoi âşi pierduseră iubirea vieţii lor. Poate altfel. Dar nu mult altfel. După ce îl pierduse pe Boy, Coco Chanel îşi dusese mai departe ideea de a crea un parfum, chiar dacă alesese o altă cale ca să-l obţină. Una care să o îndepărteze de amintirea lui Boy. Fiindcă pe 22 decembrie 1919, o linie neagră îi tăiase viaţa în două. Acum, Claudine se căsătorea cu altcineva. Îşi simţi, deodată, inima foarte bătrână. Nu putea să accepte şi nu ştia ce ar putea face împotriva durerii care îi măcina măruntaiele. îl năpădi gelozia, necruţătoare. Evident, venise vremea să uite, oricât l-ar fi durut trădarea.

Înţelese cât de preţios era darul pe care i-l făcuse Coco. Mult mai preţios decât îi dăduse de înţeles cu pretinsul ei dezinteres. Îi arăta un drum. Fuga, nu singurătatea.

„Din dragoste nu moare nimeni, nici dumneata, Pablo… Viaţa noastră poate fi rodnică în toate sensurile”.

Coco îl împingea spre uitare, ca să devină ce voia să fie, trecând peste durere. Va reuşi cândva?

Poate formula aceea veche o să-l ajute să uite treptat durerea sfâşietoare din piept. Nu-i spusese Gabrielle că e miraculoasă?

Se uită la dosarul de sub braţ. Dintr-un motiv neînţeles, era sigur că acolo, înăuntru, este ascunsă o comoară.

Un parfum a cărui aromă se pierdea în timp.

AMINTIRILE LUI VIOLETTE

Paris, octombrie 1934

1

Violette trase draperiile de la balcon, în faţa ochilor ei se desfăşură o minunată privelişte a Senei. Lumina după-amiezii inunda salonul cu tonuri palide, primitoare.

Erau şase ani de când, graţie succesului comercial obţinut de Apa Reginei, care-i îmbogăţise, Pablo şi ea locuiau în minunatul duplex care dădea direct spre râu, într-o superbă clădire din secolul al XVII-lea din Ile Saint-Louis. Pablo nu păruse prea încântat să se mute. Dar ea ştiuse să-i scoată din cap vechile idei. N-o să mai aibă o asemenea şansă şi, cu atât mai puţin, la un preţ bun. Sigur, locuinţa avea nevoie de renovare, dar de cum intrase prima oară, ea intuise avantajele imensului apartament de o sută şaptezeci de metri pătraţi, patru metri înălţime, cu parchet Versailles, la care se ajungea printr-o elegantă, exclusivă, rotondă.

Violette nu şi-ar fi imaginat niciodată că o să ajungă într-un loc ca acela, situat în una din cele mai bune zone din Paris. Când ea şi Pablo s-au căsătorit, se instalaseră într-un apartament cu chirie în arondismentul XII, în Bercy, un cartier aproape de Bastilia, ocupat de clasa mijlocie şi de muncitori. Sigur, trebuia să admită, fusese fericită acolo. Cel puţin la început, când încă totul era posibil. Când credea că a reuşit să-l facă pe Pablo al ei, doar al ei.

Toamna începea să se deghizeze în iarnă, totuşi ziua fusese splendidă. Oraşul romantismului primăvara, Parisul era şi acum încântător. În picioare în faţa ferestrei, Violette privea cerul pe care amurgul începea să-l întunece. Nori mici albi se iveau, urmărindu-se parcă unii pe alţii.

Se aranjase îndelung, cu grijă, căci seara aceea ieşea la cină cu Pablo. După aceea aveau să meargă la unul dintre cele mai bune cabarete din oraş. Strălucea în rochia de seară din şantung violet, cu corsaj din brocart, care-i scotea în evidenţă părul, vopsit într-un blond platinat, cum impunea Jean Harlow de pe ecranele cinematografelor. Ca ea, şi-l pieptăna în onduleuri suave, să-i marcheze ovalul feţei. Se parfumase cu ultima creaţie a lui Pablo, Indien, un parfum exotic cu arome de santal şi de condimente.

Puţin rămăsese din fetişcana provincială, din tânăra din Grasse îndrăgostită nebuneşte de vărul spaniol al celui mai bun prieten. Cel puţin, pe dinafară. Fiindcă, pe dinăuntru, iubirea pentru Pablo continua într-o formă la fel de obsesivă, în forma care o ajutase să înlăture din drum toate obstacolele pentru a-şi atinge ţelul.

Plecă de la fereastră şi se aşeză pe canapeaua isabelină din mahon brun roşcat cu tapiserie verde, o bijuterie de anticariat. Alături, pe o măsuţă joasă, îşi lăsase mănuşile lungi şi poşeta în tonuri argintate. Pardesiul cu guler din piele se odihnea pe sofa. Era totul bine pus la punct.

Iar Pablo întârzia.

Încercă să se liniştească închizând o clipă ochii; îi redeschise auzind paşii grăbiţi ai lui Bernadette, fata în casă.

— Doriţi ceva, doamnă?

— Nu. Anunţă-mă când soseşte domnul. Nu vreau să-l las să aştepte.

— Da, doamnă.

Din nou singură, pradă umbrelor care se lungeau pe sofa. Pradă amintirilor.

3

Fusese uşor să alarmeze familia lui Claudine Guichard. De fapt, imediat ce Pablo o avertizase să nu se amestece în viaţa lui, a ştiut care era primul pas ce trebuia făcut. Şi n-a şovăit.

Prin salonul de ceai al lui Anne Guerin trecea toată lumea. Pentru doamnele din lumea bună, salonaşul acela era unul dintre cele mai plăcute locuri din oraş, ideal ca să guste ceva şi să stea cu prietenele la o şuetă. Venea des şi doamna Guichard, eleganta mamă a lui Claudine. La început, Violette s-a mulţumit doar să o servească politicos. I-a învăţat gusturile într-atât, încât reuşea aproape întotdeauna să vină în întâmpinarea dorinţelor ei. Desigur, cu discreţie, iară să atragă atenţia, fiindcă dorea ca doamna să o remarce, să o cunoască şi să-şi dea seama

că e o tânără amabilă şi eficientă.

A lucrat bine. Foarte bine. Se pricepea.

Apoi, problema era să găsească momentul. Şi momentul a sosit. Într-o dimineaţă de duminică, când Violette era singură în salon. Doamna Guichard a intrat şi i-a dăruit un zâmbet copleşitor. Venise să cumpere nişte prăjituri. Singură. O ocazie cum nu se putea mai potrivită. Parcă în trecere, în timp ce o servea din spatele tejghelei, i-a spus:

— Am cunoscut-o pe fiica dumneavoastră. Vă seamănă leit. Şi e atât de simpatică!

Doamna Guichard nici nu şi-a ridicat ochii. Părea că e cu mintea la alte lucruri.

— Bănuiesc că a venit cu prietenele ei, nu? a răspuns neatentă.

— O, nu! Nu cu prietenele. Cum iese cu Pablo, nepotul proprietăresei…

A trebuit să-şi stăpânească râsul când doamna şi-a înălţat capul atât de brusc, încât pălăria i s-a smucit, cât pe-aci să-i cadă. A apăsat-o cu o mână, schimbată la faţă.

— Ce spui, domnişoară? Am impresia că eşti prost informată.

Vocea mamei lui Claudine devenise seacă. Violette a făcut ochii mari, a dat drumul pachetului pe care îl înnoda cu grijă, şi-a dus mâinile la gură.

— O!… Eu, poate… Nu-mi daţi atenţie, doamnă.

Dar doamna i-a dat atenţie. Foarte multă. Şi peste câteva zile a chemat-o să discute problema pe îndelete şi fără martori. „Biata” Violette! Presată, a ciripit ca o pasăre, tot ce ştia! Şi s-a întâmplat ce trebuia să se întâmple. Plenul familiei Guichard, bunici şi părinţi, s-a întrunit ca să trateze tema atât de spinoasă şi a ajuns la concluzia că tânăra Claudine s-a distrat suficient vara aceea, că sosise momentul să fie trimisă la Paris, la unchi, să i se caute o distracţie mai puţin periculoasă decât cea din Grasse.

Violette făcuse o treabă impecabilă şi şi-a primit

recompensa. Doamna Guichard îi era atât de recunoscătoare, o găsea o tânără atât de înţeleaptă, încât i-a propus să lucreze la parfumerie. Era convinsă c-o să facă din ea o bună vânzătoare.

4

Violette rămăsese în fotoliu cu ochii mijiţi. Nu se căia de nimic. Nu-i trecuse prin cap niciodată că ar fi fost rău ce făcuse. O făcuse pentru Pablo. Pentru el şi pentru dragostea ei.

În spatele ferestrelor mari, soarele începea să prindă nuanţe de lavandă. Se ridică. Ţac-ţacul uşor leneş al pantofilor eleganţi răsuna pe parchet. Se uită la ceasul de deasupra şemineului.

Pablo nu sosea.

Ar fi trebuit să fie deja plecaţi.

Rezervase masă la Coupole pentru ora opt.

Apusul soarelui lungea umbrele din salon şi le ştergea timid culorile. Cu fiecare minut, totul se atenua.

Iar amintirile reveneau cu încăpăţânare.

Neliniştită, se îndreptă cu paşi mai hotărâri spre o mobilă înăuntrul căreia se afla un mic, dar bine asortat, bar şi sorbi o gură bună de gin. Alcoolul îi devenise de mult inseparabil tovarăş de drum. O făcea să vadă viaţa mai blândă.

Se aşeză din nou. Mai luă o înghiţitură generoasă privind cum afară întunericul înghiţea ultima lumină de pe cerul Parisului.

5

Tot, tot ce făcuse, ce făcea, pentru el o făcea. Pentru Pablo. De când îl văzuse prima oară, de când erau copii, el fusese centrul şi motorul vieţii ei. Îl iubea. Dragostea nu-i scăzuse cu anii, dimpotrivă, părea să crească pe măsură ce trecea timpul, pe măsură ce ei se maturizau. Detestase întotdeauna sentimentele superficiale. Dragostea ei pentru Pablo era absolută, îl iubea din toată inima, din tot sufletul, cu fiecare părticică a trupului. Ce făcuse la Grasse fusese datoria ei, ca el să-şi dea seama că trebuie să renunţe să

se

mai gândească la fëtuca bogată care-l păcălise, să-şi dea seama că adevărata dragoste a vieţii lui este ea.

Şi evenimentele au lucrat în favoarea ei. La parfumerie o cunoscuse pe Sophie, nepoata familiei Guichard, verişoară cu Claudine. S-au înţeles imediat bine. Sophie o ajutase să se adapteze la noua slujbă, când nu ştia nici de unde să înceapă. Era o fată simpatică, zâmbitoare, şi lui Violette i-a plăcut, nu i se părea, nici pe departe, atât de îngâmfată ca verişoara ei.

Într-o dimineaţă, la puţin timp după plecarea lui Claudine, observase că Sophie avea o figură ciudată. A dat fuga s-o întrebe ce-i cu ea.

Fata n-a lăsat-o să termine. A prins-o cu vârful degetelor de cot şi a târât-o într-un colţ mai discret al magazinului, la ora aceea destul de gol.

— Violette, tu îi cunoşti pe băieţii Guerin, aşa-i?

Violette a făcut ochii mari şi a ciulit urechile. Cu un salt, inima a avertizat-o că acolo se ascunde ceva care-o interesează, mult.

— Da, sigur! Suntem prieteni de multă vreme. Ştii că eu am lucrat cu Anne Guerin.

— Bun, bun…

Sophiei parcă-i venea greu să se destăinuie. Ochii, neliniştiţi, scrutau colţurile.

— Ascultă, o încurajase Violette, poţi să-mi spui tot ce te frământă. Ştii doar că sunt în stare să păstrez un secret.

Sophie a oftat, în parte uşurată, în parte resemnată. Şi i-a povestit. Claudine pusese la cale un plan ca să-i scrie lui Pablo fără să dea de bănuit: îi trimitea ei o scrisoare şi, în plic, ascundea una pentru Pablo. Violette zâmbise, multe romane de dragoste o fi citit fata bogată.

— Sigur, înţeleg. Şi, pentru tine, asta e incomod, a zis, cu mâinile în şold, privind-o în ochi pe Sophie.

— Nu-ţi dai seama cât! răspunsese ea oftând. I-am

promis însă verişoarei mele că scrisorile ei o să ajungă la acest Pablo; dar aş muri de ruşine să merg la salonul de ceai sau să-l aştept când iese de la lucru sau, şi mai rău, să-mi fixez întâlnire cu el în stradă ca să i le dau. Continuă lungind silabele, amărâtă: Nuu ştiu ce să fac!

Violette şi-a înăbuşit zâmbetul ce-i înflorea pe buze. S-a apropiat şi mai mult de Sophie şi a cuprins-o pe după umeri.

— Înţeleg că te simţi prost, a zis, şi a adăugat, fără să-i lase timp de gândire: Mie nu mi-e greu să-i duc scrisorile. Suntem prieteni buni. Ce mă costă să-i fac un serviciu?

Sophie nu găsea cuvinte să-i mulţumească îndeajuns. Îi luase o povară de umeri.

— Vai, scumpa mea! Nu ştii ce serviciu îmi faci. Imaginează-ţi că s-ar prinde mătuşa că fac pe poştaşul între îndrăgostiţi. O, nu, nu… Nici nu vreau să mă gândesc. Mi-ar crăpa obrazul de ruşine!

Violette nici n-o mai asculta. Era euforică. Dacă soarta îi pune-n faţă o asemenea şansă, o fi existând un motiv, nu? Ea nu credea, nu crezuse niciodată în întâmplare.

6

Primele stele se legănau în obscuritatea cerului.

Şi Pablo nu sosea.

Violette izbucni în râs, un râs cu abur de alcool. Un val de ură îi urca în gură. Voia să-şi pună gândurile în ordine, dar gândurile i se încurcau, ca nişte sculuri de lână. A rămas cu ochii închişi, rumegând, şi-a aprins o ţigară, privind cum fumul urcă spre tavan în spirale.

— Ce scrisori frumoase erau! Biata fată! Ce păcat că n-ai putut să răspunzi la niciuna, dragă Pablo, zise, cu jumătate de glas, vorbindu-şi sieşi. Alcoolul îi dezlega totdeauna limba.

Strivi mucul ţigării în scrumieră şi închise ochii. Parcă în pleoape i se înfigeau ace. I se învârtea capul, îi ţiuiau neplăcut urechile. A mai luat un pahar, s-a aşezat

din nou. Amintirea nopţii magice de la Nisa, cu miros de mare, i-a smuls un zâmbet. Se întâlniseră întâmplător şi au sfârşit făcând dragoste cu o furie sălbatică. Şi acum putea să-i simtă buzele fierbinţi sărutându-i părul, trupul care frigea sub el, vocea răguşită lângă urechea ei, ca o şoaptă în noapte. Crezuse atunci că Pablo o uitase pe Claudine. Depărtarea e rău tovarăş al iubirilor tinere, se ştie. Iar bărbaţii sunt capricioşi, nestatornici. Noaptea aia pe ea o iubise Pablo. Fusese al ei, în întregime al ei. Şi ea, a lui. I se dăruise cu totul, cum n-o s-o mai facă niciodată cu nimeni.

Un fior îngheţat o străbătu. Simţea atâta durere, că nu-şi putea stăpâni lacrimile. Unde se duseseră sărutările alea? Mângâierile? Dorinţa pe care în noaptea aia i-o citise în ochi?

Privea absentă paharul gol, cu ochi obosiţi. Dincolo de fereastră, cerul depăna o simfonie de culori violete. Amintirile puneau stăpânire pe ea cu o forţă de neînduplecat.

Noaptea aceea de dragoste nu se mai repetase niciodată. Pablo o ocolea. Crezuse că se teme. Era sigură că se teme. Teamă să nu se dea legat, să nu-şi piardă libertatea. Erau atât de tineri! Aşa se întâmplă cu băieţii la vârsta aia, sunt speriaţi, să nu cumva dragostea să le taie aripile. Dar ea ştia să aştepte. Şi a aşteptat răbdătoare până când a aflat că Pablo plecase la Paris. Nici măcar nu-şi luase rămas-bun. A simţit că pământul îi fuge de sub picioare.

Şi-a şters lacrimile şi s-a dus la Clément. Era cea mai uşoară cale spre Pablo. Nu s-a gândit la sentimentele lui. La răul pe care i-l făcuse, pe care o să i-l facă vizita ei. Voia să ştie adresa lui Pablo. Unde îl poate găsi. Nu şi-a ascuns sentimentele când s-a aflat în faţa lui Clément.

Băiatul a rămas surprins. Dureros surprins. Cum de nu bănuise niciodată sentimentele ei pentru Pablo? Atât de orb fusese? Şi Pablo de ce nu-i mărturisise niciodată?

Certitudinea că Pablo şi Violette se iubeau s-a înfipt

ca un spin în inima lui Clément. Nu întorsese, nici pe departe, pagina cu Violette. Încercase s-o uite, să se uite la alte fete, să lase viaţa să-şi urmeze cursul. Dar în zadar. Şi bucuria cu care trăise întotdeauna i se stingea. Clément era acum un tânăr trist, cu privirea pierdută. Din vina lui Violette. Şi ea venea şi-i mărturisea dragostea pentru vărul lui. Şi, deşi îi făcuse mult rău, îi făcea încă, nu voia s-o vadă suferind. Îl mişcau ochii ei plini de lacrimi. Ea a câştigat bătălia aceea, cum le câştigase pe toate. Clément i-a dat adresa lui Pablo.

N-a mai aşteptat. A părăsit slujba, şi-a făcut bagajul şi a plecat la Paris. Nu i-a trecut prin cap că poate sfâşiase nu doar inima lui Clement, ci şi încrederea şi dragostea fraternă care îi legase totdeauna pe cei doi băieţi.

Ajunsă la Paris, l-a găsit pe Pablo o umbră. Slab, cu privirea umbrită de cearcăne. Privirea care o înfiora de câte ori se fixa într-a ei.

Îşi petrecea ziua în laborator. Când pleca, se închidea în dezordinea din micul apartament din Marais. În dulapuri, nimic de mâncare. Parcă nu avea nevoie de hrană. Îşi petrecea orele libere descifrând formula unui parfum din nişte pagini îngălbenite.

S-a instalat în apartament, s-a dedicat îngrijirii lui Pablo. Făcea curăţenie, cumpărături, gătea. îl aştepta în fiecare după-amiază cu flori proaspete înveselind colţurile. El nu se-atingea de ea. Aproape că n-o vedea. Dar nici n-a alungat-o. Şi, încet-încet, s-a obişnuit cu prezenţa ei. A sfârşit prin a-şi deschide inima, i-a vorbit despre Claudine, despre dragoste şi despre fugă. Despre singurătate. Despre disperare.

Ea îl asculta şi îl consola. Iar când rămânea singură izbucnea în lacrimi pe care încerca să le sufoce în perne. N-a lăsat însă durerea să-i tulbure mintea. A înghiţit tot: durere, furie, gelozie, frustrare.

Şi a aşteptat.

Tovarăşă, prietenă, confidentă.

A rezistat lacrimilor şi coborârilor în infern. Şi, când

Pablo a vrut să înţeleagă, Violette făcea deja parte din viaţa lui.

7

Luminile salonului s-au aprins brusc, biciuindu-i ochii. Bernadette îşi privea stânjenită stăpâna. Ea şi-a dat seama că plutea pierdută printre amintirile îmbibate de gin, întinsă pe canapea, cu părul ciufulit şi rochia şifonată. Îşi ridică privirea spre fată şi o fixă cu ochii mijiţi. Parcă mesteca aer, când o întrebă:

— Ce? A sunat domnul? Nu poate veni, aşa-i? A intervenit ceva?

Fata îşi plecă privirea în pământ şi încuviinţă din cap.

Violette zvârli paharul gol în perete. Un strigăt sfâşie liniştea ca pe un cearşaf vechi.

— Du-te! Lasă-mă singură!

Fata ieşi în fugă din salon şi trase încet uşa după ea.

Violette se întinse pe canapea şi-i curseră lacrimile până când totul în jurul ei deveni plânset.

Lumina lunii se filtra prin ferestrele mari ale salonului şi desena pe podea figuri de argint.

FUGI

Paris, *1940*

Provence, *1942*

1

Cu faţa spre fereastră, Pablo privea cum ploaia şiroia pe geam. Strada era o simfonie de umbrele negre. Parfums Royal, compania de parfumuri al cărei coproprietar era, se afla pe Rue Laffitte, o stradă îngustă, dreaptă, care dădea în Bulevardul Madeleine şi care, în ciuda aparenţei umile, găzduise, înainte de ocupaţie, cele mai bune galerii de artă din tot Parisul. Ici-colo mai rămăsese câte una.

Asociatul lui, André Goûtai, îl observa în tăcere. Pablo se răsuci şi-l privi şi el. I se părea că din acel André, cu care se însoţise cu ani în urmă, puţin rămăsese în bărbatul palid, încovoiat, din faţa lui. Privirea lui tristă, stinsă, părea să ascundă o implorare când rosti:

— Ce ai decis?

Pablo îşi trecu mâna peste ochii înroşiţi. Nişte ochi în care se putea citi sfârşitul proiectelor lui. Goutal n-a aşteptat să-i răspundă, a început să-i înşire argumente:

— Ştii prea bine că în curând nimeni n-o să-şi mai permită să cumpere parfumuri. Cât ţine războiul…

Pablo trase aer în piept şi-l suflă afară cu un lung oftat, de parcă-şi ţinuse respiraţia ore întregi. Privirea i se întunecă, îşi apăsa maxilarul încercând să stăpânească mânia care clocotea înăuntrul lui.

André făcu doi paşi spre el şi continuă, cu aceeaşi voce imploratoare:

— Parisul tot e sub jug. Nemţii au umplut teatrele, cabaretele, restaurantele; se plimbă prin parcuri, vizitează muzeele. Au preluat controlul asupra multor companii. Poate unica soluţie…

— Nu!

Refuzul lui Pablo, ţâşnit în aerul încărcat de tensiune, aduse o linişte incomodă pentru amândoi.

— Nici gând să vând parfumurile noastre nemţilor, cu-atât mai puţin să creez pentru ei, dacă asta propui. Nu vreau supravieţuire cu orice preţ. Nu aşa! Şi, dând din cap de parc-ar fi vrut să scape de o greutate, adăugă cu un fir de voce: S-a sfârşit.

Se priveau în tăcere. Totul fusese spus. Acolo se încheia aventura lui Pablo în lumea afacerilor. Războiul îi luase tot: munca de-atâţia ani, bucuriile…

Dar nu doar războiul era vinovat de finalul anunţat de ceva timp. Parfums Royal avea în spate o lungă istorie de câştiguri şi pierderi. Şi datorii. Mari datorii, care pe Pablo îl obligaseră să se despartă de unele proprietăţi, precum marele apartament din centrul Parisului, ca să împiedice falimentul. Un faliment care, odată cu războiul şi ocupaţia germană, părea inevitabil.

2

În 1924, proaspăt sosit la Paris, Pablo conta doar pe vechiul pergament al Medicilor pe care i-l dăruise Coco Chanel şi pe ce-l învăţase Beaux despre noile tehnici ale

parfumeriei. Descifrarea vechii formule şi traducerea ei în limbajul parfumeriei moderne devenise pentru el o obsesie care-i îngăduia să fugă de golul în care se trezise împins de dispariţia lui Claudine. Rezultatul efortului de peste un an a fost superbul LAcqua della Regina.

Când a mirosit prima oară parfumul creat de Pablo Soto, ucenicul recomandat de Beaux, Jacques Guerlain rămăsese surprins şi mut de admiraţie. Sensibilitatea şi experienţa îl anunţau că se află în faţa unei arome speciale. A cumpărat drepturile de comercializare şi a lansat parfumul sub prestigiul mărcii lui centenare.

Succesul imediat i-a permis lui Pablo să intre în lumea parfumeriei cu fruntea sus. L'Acqua della Regina i-a înlesnit accesul la o nouă viaţă: bani, o casă mare în Paris, călătorii, petreceri... Tot ce-şi putea dori îi era la îndemână. Dar nu-i era de ajuns. Ştia că, dacă rămâne la Guerlain, munca lui va fi legată pentru totdeauna de faima marii case. Poate va deveni un „nas" renumit şi nu va mai avea grija banilor, dar era sigur că va trebui să se mulţumească doar să lucreze la parfumurile create de marele parfumier. Ar fi fost posibil ca Jacques Guerlain să comercializeze şi altceva pe lângă creaţiile sale, cum făcuse cu Apa Reginei. Dar ce vor cumpăra oamenii va fi în continuare un parfum Guerlain.

La sfârşitul lui 1930 lui Pablo Soto i-a apărut o mare şansă, care părea să deschidă poarta pentru ambiţiile lui. Intrată într-o gravă criză economică, Parfums Royal, firma creată cu peste şaizeci de ani în urmă de Pierre Goûtai, era ameninţată cu dispariţia. Noul proprietar, André Goûtai, fiul fondatorului, nu ştiuse să urmeze linia iniţiată de tatăl lui. De prea mult timp Parfums Royal nu mai lansase pe piaţă o creaţie nouă de talia lui Soie sau Brocart, arome care îi aduseseră faima.

Pablo s-a dus la André. Dacă îi accepta propunerea, s-ar fi rezolvat şi problemele, şi şi-ar fi împlinit amândoi ambiţiile. Să lucreze la Parfums Royal, să-şi pună în serviciul firmei întregul lui talent, să înnoiască de sus până

jos linia parfumurilor. În plus, să cumpere jumătate din afacere, ei doi să devină proprietari cu părţi egale, ceea ce evita falimentul.

Evident, lui André Goûtai i s-a părut că i-a pus Dumnezeu mâna în cap. Pablo i-a lăsat gestiunea afacerii şi a investit în proiect tot talentul său şi o parte din economii. Din acel moment s-a dedicat singurului lucru care-l interesa cu adevărat în viaţă: să-şi creeze propriile parfumuri. Şi Parfums Royal a început din nou să urce.

Viaţa lui Pablo începea să fie aşa cum şi-o dorea: cea a unui mare parfumier. A unui artist. Parfumurile se vindeau bine, dar exigenţa era mare, iar crearea lor foarte scumpă. Ca să creeze, în 1931, Elle, o esenţă ce evoca frumuseţea şi romantismul prin echilibrul între note florale şi tonuri lemnoase cu aldehide, Pablo s-a dus în sudul Asiei, unde creştea ylang-ylang. Voia să fie de faţă la procesul de culegere şi distilare a plantei. Mireasma nu apare decât la două săptămâni după deschiderea florilor. Atunci trebuie tăiate şi distilate imediat, procesul trebuie făcut *in situ*.

A străbătut şi India, în căutarea celui mai bun santal, găsit la Mysore, şi a mirodeniilor exotice de care avea nevoie pentru Indien, creat în 1934.

Fuseseră ani emoţionanţi. Făcea într-adevăr ce voia. Se simţea realizat ca parfumier. Călătorea, crea, era admirat. Avea un nume. Coco avusese dreptate: se poate trăi deplin viaţa, chiar dacă îţi lipseşte ce-ţi doreşti mai mult pe lume.

Pablo a învăţat să-şi trăiască viaţa aşa cum o avea. O viaţă în care ţâra o absenţă şi, mai mult, lanţurile unei căsătorii nefericite. Incapabil să înfrunte lipsa de dragoste pentru Violette, a făcut eforturi s-o ocolească intrând în aventuri banale, pasagere. În fiecare femeie pe care o avea, o căuta pe Claudine. Fără să-şi dea seama, de fiecare dată se îndrăgostea de ea: de nişte ochi verzi că ai ei, de alte plete roşii, de un zâmbet care-i amintea de ea… Toate femeile cu care se iubea erau puţin Claudine. Dar niciuna

nu era ca ea.

La rândul ei, Violette trăia şi ea cufundată în minciună. Voia să creadă că reuşise: Pablo era al ei. Ar fi lăsat să i se smulgă un braţ înainte să admită că el nu o iubeşte, că n-o iubise niciodată. Se străduia să creadă că fiecare aventură, pe care soţul ei nici nu se obosea s-o ascundă, fiecare minciună, fiecare trădare, erau doar capriciile unui bărbat căruia îi plăcea să fie adulat. Nimic important. Nimic la fel de important ca o căsătorie care nu poate fi desfăcută. Ca urmaşul dorit. Se lăsase aşteptat atât de mult! Existenţa lui, chiar înainte de a se naşte, însemna începutul unei noi etape. Al unui viitor, în sfârşit, fericit.

Un viitor făcut însă ţăndări într-o noapte tragică. În luna a cincea de sarcină, Violette se trezise cu nişte dureri cumplite. Era singură, Pablo era plecat în una din călătoriile lui. A încercat, în zadar, să se ridice, i se învârtea capul. A reuşit cu greu să aprindă lampa de pe măsuţa de toaletă şi să se târască jos din pat. Un ţipăt de spaimă a umplut camera: patul era leoarcă de sânge.

A pierdut copilul, iar infecţia care a urmat avortului i-a răpit orice şansă de a deveni mamă. S-a prăbuşit. Îşi pierduse copilul şi visul de a forma o familie cu Pablo. Şi, deşi nu voia să admită, inima îi spunea că asta era începutul sfârşitului. Căci copilul pierdut adăuga încă o verigă lanţului căsătoriei lor. O verigă făcută din acuze mute şi din remuşcări ascunse.

Atunci a început să înăbuşe în băutură vocile care îi spuneau ce refuza să recunoască. Bea mult. Încerca să ascundă ravagiile dependenţei ei cu machiaj, cu rochii elegante, cu bijuterii scumpe. Dar noaptea, când, singură acasă, lipsită de artificii, se privea în oglindă, nu se mai recunoştea. Fără deghizare, era o femeie ofilită şi frustrată care amăra viaţa celor din jur.

O femeie profund, devastator, nefericită.

3

Primăvară. În acea dimineaţă aerul era proaspăt,

curat. Plouase şi coroanele copacilor păreau să verse lacrimi strălucinde în soarele ce pătrundea printre frunze.

Miros de ploaie.

Miros de pământ umed.

Miros de cimitir.

Parfumul morţii…

Pablo închise ochii, de parcă aşa ar fi zăgăzuit şi amintirile. Amintirile despre cei duşi: mama, tatăl… Şi, acum, Clément. Ce greu îi era să târască după el umbra atâtor absente!

Clément.

Vărul. Fratele. Prietenul.

Cădea peste sicriu prima lopată de pământ, lui Pablo i se părea că oasele i se făcuseră burete, nu îl susţineau. Alphonse şi Anne se îmbrăţişau fără lacrimi. Varsaseră atâtea, că nu le mai rămăseseră. Erau sfâşiaţi de durere.

Arlette, partenera lui Clément, strângea mâna fiului ei, care lui Pablo i-l amintea pe băiatul slăbuţ şi vesel care fusese vărul lui şi care nu mai exista decât în amintire.

Ochii lui Violette, sub voalul pălăriei, păreau înneguraţi de tristeţe. O vreme şi ea îl iubise pe Clément. Sau aşa prefera să creadă Pablo.

Cerul se acoperea din nou cu nori negri de furtună. Nori de neagră prevestire.

Zgomotul bulgărilor de pământ aruncaţi peste sicriu devenea mai vătuit pe măsură ce se înmulţeau lopeţile.

Clément fusese îngropat. îl înghiţise pământul. Dar rudele îndurerate nu se mişcau din loc, fiecare învăluită în propria tăcere, de parcă ar exista mai multe feluri de tăcere.

Pablo îngenunche în faţa mormântului vărului său. îl mângâie cu ochii închişi şi degetele i se umpleau de adolescenţa pierdută, iar un fior rece ca piatra îi străbătea trupul.

Un fulger a sfâşiat cerul. Au ieşit din cimitir, din nou însoţiţi de ploaie.

Pablo şi Violette şi-au petrecut ziua în casa familiei

Guerin, la Grasse. Comemorarea lui Clément i-a strâns în jurul mesei. Erau ani de când locul lui Pablo la masa aceea rămăsese gol. Violette se aşeza la ea pentru prima oară. Chipul ci tăcut, absent, lăsa să se întrevadă stânjeneala de a face parte dintr-o scenă străină ei.

Anne, blândă, le-a oferit vinul preferat al fiului absent şi brânzeturile care-i plăceau. Depăna amintiri care pe Pablo îl făceau să zâmbească. Femeia nu-şi lua ochii de pe nepot şi-n ochi îi revenise o palidă luminiţă când a anunţat, privind-o cu tandreţe pe tânăra văduvă a fiului ei:

— Pentru Alphonse şi pentru mine e o bucurie că Arlette şi Léo rămân cu noi la Grasse. O să facem tot ce ne stă în putinţă ca Arlette să nu se simtă singură, iar Léo să poată fi fericit.

A sorbit o gură din vinul dens şi roşu, ca sângele.

— Va fi de parcă Clément nu ne-a părăsit de tot, nu, dragul meu?

Alphonse îşi privea soţia cu ochi trişti, n-a putut să scoată o vorbă.

Arlette nu lăsa din mână mâna copilului, de parcă ar fi vrut să-l împiedice să plece şi el şi s-o lase singură. De doar patru ani, Léo avea privirea lui Clément. Deşi atât de mic, părea să înţeleagă perfect situaţia. Avea o figură gravă, nu scotea o vorbă la masă, parcă temător să nu spargă durerea şi reculegerea pe care le ghicea la cei mari. Pablo îl privea şi se recunoştea în el. Recunoştea orfanul care fusese. Copilul singuratic care nu mai zâmbise până să ajungă în casa aceea, unde acum mâncau, şi să găsească o nouă familie, un nesperat frate, Clément, acum singurul absent.

Au plecat după-amiază. Pablo s-a scuzat, era dificil de condus pe şosele în vreme de război, asta îl şi împiedica, zicea, să-i viziteze mai des, în ciuda distanţei mici care îi despărţea, căci de un an el şi Violette locuiau la Villefranchesur-Mer.

La început, Violette se opusese ideii de a părăsi Parisul, întâi pierduse copilul, apoi casa şi aproape tot ce

aveau. Trebuia acum să piardă şi oraşul? Nici războiul nu i se părea un motiv suficient ca să părăsească Parisul şi să se întoarcă în Provence, de unde plecase cu ani în urmă. La sfârşitul lui 1940 Parisul era încă strălucitor. Guvernul german se purta încă politicos. Părea să respecte viaţa pariziană. Dar în spatele faţadei se insinua pumnul de fier menit să-i mortifice pe francezi. Străzile se umpleau de afişe în germană care dirijau oamenii spre recent ocupatele clădiri. Palatul Luxembourg fusese luat pentru Luftwaffe, Hotelul Crillon din Place de la Concorde era sediul temutului serviciu german de informaţii. Circulau maşini cu megafoane care le aminteau parizienilor că nu este permisă nici cea mai mică agitaţie. Noaptea circulaţia pe drumurile publice era interzisă. Începuseră să fie raţionalizate alimentele.

Pablo scăpase de război. Cu bani, cumpărând un fals certificat medical. O fugă. Încă una. O deghizase în convingerea că unicul mod de a salva Parfums Royal era să rămână în Paris, să lucreze. Mirajul a durat însă puţin. Realitatea crudă, teribilă, s-a impus şi viaţa de care se agăţa a început să se sfărâme în condiţiile mereu mai neliniştitoare, mai insuportabile. Parisul era ocupat şi el, ca atâţia alţii, a decis să fugă. I se părea că, fugind din Paris, fuge nu doar de ocupaţie, ci şi de propriul eşec.

Simţea nevoia să se întoarcă în Provence. Dar nu la Grasse. Şi deGrasse fugise. Doar el ştia adevăratele motive, mereu învăluite într-o tăcere stânjenitoare şi laşă, pe care era incapabil să o rupă. Nu era sigur că poate relua legătura cu familia din punctul din care o întrerupsese. În toţi anii de succes evitase să-i vadă, relaţia se limitase doar la corespondenţa, destul de neregulată, purtată cu Anne.

Se temea de priviri. De reproşuri. Se temea şi mai mult să dea ochii cu absenţa lui Clement, plecat pe front. Absenţă care, era sigur, nu avea decât să perpetueze tăcerea, şi mai strivitoare.

Acum însă Clement fiind mort, ar mai fi rămas cu

dragă inimă la Grasse câteva zile. S-ar fi plimbat din nou pe străzile pe care nu mai călcase de atâta timp, deşi fiecare pas i-ar fi trezit amintiri dureroase. Ar fi profitat să se ducă la cimitir şi, aşezat lângă mormântul vărului său, i-ar fi spus tot ce ascunsese în tăcere când era în viaţă. Cum îl mai dureau cuvintele nerostite! Dar Violette, nici ea doritoare să dea ochi cu trecutul, era nerăbdătoare să plece.

După masă, Pablo s-a dus să-şi ia rămas-bun de la Anne. A găsit-o în camera ei, aşezată pe pat, cu privirea pierdută pe fereastră, cu mâinile strânse în poală, ca nişte păsări moarte. Parcă fiecare din cei şaizeci şi nouă de ani ai ei venise să-i ceară socoteală, răpindu-i pentru totdeauna seninătatea sobră a frumuseţii pe care până acum se încăpăţânase s-o păstreze. Văzându-şi nepotul, Anne se ridică şi veni spre el. Mâna ei îi mângâie chipul cu blândeţe.

— Pablo al meu…

El apucă mâna care-l mângâia, o sărută şi, ştiindu-se în loc sigur, a dat drumul sentimentelor cu greu stăpânite. Glasul îi era răguşit, înăbuşit, când, încă îmbrăţişat de Anne, cu capul scufundat în părul ei primitor, a zis:

— Mătuşă! Nu m-am purtat frumos. Eu… Toţi anii ăştia…

Anne îşi întinse braţele, îl îndepărtă şi-l privi în ochi:

— Nu vorbi aşa! Nici să nu-ţi treacă prin cap! Ai ajuns un om important. Unul dintre cei mai renumiţi parfumieri din Franţa. Ah! Dacă ţi-ai auzi unchiul cum vorbeşte despre tine! Se umflă în pene ca un cocoş! Iar Clément… Şi el era mândru.

— Clément… repetă, suspinând, Pablo.

— Încurcate sunt căile vieţii, fiule. Bineînţeles, a ta şi a lui Clement s-au despărţit. Vieţile voastre erau diferite. Da, erau. Aţi crescut, amândoi aţi părăsit Grasse. Fiecare şi-a văzut de drumul lui…

— Eu, când m-am căsătorit cu Violette… Ar fi trebuit…

Zâmbetul blând al lui Anne alina durerea apăsătoare din sufletul lui Pablo. Îi vorbi cu o voce învăluitoare, ca înainte, cu mult timp în urmă, când stăteau amândoi de vorbă şi timpul se scurgea discret, în linişte.

— Nu, să nu crezi că Violette v-a îndepărtat. Dumnezeule! eraţi atât de tineri atunci. O uitase. Acum era fericit cu Arlette.

Înainte de a-i răspunde, Pablo trase aer în piept şi-şi pironi privirea într-un punct de pe tavan.

— Dar ar fi trebuit să-i spun… Ar fi trebuit să-l avertizez…

Anne îi puse un deget pe buze:

— Când a fost rănit pe front, Clement a stat în spital luni de zile. Dar a venit să moară aici, la casa lui. A fost lucid până în ultima clipă. Am măcar consolarea că am putut vorbi cu el despre atâtea lucruri înainte să plece! Şi să-ţi fie clar ce-ţi spun, fiule. Te-a iubit ca pe-un frate până la ultima lui suflare. Nu te îndoi…

— Mătuşică, dacă aş fi ştiut… Dacă mi-aţi fi spus că era atât de rău, pe moarte…

— Nu a vrut, Pablo. Clement nu ne-a dat voie să te anunţăm. Nici pe tine, nici pe Violette. Nu voia să rămâneţi cu amintirea unui om care se sfârşește. Voia să vi-l amintiţi pe tânărul explodând de viaţă care a fost. Nu i-ai fi respectat dorinţa?

Pablo căzu la picioarele patului, devastat. Nu-şi mai putea stăpâni nodul care-i strângea gâtul şi lăsă lacrimile să curgă în voie. Îi şiroiau tăcute, calde, pe obraji şi el îşi puse capul în poala femeii. Cu ochii uscaţi şi privirea pierdută într-un trecut ce n-avea să se mai întoarcă, Anne Guerin, aşezată lângă el, îl mângâia pe păr, îi îndepărta de pe frunte bucla rebelă, de parcă din nou ar fi fost băiatul de unsprezece ani singur pe lume.

5

Ploaia nu se oprea. Şiroia pe geamurile maşinii când Pablo şi Violette plecau. Parcă plângea universul.

— Trebuia să fi plecat mai devreme, mormăi Violette,

prost dispusă, când maşina începea să se îndepărteze deGrasse.

El n-a răspuns. Se lupta cu geamul aburit şi cu întunecimea nopţii care se întindea dincolo de faruri.

— Suntem în război. Drumurile sunt periculoase. A fost o greşeală să venim la înmormântare. Clement e deja mort. Dar pe noi o să ne ucidă…

— Ce spui, Violette! sunt doar cincizeci de kilometri; nu ne ducem la Paris, nu trecem prin zona ocupată, nu?

Ea n-a mai zis nimic. S-a ghemuit în scaun şi şi-a aprins o ţigară. Pablo stătea cu ochii aţintiţi la şoseaua şerpuind în curbe, transformată de ploaie într-o oglindă opacă, alunecoasă.

Când au ajuns, Violette, încă închisă în muţenie, s-a refugiat în dormitor. Era nervoasă, mofluză, parcă vizita la Grasse trezise în ea vechi fantasme. Lui Pablo nu-i era somn. A rămas în salon, de unde putea privi magnificul spectacol al mării. Era deja noapte neagră. Ploaia încetase. Lumina lunii aproape pline intra prin fereastră, formând pe podea un dreptunghi argintiu. În depărtare se ghiceau nori de furtună.

A aşteptat până când zgomotele din dormitor au încetat şi tic-tacul ceasului a devenit mai înăbuşit. Când liniştea a pus stăpânire pe toată casa, deschise micul secretaire pe care-l ţinea încuiat şi scoase o scrisoare. O citi pe îndelete. Cu scrisoarea încă în mâini, se înfăşură într-o pătură şi se întinse pe canapea. Când a deschis ochii, zorii îşi anunţau sosirea, iar scrisoarea se odihnea pe podea. Ploaia din ziua trecută lăsase un cer diafan. Stelele se stingeau una câte una, cu sclipiri fugare.

Puţin mai târziu, auzi în bucătărie paşii leneşi ai lui Violette, abia trezită, şi se duse la ea. Arăta rău. Fuma o ţigară aşteptând să se încălzească apa.

— Ai mâncat? îl întrebă cu un glas răguşit.

Pablo nu i-a răspuns. S-a aşezat pe unul din scaunele cu şezutul împletit din papură, cu coatele pe genunchi, trupul aplecat în faţă, privindu-şi soţia.

La treizeci şi cinci de ani, în Violette nu mai rămăsese nimic din tânăra de altă dată. Înfăşurată într-un halat cu desene orientale în culori stridente, ochii ei negri înconjuraţi de cearcăne adânci priveau neatenţi cum fumul ţigării se ridica spre tavan. Nu-i mai străluceau. Pablo se întreba când şi-a pierdut privirea ei cutezanţa şi vioiciunea. Nu ştia. Observă că e foarte slabă. Mai slabă ca niciodată. Îşi pierduse formele. Parcă se uscase. În ultimul timp mai mult bea decât mânca. Şi el nu făcuse nimic să împiedice asta.

Ceainicul fluieră şi Violette vărsă apa clocotindă într-o ceaşcă şi adăugă o linguriţă de ceai. Cu ceaşca în mână, se răsuci şi-şi surprinse soţul cu ochii pe ea. Îi zâmbi şi acel zâmbet i se înfipse lui Pablo în inimă ca un ghimpe.

— Ce-i cu tine? îl întrebă. De ce mă priveşti aşa?

— Ia loc, zise el. Şi puse scrisoarea pe masă.

Violette se aşeză, lăsă jos ceaşca şi luă scrisoarea pe care i-o întindea Pablo. Cât citea, mâinile au început să-i tremure, iar o expresie de nelinişte îi acoperea chipul.

Îşi ridică ochii şi-i aţinti asupra soţului.

— Ce-i asta?

Cu un glas ezitant, parcă neştiind prea bine cum să înceapă, Pablo răspunse:

— Ce vezi, mi se oferă de lucru la o importantă firmă de parfumuri din Barcelona.

— Dar… Cum? Nu pricep… îngăimă ea.

— Nu-i nimic de priceput.

— Bun, presupun că n-ai de gând să accepţi, nu?

— Ba da, am de gând să accept. Simt nevoia să mă întorc la munca mea.

Violette se ridică brusc, ca arsă cu fierul roşu, cât pe-aci să verse ceaiul pe masă.

— Eşti nebun? Ce să facem noi la Barcelona? Locul nostru e la Paris, la noi acasă. Când o să se termine nenorocitu-ăsta de război…

— Nu noi, Violette! o întrerupse Pablo, dornic să încheie discuţia. Să scuipe odată pilula care-i amăra gura.

Să lămurească odată lucrurile. Să facă, în fine, ce ar fi trebuit de mult să facă. Eu, Violette. Eu plec la Barcelona.

— Nu te-nţeleg. O vreme, poate? întrebă pe nerăsuflate, cu toate simţurile în alertă, brusc speriată.

Pablo respiră adânc.

— Vreau să ne despărţim. Vreau să încep de la zero, în altă parte. Vreau să fiu din nou eu. Vreau…

— Nu! strigă Violette, ochii i se umplură de lacrimi şi totul în jur devenea cenuşiu.

— Nu înţelegi că e mai bine? Eu nu sunt fericit. Tu nu eşti fericită, Violette. Ce facem noi împreună?

— Cu cine te duci? Cu o curvuliţă de-a ta? zbieră ea, cu un glas plin de cioburi, ca un animal rănit. Începea să simtă un vâjâit în urechi, care o ameţea.

În privirea pe care Pablo o aţintea asupra ei se citea o mare oboseală.

— Nu. E ceva mult mai important decât o aventură. Plec singur. Vreau să-mi reîncep viaţa. Te părăsesc.

— Nu te cred! Sigur e altă aventură de-a ta! Nu te cred! strigă ea scoasă din minţi.

— În starea în care eşti, nu poţi să te pronunţi.

Pablo se ridică şi se îndreptă spre ea, încercând s-o calmeze, dar Violette se aruncă asupra lui şi începu să-l lovească cu pumnii în piept. Cuvintele lui Pablo căzuseră peste ea ca nişte pietre. Era furioasă şi disperată.

— N-o să îngădui! Nu-ţi îngădui să-mi faci aşa ceva! Mie, mie… Eu, ştii, eu am făcut totul pentru tine. Ce nici nu-ţi imaginezi…

Pablo o prinse de mâini şi o îndepărtă cu forţa. Îi întoarse spatele şi se îndreptă spre uşă.

— Mă duc să iau aer. Când o să fii mai calmă, mai discutăm, zise, fără s-o privească.

Se gândea c-o să o facă, la întoarcere, dacă n-o să fie prea beată şi o să se ţină pe picioare.

6

Şopotele mângâietoare ale mării erau garantul liniştirii nervilorfăcuţi praf ai lui Pablo după discuţia

aprinsă cu Violette. Se aşează pe nisip, fără să bage de seamă că dimineaţa născândă tremura de frig, ca el. Cu dinţii strânşi, ghemuit cu genunchii la piept, cu privirea pierdută la orizont, încerca să-şi îndemne sentimentele la calm, cu un oftat adânc. Mintea îi plutea într-o mare de zgomote şi senzaţii. Frigul îi înviora simţurile.

Nemişcat, lăsându-se dezmierdat de soarele ce se năştea timid pe un cer parcă lichid, Pablo răsufla adânc şi mângâia amintirile ce-l purtau spre Clément. Amintiri de când sosise la Grasse, târând după el o singurătate prea grea pentru un băieţel. Amintiri despre o familie care îl aştepta cu braţele deschise. Despre vărul lui, veşnic cu zâmbetul pe buze şi în ochi, în ochii care îi arătau o nouă viaţă. Amintiri despre camera lor, plină de râsete intrate în pereţi, de murmure, de confidenţe făcute cu jumătate de voce. Şi câte o lacrimă. Şi primele ţigări fumate împreună, rezemaţi de pervazul ferestrei, când luna părea că-i spionează de după un nor.

Îşi zicea că aceea a fost cea mai fericită perioadă din viaţa lui. O perioadă căreia i se adăugase Claudine, care-i arătase ce este dragostea.

Iar acum Clement dispăruse, ca stelele pe care ziua le stinge. Dispariţia lui îi aducea din nou în gură gustul amar al singurătăţii din copilărie. O singurătate care-l locuia iarăşi până în măduva oaselor.

De ce plecase atât de devreme?

Simţea cum îl străbate un fior rece, din ochi îi ţâşnea durerea. Odată cu dispariţia lui, tot ce fuseseră Clement şi el, camaraderie, reciprocitate, fericire, devenea pulbere.

Se ridică. Umezeala nisipului îi îmbiba oasele. Amărăciunea, ochii.

Ce să facă cu tot ce începea să-i crească în piept?

Să meargă înainte fără larmă ca să nu trezească monştrii?

Să fugă, ca totdeauna?

Sau să o ia de la capăt?

O porni spre casă, cu capul plecat, nu îndrăznea nici să privească umbra omului care devenise. Ridică ochii, parcă i-ar fi înălţat dintr-un hău. Hăul vieţii lui. La fereastra bucătăriei zări chipul lui Violette. îl aştepta. Două secunde scurte, fugare, au rămas privindu-se ochi în ochi, ai ei înceţoşaţi în spatele geamurilor, sumbri.

Pablo oftă adânc, deschise poarta grădinii micuţe, cu ochii aţintiţi asupra imaginii difuze a soţiei lui din spatele geamurilor. Şi atunci, Violette a făcut un gest straniu. A dus la cap ceva ce Pablo nu distingea bine.

Detunătura l-a îngheţat. Cu ochii holbaţi, vedea silueta lui Violette topindu-se, odată cu roşul sângelui care împroşca geamurile.

A rămas încremenit. Ca o stană de piatră. O linişte apăsătoare, încordată, compactă se lăsase după zgomotul împuşcăturii şi făcuse aerul irespirabil. Avea senzaţia că-i îngheaţă sângele în vine. De pe buze i-a scăpat o şoaptă înăbuşită:

— Violette, ce-ai făcut?

BARCELONA

CINA DE BUN-VENIT

Barcelona, *septembrie 1942*

1

În picioare, în faţa ferestrei de la biroul său din strada Balmes, Modest Parés fuma un trabuc parfumat, privind distrat forfota dimineţii. Erau câteva luni de când îşi mutase firma de cosmetice în luxoasa, moderna, clădire de la intersecţia cu Mallorca, rezultată din renovarea a doua case mai vechi. Parés dorise să-i dea un aer clasic, vizibil, mai ales, în marele portal flancat de două perechi de coloane şi în balcoanele de la primul etaj, cu balustrade elegante şi cu frontoane triunghiulare, unde se aflau birourile. Cele două etaje de deasupra adăposteau modernele laboratoare.

Nu totdeauna Modest Parés se dedicase cosmeticii. Născut în 1890 la Vilassar de Mar, totul părea să indice că destinul său, ca al tatălui său şi al atâtor generaţii de-a

lungul timpurilor, era să muncească în vie. Dar el, într-o bună zi, a hotărât să părăsească Vilassar şi a plecat să-şi caute norocul la Barcelona.

Nu a ajuns în Ciutat Comptai[6] cu mâinile goale. Dimpotrivă, cu buzunarele suficient de pline încât să-şi permită să-şi pună la încercare spiritul întreprinzător în diverse proiecte, toate de scurtă durată. Norocul părea că îl ocoleşte şi, cu fiecare nouă încercare eşuată, rezervele i se topeau şi, la fel, speranţa, picătură cu picătură. Cu toate astea, nu obosea să caute, prăbuşindu-se într-o sărăcie pe zi ce trecea tot mai îngrijorătoare.

Rămas fără bani, Modest Parés a decis să profite de ocazia ce i se ivise, angajându-se la o renumită firmă de cosmetice din oraş. La început, îşi privise slujba ca pe o soluţie pe termen scurt, nu şi-a închipuit nicio clipă că norocul s-ar ascunde în depozitul unde toată ziua căra cutii de colo-colo. Nu şi-ar fi închipuit nici că, spectaculos de repede, o să găsească în lumea cosmeticii mediul în care să-şi manifeste talentul şi ambiţiile. Dar cel mai puţin şi-ar fi închipuit că norocul o să-i vină printr-o frumoasă fată cu ochi misterioşi, strălucitori, care, în pofida tinereţii ei – avea doar şaptesprezece ani când a cunoscut-o, cu opt mai puţin decât el – a trezit în el o pasiune necunoscută, de neclintit.

Valèria Casanoves, aşa o chema, era unica moştenitoare a unei firme de săpunuri, apă de colonie, pomezi şi alte produse cosmetice, creată la Barcelona la jumătatea secolului al XIX-lea, J. Casanoves Productos Cosméticos. Unde lucra el.

Gustau Casanoves o moştenise la începutul secolului XX şi, cu multe eforturi şi dăruire, mărise afacerea şi-i dăduse un aer nou, mai adecvat cerinţelor vremii, de aceea mutase instalaţiile din strada Tàpies în Sană.

Dacă viaţa îi refuzase ceva, îşi zicea Casanoves, era

6 „Orașul conților", nume dat Barcelonei, în virtutea calității sale de rezidență a conților de Barcelona, suveranii Principatului Cataluniei în secolele X-XVIII.

un fiu ca el, care să-i fi moştenit dragostea pentru firmă şi spiritul de sacrificiu. Într-un cuvânt, un urmaş. În locul lui, îi dăruise fatuca zăltată, rebelă, care, chiar dacă se abţinea s-o zică, nu-i semăna defel. De aceea, când Modest Parés, băiatul acela care avansase în firmă cu o viteză ameţitoare, i-a cerut mâna Valèriei, Gustau Casanoves nu doar că nu se împotrivise căsătoriei atât de inegale, ci o aprobase cu entuziasm, fiindcă vedea în tânărul Modest fiul pe care i-ar fi plăcut să-l aibă, care să ducă afacerea mai departe când el nu va mai fi. Era încredinţat, şi asta conta la fel de mult, că iscusitul Modest avea să potolească firea exaltată a Valèriei, care nu o dată le dăduse de furcă. Căci era o făptură din acelea care vor să soarbă viaţa dintr-o înghiţitură, prea grăbită. Şi unor părinţi deja în vârstă le era greu să pună stăvili fetişcanei dornice de viaţă.

Gustau Casanoves nu greşea în previziunile lui. Cel puţin în privinţa afacerii. În ce priveşte a doua problemă, speranţa că ar fi putut exista cineva care să pună ordine în viaţa Valèriei, succesul nu a fost prea mare. Valèria ajunsese la căsătorie din dorinţa de a scăpa de autoritatea paternă. La nouăsprezece ani devenea stăpână pe viaţa ei, stăpâna propriei case. I se deschidea poarta spre libertate, spre delicii. Sau aşa credea ea. Curând însă a sosit primul copil. Şi, după un an, al doilea, o fată pe care nu şi-o dorise. Iar ceea ce simţise pentru Modest, dacă simţise ceva vreodată, a început repede să se ofilească.

Gustau Casanoves ar fi fost încântat dacă ar fi putut să vadă progresul firmei de cosmetice a familiei. Dar a murit în 1931 şi totul a trecut în mâinile fiicei sale, care s-a grăbit să încredinţeze soţului conducerea afacerii. Atunci Modest a avut libertate totală de acţiune, spre a transforma afacerea moştenită într-una modernă, capabilă să intre în competiţie cu cele mai bune din domeniu: cu Myrurgia sau cu faimoasa Perfumeria Font, creatoarea lui Nilus, o nouă linie de produse cosmetice de înaltă calitate.

Modest avea de gând să joace totul pe o singură carte. O apă de colonie care să dea un aer nou firmei şi să-i

aducă numele pe buzele tuturor. Ca să-şi atingă ambiţiosul ţel, a angajat ca parfumier un inginer chimist cu experienţă, Marţi Rovira. Modest ştia ce vrea şi Marţi ştia cum s-o facă; astfel, în 1931 s-a născut Valèria, o *cau de toilette* destul de clasică, creată de Rovira cu note de vârf bazate pe citrice şi note de mijloc în care dominau rozmarinul, roiniţa şi bergamota. O colonie care lăsa pe piele o senzaţie de confort şi de prospeţime.

Modest Parés riscase mult cu acel pariu, dar succesul a fost imediat şi fulminant. *Eau de toilette* Valèria, proaspătă şi durabilă, atât de mediteraneeană, a invadat străzile oraşului, le-a străbătut, a ajuns departe de locul care o văzuse născându-se. Graţie ei, Parés nu doar îşi mărise afacerea şi averea, ci începuse să-şi împlinească visul: încet-încet, firma lui începea să rivalizeze cu cele moderne, pe care atât le invidia.

A schimbat şi numele firmei, devenită Perfumes Donna, cu mult mai mulţi muncitori, cu mai bune maşini şi proces de producţie. Şi atunci, în culmea succesului, a izbucnit războiul. O paranteză în istoria firmei. Dar după anii cumpliţi, producţia s-a reluat şi a luat avânt, în parte fiindcă spiritul întreprinzător al lui Parés nu se răcise în anii conflictului şi, în parte, fiindcă se situase în tabăra învingătorilor şi era considerat un om fără pată în privinţa ataşamentului faţă de Régimen şi de noua Spanie a lui Caudillo, ceea ce uşura bunul mers al afacerii.

Astfel, apa de colonie Valèria nu doar a recuperat rapid vânzările de dinainte de ’36, ci le-a multiplicat, a găsit noi clienţi printre cei care, câştigând războiul, erau dornici să uite mirosul de moarte, fum şi praf de puşcă, care sufocase ţara.

2

Reşedinţa familiei Parés, o clădire maiestuoasă, barocă, chiar lângă Bulevardul Diputació, îşi deschidea cele trei mari balcoane ale faţadei principale spre marea de frunze de pe Rambla de Cataluñya. Familia ocupa mezaninul, spaţios, luxos, la care se ajungea pe o

impunătoare scară de marmură.

În spaţioasa sufragerie, de lângă balconul din mijloc, una dintre cele mai bune încăperi ale casei împreună cu salonul alăturat, era o activitate frenetică. Pe fundalul dialogului dintre cristaluri şi porţelanuri, o tânără se dădea de ceasul morţii să aşeze masa pentru şase persoane, la ordinele mena174

jerei. Puseseră şerveţelele brodate, aranjau farfuriile cu bordura aurită şi paharele cu picior, şi ele aurite. În mijlocul mesei trona un splendid vas cu flori.

— Rita, fii atentă cum aşezi paharele. Cele de lichior la dreapta de tot, nu uita distanţa faţă de celelalte.

Rita avea doar şaptesprezece ani, încă i se citea pe faţă copilăria. Era micuţă şi sprintenă. Nimeni, privind-o, n-ar fi zis că-i drăguţă; ochii-i erau de-o culoare indefinită, nasul, îngust şi lung. Când îşi scotea boneta, o coamă de păr brun, zburlit, îi cădea pe umeri fără prea multă graţie. Ce se remarca pe chipul Ritei era, fără îndoială, gura, cam prea mare ca să încapă ca lumea pe faţa micuţă. O gură care inspira totuşi o anumită senzualitate.

Fata bufni şi se şterse pe frunte, de parcă treaba aia ar fi obosit-o peste poate.

— Nu pricep de ce au nevoie domnii de atâtea pahare. Sunt sigură că nici n-apucă să le folosească pe toate.

Matilde îi aruncă o privire mustrătoare. Menajera intrase în casa Parés în urmă cu douăzeci şi cinci de ani, chiar după căsătoria celor doi. Acum, în pragul vârstei de cincizeci, avea impresia că-şi mâncase tinereţea în slujba familiei ăsteia. Singura pe care o avea. Asistase şi la momentele bune, precum venirea pe lume a celor doi copii, şi la cele rele. Şi, după atâţia ani, cu părul deja înspicat, se mişca şi trebăluia cu energia dintotdeauna şi continua să comande nava Parés cu mână de fier.

— Tu nu mai tot întreba şi face ţi se cere dacă vrei să rămâi în casa asta. Hai, trezeşte-te, că e târziu!

Matilde o certa pe fată fără răutate, pe cât de

poruncitoare, pe-atât de protectoare era. De când venise, ea o supraveghea şi o învăţa ce şi cum să facă, căci Rita sosise crudă, fără experienţă. Cu multă răbdare, îi arătase cum să perie covoarele, întâi de sus în jos, apoi de la stânga la dreapta. Trebuise s-o înveţe şi cum să împăturească prosoapele. Chiar şi cum să spele WC-ul!

Cu paşi repezi, femeia se îndreptă spre vitrină să scoată tacâmurile. Cât număra şi alegea linguri, furculiţe, cuţite şi linguriţe, îi zise:

— Şi nu uita, trebuie să-ţi rămână timp să-ţi schimbi uniforma. Întâi s-o calci!

Rita şi-o privi pe cea pe care o purta, cea de toată ziua, albă cu dunguliţe gri, tot albă boneta care-i strângea părul rebel. Se strâmbă cu neplăcere la gândul că va trebui să şi-o pună pe cea neagră cu gulerul alb bine călcat, şorţul şi el alb, apretar, plus boneta cu dantelă. Nu putea să înghită uniforma neagră! Şi nu doar că i se părea că negrul e o culoare nepotrivită pentru puţinii ei ani, ci şi fiindcă cerea multă muncă s-o facă aşa cum voia Matilde, adică perfectă!

Şi toată tevatura asta fiindcă, din câte auzise, căci de câteva zile în casă nu se mai vorbea de altceva, seara asta venea la cină parfumierul francez.

— Şi domnu' ăsta faimos care vine la masă o să facă parfumuri cu domnul nostru?

— Da. Aşa spun.

— Da' domnu' Rovira ştie să facă apă de colonie, nu?

Matilde se întoarse şi dădu drumul unui ţipăt:

— Cupa, fetiţo! E delicată! N-o şterge ca pe-o cratiţă unsuroasă!

Matilde lăsă tacâmurile pe masă, luă cupa din mâinile fetei şi-i arătă gradul exact de delicateţe pe care-l cerea fragilitatea cupei.

— Aşa!

Cât freca uşor delicatul cristal, Matilde comentă, răspunzând la întrebarea Ritei:

— Cică aşa e la modă acum, să aibă casele de

parfumuri un parfumier francez. Se vede că-s cei mai pricepuţi la aşa ceva. Şi, cum domnul vrea să-i meargă bine firma, s-ajungă una dintre cele mai importante din toată ţara, are şi el nevoie de un francez.

— Da’ colonia domnului e bună. E dintre cele mai bune din lume.

— Acum o să facă parfumuri.

— Şi care-i diferenţa?

— Ah, Rita! gata cu sporovăială. Du-te şi calcă-ţi uniforma, că termin eu cu paharele!

Fata nu se lăsă rugată, puse paharul pe masă şi dispăru într-o secundă.

Matilde puse cupa pe masă şi o luă spre balcon. După-amiaza amintea mai mult toamna care începea decât vara ce se sfârşea în linişte. Un vânt răcoros, parfumat, străbătea curtea ducând cu el frunzele. Zilele se scurtau. Şi asta mereu o întrista.

— Apă de colonie sau parfum. Ce diferenţă e? De unde să ştiu eu, biata de mine, dacă-n viaţa mea nu mi-am pus. Toate miros frumos. Punct. Fetiţa asta mă năuceşte. Mă» năuceşte.

3

Martí Rovira ciocăni cu nodurile degetelor la uşa de la biroul lui Modest Parés. A intrat fără zgomot, discret, cum (acea totul. Era în haine de stradă şi, intrând, îşi scoase pălăria. Avea un chip blând, întreaga lui înfăţişare arăta limpede că e un om timid, cu trăsături dintr-acelea care se uită uşor.

— Domnule Parés, ar trebui să plecăm dacă nu vreţi să întârziem.

Parés îşi ridică ochii din hârtiile în care era cufundat.

Când l-a văzut pe Rovira în faţa lui, zâmbind politicos, cu pălăria în mâini, schiţă şi el un zâmbet.

— Sigur, Rovira! se ridică din scaun şi se duse să-şi ia şi el pălăria. Nici nu vreau să mă gândesc c-am putea ajunge târziu, să ne aştepte francezul. Doamna mea m-ar da afară din casă.

Au ieşit în stradă şi au pornit să străbată distanţa care despărţea firma de casa Parés.

— Dumneata ce zici, Rovira, de ideea asta cu angajarea lui Pablo Soto?

— V-am spus deja, domnule. Mi se pare înţeleaptă. Dacă vreţi să faceţi un pas mai în faţă în lumea parfumeriei, trebuie să-i urmaţi pe cei mari. Să creaţi un parfum care să devină emblema casei. Şi, în asta, francezii sunt câţiva paşi înainte.

Parés a tăcut câteva secunde, parcă vrând să rumege cuvintele lui Rovira.

— Francezii! Dumneata ştii ce puţin îmi plac. În războiul ăsta care macină lumea, Franţa nu-i alături de noi. A răsuflat încet, preocupat de ce remarcase.

— E unul din motivele care m-au făcut să-l angajez pe Soto. În fond, e născut aici, chestia asta te marchează, nimeni nu uită locul de unde se trage, nu crezi? Cum să-ţi spun eu dumitale? Nu e chiar francez.

— Bun, dincolo de toate, sublinie Rovira, e un mare parfumier. Să creeze pentru Donna un parfum dacă nu la fel de bun ca acelea pe care firma le făcuse până acum, măcar pe jumătate…

Parés îl privi scandalizat.

— Dar, omul lui Dumnezeu, ce spui? Cum pe jumătate? Şi, ridicând tonul: Trebuie să ne facă cel mai bun parfum din lume. Dacă nu, se întoarce în Franţa cu coada între picioare. Dumneata fii cu ochii pe el, ajută-l în tot ce-i trebuie. Să vedem dacă noi toţi…

Nu şi-a terminat fraza. Se oprise în faţa unei florării.

— Scuză-mă o clipă.

A ieşit cu un trandafir galben în mână. Ochii lui Marţi se opriră asupra florii, dar, prudent cum era, nu îndrăzni să întrebe nimic.

— Pentru soţia mea, Rovira. Pentru soţia mea, zise, ghicind curiozitatea colaboratorului său. Suntem căsătoriţi de douăzeci şi cinci de ani şi s-ar putea număra pe degetele 178

de la o mână zilele când am ajuns acasă fără un trandafir galben pentru ea. Mirosi trandafirul. Este floarea ei preferată.

Martí Rovira îl privea cu coada ochiului. Lucra cu el de ani buni şi credea că îl cunoaşte. Dar acum îşi zise că, de fapt, n-ajungem niciodată să cunoaştem oamenii de lângă noi. Poate fiindcă noi, oamenii, suntem asemenea cepelor, sub o foită ascundem o alta.

Şi încă una.

Şi încă una.»

4

În camera ei, Angèlica Parés îşi privea imaginea reflectată în oglinda ovală a măsuţei de toaletă, îmbrăcată jos în tul alb. Îşi urmă cu un deget linia sprâncenelor arcuite, care îi încadrau ochii mari, enormi, de un albastru închis, ca două pietre preţioase. Îşi ciupi uşor obrajii şi-şi muşcă buzele moi, de adolescentă, deşi nu peste mult timp avea să împlinească douăzeci şi patru de ani. Nu-i plăcuse niciodată să se machieze, recurgea la aceste mici trucuri naturale ca să pună în evidenţă frumuseţea unui chip care strălucea singur, care nu avea nevoie de niciun artificiu. Uneori îşi zicea că poate ar trebui să facă un efort să-şi cumpere un fard şi creioane dermatograf pentru ochi şi să înveţe să-şi accentueze sprâncenele, cum făceau prietenele ei.

Luă peria şi-şi perie părul castaniu lung, care-i cădea, strălucitor, pe umeri. îl prinse la tâmple cu două agrafe încrustate cu pietre preţioase.

Luă un flacon de parfum de pe măsuţă: Indien, de la Parfums Royal. Era prima oară când îl folosea, dar ocazia merita. Azi îl aveau la cină pe creatorul lui, marele Pablo Soto. Nu-i venea să creadă! Cât îl admira! Un geniu în lumea parfumurilor. Un artist cu adevărat.

Luă flaconul de Indien şi-şi picură câţiva stropi pe punctele unde se simte pulsul: pe încheieturile mâinilor, pe claviculă, în spatele genunchilor. Fiică a unei familii consacrate cosmeticii, ştia că un parfum nu trebuie aplicat

în spatele urechilor, fiindcă acolo alcoolul se usucă prea repede.

Uşa se deschise şi-şi făcu apariţia Valèria, mama ei.

— Eşti gata? Tata ne aşteaptă în salon.

Angèlica se ridică brusc, cu o expresie de preocupare aşternută pe chip.

— O, mamă, am impresia că n-am nimerit-o cu rochia asta.

Elegantă, într-o *soirée* de muselină neagră iară mâneci, Valèria îşi privi distrată fiica:

— Ce-are rochia? Modista ţi-a făcut-o anume pentru cina asta.

Angèlica se duse să se privească în oglinda mare de la şifonier. Din faţă şi din profil. Se învârti şi, răsucindu-şi capul, încercă să vadă cum arată din spate.

— Nu ştiu. Ceva… Poate culoarea piersică prea tare. Nu ţi se pare cam copilăroasă? întrebă examinând fiecare detaliu al frumoasei rochii din organdi, cu un discret decolteu în formă de inimă, cu bretele late şi, pornind din talia de viespe, o fustă cu trei vaporoase volane suprapuse.

— Hai, Angèlica, las-o încolo de oglindă. Dacă te-ar vedea cineva, ar crede că aştepţi peţitori.

Valèria nu pierdea nicio ocazie să-i arunce fetei ei în faţă celibatul de care ea părea să n-aibă niciun chef să scape. Privindu-şi prin oglindă mama, chipul fetei se înnegură.

— Nu te mai uita aşa la mine, zise, sec, Valèria. O să te tot toc cu asta, Angèlica. E timpul să-ţi pui ordine în viaţă. Acum nu ţi se pare, dar timpul trece repede. Va veni o zi, când, fără să-ţi dai seama, va fi prea târziu. Nu poţi să rămâi cu noi, nu crezi? Trebuie să cauţi pe cineva, să-ţi faci rostul tău!

Angèlica ştia discursul pe dinafară. Nu-i scăpa nici dublul lui sens. Ce-i tot repeta mama ei zi de zi însemna: „Hai, trezeşte-te, du-te la casa ta şi lasă-ne în pace!”

Valèria o luă spre uşă, puse mâna pe clanţă.

— Nu vezi că toate prietenele tale sunt măritate,

măritate-măritate? insistă. Gata să iasă, se întoarse spre fiica ei: Apropo, ştii unde e Eugeni?

— Nu, mamă. Frate-meu nu-mi spune niciodată nici de unde vine, nici unde pleacă.

Angèlica coborî în salon în starea de dezolare care o cuprindea de cele mai multe ori când discuta cu mama ei. O tortura cu reproşurile şi cu aerul de superioritate. Relaţiile dintre mamă şi fiică nu erau deloc afectuoase. Toată iubirea maternă a Valèriei părea să se îndrepte asupra lui Eugeni, cu un an mai mare decât fata. Parcă după ce-l născuse, nu-i mai rămăsese niciun strop de dragoste maternă. De câte ori nu se întrebase fata, în lacrimi, de ce nu trezeşte în mama ei aceleaşi sentimente pe care i le trezea, aproape fără să-şi propună, fratele ei? De ce nu-i iubea la fel mama lor? Răspunsul îl prinsese în zbor într-o după-amiază nefericită, când, fără să vrea, auzise o conversaţie între Valèria şi o prietenă venită în vizită. O conversaţie pe care n-ar fi trebuit s-o audă niciodată.

— Ştiu că nu e bine, Josefina. Dar nu ştii ce prost dispusă am fost când am descoperit că iarăşi sunt însărcinată.

Femeia rămăsese câteva secunde mută, surprinsă şi puţin scandalizată.

— Dar, Valèria, nu e datoria sfântă a femeilor să dăruiască fii căsătoriei?

Valèria izbucnise într-un râs cinic. Ea nu fusese niciodată prea religioasă. Chiar dacă trebuia să păstreze aparenţele.

— Fugi de-aici, Josefina! Copii!… încă nouă luni cumplite, corpul deformat. Şi, pe urmă, să suporţi neroziile altui copil. Să-ţi sacrifici timpul pentru el. Nu, nu. Cu Eugeni, eu mi-am făcut datoria de mamă. Mi-a dat tot ce aşteaptă o mamă de la un copil: a fost un băieţel frumos, un Casanova din cap până-n picioare. Crede-mă, mi-era de-ajuns. N-aveam niciun chef să fiu pentru a doua oară mamă. Şi, în plus, Angèlica e leit taică-său, în toate. Uneori

mă scoate din sărite, crede-mă!

Angèlica ieşise îngrozită din colţul în care se ascunsese şi se refugiase în camera ei. Ar fi preferat să nu fi auzit niciodată cuvintele mamei. Dar, la urma urmei, se lămurise. Poate meritase să descopere durerosul adevăr. Fiindcă, din ziua aceea, a fost ferm convinsă că, orice ar face, n-o să găsească leac la lipsa de iubire şi la răceala Valèriei. Fiindcă, acum ştia, ea era un adaos nedorit în viaţa mamei ei. O mică, neplăcută, piedică.

Noroc că taică-său era cu totul altfel. Modest îşi adora fata, o aproba şi o răsfăţa, în ciuda reproşurilor soţiei. Seara aceea, când a văzut-o coborând, orbitor de frumoasă, îi străluceau ochii de fericire şi orgoliu. A deschis braţele să primească fata care se refugie în îmbrăţişarea caldă de care avea atâta nevoie. Acolo, în braţele tatălui său, lumea era din nou prietenoasă şi frumoasă.

Atunci s-au auzit bătăi în uşă şi Matilde s-a dus să deschidă. După câteva minute, menajera intră în sufragerie urmată de un bărbat înalt, elegant, cu trăsături bine sculptate, maxilar puternic şi un zâmbet încântător pe buze, care-i contura două gropiţe în obraji. Un bărbat, fără nicio îndoială, bine făcut, ajuns în pragul maturităţii.

Văzându-l cum intră şi se îndreaptă cu paşi siguri spre mama ei să-i sărute mâna, apoi salutându-i tatăl, Angèlica a trebuit să închidă o clipă ochii. Aerul salonului se umpluse de o aromă aparte: proaspătă, naturală şi, în acelaşi timp, un pic misterioasă. Avea impresia că o pădure întreagă îşi împrăştia mirosul de verde în încăpere.

A deschis ochii chiar când parfumierul se îndrepta spre ea. I-a întins mâna cu un gest stângaci, prizonieră pe de-a-ntregul a mirosului neobişnuit. A parfumului lui Pablo Soto.

Eugeni Parés a întârziat la cină o jumătate de oră.

Arăta jalnic. Tânărul chipeş, încântător, cu ochii albaştri pătrunzători şi părul blond bogat, dat cu briantină, mereu pieptănat pe spate, pe stradă de o eleganţă

zdrobitoare, venise acasă în dezordine, cu un smoc de păr căzut pe frunte, sacoul descheiat, nodul de la cravată desfăcut. Pălăria îi stătea strâmb, gata parcă să-i cadă dintr-o clipă în alta.

Auzind uşa, Rita a fugit să-l întâmpine.

— Domnişorule, a început deja cina. Domnul n-a vrut să aştepte.

Băiatul o privi cu ochi tulburi.

— Bun, şi ce? Mă doare-n cot.

Îşi scoase cu greu sacoul şi-l aruncă pe unul din scaunele din hol, îşi strânse cămaşa şi încercă, iară să reuşească, să-şi facă nodul la cravată. Părea că vrea s-o ia spre sufragerie împleticindu-se.

Rita a făcut ochii mari.

— Unde vă duceţi?

— Unde vrei să mă duc? La masă! zise el cu limba împleticită.

Rita îl apucă de braţ şi-l obligă s-o urmeze, vrând-nevrând.

— Nu, nu, haideţi cu mine, cât vă spălaţi, vă pregătesc haine curate. Nu se poate să vă prezentaţi aşa.

Băiatul izbucni într-un râs de om beat.

— Bine, bine… Cum spui.

Fata îl conduse pe netotul de Eugeni în cameră, în timp ce Matilde, ascunsă între umbrele coridorului, cu braţele încrucişate pe piept, cu buzele strânse, clătina din cap într-o parte şi-n alta, copleşită de presimţiri negre.

MIROSURI PIERDUTE

Barcelona, *septembrie 1942*

1

A fost primul lucru pe care l-a făcut Pablo când a ajuns la Barcelona: s-a dus la cimitir să-şi îndeplinească vechea făgăduinţă. Să-i pună flori mamei. Să-i povestească tatălui cum îi fusese viaţa.

Toamna dădea semne că vrea să se instaleze în oraş. O anunţa foşnetul frunzelor mângâiate de vântul rece ce trecea cu ace fine prin sacoul lui de vară şi-l făcea să

tremure. Dimineaţa îmbrăcase o lumină satinată, de culoarea apei. Avea să plouă în curând.

Cimitirul din Horta era mic. În mijloc se înălţa verdele arborilor cu privirile orgolios înălţate spre cer, paznici ai sălaşului celor care doriseră să-şi mute puterea în cealaltă lume. Chiparoşi, pini, chiar şi câţiva palmieri. Cei patru pereţi care înconjurau cimitirul erau acoperiţi de sus până jos de nişe. Pereţi de nişe cu morţi şi pulbere. A părinţilor săi erau la nivelul trei al peretelui din fund, opus intrării. Ca să ajungă, trebuia să străbată tot cimitirul. A mers cu paşi înceţi, până s-a trezit, brusc, în faţa peretelui care-i trezea atât de triste amintiri. S-a aşezat pe o bancă de piatră, privind literele prăfuite şi aproape şterse ale lespezii ce-i acoperea părinţii. „Familia Soto” se putea citi pe ea. Nu exista o lespede albă să precizeze că acolo se odihnesc Ramiro şi Marie. Avea să se ocupe de asta. Nu era prea târziu. Morţii sunt răbdători.

Îi căzură ochii pe buchetul de flori din mâini. Ar fi trebuit să caute o scară ca să îl poată aşeza pe nişă. Dar nu se mişcă. Tremura de frig. Ori poate amintirile îl făceau să tremure? încerca să-şi aducă aminte chipurile părinţilor. Pe al tatălui şi-l amintea. Mai mult, glasul lui încă îi răsuna în memorie. Dar, când se gândea la mamă, amintirile se ascundeau între umbre şi în minte i se contura chipul blând al mătuşii Anne. Era sigur că mama lui, acolo unde s-o fi aflând, se bucură că surorile Huard se topiseră pentru el într-o singură mamă. îl durea însă, căci ştia prea bine că dacă nimeni nu-şi aminteşte de tine şi nimeni nu-ţi *mai fi*»
>

pomeneşte numele, încet-încet încetezi să existi. Nu voia să se întâmple aşa cu mama lui. Era dator să-i păstreze memoria. Îi promisese tatălui său.

Îşi trecu mâna peste faţă, vrând parcă să îndepărteze amintirile ce-l asaltau. Îi reveneau în minte, clare, imaginile din ziua când îi fusese înmormântat tatăl. I se părea că vede chipurile celor care-l însoţiseră pe ultimul drum: al lui Enric, prietenul din copilărie, al Quimetei, al

bunului părinte. Le auzea din nou vocile, a Quimetei când îl ruga să se îndepărteze de nişa din care scoseseră osemintele mamei. Simţea din nou mirosul acelei zile: de pământ umed, de cimitir. De singurătate.

Îşi privi mâinile. I se păruse, o clipă, că simte atingerea şepcii pe care o purta atunci. Dar în mâini ţinea doar un buchet de flori.

Se gândi cât de ciudată e viaţa. Imprevizibilă. Părăsise oraşul traversând marea în plin război şi acum se întorsese lunecând pe şine în mijlocul altuia. Ce straniu privilegiu îi oferise viaţa! Privilegiul de a fi martor al celor mai barbare încercări de distrugere din istoria omenirii. Două războaie mondiale! Le trăise pe amândouă.

Se ridică şi căută o scară să poată aşeza florile pe nişă. Frigul îi amorţise trupul; amintirile, sufletul.

După ce o înmormântase pe Violette la Grasse, Pablo avea senzaţia că viaţa îl strivea, curgea împotriva lui. Clément şi Violette muriseră la aceeaşi vârstă, la câteva zile distanţă. Doar el rămânea din fostul inseparabil trio de la Grasse. Era la pământ, se întreba necontenit dacă merita să le supravieţuiască. Dacă fusese, într-adevăr, demn să ocolească moartea nerăbdătoare care îi luase pe cei doi în floarea vieţii.

S-a refugiat la Grasse. Lunile petrecute acolo, alături de familie, au fost un balsam pentru sufletul lui cernit. Primele zile fusese chinuit de amintiri şi de neîncetate reproşuri. Îi era inima plină de cenuşă. Era absent. Posomorât. Convins că vina pentru moartea lui Violette nu o să-l părăsească niciodată, că va trebui să trăiască veşnic lipit de spectrul însângerat al soţiei lui. Dar, treptat, căldura mătuşii Anne, bunătatea lui Alphonse, compania lui Arlette şi inocenţa dătătoare de speranţă a lui Léo l-au ajutat să se ridice din groapa atât de neagră locuită de durere şi mânie.

Încet-încet ceaţa deasă care-i înnegurase mintea şi voinţa după sinuciderea lui Violette s-a risipit şi a început să-şi recapete dorinţa de a întoarce pagina. Durerea

persista, la fel amintirile şi căinţa că nu ştiuse să-şi facă soţia fericită. Că nu o iubise îndeajuns. Dar, cu fiecare zi ce trecea, vedea mai limpede că nu poate rămâne mut, fără să facă nimic, lăsându-se târât de remuşcări, durere şi neputinţă. Trebuia să-şi reia viaţa. S-o schimbe. Sau, cel puţin, să încerce. Şi trebuia să se întoarcă la muncă, la ce îi umpluse existenţa şi-i dăduse sens. Doar ritualurile laboratoarelor puteau să pună ordine în haosul care devenise viaţa lui.

Le-a vorbit alor lui despre dorinţa de a o lua de la zero, departe de tot ce i-ar aminti trecutul. Pleca.

— Ne-am obişnuit atât de mult cu tine, că o să ne fie greu să rămânem iarăşi singuri, i-a zis Arlette, când a aflat. Şi a adăugat, cu tristeţe în ochi: Léo te adoră.

Lui Pablo i se umbrise privirea. Şi lui avea să-i vină greu să se despartă din nou de cei pe care-i iubea, care-l iubeau. Avea să-i vină greu să părăsească Grasse. Dar trebuia s-o facă.

Ca întotdeauna, Anne părea să-l înţeleagă cel mai bine.

— Te înţeleg, băiatul meu. Dacă aşa crezi, că trebuie să pleci departe de-aici ca să găseşti ce cauţi, ca să-ţi refaci viaţa… fă-o! Fugi de război! Fugi de răul din jurul nostru! Ai cunoscut oameni de vază, nu? Te pot ajuta să pleci în Argentina sau în Brazilia. Mulţi se duc acolo. Într-o lume nouă poţi găsi o nouă viaţă.

— Poate mai târziu. Nu acum. Înainte să uit cu totul cine am fost, am nevoie să-mi regăsesc începuturile. Şi acum am ocazia. Mi s-a oferit să lucrez în nişte laboratoare din Barcelona.

Câteva secunde, în sufragerie s-a lăsat tăcerea. Spartă, în cele din urmă, de Alphonse:

— La Barcelona? Te gândeşti să te întorci la Barcelona? Spania e după război, viaţa e dură. Tu eşti un parfumier renumit, care…

— Am fost un parfumier renumit, unchiule. Acum sunt…

A tăcut. Mâna caldă a lui Anne se aşezase pe a lui, ca o pasăre tremurândă. Ochii mătuşii şi ai nepotului s-au întâlnit şi şi-au spus tot ce cuvintele nu puteau spune.

Şi Pablo a început să se pregătească de plecare. După achitarea datoriilor de la Parfums Royal nu-i mai rămăsese aproape nimic. Micul capital păstrat din vânzarea apartamentului din Paris îi îngăduise să trăiască acel ultim an la Villefranche. Pleca la Barcelona cu mâinile goale.

Nu era uşor de călătorit în plin război. Companiile de aviaţie nu operau zboruri pentru civili. Aviaţia civilă era în întregime militarizată. A hotărât să ia trenul de la Narbonne spre Port Bou şi acolo să schimbe ca să ajungă la Barcelona.

O călătorie poate periculoasă. La fel de periculoasă ca a îndepărtatului băieţel de unsprezece ani. Atunci era prea mic şi nu-şi dădea seama de pericol, acum nu-i păsa.

Când s-au ivit, în depărtare, siluetele oraşului, trenul a început să încetinească. Cu ochii lipiţi de fereastră, Pablo simţea cum un fior îi străbate şira spinării.

Barcelona! Se întorcea la Barcelona!

Ajuns la capătul străzii Aragó, trenul a încetinit şi mai mult. Pablo a coborât geamul şi a scos capul. Aerul umed al oraşului, pe care-l uitase, i-a urat bun venit. Privi în sus, cerul de-un albastru metalic părea încremenit, şi închise ochii. Fluieratul care anunţa sfârşitul călătoriei l-a făcut să-i deschidă. Intrau în gara Franţa.

A coborât din tren şi, cu geamantanul în care-şi purta resturile naufragiului său, a pornit-o pe peron. Gara era plină ca un stup de albine. Un amalgam imposibil de culori: verdele soldaţilor şi al raniţelor, albastrul cămăşilor falangiştilor, albul scufiilor călugăriţelor, negrul oamenilor obişnuiţi care târau cu ei cine ştie ce doliu. Unii soseau, alţii plecau. Lacrimi, îmbrăţişări, sărutări. Valize, boccele şi mult zgomot.

Pablo a păşit în acest haos până când a trebuit, brusc, să se oprească la ceea ce părea control al

pasagerilor. Bărbaţi în uniformă, cu strigăte şi ghionturi, îi puneau pe unii să-şi deschidă valizele şi genţile. Cereau documente. Unora le luau bagajul şi-i împingeau afară din rând, împiedicându-i să iasă din gară. Pablo înţelegea cu greu ce spun.

Când i-a venit rândul, a scos documentele şi le-a prezentat unuia dintre bărbaţii în uniformă. Unul scund, slab, dar cu nişte ochi vii ce păreau să cuprindă într-o singură privire întreaga gară. I le-a dat înapoi.

— ¿*Ciudadano francés?*”

— *Oui*.[78]

— ¿*Motivo del viaje*?

— *Yo… Trabajo*.[910]

A reuşit să răspundă, nu fără efort. De prea mulţi ani nu mai vorbise în spaniolă. O mai făcuse, sporadic, în câte o călătorie. În catalana pe care o învăţase pe stradă şi la şcoală nu mai vorbise niciodată.

Bărbatul în uniformă nu l-a pus să-şi deschidă valiza, i-a făcut scurt semn cu capul să treacă. Până a ieşit în stradă, a simţit înfipţi în spinarea lui ochii aceia mici, negri.

Oraşul era pentru el o autentică necunoscută. A mers până în Pla de Palau, acum Plaza Palacio. Se uita încotro s-o apuce, nu dădea atenţie străzilor şi clădirilor. Nu observa rănile războiului, nici semnele victoriei naţionalilor.

S-a oprit la capătul străzii Laietana. Se simţea obosit, pierdut. Geamantanul era cumplit de greu. Nu degeaba ducea în el un întreg trecut. A oprit una din maşinile negre cu galben, bănuia că sunt taxiuri. Nu-şi amintea să fi avut culorile astea când el era mic. I-a cerut taximetristului să-l lase în centru.

— Domnule, în centru… Unde adică? La Piaţa Cataluñya?

---

7 Cetățean francez? (în spaniolă în original)

8 Da (în franceză în original).

9 Motivul călătoriei? (în spaniolă în original)

10 Eu... Muncă (în spaniolă în original).

— *Oui, ça va bien*… E bine, bine…

Taximetristul zâmbi şi se porni pe sporovăială, să facă mai agreabilă cursa. Nu avea des ocazia să discute cu un străin.

— Ei, în vizită? Sunteţi pentru prima oară la Barcelona?

Pablo n-a răspuns. Nu avea chef de conversaţie şi, în plus, nu-şi găsea cuvintele. Taximetristul plescăi din buze şi-o luă în jos pe Bulevardul Colom, înjurând în şoaptă.

El se ghemui pe scaun şi, fără succes, încercă să descopere, în peisajul searbăd ce-i defila prin faţa ochilor, vreo amintire, în dreptul portalului Pau, înainte de a coti pe Rambla Santa Mònica, văzu marea. Marea Barcelonei. Închise ochii şi, pe geam, trase adânc în piept mirosul sărat al mării, aroma amintirilor i se părea mult mai magică decât orice parfum creat de om.

Taximetristul opri maşina în faţa hotelului Colón, în Piaţa Cataluñya, şi coborî să scoată din portbagaj geamantanul pasagerului. Cât încasa banii, zise arătând spre hotel:

— Dacă aveaţi de gând să vă cazaţi aici, nu e o idee bună. Colón e închis. O să-l dărâme curând. Înţelegeţi… Nu ştiu unde-o s-ajungem.

Pablo a trebuit să facă un efort ca să nu piardă niciunul dintre cuvintele cu care îl mitralia. Încet-încet însă limba atât de ruginită începea să i se învioreze în minte. A îndrăznit să pronunţe câteva fraze:

— Şi un hotel… mai modest?

Bărbatul arătă spre Rambla.

— Mergeţi într-acolo, e plin.

Într-adevăr, Rambla era plină de hoteluri. De flori. De păsări. De oameni şi de mirosuri nu total necunoscute. Ajuns în faţă la Cuatro Naciones, i s-a părut că ar fi un loc bun pentru câteva zile, până-şi găseşte ceva mai stabil. Din fericire, costurile cădeau în grija noului său stăpân.

S-a cazat şi s-a pregătit să facă primul lucru pe care îl avea de făcut.

4

Pablo ieşi din cimitir şi se îndreptă spre strada Aiguafreda. Mergea cu paşi repezi, de parcă viaţa lui depindea de ceea ce căuta: întâlnirea cu un trecut uitat. Străbătea străzile fără să dea de ceva cunoscut. Fiindcă, în amintirea lui, cartierul în care se născuse rămăsese fixat în imagini fără nicio legătură cu realitatea.

A ajuns la amiază pe strada care fusese a lui. O amiază înnorată, dar încă fără ploaie.

Căută cu privirea casa în care se născuse şi trăise. În care îi trăiseră părinţii. O identifică şi se apropie. Nu se vedea nimeni. Micuţa curte era goală, doar când şi când câte o pasăre cobora să ciugulească pământul. Dar casa era locuită, o arătau ferestrele cu jaluzelele ridicate şi florile din balconul de la etaj.

Închise, dezolat, ochii. Senzaţia de singurătate, care nu-l părăsise de la sosire, era şi mai puternică. Îi veneau în minte imagini de demult: cea a unui copil care se căţăra, într-o după-masă târzie, în bazinul de apă ca să se răcorească. De câtă vreme dormea în el copilul ăla? Clipi încurcat şi reveni la realitate. Realitatea cenuşie a unei amiezi de septembrie. Aţinti din nou privirea asupra casei. Se gândea că acum era ocupată de o altă familie; vieţile, tristeţile şi bucuriile altor oameni o umpleau. Speranţele şi neliniştile lor. Poate în camera lui dormea cineva. Poate în camera mare, a părinţilor, se iubeau doi oameni. Găteau în bucătărie şi mâncau în sufragerie. Umpleau camerele de râsete şi de lacrimi. De strigăte. Şi casa se adaptase noilor chiriaşi, dispăruseră mirosurile cunoscute rămase în memoria lui. Se stinseseră. Din pereţii acelei case se desprinsese orice urmă a familiei lui. Brusc, casa care fusese a lui, atât de a lui, i se păru îndepărtată. Era acum sigur că n-o să mai revină aici niciodată. Că acum îşi lua rămas-bun.

Şi-a apăsat, tare, tare, palmele pe frunte, de parcă ar fi vrut să alunge şuvoiul de amintiri care îl asaltau. S-a dat câţiva paşi în spate. Simţea nevoia să plece, dar picioarele

nu-l ascultau, îi venea greu să le mişte.

Aproape fără să vrea, întoarse privirea de la casa care nu mai era a lui şi o îndreptă spre casa vecină, a Quimetei. O umbră se zărea în faţa ei.

Se apropie încetul cu încetul. Într-adevăr, la intrare, pe un scaun cu şezut din papură stătea o femeie. Bătrână, foarte bătrână. Anii nu fuseseră miloşi cu ea. Stătea cu capul plecat, aproape înfundat între umerii încovoiaţi sub şalul de lână neagră care o apăra de răcoare. Se apropie, o presimţire îi încolţise în inima care începuse să-i bată nebuneşte. Când ajunse lângă ea, i se adresă în şoaptă, ca să n-o sperie:

— Quimera! Eşti dumneata, Quimera?

Cuvintele îi ţâşniseră firesc, fără greutate, în catalană, limba în care vorbise cu ea totdeauna. Nu trebuise să facă niciun efort, avea senzaţia că nu încetase niciodată să vorbească limba copilăriei lui.

Femeia întoarse capul spre el şi-l privi cu ochii încercuiţi de o legiune de riduri. N-a scos o vorbă.

— Quimera, nu mă recunoşti? Sunt Pablo, băiatul lui Marie şi al lui Ramiro.

Când a rostit numele părinţilor săi, l-a asaltat un şuvoi de imagini. Amintirile reveneau. Mai ales imaginea unui băieţel, el, cu mica valiză în mână, şi aceea a acestei femei, mult mai tânără, cu Enric lângă ea, amândoi în picioare în faţa casei luându-şi ultimul rămas-bun. I s-a urcat un nod în gât.

Femeia arăta ciudat, îşi dădea pe spate capul gol de amintiri, şi-l obliga să călătorească înapoi în timp şi să găsească în pliurile memoriei chipul care o privea întrebător.

Deodată, uşa casei s-a deschis şi un bărbat corpolent, în jurul vârstei de cincizeci de ani, cu buze subţiri şi ochi mici, şi-a făcut apariţia. îl privi, bănuitor, pe Pablo:

— Cine eşti dumneata? Ce doreşti de la mama?

— Eu… sunt Pablo. Pablo Soto. Locuiam alături, eram bun prieten cu Enric.

Încercă să-şi aducă aminte.

— Dumneata trebuie să fii unul din băieţii mai mari ai Quimetei… Nu-mi amintesc cum îi chema.

Fără să-şi ridice de pe el privirea neîncrezătoare, bărbatul a luat-o pe femeie de braţ, a ridicat-o cu grijă de pe scaun şi a pornit-o spre casă. La vederea trupului ei îmbătrânit, fragil, Pablo se înfioră.

— Şi Enric? Mai stă aici? strigă înainte să dispară în casă cei doi.

Bărbatul se opri. Acum în ochi i se citea o durere adâncă. Şi oboseală. O nespusă oboseală.

— Aici nu mai locuieşte niciun Enric. Singurul care a stat a plecat pe frontul din Aragón şi nu s-a mai întors niciodată. Şi las-o în pace pe mama, nu-şi mai aminteşte de nimic şi de nimeni.

Pablo a rămas nemişcat în timp ce bărbatul intra în casă ţinând strâns femeia şi închidea uşa. Deşi fratele lui Enric îi spusese că acum Quimera aproape că trăia în altă lume, el auzise cum, înainte de a trece pragul, un cuvânt îi scăpase de pe buze:

— Pablito…

S-a răsucit, cu inima strânsă. Nimic, nimic nu mai era la fel. Nici Quimeta nu mai era femeia din amintirile lui, era acum o bătrână cenuşie, ca norii plumburii care acopereau iarăşi cerul.

Unde să se ducă să găsească vreun ecou din trecutul lui?

Vântul începea să bată tot mai tare, frunzele pomilor dansau în faţa ochilor lui. Nori joşi alergau pe cer, parcă urmau să se izbească de acoperişurile caselor din cartierul cu străzi amorţite, aproape pustii. Aerul devenea rece şi, în sfârşit, începură să cadă primele picături de ploaie.

Frigul, vântul, ploaia, toate trezeau sentimentele de singurătate, care dormiseră întotdeauna în sufletul lui Pablo.

Lăsa, încet, în urmă, strada Aiguafreda.

PERFUMES DONNA *Barcelona, septembrie 1942*

1

Laboratoarele firmei Perfumes Donna, atât de noi, i se păreau lui Pablo un cadou încă nedesfăcut. Erau moderne, dotate cu tot ce-i era necesar să-şi ducă la capăt misiunea, dar, la primul contact, descoperise că simte lipsa a ceva, acel ceva care îl fermecase la Guerlain şi la Royal: istoria, tradiţia, rutina. Patina lăsată de timp.

Laboratoarele funcţionau aproape la întreaga capacitate. Se fabricau săpunuri, şi parfumate, şi transparente, cu glicerină, cosmetice pentru femei, precum laptele de migdale, farduri pulbere şi rujuri şi, bineînţeles, faimoasa *Eau de Toilette* Valeria, ca şi un săpun lichid de baie, cu acelaşi miros ca al apei de colonie.

Exista însă o parte care urma să se inaugureze: cea destinată creării şi elaborării noului parfum, pentru care venise Pablo. Laboratorul său. Era dotat cu tot ce era nou în industria parfumului şi, în plus, exista o echipă la dispoziţia lui, formată din Martí Rovira, Anselm Huguet, un tânăr asistent, şi secretara lui Modest Parés, Victoria Dalmau, şi ea disponibilă oricând ar fi avut nevoie. În plus, şi aceasta fusese condiţia impusă de Modest Parés când îl angajase, urma să fie prezent şi Eugeni, fiul său, pe care tatăl voia să-l introducă în lumea parfumeriei şi, cum era firesc, nu voia să piardă ocazia de a se forma alături de unul dintre marii specialişti. La această condiţie, Pablo răspunsese cu a lui: să 194

aibă mâinile libere în crearea noului parfum: nimic impus, nicio presiune, de niciun fel.

Căzuseră de acord.

Însă în prima zi de laborator, destinată de Pablo să-şi cunoască colaboratorii şi să se familiarizeze cu instalaţiile, Eugeni Parés nu s-a prezentat. Nu l-a deranjat şi nici nu l-a surprins. Tânărul nu-i făcuse o impresie bună la cina de bun sosit din casa Parés. Venise târziu şi cât a durat masa nu a ascuns, nici nu a încercat s-o facă, cât îl plictisea să se afle acolo. Şi, deşi elegant, ultrapieptănat, era în el ceva, în modul de a vorbi, poate în privirea tulbure, care

pe Pablo îl făcuse să creadă că, înainte să vină, dăduse pe gât un pahar. Sau mai multe.

De fapt, cina fusese edificatoare pentru Pablo în privinţa familiei Parés. Plecase din apartamentul de pe Rambla de Cataluñya cu o idee destul de clară despre rolul fiecărui membru.

Patriarhul, Modest Parés, nu trecuse probabil de cincizeci de ani. Seara aceea purta un sacou de culoare închisă cu dunguliţe, cămaşă albă şi o cravată discretă. Haine scumpe, făcute la comandă, care, lui Pablo, dintr-un motiv neînţeles, i se părea că nu cad bine pe el. Poate din cauza figurii lui cam scunde şi îndesate, cu pântecul proeminent al gurmanzilor.

Fără îndoială, gândise, tot observându-l, cel mai bun lucru din fizicul omului cu părul negru rărit pe creştet era privirea, profundă, tenebroasă. O privire scormonitoare, ca de caleidoscop, care părea să surâdă când îşi privea fiica, dar devenea dură ca marmura când îi cădea pe fiu. Forţa pe care o iradia bărbatul se afla însă în vocea gravă, sonoră, şi în exprimarea lui clară, directă. Acel om era obişnuit să vorbească în public şi să fie ascultat. Vorbea cu o siguranţă uluitoare, ridicând, aproape imperceptibil, o sprânceană. Efectul vorbelor lui Modest Parés asupra celorlalţi putea fi măsurat doar privindu-l pe Martí Rovira. Când Modest vorbea, Marţi aproape că nu respira şi, bineînţeles, nu intervenea, cel mult să dea din cap afirmativ şi să-i sprijine spusele.

Din fotografiile ce ocupau un loc de onoare în salon, Pablo putuse să deducă şi alte lucruri despre stăpânul de la Perfumes Donna; lucruri de care, îşi zisese, trebuia să ţină seama că să ştie pe ce teren păşea. În cele mai multe, Parés apărea zâmbitor alături de bărbaţi în uniformă militară, cu cămaşă albastră, cu aspect nu departe de al celor pe care-i văzuse la gară când sosise la Barcelona. Cu mustaţa atent tăiată şi zâmbetul învingătorilor atârnat de buze.

Valèria Casanoves, stăpâna casei, avea, în schimb, un

aer absent, dificil de definit. Mult mai tânără decât soţul ei, de-o eleganţă sobră, doamna Parés avea un chip cu trăsături regulate, fine, bine marcate. Părul blond era pieptănat în spate ca să lase la vedere splendidele smaralde din urechi. Ochii frumoşi, de un albastru rece, scrutau totul şi pe toţi cu o duritate de piatră. În ciuda taliei micuţe, era bine proporţionată. Ceva în ea, indefinit, căruia Pablo nu putuse să-i pună nume, o făcea să pară inaccesibilă. În tot timpul cinei afişase o răceală în spatele căreia părea să se ascundă şi să se apere. O mască abandonată când şi-a văzut fiul intrând în sufragerie. Atunci, câteva secunde, un licăr cald i-a luminat fata.

În ce o privea pe tânăra Angèlica Parés, lui Pablo îi fusese imediat clar despre ce este vorba. Cu rochia aceea de prinţesă, cam prea copilăroasă pentru vârsta ei, cu părul pudic strâns pe margini cu două agrafe şi mai de prinţesă, Angèlica Parés nu păcălea. Era fetiţa burgheză educată doar pentru un bun mariaj. Cu siguranţă cânta la pian, poate vorbea chiar şi franceza, deşi nu o putuse constata, căci în timpul mesei aproape că nu deschisese gura, se mulţumise doar să-l observe, cu un zâmbet dulce, timid, pe buze.

Şi da, asta nu se putea nega, Angèlica Parés era frumoasă ca un trandafir; micuţă şi subţire ca mama ei, al cărei chip îl moştenise, avea, ca ea, ochii albaştri, dar de-un albastru închis şi iară gheaţă. Pe faţa ei, ochii erau două pietre pre 196

tioase. Mai mult, buzele îi erau generoase, iar surâsul blând dădea la iveală un şirag de dinţi perfecţi.

O fată frumoasă, da. Dar încă neformată pe deplin.

2

Eugeni nu s-a prezentat în acea primă zi de lucru la laborator, a făcut-o, în schimb, Angélica. Pablo i-a ghicit prezenţa înainte s-o vadă. O trăda parfumul. Observase deja la cină că tânăra, poate într-un exces de zel, să-i facă plăcere, se parfumase generos cu al său Indien de la Parfums Royal, prea exotic şi prea îndrăzneţ pentru

tinereţea ei. Indien nu se potrivea cu pielea Angèlicâi; era ca şi cum ar fi ieşit pe stradă în cămaşă de noapte sau ar fi mers la Operă în haine sport. Ceva scârţâia. Un dezacord între om şi miros. Sigur apa de colonie Valèria, pe care o folosea probabil în mod normal, ar fi fost mai potrivită pentru pielea ei, uşor trandafirie, şi mai prietenă cu părul ei de culoarea mierii, care-i cădea pe umeri şi i se răvăşea, viclean, pe frunte, acum, că renunţase la agrafe.

Purta o rochie de in de-un verde frunză, închisă la gât printr-un plastron alb cu nasturi şi se apăra de răcoarea lui septembrie cu o jachetă neagră din tricot. Avea pantofi fără toc şi nu purta pălărie. Pablo şi-a întărit impresia din noaptea cinei. Angèlica Parés nu era o fată cu fumuri şi nu ştia să se pună în valoare. N-avea nici pe departe prezenţa şi eleganţa mamei ei. Păcat, căci era cu adevărat frumoasă.

Martí şi Anselm şi-au lăsat treaba şi s-au dus s-o întâmpine pe fata care i-a salutat veselă. Apoi, cu o figură serioasă, s-a îndreptat spre Pablo:

— Bună ziua, domnule Soto. Sper că nu vă deranjează prezenţa mea.

Pablo o privi cam rece:

— Deloc. Deşi, ca să vă spun adevărul, eram convins că fratele dumneavoastră o să vină astăzi în laborator.

Îi răspunsese politicos, dar politeţea lui i se păru Angèlicăi o palmă peste faţă. În plus, parfùmierul o privea cu un amestec de amuzament şi indulgenţă tipic franceză, deşi ea nu ştia asta. Fata se fâstâci şi se făcu roşie ca racul. Răspunsul parfumierului o derutase şi nu ştia cum să reacţioneze, nici ce să facă, să rămână sau să plece cu coada între picioare. Martí Rovira ieşi din tăcerea lui obişnuită ca să îi ia apărarea:

— Credeţi-mă, o să ieşiţi câştigat din schimbul ăsta, domnule Soto. Angèlica…

Tăcu brusc, parcă lovit de fulger. Se făcuse la fel de roşu ca Angèlica, sau chiar mai mult. Fără îndoială, se căia de ce exprimase cu voce tare; o indiscreţie nepotrivită cu

felul lui de a fi. Anselm însă nu părea să aibă nici prudenţa, nici discreţia pe care le arăta totdeauna Rovira şi interveni:

— Ui! Angèlica îşi petrece ziua închisă în laborator, domnule Soto. Domnul Rovira zice că deja i-a arătat tot ce putea să-i arate. Dar ea mereu vrea mai mult, nu încetează cu întrebările, e ca un burete. Aşa-i, Angèlica?

Ea îi aruncă o privire rugătoare. Cuvintele lui o făceau să se simtă şi mai jenată, era şi mai îmbujorată.

— O să vedeţi, domnule Soto. Puneţi-o la încercare…

— O, Anselm! Tacă-ţi gura, explodă, în sfârşit, fata, cu obrajii în flăcări.

Pablo izbucni în râs.

— Liniştiti-vă, domnişoară. Nu-i nevoie de examen, cu dragă inimă vă primesc în laborator. Cu siguranţă, domnul Rovira vă găseşte ceva de lucru. Dar poate aveţi alte treburi. N-aş vrea ca tatăl dumneavoastră să se supere pe mine că vă ţin aici.

— Domnul Parés? se vârî din nou în vorbă Anselm, în timp ce-i întindea Angèlicâi un halat alb. Păi domnul Modest face tot ce vrea ea…

— Nu chiar! sări fata în apărarea tatălui. Dacă ar face tot ce vreau, aş lucra în laborator. Dar…

Îşi înălţă capul spre Pablo. Şi, cu o voce sugrumată, tremurândă:

— Iertare, domnule Soto. Va năucim. Dar tata crede că laboratorul nu-i un loc pentru fete. Încercă să zâmbească, în timp ce-şi încheia nasturii halatului: Credeţi la fel?

— Nici vorbă. În laboratoarele din Franţa lucrează multe femei. Ca să faci treaba bine, domnişoară, nu contează dacă eşti bărbat sau femeie, contează doar să fii capabil.

Ochii Angèlicâi se luminaseră, plini de admiraţie. Cu halatul acum încheiat, se aşează la muncă, vorbele parfumierului i se roteau în cap, zâmbea mulţumită.

Toată dimineaţa, Pablo şi-a observat colaboratorii.

Marţi Rovira era alt om la lucru. Bine trecut de patruzeci de ani, bărbatul cu ochii şi părul negru, cu privirea în care străbătea atât prudenţa, cât şi inteligenţa, în laborator arăta sigur pe sine, hotărât. I-a plăcut cum îl tratau cei doi tineri, Anselm şi Angèlica, totdeauna cu deferenţă, cu respect. Deşi încă tânăr, în micul grup el era tatăl.

I-a plăcut şi cum se mişca Angèlica prin laborator. Era muncitoare şi asculta de indicaţiile lui Marţi fără să comenteze. L-a ajutat tot timpul în procesul de distilare la care lucrau ca să obţină esenţele necesare noului parfum. Asculta cu atenţie, reţinea datele cu lăcomie. I s-a părut că avea calităţi înnăscute pentru lucrul în laborator.

Anselm Huguet, deşi se lupta cu un şchiopătat din naştere, i-a trezit lui Pablo amintiri preţioase. Bucuria, entuziasmul pe care le punea în tot ce făcea îl duceau cu gândul la Pablo Soto, băiatul care, cu ochi fermecări, asistase la naşterea unuia din marile parfumuri ale secolului.

Se va repeta în laboratorul ăsta miracolul?

Pablo se întorsese la Barcelona să se împace cu trecutul său, să închidă nişte uşi rămase deschise. Să uite. Avea nevoie să-l regăsească pe Pablo al copilăriei lui. Şi să-şi întărească faima de mare parfumier rămasă în adormire toţi acei ani în care viaţa îl pusese la încercare.

3

În seara aceea, ca un bun căpitan de navă, Pablo părăsise ultimul laboratorul. Când a ieşit în stradă, luminile felinarelor străluceau ca nişte puncte argintii. S-a oprit pe trotuar să-şi aprindă o ţigară, privind cum ultima rază de soare cobora în spatele clădirilor. Inspiră adânc mirosul îndepărtat al mării, un miros de sare şi verde de algă, care se unea cu cel al platanilor de pe stradă, miros de lemn, de frunze… Un *mélange* inegalabil!

Era atât de vrăjit, că nici nu-l observase pe bărbatul care se apropia. Când i-a vorbit, tresări:

— Domnule Soto… Oh, scuzaţi-mă, v-am speriat.

Bărbatul, gras, cu un pântec rotofei, cu părul rărit,

îmbrăcat în haine de şofer, îşi învârtea în mâini şapca. Se răsuci şi arătă spre un impresionant Buick Century, parcat în faţa clădirii.

— Sunt Sebas, şoferul domnului Parés. Sunteţi aşteptat în maşină.

Curios, Pablo îl urmă. Sebas se grăbi să-i deschidă uşa din spate. În umbra din interior, se ivi chipul tânăr al lui Eugeni Parés. Se apropie de el şi, cu un zâmbet şăgalnic pe buze, îi şopti, parcă împărtăşindu-i un secret:

— Bună seara, domnule Soto. Am venit să-mi cer scuze pentru absenţa de astăzi de la laborator. Îmi pare nespus de rău. O să mă iertaţi dacă vă duc să vă arăt Barcelona nocturnă?

Ideea de a urca în maşină cu tânărul ăla iresponsabil l-a revoltat. Răspunse ţeapăn:

— Nu cred că e indicat, credeţi-mă. Am avut o zi lungă. Şi mâine urmează o alta şi…

— Pablo, vă rog. Vreau să-mi cer iertare. Gândiţi-vă, dacă trebuie să colaborăm, e bine să ne cunoaştem.

Amuţi. Era ceva în băiatul ăla, ochii jucăuşi, risipa de simpatie şi amabilitate, ceva ce-l făcea să pară cu totul altfel faţă de noaptea trecută. N-a înţeles de ce-o face, dar, în cele din urmă, a urcat în maşină. Fără o vorbă, cu discreţia caracteristică celor din breasla lui, Sebas a pornit.

După ce lui Pablo i-au fost prezentate câteva dintre punctele cele mai importante ale nopţii barceloneze, s-au oprit în faţă la Ritz.

La parterul hotelului se afla ceea ce toată lumea cunoştea drept *La Parrilla*! *del Ritz*. Fusese cândva o încăpere unde se puneau claie peste grămadă mese şi alte piese de mobilier scoase din uz. Bernard Hilda, un evreu rus, pe numele adevărat Leviţki, care reuşise să fugă din Franţa ocupată de nazişti, o transformase într-un mic spaţiu de divertisment. Acolo, poate fără prea mare însufleţire, fără niciun chef, îşi dirija formaţia în faţa unui

public format din femei în rochii largi, înzorzonate cu bijuterii, şi din tot soiul de bărbaţi, cu frac, falangişti, afacerişti de pe piaţa neagră, spioni şi ofiţeri germani.

Era încă destul de devreme, dar sala era deja animată când au sosit. Eugeni, care părea cunoscut de toţi, a comandat o sticlă din cea mai bună şampanie franţuzească. Curând, la masa lor, au năvălit prietenii lui Eugeni Parés. Odraslele învingătorilor. Tineri frenetici, cam sălbatici, cu priviri triumfătoare, arătau, cu fiecare gest, fiecare vorbă, fiecare hohot de râs că ţara, acum, e a lor, doar a lor. Fiindcă ceilalţi pierduseră tot.

Cu cât avansa noaptea, Eugeni era tot mai dezinhibat, bea fără măsură, striga, râdea, devenea centrul distracţiei. Părea că uitase de prezenţa lui Pablo, care, stingher, stânjenit.

1. *La Parrilla*: „Grill”. Termenul apare în denumirea multor restaurante.

observa noua imagine a tânărului, atât de îndepărtată de cea pe care o oferea între cei patru pereţi ai casei, în faţa privirii severe a tatălui. Între prieteni, în atmosfera de petrecere, Eugeni era seducător, simpatic, imaginativ, toţi păreau să-l adore. Femeile, mai ales, nu-i puteau rezista tânărului atrăgător, insolent, frumuseţii lui aproape feminine, care atrăgea privirile tuturor.

Când grupul de tineri avizi de distracţie au decis să-şi continue petrecerea într-un loc „mai sălbatic –, potrivit cuvintelor lui Eugeni, Pablo a simţit că-i pune Dumnezeu mâna în cap, avea ocazia să părăsească grupul în care, evident, nu se simţea comod.

— Aţi fost foarte amabil să mă invitaţi, Eugeni. Dar eu o să mă retrag.

— A, da… Mâine mergeţi la laborator?

Şi a izbucnit într-un hohot de râs, de parcă făcuse cea mai bună glumă.

Grupul a dispărut şi, când Pablo se ridica să plece, cineva îl opri, adresându-i-se în franceză:

— Monsieur Soto?

Profitând că orchestra luase o pauză de odihnă, Bernard Hilda se apropiase de masa lui, să-l salute. Un bărbat mai degrabă scund, slab, vioi, măsliniu, cu chipul lunguleţ, cu o mustaţă fin tăiată. Era îmbrăcat într-un sacou alb, cu inevitabilul papion negru. Uniforma de lucru.

— Ne cunoaştem? zise Pablo, mai mult decât surprins.

— O, dumneavoastră nu vă mai amintiri, dar eu am cântat la Monte Carlo când aţi prezentat parfumul, Indien.

— O, ce sărbătoare! zise cu un zâmbet Pablo, amintindu-şi de acel moment.

— O mare sărbătoare şi alte timpuri, punctă Hilda. Ce-aţi zice dacă ne-am aşeza o clipă într-un colţişor mai liniştit?

S-au aşezat la o masă mai izolată şi au stat de vorbă în faţa a doua cupe de şampanie, ciocnind în amintirea vremurilor trecute. Fumul ţigărilor şerpuia deasupra capetelor lor, formând un nor prin care ochii lui Pablo urmăreau îngrijoraţi figurile a doi ofiţeri germani care, la masa de alături, glumeau cu două tinere. Hilda îi urmărea privirea.

— O să vă obişnuiţi cu prezenţa lor, a zis trăgând din ţigară.

— E greu.

Muzicantul privi spre scenă şi zâmbi.

— Nu avem altă soluţie. Sunt aici şi se vor stăpânii lumii. Sunt convinşi că vor fi. Uitaţi-vă cum râd, cum ne privesc… Uitaţi-vă bine. Uitaţi-vă câtă aroganţă! Câtă sfidare!

Hilda tăcu. Îşi dăduse drumul la gură şi în vremurile alea nu puteai fi niciodată sigur cu cine stai de vorbă.

Au sorbit amândoi din şampanie.

— Sunteţi de mult la Barcelona, domnule Hilda?

— De câteva luni. Dumneavoastră?

— De foarte puţin timp. Am venit să lucrez la un nou parfum, pentru Donna. În Franţa, acum, îmi era imposibil să-mi văd de munca mea. Şi… mă rog, au mai fost şi

probleme personale care m-au făcut să iau decizia să vin la Barcelona. Nu ştiu dacă ştiţi, aici m-am născut. Am plecat în Franţa când aveam unsprezece ani.

— A, da! auzisem ceva.

Pablo îşi coborî vocea, ca să-l întrebe pe Hilda, privind cu coada ochiului spre ofiţerii de la masa vecină:

— Spuneţi-mi, care este situaţia aici? Eu n-am nicio idee. Am fost plecat o viaţă întreagă.

Hilda plesni din buze şi dădu din cap în semn de negare, rezemându-se de scaun, acum mai relaxat. Observa sala în timp ce vorbea.

— Aici rănile sunt încă deschise. Nu s-a terminat războiul civil, vă rog să mă credeţi. Încă se mai plătesc poliţe, îşi aţinti privirea asupra lui Pablo şi, pe un ton confidenţial, ca un fel de avertizare, zise: Barcelona e plină de germanofili. Francezii nu sunt bine-veniţi. Vă veţi lămuri cu timpul.

— Înţeleg.

Hilda luă ultima înghiţitură de şampanie.

— Acum trebuie să mă întorc la treabă. Şi, pe un ton mai ridicat, spuse: A fost o adevărată plăcere, monsieur Soto, întâlnirea cu dumneavoastră mi-a amintit de alte timpuri. Nu ştiu dacă mă înţelegeţi.

— Perfect, monsieur Hilda.

Hilda l-a lăsat singur, întorcându-se la mica estradă pe care el şi cei zece bărbaţi din orchestră o ocupau în întregime. Sala se umplu din nou de şansonete franţuzeşti.

Întâlnirea cu muzicianul îi alungase lui Pablo stinghereala şi dorinţa de a pleca. Mai relaxat, ceru încă o cupă. Cât o sorbea, observa mai atent sala şi pe ocupanţii ei. O mostră de societate barceloneză: bărbaţi şi femei, toţi eleganţi, dar cu discreţie, havane şi băuturi fine. Noua pătură de sus, afiliată franchismului, care îşi făcea din şampanie emblemă.

Brusc, descoperi că nişte ochi mari, de culoarea scorţişoarei, îl priveau fix. Erau ai unei femei de o frumuseţe exotică. Înaltă, zveltă, cu plete bogate lăsate

libere ca un val negru, buze cărnoase, senzuale şi nas bine conturat. Purta o rochie strâmtă, cu un decolteu adânc. La gât, un colier simplu. O femeie greu de ignorat. Cu siguranţă, îşi zise Pablo, o profesionistă, căci, ca regulă generală, numai prostituatele intrau singure într-o asemenea sală.

Femeia scoase din geantă un pachet de ţigări şi-şi aprinse una. Cu capul pe spate, trase adânc din ţigară, fără să-l piardă din ochi pe Pablo, care se ridicase şi, cu paşi uşor şovăielnici, se îndrepta spre masa ei. În timp ce se-apropia, o examina de sus până jos.

S-a prezentat şi s-a aşezat lângă ea. Cât stăteau de vorbă, Pablo simţea cum pune stăpânire pe el o dorinţă violentă.

Au părăsit sala separat, s-au întâlnit în faţa uşii. El a chemat un taxi şi a dus-o la hotel.

f

Dimineaţa, când a deschis ochii, femeia nu mai era. Doar parfumul ieftin mai dăinuia în aer, dovadă a trecerii ei prin cameră.

Parfumuri! Pentru Pablo nu exista altul, doar cel ce se evapora dintr-o sticlă deschisă, lăsând o urmă fugară de rămas-bun.

S-a sculat fără chef, cu pleoapele grele. Se simţea amorţit, atins de patina tristeţii. Cum i se întâmpla totdeauna după o noapte de dragoste furată şi, adesea, plătită, i se părea că nu se poate desfăta decât cu gustul amar al tristeţii.

Îi revenea în minte amintirea iubirii pierdute, singura pe care o cunoscuse.

La început revenise cu disperare. Cu trecerea timpului, disperarea lăsase locul unei dureri atroce, apoi se transformase într-o tristeţe mai suportabilă. Acum era melancolie. O melancolie care, în momente ca acela, îi aducea în memorie detaliile dimineţii în care Claudine şi el se treziseră pentru prima oară împreună, în micul apartament din Paris.

S-a forţat să alunge din minte imaginile acelea. Nu voia să târască după el amintirea lor. Cu-atât mai mult după moartea lui Violette. Trecutul se topise. Nu mai conta. Iar viitorul nu exista.

Străine de intenţiile lui Pablo, amintirile refuzau însă să dispară. Îl trăda şi trupul. Căci trupul lui nu uitase nimic.

Perdelele pe jumătate trase filtrau lumina care venea din exterior. Cu o furie rece, le-a dat la o parte, să privească în stradă. Afară, oraşul se trezea lent, liniştit, în zorii gri, cu pete portocalii care lăsau locul, treptat, unui cer de-un albastru întunecat, acoperit de-o armată de nori avansând.

Îşi rezemă capul de geamul ferestrei. Senzaţia de rece îl calmă.

Încercă să-şi amintească chipul femeii pe care noaptea aia o iubise cu sălbăticie. Avea ochi melancolici.

Zâmbi trist. Mereu era la fel. Altceva nu-şi mai amintea. Nimic nu-i rămăsese întipărit în suflet după ce făcuse dragoste. În timp ce se îndrepta spre baie, se gândea, resemnat, că el nu făcea parte dintre bărbaţii care speră într-o relaţie intensă, durabilă.

Nu. Nu făcea.

ÎNTÂMPLĂRILE VIEŢII >

Barcelona, *octombrie 1942*

1

La aproape o lună de când se afla în Barcelona, Parés i-a oferit lui Pablo un apartament în apropierea laboratoarelor. Era la etajul doi al unei clădiri din strada Mallorca, în care se pătrundea printr-un splendid portal bogat sculptat. Balcoanele erau decorate cu motive florale, iar axele laterale erau ocupate de terase placate cu ceramică glazurată. Locuiau aici familii înstărite, un portar în uniformă, la dispoziţia locatarilor, veghea atent intrările şi ieşirile şi răspundea solicitărilor locatarilor. Nimic nu arăta că pe-acolo trecuse un război.

S-a dus să-l vadă fiindcă spera să se mute curând, să

scape de provizoratul de hotel. De cum a intrat, a rămas înlemnit. Apartamentul arăta de parcă foştii ocupanţi urmau să se întoarcă dintr-o clipă în alta. În salon şi în sufragerie, vitrine pline de obiecte superbe, probabil trecute din tată în fiu, scriau istoria unei familii. Dormitoarele erau complet mobilate, cu paturile făcute. Exista şi o masă de toaletă maiestuoasă, cu sertare pântecoase şi mânere de argint. În birou nu lipsea nimic, pereţii erau căptuşiţi cu rafturi pline de cărţi. O cadă din metal şi porţelan onora baia.

Totul în apartamentul acela îi vorbea de delaţiuni şi răzbunări. De învingători şi învinşi. Muţenia încăpăţânată a portarului când îl întrebase de foştii locatari l-a convins definitiv că nu se înşela. Era sigur că, noaptea, pereţii o să-i povestească întâmplări care l-ar face nefericit. Nu se întorsese la Barcelona ca să profite de nenorocirea cuiva. Apartamentul acela mustea de răceala pierderii şi a plecat convins că acolo n-ar putea trăi. A inventat o scuză. I-a spus lui Parés că deja pusese ochii pe un apartament mai mic şi mai comod, unul de burlac, adăugase. Şi a început imediat să caute un apartament fără amprentele învingătorilor imprimate în camere.

A văzut anunţul în *La Vanguardia* într-o dimineaţă când lua micul dejun la hotel, şi i s-a părut mai interesant decât celelalte care-i ţineau companie la rubrica de publicitate.

Piso bien amueblado […], calef. […], teléf. […], familia reducida sân niños. Balmes, 62[11].

Acel «*sân niños*» indica fie ceva foarte mic, impropriu unei vieţi de familie, fie prea bine îngrijit ca să fie supus torturilor plozimii. Ambele îi conveneau. În plus, era aproape de muncă.

S-a decis să facă o plimbare şi să-l vadă. De când sosise, nu avusese timp să se plimbe prin Barcelona. Îşi petrecea zilele muncind, iar când ieşise din hotel nu

11 Apartament bine mobilat […], încălzire centrală […], telefon […], familie iară copii. Balmes 62 (în spaniolă în original).

trecuse prea mult dincolo de Passeig de Gràcia sau de Rambla de Cataluñya. Voia să redescopere oraşul pe care-l părăsise de atâţia ani. Uitase Barcelona copilăriei lui şi, acum, când păşea prin ea, era o mare necunoscută. Avea nevoie de timp pentru regăsire, pentru recuperarea imaginilor trecutului. Şi, de asemenea, pentru descoperirea Barcelonei prezentului.

S-a întors la hotel să-şi ia ceva pe el, zilele erau de-acum mai reci. Toamna aia, cu zilele atât de scurte şi cerul plumburiu, aducea tot mai mult a iarnă. În faţa oglinzii, Pablo îşi trecu mâna prin părul castaniu bogat, pieptănat în spate. De-a lungul anilor reuşise să controleze bucla rebelă în care deja începuse să scânteieze câte un fir de păr alb. Şi-a strâns nodul de la cravată şi şi-a scos sacoul din viscoză. Nu şi-a putut reţine gândul că războiul luase cu el şi eleganţa costumelor din lână. Acum lâna se folosea doar pentru confecţionarea uniformelor militare. Se eliminaseră din costumul bărbătesc şi alte elemente considerate neesenţiale, precum clapele de la buzunare sau pliurile de la pantaloni. Moda devenise austeră şi în culori. Predominau cele solemne şi întunecate, ca griul pe care îl privea în clipa aia în oglindă. Şi-a zis că de multă vreme se îmbrăca de parcă viaţa devenise o eternă înmormântare. Cu un zâmbet de dezgust pe buze, şi-a pus peste haină pardesiul şi, în sfârşit, şi-a potrivit pălăria, cu borul tras pe frunte.

Afară l-a întâmpinat o temperatură mai plăcută decât se aşteptase. A hotărât de aceea să meargă spre Balmes, făcând un ocol pe străzi pe care încă nu călcase. La Paris îi plăcuse întotdeauna să meargă pe jos fără grabă, bucurându-se de plimbare. O apucă pe Rambla spre Piaţa Boqueria.

Clădirile de pe Rambla, Liceu sau Palatul Vicereginei, deşteptau în el amintiri îndepărtate, uşor înceţoşate, dar, tăind-o pe Carme şi pierzându-se prin Xuclà, a dat cu ochii de un oraş necunoscut, posomorât, cu străzi de un cenuşiu lugubru. Multe clădiri de pe străduţele pe care Pablo le

străbătea acum dezorientat erau în ruină. Pe ziduri, afişe cu Franco cu jugul şi săgeţile le aminteau tuturor al cui era acum oraşul distrus şi învins. Ce diferită realitate de aceea a localurilor frecventate de bogătaşi pe care le vizitase! Ce lumi diferite! Barcelona părea intrată în stăpânirea fantasmelor. A bărbaţilor, femeilor, copiilor înfometaţi, cu chipuri supte şi ochi trişti, îmbrăcaţi în negru, culoarea doliului şi a suferinţei. Toţi sătui de război, de cartele. De ura care îi sufoca.

Observă că la magazinele de alimente erau afişe care nu anunţau produsele pe care le aveau în vânzare, ci pe cele care lipseau; îşi aminti de copioasa cină de la casa Parés. Văzu un steag cu svastică atârnând de o clădire pe care nu o putea identifica. Nu era singura. Steagurile naziste ţineau companie fotografiilor lui Franco şi José Antonio Primo de Rivera[12], expuse în multe vitrine, încadrate de lozinci. Gândul îi zbură la ofiţerii pe care-i văzuse distrându-se la Ritz şi-şi aminti cuvintele lui Bernard Hilda: „Sunt aici şi vor să fie stăpânii lumii. Sunt convinşi că vor fi”.

Un fior rece îl străbătu de sus până jos şi se simţi profund deprimat. Barcelona nu mai era oraşul copilăriei lui. Trecuse printr-un război. Avea dreptate Hilda: războiul fumega încă. Fiindcă, deşi se încheiase, trebuie să fi fost foarte greu să te obişnuiești cu liniştea aia.

>

2

A trebuit să întrebe de câteva ori ca să poată ieşi din încâlceala de străzi în care rămăsese prins. A reuşit, în sfârşit, să ajungă pe strada Pelai şi de-acolo pe Balmes.

Faţada, într-un amestec de stiluri, a clădirii de la numărul 62 de pe Balmes era împărţită în trei corpuri. Cel central era dotat cu balcoane continui, cele laterale cu balcoane individuale. A deschis, hotărât, uşa de la intrare, ornată cu reliefuri încoronate cu capete de leu.

---

12 José Antonio Primo de Rivera i Saenz de Heredia (1903-1936), om politic, fondatorul și ideologul mișcării fasciste „Falanga Spaniolă".

Holul era mare, cu două lămpi mari din bronz atârnând de tavan. În stânga era marea scară care conducea la etajele superioare şi ascensorul. În dreapta, aproape ascunsă sub golul scării, o uşă ducea la cămăruţa portarului, întunecoasă, strâmtă, parcă dintr-o altă lume. În acel moment portăreasa, o femeie în vârstă, cu o figură acră, îmbrăcată toată în negru, mătura, plină de zel, holul. Când şi-a dat seama de prezenţa străinului, s-a oprit din măturat, s-a sprijinit cu ambele mâini pe mătură şi, fixându-l cu o privire de inchizitor, I-a întrebat sec:

— Ce doriţi?

El o salută atingând uşor borul pălăriei.

— Aici este un apartament de închiriat?

— A, sigur! La doi. Al doamnei Maspons, răspunse femeia îndulcindu-şi tonul dur cu care-l primise. Şi rămase cu ochii pe el, evaluând parcă rapid, dar exhaustiv, dacă viitorul locatar corespunde sau nu.

— Ştiţi? apartamentele sunt foarte mari. Şi doamna Maspons, vedeţi, cum a rămas singură, dintr-unul a făcut două. Unul pentru ea şi unul de închiriat. Da' e foarte bun cel de închiriat, să nu credeţi, bine aranjat, l-am văzut. N-o face pentru bani, credeţi-mă. Da' apartamentu-i aşa mare şi-atâtea amintiri vin peste ea şi…

— Credeţi că pot să-l văd? i-o tăie Pablo, sigur că, dacă n-o face, portăreasa n-o să se oprească din tutuit nici să respire.

— Auziţi? Dumneavoastră sunteţi străin?

— Nu.

A răspuns categoric, deşi conştient că i se observa accentul francez.

O umbră de neîncredere întunecă o clipă ochii curioşi ai portăresei. Dar până la urmă a cedat:

— Vă însoţesc.

Doamna, văduva Maspons, era o femeie scundă, rotunjoară, îngrijită, cu părul atent pieptănat, cu o figură care vorbea despre pierderi şi tristeţi. L-a primit cu amabilitate, a luat cheile apartamentului şi a pornit să i-l

arate urmărită de departe de privirea portăresei, Pepita, care nu voia să piardă niciun detaliu din tot ce se întâmpla.

Apartamentul era, într-adevăr, jumătate din enorma locuinţă iniţială, dar fiecare dintre cele două noi apartamente rămăsese cu un balcon central şi unul lateral, cel de închiriat în stânga, privite din stradă. Avea două dormitoare. Sufrageria şi salonul, vesele, luminoase, dădeau spre balconul central, iar unul din dormitoare spre celălalt, şi el deschis spre stradă. Cel de-al doilea era interior, ca şi mica, dar bine dotată bucătărie, şi baia, simplă, dar completă.

Pablo îşi zise imediat că era ideal pentru el: central, bine dotat, cu mobile moderne, un pic cam impersonale, fără nicio legătură cu el şi cu viaţa pe care o lăsa în urmă. Un apartament bun să o ia de la început.

— Îmi place, zise cu un zâmbet. Un zâmbet din acelea care-i făceau două gropiţe în obraji şi care nu trecu neobservat de văduva Maspons; îi răspunse şi ea cu un zâmbet cald. Pablo i se părea un adevărat cavaler, simţea că va fi un bun chiriaş, că n-o să-i facă niciun fel de probleme. Fiindcă, şi-a zis în gând, ce probleme să-i facă un domn care răspândea un miros atât de curat, de bun?

Zâmbind, au făcut un acord tacit, iar Pepita a fost de acord.

3

Modest Parés nu-şi făcea prea des apariţia în laborator. De aceea, vizita din splendida amiază de sfârşit de octombrie, când razele soarelui treceau printre frunzele îngălbenite ale copacilor, a fost aproape o surpriză.

— Prietene! zise îndreptându-se către Soto, după ce i-a salutat pe ceilalţi. V-am abandonat săptămânile astea. Nu mi-o pot ierta. Dar, gândiţi-vă, ca să pun în funcţiune laboratoarele a fost nevoie de-o muncă pe care nimeni nu şi-o poate imagina. Azi însă mi-am zis: Modest, du-te şi invită-l pe domnul Soto la masă, la Puñalada. Ce spuneţi?

Pablo n-avea habar ce e Puñalada şi avea treabă până peste cap ca să-şi piardă timpul cu o masă de prânz. Dar,

evident, nu putea să refuze invitaţia stăpânului firmei şi nu era atât de naiv încât să nu-şi dea seama că, în spatele invitaţiei, se ascundea altceva; pe de altă parte, era firesc să dea explicaţii despre ce făcea.

— La Puñalada? zise Anselm, apropiindu-se de Pablo cu mersul lui poticnit. Dacă nu vreţi să mergeţi, mă duc eu, domnule Soto, că au o mâncare acolo… N-aveţi idee ce bine se mănâncă!

Parés izbucni într-un năvalnic hohot de râs.

— Tu la Puñalada te duci când o să te razi, băiete!

— Dar mă rad, deja, domnule Parés, mă rad.

Puñalada era un restaurant mare, elegant, pe Passeig de Gràcia, colţ cu Rosselló. Din sala de jos se urca spre un separeu ca un fel de balcon, spre care, salutând personalul, s-a îndreptat Parés. Îl cunoşteau toţi, părea a fi un obişnuit de-al casei.

Masa – Parés a comandat ce era mai bun – a fost abundentă şi destinsă. Savurau cafeaua şi lichiorul când, în sfârşit, părea că se ajunge la problema care de fapt îi adusese acolo.

— Spuneţi-mi, domnule Soto, cum vi se pare băiatul meu? Cum se poartă la lucru? Credeţi că are aptitudini? I-am şi spus, l-am pus să facă un curs de chimie judiciară, dar ar fi bine să se îndrepte spre domeniul parfumeriei. Al nostru.

Pablo a rămas mut, perplex. A sorbit o gură din lichiorul gălbui din pahar, înainte de a răspunde privindu-şi în ochi interlocutorul.

— Într-o lună, fiul dumneavoastră a trecut pe la laborator de două-trei ori. Şi n-a stat prea mult.

Parés a trântit cu pumnul în masă de s-au clătinat paharele, ceştile, tacâmurile, iar privirile celor de la mesele vecine s-au îndreptat spre ei.

— Copil neghiob!

I s-au înăsprit trăsăturile, părea de piatră. A făcut un efort, încercând să se stăpânească, nu trebuia să facă spectacol. Şi-a scos din buzunarul interior al sacoului un

trabuc, i-a oferit unul lui Pablo, care l-a refuzat, şi l-a aprins pe al lui şi a pufăit cu sete.

Era încă roşu la faţă, congestionat, dar fumul parfumat al trabucului părea să aibă asupra lui un efect calmant.

Şi-a plecat privirea, spre degetele cu care ţinea ţigara.

— Ascultaţi-mă, Pablo, să nu faceţi niciodată copii. Niciodată.

— Nu vorbiţi aşa. Dumneavoastră sunteţi topit când vă priviţi fiica.

Omul zâmbi, mai relaxat.

— Aveţi dreptate. Angèlica e un dar al cerului. Dar Eugeni… Şi moştenitorul ei e, înţelegeţi? într-o bună zi el va trebui să conducă firma. N-o să trăiesc veşnic. S-a vârât, nu o dată, în încurcături. Nimic important. O să-l ajut, întotdeauna. Al naibii copil! I-ar face bine să-l las să se izbească de necazuri, să văd dacă are cap. Dar n-o fac, să nu-mi las soţia să se ducă la culcare cu tristeţea în ochi. Ea îl adoră. Nu ar suporta…

Modest a tăcut. Privirea i se întristase. Pablo auzise că, după război, în Spania până şi biserica se arăta mai mult decât tolerantă şi înţelegătoare când un bărbat încălca a şaptea poruncă. Câteva vorbe prinse în zbor în laborator îl făcuseră să înţeleagă că erau şi femei care acceptau infidelităţile soţilor atâta timp cât erau sigure că nu afectează liniştea căminului. Era convins că exista o dublă morală care, ca un mare covor, ascundea sub ea murdăria bogătaşilor. Dar nu era cazul cu Modest. Era sigur, îl privise în ochi. Parés îşi iubea soţia. Soţia care lui îi părea alcătuită din gheaţă. Şi îndura în tăcere prostiile desfrânatului de fiu-său, ca pe o piatră în pantof, să n-o vadă suferind.

— Dar aveţi şi o fiică, Modest. Care are un dar special, un nas privilegiat. Şi e peste măsură de dornică să înveţe şi să muncească. De ce nu-i daţi voie să lucreze în laborator? Ea îşi doreşte. E născută pentru asta. Iar mie

mi-ar fi de mare ajutor.

Modest şi-a fluturat mâna prin faţa ochilor, de parcă ar fi vrut să alunge o muscă enervantă.

— Bazaconii! Datoria Angèlicâi e să se mărite, să facă o partidă bună şi să ne dăruiască repede nepoţi. E o minune 214

de fată, dar are gărgăuni în cap. Unde s-a mai văzut să lucreze o fată în laborator, să facă o treabă de bărbat? I-a aruncat o privire acuzatoare. Vă interzic să-i daţi aripi! Eu mă fac că nu văd, dar, dacă mama ei ar şti că-şi petrece timpul în laborator, ar fi un dezastru. Nu ştiţi cât de îngrijorată e soţia mea că Angèlicâi nici nu-i trece prin cap să se mărite şi mâine-poimâine face douăzeci şi patru de ani.

A tras cu sete din havană şi a lăsat să se risipească rotocolul de fum. I-a aruncat o privire plină de avertismente.

— Soto, ţara asta a trecut prin cataclismul unui război civil. Din fericire, ţara asta – a repetat şi a subliniat primul cuvânt – a revenit la normal şi o fată nu poate lucra fără consimţământul tatălui, întâi, sau al soţului, pe urmă. Există o rânduială în ţara asta.

Pablo se întreba dacă rânduiala despre care vorbea Parés o să dureze. Se întorsese în locul în care se născuse şi dăduse peste o mare necunoscută. Descoperea lucruri care-l oripilau.

Dar, pe de altă parte, cine era el să se vâre în viaţa acestei familii? A tăcut. N-avea ceva mai bun de făcut. Se gândea la Eugeni şi la Angèlica şi-şi zicea că în viaţă sunt atâtea ciudăţenii! Modest şi-a terminat grăbit cafeaua şi lichiorul. A făcut ghemotoc şervetul şi l-a pus pe masă împreună cu o bancnotă pe care se vedea chipul lui Franco. Semn că socotea prânzul încheiat.

S-au întors amândoi în clădirea firmei Perfumes Donna iară să-şi mai spună prea multe. Lui Parés nu-i ieşea din cap ce-i spusese Pablo, iar el nu mai avea nimic de adăugat.

Cum a intrat în birou, Modest Parés a pus mâna pe telefon şi a format un număr.

— *Páseme con Saavedra… ¿Carlos*? *Hola, soy yo, Parés. Oye, necesito que me hagas un favor…*[13]

PLANTAŢIILE

Barcelona, decembrie 1942

1

Camera de călcat şi cusut era locul de întâlnire al servitoarelor. Cele mai animate momente erau miercurea după-masă, când Roser, o fată de douăzeci şi ceva de ani, veselă ca o vrăbiuţă, venea la călcat. Atunci în cămăruţa plină de dulapuri apăreau Matilde şi Rita, să ia la mână rufele, mai venea şi Tina, bucătăreasa, care sta cu ele până când trebuia să se ducă să pregătească cina. Ascultând „De vorbă cu ascultătorii” şi teatru radiofonic, femeile se săturau de vorbă, amestecându-şi glasurile cu murmurul celor ieşite din aparatul de radio.

— Că toţi trebuie să se îmbrace după cum le e rangul, Rita. Crezi că ar fi normal ca o iatuţă ca tine să iasă pe stradă îmbrăcată ca o domnişoară? O slujnică trebuie să se îmbrace ca o slujnică. Nu să iasă împopoţonată, să vrea să arate că e ce nu e. Cum faci tu, dă-mi voie să-ţi spun.

Fata rămăsese cu ochii la ea.

— Păi, eu cred că în timpul liber poţi să faci ce vrei şi să arăţi cum vrei să arăţi…

— Hai, gata, tacă-vă gura, întrerupse Roser interminabila discuţie dintre Matilde şi Rita. Că începe.

„La Sociedad Española de Radiofonía presenta… [muzică de fanfară]”.

— Ce-o să dea azi? Cea de data trecută mi-a plăcut la nebunie.

— ¡*Ay, no, Matilde*! *que era muy triste*.

— Eu n-am înţeles-o.

---

13 Dă-mi-1, te rog, pe Saavedra… Carlos? Bună, sunt eu, Parés. Ascultă, am nevoie să-mi faci un serviciu… (în spaniolă în original).

„El Teatro en el aire…”[1415]

Matilde mormăi:

— Păcatul tău, Rita, e că eşti prea romantică, şi cu asta n-o să ajungi nicăieri, îţi spun eu. Fetele romantice, ca tine, sfârşesc adesea cu inima frântă.

— N-are nicio legătură cu asta, Matilde. Piesa cealaltă era tristă şi plicticoasă. Aici îi dau dreptate Tinei.

— Tăceeeti…

„Con Antonio Calderón en la dirección…”[1617]

— La altceva ar trebui să-ţi stea gândul, fato. Tu ai gărgăuni în cap, aia e. Nu ştiu ce-o să ne facem cu tine.

— *Déjala*, *mujer*, *que todavía es muy niñaj*

„Y Remedios de la Peña en el montaje musical.”[18]

Vocile modulate ale actorilor începeau să se împrăştie în cameră, s-o umple cu noi întâmplări.

— Aţi auzit? Joacă Pedro Pablo Ayuso, şi ce voce are!

— Sigur asta de azi o să fie cu dragoste, el mereu joacă rolul de amorez, zise Rita, cu ochi scânteietori.

Fără să se întrerupă din călcat, Roser îi aruncă o privire complice şi amândouă izbucniră în râs.

Încet-încet, s-a făcut linişte. Cele patru femei erau atente la piesa ce le ajungea pe unde. În lunga iarnă ce pusese stăpânire pe ţară după război, cu zile iară sfârşit şi întunecate, pline de deziluzii şi disperare, programe ca acela erau ca o rază de lumină ce pătrundea în casele iluminate de pură magie. Să asculţi o piesă de teatru, un concurs muzical sau să te laşi purtat de problemele altora care căutau consolare şi răspuns la necazurile din dragoste erau singurele uşi deschise spre relaxare, uneori singurul contact cu cultura pentru mulţi oameni simpli, însinguraţi, în Spania încă îndoliată.

---

14 O, nu, Matilde! Era atât de tristă (în spaniolă în original).

15 Teatru radiofonic (în spaniolă în original).

16 Regia: Antonio Calderón (în spaniolă în original).

17 Las-o, femeie, că e o copilă (în spaniolă în original).

18 Montajul muzical: Remedios de la Peña.

În după-masa aia însă Matildei nu-i sta gândul nici la piesa de teatru, nici la rufele pe care le cârpea. Îi era la Rita şi la ce observa că face de la o vreme. Era preocupată că fata-şi dădea cu parfum de domnişoară când venea acasă domnişorul Eugeni, că-l spiona, că se ţinea după el prin camere ca un căţel. Că intra în pielea altcuiva, când el era în apropiere. Şi asta o îngrijora, căci se simţea răspunzătoare de fetiţa aia, cum nu se simţise faţă de cealaltă, pe care o dăduseră afară după ce Eugeni Parés o folosise şi-o aruncase ca pe-o cârpă murdară.

Matilde îşi trecu mâna peste ochi. I se umezeau. Ce s-o fi întâmplat cu biata Consol? Ar fi vrut s-o ajute, dar n-avea cum. Cum să poată? Că ea era un nimeni. Nici nu ştia dacă născuse copilul sau scăpase de el. Domnul îi dăduse bani şi-o zburase. Doamna nu ştiuse nimic de toate astea. Ea nu vedea umbrele care umpleau toată casa cu atâtea secrete ascunse. Sau poate prefera să nu le vadă.

— Ce frumoooasă a fost piesa de azi! sări Rita cu ochii strălucind de lacrimi de emoţie. Nu, Matilde? Să nu-mi spui că nu ţi-a plăcut!

Femeia zâmbi. A rămas tăcută, cu mâinile în poală, parcă uitase şi să coasă. Absentă.

A dat din cap, resemnată:

— Sigur că mi-a plăcut. Sigur că da.

2

Buickul condus de Sebas urca vesel pe şoseaua de coastă, înghiţind, kilometru după kilometru, scurta distanţă dintre Barcelona şi Maresme. Era o dimineaţă blândă de început de decembrie, cu un cer parcă proaspăt spălat.

Străin de sporovăială veselă a Angèlicâi şi a lui Anselm, Pablo nu-şi putea lua ochii de la peisajul pe care-l descoperea: vii şi câmpuri ce coborau pe munte într-o larmă de culori până la liniştitele, lungile plaje de pe malul râurilor.

Respiră adânc. Nu-şi închipuise că o să dea de-atâta

frumuseţe doar părăsind Barcelona.

De multe zile îi tot auzea pe cei doi vorbind despre excursia pe care aveau de gând s-o facă în duminica aia. Nu era omul să-şi vâre nasul în discuţiile altora, dar era imposibil să nu le afle planul, că nu vorbeau despre altceva.

— Taică-tău o să se bucure, Anselm. E aproape un an de când n-ai mai fost pe la el.

Pablo îi privise surprins. Angèlica zâmbea mulţumită că a reuşit să atragă interesul parfumierului şi i-a povestit zâmbitoare, dând din mâini şi lucrând, că ea nu era-n stare să stea locului o clipă.

— Ştiţi, domnule Soto, Anselm e din Vilassar. Tatăl lui cultivă flori. Se cunoaşte cu tatăl meu de când erau mici, la Vilassar s-au născut amândoi. Au fost şi colegi de şcoală.

Pablo făcuse ochii mari.

— Culturi de flori? Există culturi de flori în apropierea Barcelonei?

Anselm s-a întors spre el.

— Bineînţeles, există plantaţii. Dar să nu vă imaginaţi că sunt ca acelea din Provence. Soarele din Maresme e sărăcuţ pentru cultivarea florilor. Şi au nevoie de multă apă. Şi de multe îngrăşăminte, de bălegar.

— Şi-atunci de ce se cultivă flori, de ce nu se folosesc aceste terenuri pentru alte culturi? întrebase Pablo, tot mai interesat de discuţie.

Martí Rovira, şi el un bun cunoscător al subiectului, intervenise.

— E o poveste lungă, domnule Soto. Şi foarte interesantă.

Pablo I-a îndemnat din ochi să continue.

— Garoafa a introdus-o la Vilassar un italian, Beniamino Farina. Îşi părăsise Liguria natală şi plecase să facă avere în America. Era cultivator de flori.

— După Primul Război Mondial, spre 1921, i s-a părut că, în Maresme, coasta ar fi un loc bun pentru plantaţiile lui de garoafe, a punctat Anselm.

Marţi continuă:

— Nu i-a fost uşor. Ţăranii din zonă n-au prea luat în serios povestea cu florile. Dar el credea în munca lui şi a început să planteze butaşi aduşi de la Nisa.

— De la Nisa! exclamase Pablo, cu un licăr nostalgic în privire. A rămas gânditor şi, frecându-şi bărbia, adăugase: Dar tot nu înţeleg de ce a ales zona asta, dacă pământul nu e potrivit pentru flori.

— Din cauza Barcelonei, zise Marţi cu un aer misterios.

— Apropierea de Barcelona îi permitea să vândă. Înţelegeţi? răspunse Marţi viclean şi-i făcu cu ochiul.

— Şi, curând, i s-au alăturat şi unii ţărani. În anii 1930, cultura era înfloritoare. Vilassar ocupase un loc de frunte în culturile florale. Până a izbucnit războiul civil.

S-a lăsat o scurtă tăcere, părea că fiecare s-a întors la treaba lui, adâncit în propriile gânduri. Anselm a intervenit din nou:

— Acum, aproape că nici nu se mai cultivă flori la Vilassar. În tot Maresme. Acum trebuie plantate lucruri care se pot mânca, domnule Soto. Şi adăugă, cu un oftat: Din garoafe nu se face supă.

Fata, care ascultase în tăcere, intervenise:

— Dar tatăl tău are plantaţii. Şi spre Pablo: El cultivă şi-acum flori. Şi ce flori!

— Da. În urmă cu mulţi ani cumpărase pământ şi începuse să cultive garoafe. Îi mergea bine. Vindea florăreselor din Barcelona, şi chiar unor parfumieri. Domnul Parés i-a fost, de la început, unul dintre cei mai buni clienţi. Îi cumpăra florile pentru parfumarea săpunurilor şi a altor produse ale firmei.

— Precis că acum, cu noul parfum, va trebui să cumpere şi mai multe, nu, domnule Soto? din nou Angèlica, zâmbitoare, entuziastă. Gândiţi-vă, Anton Huguet are cele mai frumoase flori din tot Maresme!

Pablo aproape că nu observase entuziasmul Angèlicâi. Medita.

— Uf! V-am împuiat capul cu-atâtea poveşti. Aţi rămas tăcut, domnule Soto.

Părea că se trezeşte dintr-o toropeală.

— N-aţi vrea să mă luaţi şi pe mine, duminică?

3

Vilassar era un orăşel liniştit, lângă mare, cu mai puţin de patru mii de suflete. Nu părea încununat de vreun nimb care să-l facă faimos; n-avea nici relief aparte, nici vreun trecut măreţ care să-i fi deschis porţile istoriei universale. Ce i s-a părut magic la Vilassarul pe care ochii lui îl descopereau, principala lui virtute, era tocmai micimea, omenescul dimensiunilor, care, împreună cu simplitatea formelor, făceau din el un mic paradis cu faţa spre mare.

Maşina urca pe artera maritimă, un spaţiu care, în imediata apropiere a Mediteranei, se înfăţişa vizitatorului ca o veritabilă vitrină a frumuseţilor pe care orăşelul le ascundea.

Atent la explicaţiile date de Angèlica şi de Anselm, Pablo rămăsese vrăjit în faţa simfoniei de stiluri, de parcă s-ar fi aflat într-un muzeu de arhitectură de avangardă. În bună vecinătate cu bijuteriile moderniste, stăteau vestigiile trecutului: impozantul turn Nadal sau clopotniţa din secolul al XVIII-lea care-şi iţea capul printre casele din primul rând de lângă mare.

Uluit de tot ce vedea, Pablo fu trezit din visare de vocea veselă a Angelicăi:

— Uite, domnule Soto. Uite! şi arăta spre o casă nu prea mare, cu etaj, cu faţada îmbrăcată în ceramică colorată. Asta-i casa noastră de vară.

— O minune! zise, întorcând capul, să nu piardă din ochi casa aceea de basm.

După câteva minute, Sebas oprea maşina la ieşirea din oraş, în faţa unei case mari, vechi, cu pereţii jupuiţi, la care se ajungea pe un drum de ţară, iară niciun indicator. Cei trei călători coborâtă. Vântul rece le pătrundea prin haine cu ace ascuţite.

Un bărbat înalt, foarte înalt, şi foarte slab, uşor adus de spate, dar cu privirea senină, fermă, îi aştepta în faţa porţii. Era Anton Huguet.

Cum s-a oprit maşina, Anselm coborî şi o luă la fugă spre el:

— Tată, ce faci? Cum te simţi?

— Bine, copile. Nerăbdător să te văd.

Se desprinse din braţele fiului şi se îndreptă spre Angèlica, salutând-o cu respect. Ea însă, departe de orice etichetă, i se aruncă în braţe la fel de călduros ca Anselm. Apoi a făcut prezentările:

— Anton, vi-l prezint pe domnul Pablo Soto, parfumierul venit din Franţa să lucreze cu tata.

Anton îi întinse o mână cu degete aspre şi osoase, pline deţ arână. O strângere de mână caldă, prietenoasă.

— Pesemne sunteţi morţi de foame. V-am pregătit o gustare bună.

— Domnul Soto doreşte să vadă plantaţia, tată.

— Atunci ar fi mai bine să mergem să vedem florile cât soarele încă mai bate.

Şi-a condus musafirii în spatele casei. Când a ajuns în zona plantaţiei, a întins braţele, parcă vrând să cuprindă tot ce se arăta ochiului.

— Iată bucăţica mea, trei pătrimi de hectar. Peste douăzeci de mii de garoafe plantate.

Pablo privea cu încântare întinderea de plante ce se înălţau legate de tije de trestie.

— Le-am plantat în toamnă, o să le culegem începând din februarie.

— Tată, arată-i trandafirii.

— Cultivaţi şi trandafiri?

— Să zicem că încerc. Am obţinut o recoltă bună de gerbere, dar cu trandafirii doar experimentez. Fac încercări. Deocamdată pot trăi doar din garoafe.

Nerăbdător, Anselm îl apucă pe Pablo de mânecă, obligându-l să-l urmeze.

— Haideţi, să vi-i arăt.

Când au ajuns, Anton a făcut ce nu făcuse când îi întinsese lui Pablo mâna: şi-a şters mâinile de pantaloni şi a apucat un trandafir cu atâta grijă, de parcă nu o floare, ci un vis, prindea între degete. Era superb: galben, cu petale exuberante, de o nesfârşită senzualitate, cele din interior aprinse, cele din afară mai deschise la culoare.

Pablo luă trandafirul din mâna lui Anton şi-i aspiră, cu ochii închişi, mireasma. Nu era un miros dulce, ca al trandafirilor roşii, era condimentat, acid, puternic.

— Trandafirii ăştia îşi pierd culoarea, explică Anton. Devin albi, cu un parfum intens.

— Ştiu, zise Pablo, fără să-şi poată lua ochii de la floare.

Zâmbi. Îşi zicea în gând că tatăl lui Anselm, Anton Huguet, e un mag îndrăgostit de flori. Cunoscuse la Grasse câţiva ca el. Poate nu era conştient de darul pe care-l avea, dar trandafirii lui, pe care-i numea un simplu experiment, se apropiau mult de splendoarea celor din Provence. Şi-a zis că aroma lor este demnă de cele mai bune parfumuri.

4

Cele două fete în casă ale familiei Parés aveau liber duminica după-amiaza, amândouă, şi, pe rând, o zi pe săptămână, Rita joia. Unele fete ca ea, în zilele libere, se adunau şi se plimbau împreună. Dar ea nu cunoştea pe nimeni în Barcelona. Sau aproape pe nimeni. Venise doar de un an de la sunt Hilari, ca să se angajeze la Parés, recomandată de o prietenă de încredere a doamnei Valèria, la care lucra o verişoară de-a ei.

Îi era greu să se împrietenească cu oamenii. Nu avea darul ăsta. De când sosise, se văzuse doar cu Montse, verişoara, nici cu ea de prea multe ori. Cea mai apropiată în oraş îi era Matilde, de ea se lipise. Deşi o certa des fiindcă în timp ce trebăluia cânta sau nu se îmbrăca cum i se cuvine uneia ca ea, Rita ştia că o face spre binele ei şi că o apreciază.

Cel mai mult îi plăcea să hoinărească prin oraş singură şi să amâne, cât se poate, momentul întoarcerii

acasă. Eroinele din filmele la care mergea o transportau într-o lume de vis, unde totul era posibil. Chiar să se îndrăgostească un prinţ de o biată cenuşăreasă.

Îi plăcea şi să privească vitrinele. Ce delectare! Câte visuri depănase în faţa vitrinelor de la Selecta, merceria de pe Rambla de Cataluñya, atât de aproape de casă, între Provença şi Roselló. O încânta să intre, chiar dacă nu-i trebuia nimic. O fascina că vânzătorii erau întotdeauna domni. Când trebuia să ceară nasturi de sidef sau copci de la vreunul dintre domnii ăia se înroşea toată. Rămânea fermecată în faţa fermoarelor de toate culorile sau a franjurilor pentru perdele.

Ca să nu mai vorbim de fanteziile pe care le lăsa să zboare în faţa vitrinei de la Santa Eulália sau de la Passeig de Gràcia 60, unde erau expuse rochii care ei îi îmbrăcau doar visurile. Sau în faţa parfumeriei Ideal de pe José Antonio, unde aveau tot felul de lucruri de făcut femeile mai frumoase.

Dar în ultimele trei joi, Rita nu se holba la vitrine. Nici la cinema nu mergea. Acum, joia după-amiaza, Rita-şi punea câteva picături din parfumul scump, făcut, după spusele domnişoarei Angèlica, de parfumierul francez, îşi lua cele mai bune haine şi se ducea să se-aşeze pe o bancă de pe bulevard, de unde pândea intrările şi ieşirile domnişorului Eugeni. Îl urmărea, că voia să ştie unde se duce când pleacă de-acasă după-masă atât de gătit. Cu cine se vede. Dacă o să se întâlnească cu vreo fată, ea o să fie atentă să vadă ce fel de fete îi plac. Poate, chiar, într-o joi, o să încerce să dea nas în nas cu el. Poate, doar poate, el ar privi-o şi i s-ar părea frumoasă fără uniforma de slujnică. Poate atunci şi-ar da seama că există.

Prima joi nu prea a avut noroc. Domnişorul s-a dus drept la maşina fără şofer şi, la volan, s-a îndepărtat de Rambla.

A doua joi l-a urmat discret pe jos până în Piaţa Cataluñya. Acolo se întâlnise cu un alt tânăr, se urcaseră într-un taxi şi dispăruseră.

Dar azi se părea că n-o să-i scape. Plecase de-acasă la cinci jumătate, pus la patru ace, ca de obicei, şi mergea fără grabă, cu ţigara într-o mână, cealaltă în buzunarul paltonului.

Rita a pornit în urma lui, cu grijă ca între ei să fie întotdeauna cineva, dar nici să nu-l piardă din ochi. Soarele blând de iarnă părea că merge alături de ea, pe trotuare era mai slab. Simţea că-i intră în oase umezeala rece a Barcelonei.

Fără grabă, Eugeni a mers până în Piara Cataluñya, a luat-o pe Fontanella până la Piaţa Urquinaona, de unde a cotit-o spre Junqueres.

De la colţul străzii, ca să nu fie descoperită, Rita l-a văzut intrând într-un bloc. Ce n-a văzut era că de pe celălalt trotuar, un bărbat îl urmărea şi el pe tânărul Parés.

5

A fost introdus într-un birou cu obloanele de la ferestre trase, ascunzând îndărătnice ultimele lumini ale zilei.

În spatele biroului stătea bărbatul pe care Eugeni îl văzuse o singură dată, la tratative. Nu-i ştia numele real. Toţi îi spuneau „Americanul”. Un individ cu părul rar dat cu briantină şi pieptănat pe spate, cu ochi prea mari şi o privire îndrăzneaţă, în dezacord cu chipul posomorât. L-a primit răsturnat în fotoliu, nici măcar nu l-a privit, cu un zâmbet arogant pe buzele subţiri, aproape inexistente. Ceva mai departe de el, planton, un alt bărbat, ascuns în penumbră. Nu a deschis niciodată gura. Eugeni nu i-a văzut bine chipul, dar a avut impresia că era tânăr şi solid.

Cu un gest al mâinii, Americanul i-a indicat să se aşeze în faţa lui. S-a supus, iar bărbatul s-a folosit de răgaz ca să-şi aprindă o havană. Flacăra slabă a chibritului i-a luminat chipul. A tras de mai multe ori până a început tutunul să ardă şi imediat un fum gros a parfumat aerul încăperii. Băiatul îl privea în tăcere.

În sfârşit, Americanul s-a hotărât să vorbească:

— Mă bucur că ai venit imediat ce te-am chemat,

Parés. M-ar fi enervat să fiu nevoit să trimit după dumneata şi să fii adus cu forţa.

— Ştiu că nu am reuşit să-mi achit datoria, răspunse Eugeni cu un tremur uşor, aproape imperceptibil, în glas. Nu mai am mult până strâng toată suma pe care…

— Şi cum te gândeşti s-o faci? îl întrerupse bărbatul. O să-i ceri bani tatălui dumitale? Sau preferi să continui să joci şi să pierzi?

— Am avut ghinion.

— Un lung ghinion. Dumneata eşti conştient că ne datorezi cincizeci de mii de pesete?

Glasul îi sunase metalic, ameninţător, ca o salvă scurtă. Eugeni a trebuit să facă un efort ca să-şi nu-şi piardă cumpătul.

— O să…

— Noi te-am avertizat că suntem foarte exigenţi cu termenele, nu, domnule Parés? întrebă lăsând să alunece deasupra tânărului o privire acuzatoare.

Eugeni nu răspunse.

— Aşa-i? repetă cu un calm înspăimântător.

— Da, este adevărat.

Lui Eugeni i s-a strâns chipul într-un rictus de spaimă.

Americanul pufăi din nou din havană. Privea ţigara de parcă ar fi ţinut între degete o comoară. Aproape cu mândrie.

— Am auzit că dumneata te bucuri de mult succes la femei, aşa-i, Parés?

Eugeni asuda. Simţea un nod în stomac şi, în suflet, o presimţire neagră. Nu ştia ce voia să însemne asta, dar era sigur că întorsătura pe care o lua discuţia nu prevedea nimic bun. Inima începu să-i bată dureros.

— Bineînţeles, cu feţişoara asta drăguţă…

Individul care până atunci stătuse în picioare, nemişcat, în spatele mesei, înaintă spre Eugeni cu pas de felină. Aproape fără să-şi dea seama, tânărul Parés se trezi cu vârful unui briceag înfipt ameninţător în obraz.

— Să-ţi spun cum facem. Dacă peste două zile nu vii cu banii, omul meu o să te caute şi-o să te găsească oriunde te-ai ascunde; crede-mă, o să te găsească. Şi-atunci o să-ţi desfigureze chipul ăsta frumos.

Eugeni simţi vârful rece al briceagului înţepându-i pielea şi mângâierea umedă a unei şuviţe de sânge deschizându-şi drum pe obraz.

Bărbatul îndepărtă arma de faţa lui. Îşi scoase din buzunar o batistă, şterse picăturile roşii rămase lipite şi se întoarse la locul lui în spatele stăpânului.

— După ce ţi s-or vindeca rănile, iar faţa dumitale va fi doar un boţ de carne, prietene, te ucidem.

A rostit aceste cuvinte, s-a lăsat calm pe spate şi s-a rezemat comod de spătarul fotoliului din piele.

Eugeni nu s-a mişcat. Nu putea. Simţea cum îi alunecă sudoarea pe gât. Sângele îi zvâcnea în fiecare venă a corpului.

— Bineînţeles că… Zâmbea. Aşteptă câteva secunde observând reacţiile lui Eugeni Parés – nu trebuie ajuns aici. Cine vrea să supravieţuiască în lumea în care ne-a fost dat să trăim trebuie să încerce câte puţin din toate. Să-şi vâre nasul pe ici, pe colo. Să ia aminte la orice afacere care-ar putea să se ivească. Şi chiar acum, întâmplarea! mi-a picat în mâini una şi se anunţă profitabilă. Ştii de ce-ţi spun eu dumitale povestea asta?

Eugeni a dat din cap că nu. Îi pierise glasul.

— Fiindcă, poate, ai şansa să te-achiţi altfel de datorie, înţelegi? în condimente. Ştii la ce mă refer?

Împins de o uşoară, slabă, rază de speranţă, Eugeni părea să-şi recapete darul vorbirii. Îşi dăduse seama că, într-un minut, viaţa i s-ar fi putut schimba pentru totdeauna. Acum însă, i se deschidea o portiţă. A răsuflat adânc, îndelung.

— Nu, nu ştiu.

— Ascultă…

Bărbatul a coborât din tren cu valiza în mână. Foarte slab, mergea proiectându-şi trupul înainte, parcă purtat de

greutatea valizei. A pus-o jos un moment, cu ochii curioşi, negri, pierduţi în monumentalitatea peroanelor ce se întindeau sub marchiza de metal care, ziua, aducea lumina în toată gara. Gara i se părea elegantă, demnă de a fi prima în care opreau trenurile care uneau Barcelona cu Franţa.

Şi-a aranjat pălăria, şi-a pus pardesiul pe braţ, iar cu cel rămas liber a apucat valiza şi a pornit spre sala de aşteptare, care nici ea nu l-a dezamăgit. A contemplat-o pe îndelete, căci la ora aia nu circula prea multă lume. I se părea arătoasă – decorată cu marmură sau bronz, cu ferestre mari, cu ceasul indicând elegant ora.

La ieşire, a fost întâmpinat de ploaia fină care începea să cadă asupra oraşului şi de un vânt neplăcut, deşi uşor. A lăsat jos valiza, şi-a pus paltonul şi şi-a ridicat gulerul.

Îi veni fulgerător în minte lucrul pentru care ajunsese la Barcelona. Respiră adânc, îşi umplu plămânii cu aer ca să alunge orice gând de eşec. Nu putea eşua şi n-o să eşueze, îi era clar că şi la Paris, şi la Barcelona, oriunde în lume, cu banii se poate cumpăra aproape tot ce-ţi doreşti.

Şi acum banii erau mai necesari ca oricând.

DIGUL

Barcelona, *ianuarie 1943*

1

În acea dimineaţă, Pablo lucra la masa din laborator înconjurat de flacoane din aluminiu cu uleiuri esenţiale. Celelalte ingrediente se odihneau în vase din sticlă, eprubete şi alambicuri. Avea la îndemână pipete, pâlnii din hârtie şi, pe masa pe care se amestecau esenţele, un cilindru gradat. Nota în inseparabilul său caiet negru cu paginile înţesate de *mouilletes* cu mirosurile selectate, numărul exact de grame ale esenţelor întrebuinţate. Ca întotdeauna când se adâncea în treaba asta, se gândea la talentul special necesar pentru a topi miile de note individuale într-un *bouquet* senzual, deosebit. Asta era,

concret, vraja înfăptuită de marii parfumieri.

S-a ridicat, obosit, şi şi-a lăsat privirea să zboare pe fereastră. Trecuseră deja de bariera amiezii, şi soarele părea pe punctul de a învinge în lupta tenace pe care o dusese toată dimineaţa cu pătura de nori albi ce acopereau cerul Barcelonei. Uşoara explozie de lumină îl învioră. Iarna nu era anotimpul lui. Nici cerul acoperit şi ceţos. Îi lipsea lumina strălucitoare a cerului din Provence. Îi era greu să se împace cu iarna barceloneză, cum îi fusese şi cu iernile reci, umede, cenuşii, ale Parisului.

Dimineaţa fusese un pic ciudată. Anselm plecase să cumpere nişte materiale, pe Marţi îl pusese la pat o răceală. Eugeni, care în ultimul timp venea destul de regulat la laborator şi, surprinzător, se dovedea deschis şi amabil, se scuzase în ziua aia, din motive personale. De aceea, Pablo lucrase toată dimineaţa doar în compania Angèlicâi.

Îi plăceau dorinţa ei de-a învăţa, întrebările pe care i le punea, chiar şi iniţiativele pe care uneori şi le îngăduia. Şi zâmbea când se descoperea făcând pe mentorul, cum făcuse Ernest Beaux cu el la Grasse.

Ernest Beaux, de care îi era atât de dor!

Maestrul iubit!

— Nu mi-aş fi închipuit că elaborarea unui parfum presupune luni şi luni de încercări şi de pregătire, îi spusese fata de dimineaţă.

Pablo zâmbise, continuându-şi munca.

— Nu-i totdeauna aşa. Au fost parfumieri care au găsit ce căutau pornind de la o intuiţie. De la o încercare norocoasă. Înţelegi dumneata, Angèlica? Eu totdeauna compar crearea unui parfum cu aceea a unei partituri muzicale sau a unei opere literare. Naşterea lor depinde mult de artist, de clipa de inspiraţie, de ce vrea să obţină, de modul de lucru…

— La toate parfumurile ai muncit aşa mult? Şi la primul?

Un nor cenuşiu înceţoşă privirea lui Pablo.

— Acqua della Regina are o poveste lungă. O să ţi-o spun într-o zi.

Ochii cât cepele ai Angèlicâi cereau cu ardoare dezvăluirea secretului.

— Oh, dumneata… doar ţi-am spus că e o poveste lungă. Deocamdată îţi spun doar atât: fără Coco Chanel, Acqua della Regina nu ar fi existat.

Angèlica a rămas fără cuvinte. Admiraţia pentru parfumier, pentru viaţa de succes pe care şi-o imagina, pentru talentul lui, îi ţâşnea prin ochi, prin vorbele tremurânde, prin zâmbetele uluite. Un fel de adoraţie care pe Pablo îl încurca puţin, căci nu se simţea nici pe departe c-o merită.

— Dar ce îţi pot spune e că pentru mine, da, procesul de creaţie a fost totdeauna lung. Poate caut prea mult în mine ce vreau să exprim într-un parfum. Nu ştiu dacă mă înţelegi. Într-o creaţie nouă trebuie să adun cunoştinţe, experienţe, dar şi o lume de senzaţii proprii, de imagini care, adesea, se ascund în amintiri. În final, fără nicio îndoială, parfumul va deveni o parte din mine însumi.

A părăsit masa de lucru şi s-a aşezat la orga de parfumuri. Părea că inhalează cacofonia de mirosuri ascunse acolo: iasomie, roiniţă, santal, vanilie, orhidee… îşi aţinti ochii pe flacoanele din orgă, de parcă ar fi vrut să le cuprindă pe toate cu privirea. Angèlica se uita în tăcere, impresionată.

— Te-ai întrebat vreodată de ce oamenii s-au străduit de la începutul începuturilor să smulgă naturii secretul miresmelor ei?

— Fiindcă fiinţa umană a simţit întotdeauna nevoia să-şi delecteze mirosul, presupun.

— Mai mult decât atât: parfumul a avut o funcţie religioasă. Şi, în toate timpurile, a fost folosit şi ca armă de seducţie. Este intim legat de viaţa emoţională.

— Domnia ta vrei să spui că parfumul este un fel de chemare spre iubire? întrebă cu candoare Angèlica.

— Cel puţin, zise el cu o umbră de tristeţe în voce,

primul lucru pe care-l simţim când îmbrăţişăm omul iubit este mirosul părului său.

Şi, parcă grăbit să scape de tema spinoasă spre care-i purtase conversaţia, se întoarse la masa de lucru. Luă un flacon şi puse pe o *mouillette* câteva picături din esenţă.

— Miroase!

Fata se supuse, sfioasă. Nu uita nicio secundă că Pablo Soto era unul dintre cei mai de succes parfumieri din ultimii ani. Că o făcea părtaşă la munca lui era un fel de miracol, care implica şi o mare responsabilitate.

— Un miros picant, zise, inspirând concentrată, cu ochii închişi.

Parfumul o izbise. Era îmbătător.

— Un miros de condimente?

— Da.

Fata reveni la *mouillette*, inspiră din nou.

— Coriandru? E un miros intens. La mine acasă întotdeauna s-a folosit coriandru pentru aromatizarea unor conserve. Mi se pare acelaşi miros.

— Este! afirmă entuziasmat Pablo. Şi mai ce, Angèlica?

— Observ un miros şi mai puternic, mai picant decât al coriandrului… Dar nu ştiu ce e.

— Boabe de ienupăr şi piper. Un punct de ieşire efervescent şi îndrăzneţ, dar deseori merită să introduci o notă îndrăzneaţă, chiar dacă asta presupune un risc pentru compoziţie. Hai, mai miroase!

Fata scutură *mouillette*, aşteptând să-i ajungă în nas notele de mijloc ale compusului. Inspiră:

— Lămâie, fără îndoială!

— Foarte bine, o uşoară nuanţă citrică şi o alta floral furnizată de ienupăr. Fondul este compus din arome de lemn de cedru şi de mosc.

— Nu înţeleg complet ideea, dar amestecul mi se pare extraordinar. Parfumul ăsta vrei domnia ta să i-l prezinţi tatii?

Pablo îşi trecu mâna prin păr, îşi dădu zuluful pe

spate. Când lucra concentrat, părul îi devenea din nou rebel.

— Nu, încă nu. E doar o schiţă. O idee pentru bază. Destul de elaborată, dacă vrei, dar încă departe de-a fi definitivă. Căci parfumul pe care vreau să-l creez trebuie să aibă un impact emoţional pe care acesta nu-l are, nici pe departe. Parfumul pe care dumneata l-ai mirosit nu are suflet, Angèlica, continuă explicaţia Pablo, dar de fapt nu cu Angèlica vorbea, ci cu el însuşi.

Acolo, în acel moment, în laboratorul în care distila, filtra şi compunea o întreagă lume de mirosuri născută tumultuos, nu era loc decât pentru el şi pentru noul lui parfum.

— Îl am aici, zise, arătând cu degetul spre cap şi închizând ochii. Îi văd în minte aura delicată şi imaginea naturii, verde, umedă. Aşa îl vreau, o mireasmă care să joace pe aceste două idei: atmosfera de-afară şi pielea adăpostită, protejată. Înţelegi dumneata, Angèlica? întrebă, de parcă tocmai o descoperise acolo, lângă el.

Angèlica îl privea cu ochii mari, fermecată. Nu îndrăznea nici să respire. Se simţea atât de mică pe lângă un asemenea maestru!

— Nu.

El zâmbi.

— E-atât de complicat de explicat! Parcă pot să-l miros în mine, dar sunt incapabil să-l fac realitate.

Tăcu.

— Sunt sigură că vei reuşi, domnule Soto, zise ea cu acea *mouillette* încă în mână. O aruncă; mirosul se stinse ca o bătaie de aripi.

Pablo se întoarse la proba lui. Picurase un strop de esenţă în filtru şi-i aspira mirosul, încercând să discearnă ce cale să apuce, cum să continue. Fiecare esenţă era o emoţie care punea stăpânire pe el şi n-avea să-l părăsească până nu avea să fie gata parfumul. Poate păţea la fel ca scriitorii cu personajele, li se vâră în suflet şi nu-i părăsesc cât timp romanul nu e terminat. Simţurile lui se pierdeau

în acea mireasmă şi parcă nimic, în afară de asta, nu-l mai interesa.

2

Eugeni se întâlnise cu omul în mâinile căruia i se afla viaţa într-un colţ discret din Café Zürich. Se văzuseră de câteva ori de când acceptase propunerea de lichidare a datoriei care-i fusese făcută atunci, în apartamentul din strada Junqueres. Acolo, pentru prima oară, Eugeni îşi dăduse seama ce fel de om era Americanul şi de ce era în stare. Până nu rezolva problema aia sinistră, n-avea să-şi recapete viaţa şi n-avea să respire liniştit, era sigur.

— Cum merge afacerea noastră?

— Deocamdată, Soto continuă cu probele. Nu e nimic ferm.

— Eşti sigur?

Eugeni sorbi o înghiţitură zdravănă din berea care tocmai îi fusese adusă.

— Total. N-am lipsit nicio zi de la lucru. Mă implic. Principalul e să-i câştig încrederea. Colaborez, ascult, privesc... Ce să mai fac?

— Să faci tot ce poţi.

— N-am cum să fur o formulă care încă nu există.

— O să aşteptăm, Parés. Dar fii atent. Şi, mai ales, nu încerca să ne minţi. Ar fi fatal pentru dumneata.

— Ştiu. Când „nasul” o să scrie în caietul lui negru formula definitivă a parfumului, fiţi siguri că o s-o aveţi. Oftă şi-şi dădu importanţă ca să-l asigure, pe un ton expert: Nu-mi dau seama dacă ştii, dar un parfum nu se face de pe-o zi pe alta. Iar Pablo Soto lucrează încet. Se vede că vrea să obţină ceva sublim.

Americanul aprobă din cap, dar privirea lui pătrunzătoare îl ţ intuia pe Eugeni, arătându-i clar dispreţul pe care-l nutrea pentru băieţelul din lumea bună. Tânărul simţi cum i se strânge stomacul sub privirea acestuia. Teama devenise o prezenţă constantă în viaţa lui.

În acest timp, la o masă vecină, un bărbat slăbuţ, cu o mustăcioară atât de fină deasupra buzei, încât părea o

dungă trasă cu creionul, se delecta şi el cu o bere, citind ziarul. Sau se făcea că-l citeşte. Când Americanul şi Eugeni s-au ridicat şi au ieşit din local, cel cu mustăcioara, cu un palton şi nişte pantofi care bătuseră multe drumuri, a aşteptat, precaut, un timp, ca să facă acelaşi lucru.

A mers pe jos până la comisariatul de poliţie din Via Laietana. A intrat, a străbătut coridoarele gălăgioase pline de oameni, cu aer închis şi încins, trecând prin peretele gros de mirosuri de trupuri, de tutun şi de amestecul inconfundabil de parfumuri ieftine şi gel de păr.

A urcat la etajul doi şi s-a îndreptat spre biroul inspectorului Saavedra, şeful lui. A bătut în uşă cu nodurile degetelor.

— ¡*Adelante!*”

Inspectorul ridică ochii din hârţoagele pe care le citea:

— ¡*Ah*! *eres tú*, *López*. ¿*Qué hai*?[1920]

Bărbatul îşi scoase pălăria şi, din priviri, ceru voie să se aşeze.

— *Siéntate*, *hombre*.[2122]

S-a aşezat, gâfâind:

— *Ese chaval*, *jefe*, *ya me perdonară usted que se lo diga*, *pero es más tonto que Abundio*, *por muy hijo qtte sea de este tal Parés amigo suyo*?

Saavedra îl privi cu un gest de nerăbdare. îl îndemnă din ochi să continue:

— ¿*A que no sabe con quién tiene tratos*, *el niñato*?

López lăsă să se scurgă câteva secunde, să fie treaba mai palpitantă:

— *Con el Americano en persona*?

Acum, da, inspectorul deveni interesat. López schiţă un zâmbet triumfal pe sub mustăcioară şi izbucni într-un râs ca un chiţăit de iepure, îngroşat de nicotină.

---

19 Intră! (în spaniolă în original).

20 Aa, tu erai, López? Care-i treaba? (în spaniolă în original).

21 Stai, omule, jos! (în spaniolă în original).

22 Cu Americanul în persoană (în spaniolă în original).

— ¿*Estás seguro*?

— *Jefe, llevan ya un tiempo reuniéndose. Parece como* şi *tontearan. Ca şi como şi fuesen amigos. Alprincipio, pensé que tenía que haber alguna deuda de por medio.* El *Americano citó al gachó en su guarida, ya sabe, en la calle Junqueras. Pensé que era para ajustarle las tuercas y no los perdí de vista. Y luego,* ¡ *como şi nada*! *Se citan, se toman unas cervecitas... En este asunto, inspector, hay algo que no me cuadra. Algo que apesta.* El *Americano se trase algo entre manos y* este *niñato está metido en un buen berenjenal.* El *Americano no se anda con chiquitas.*[2324]

Saavedra rămăsese pe gânduri.

— *No los pierdas de vista y tenme al corriente, López. A vor qué sale de todo este şi sigues tirando del hilo.1*

López a dat din cap scârbit, da.

3

În după-masa aia Eugeni a ajuns acasă în gură cu gustul amar nu doar al berii, ci şi al discuţiei cu Americanul. îl chinuia gândul că trebuie să fure formula parfumului în care tatăl lui îşi pusese atâtea speranţe, dar şi mai mult că viaţa lui era în mâinile mafioţilor în plasa cărora ajunsese legat de mâini şi de picioare.

Nu se gândea decât să iasă din fundătura asta. Pe

---

23 Ești sigur?
— Șefii', se-ntâlnesc de ceva vreme. Parcă doar să trăncăne. Ca și cum ar fi prieteni. La început m-am gândit c-o avea vreo datorie. Americanul l-a chemat la el în vizuină, știți, în strada Junqueres. M-am gândit, ca să strângă șurubul. Pe urmă, parcă n-ar fi fost nimic. Se întâlnesc, iau câteva beri... în chestia asta, domn inspector, ceva nu se leagă. Ceva pute. Americanul urmărește ceva și plodul ăsta c vârât într-o încurcătură. Americanul nu umblă cu delicatesuri (în spaniolă în original).

24 Nu-l pierde din ochi, López. Să vedem ce iese dacă tragi de fir (în spaniolă în original).

Te-a certat doamna, copilă? (în spaniolă în original).
Hai, nu merită. Dacă ți-aș spune pe mine de câte ori m-a certat (în spaniolă în original).

urmă… totul o să se schimbe. Nu jocuri. Nu datorii. O să îndrepte răul pe care avea să-l facă familiei lui.

Totul o să se schimbe.

Totul.

Rita a auzit cheile în uşă şi un al şaselea simţ a avertizat-o. Sigur era domnişorul. Inima începu să-i bată nebuneşte. Îşi aranjă părul sub bonetă, îşi netezi şorţul şi se ciupi de obraji. Trecând prin faţa oglinzii din coridor, se privi şi zâmbi mulţumită.

Eugeni intrase şi-şi scotea paltonul în coridor. Era palid, cu o lucire sălbatică în privire. Dar Rita nu ştia să vadă asta. Ea avea ochi doar pentru trăsăturile aproape perfecte, angelice, pentru nasul grec şi gura senzuală.

— Bună ziua, domnişorule. Daţi-mi paltonul, să-l pun la locul lui. Doriţi să luaţi ceva înainte de prânz? Vă…

N-a lăsat-o să termine. Tot veninul adunat în sufletul lui şi l-a vărsat pe biata Rita:

— Cară-te! Să nu-ndrăzneşti nici să-mi atingi paltonul cu mâinile-astea. Mi-l împuţi.

Fata simţea cum îi urcă sângele în obraji şi lacrimile în ochi.

— Roiu’!

S-a răsucit pe călcâie şi-a luat-o la fugă spre bucătărie. A intrat ca un fulger şi s-a aruncat în braţele Matildei.

— Ce s-a întâmplat? o întrebă femeia, strângând-o protectoare la piept.

Voia să vorbească, dar hohotele de plâns nu lăsau cuvintele să iasă.

— Hai, hai, că orice-ar fi, sigur există o soluţie.

— *¿Te ha echado la bronca la señora, chiquilla?”* întrebă Tina, fără să se mişte din faţa oalei clocotind pe foc. *Vamos, que no hay para tanto. Şi yo te contară la de veces que me ha reñido a mí*?

Rita dădea din cap că nu, nu. Matilda o aşeză cu blândeţe pe bancă, Tina îi aduse un pahar cu apă. După câteva minute, hohotele lăsaseră locul suspinelor.

— Domnişorul… Domnişorul… încercă să le explice femeilor care, îngrozite, nu-şi luau ochii de pe ea. Domnişorul mă urăşte. Îi fac greaţă.

Matilde a înţepenit toată. Glasul i-a ieşit sec, tăios, când i-a spus:

— Ascultă ce-ţi spune Matilde, fetiţo. Lasă lucrurile să rămână cum sunt. Crede-mă. Lasă-le să rămână aşa!

4

Era ora unu. Pablo lăsă lucrul şi se frecă la ochi. Se ridică de pe scaun şi îşi întinse picioarele cu o mină obosită.

— Nu crezi că am muncit destul dimineaţa asta, domnişoară Parés?

Ea îl privi surprinsă.

— Domnia ta ai fi o excelentă asistentă de laborator şi, mai mult, aş zice o bună parfumieră, dacă tatăl dumitale n-ar fi…

— …atât de căpos?

Au râs.

— Şi încă slavă Domnului că nu s-a opus să vin aici ca să ajut. E convins că-i un capriciu de-al meu. Noutatea, zice. Crede că o să mă plictisesc, că o să-mi treacă. Ştiţi ceva?

Pablo ridică o sprânceană.

— M-a pus să-i promit că n-o să-i spun nimic mamei. Dacă ea ar şti că vin la laborator zi de zi, vă asigur că gata, adio.

— Ei, Angèlica. Nu-ţi face griji. Viaţa are multe întorsături. Şi dumneata eşti foarte tânără.

— Nu chiar. Peste două luni fac douăzeci şi patru de ani.

Pablo zâmbi la comentariul fetei, privind-o amuzat de felul cum îşi încreţea nasul. S-a dus să ia paltoanele. I l-a întins Angèlicâi pe al ei.

— Domnişoară, e ora prânzului. Eşti invitata mea. Dar domnia ta alegi locul. Surprinde-mă! Unde mă duci?

Frumosul chip al Angèlicâi s-a făcut roşu ca racul şi, în acelaşi timp, s-a luminat de un zâmbet vesel. A acceptat ajutorul galant al lui Pablo să-şi pună paltonul şi, privindu-l în ochi, a răspuns:

— Primesc provocarea.

— Hai!

Au ajuns repede la Portal de la Pau. Din nou norii acoperiseră timidul soare şi alunecau grei, cenuşii, pe cer. Un vânt rece izbea furios frunzele copacilor. Pablo şi-a tras bine pălăria, cu borul mult lăsat pe frunte, şi-a ridicat gulerul paltonului şi şi-a ascuns mâinile în buzunare. Aproape că nu i se vedea faţa.

— Golondrinele?[25] Vrei să spui că e momentul să ne încumetăm să navigăm?

Angèlica îl privi amuzată. Şi ea se încheiase la palton până sus, îşi pusese la gât un şal şi mergea cu capul plecat ca să se apere de vânt.

— N-aţi fost niciodată când locuiaţi la Barcelona? întrebă râzând.

— Da, da, sigur că da.

— Şi-aţi fost vreodată la masă la Porta Coeli, restaurantul de lângă dig?

Pablo rămase cu ochii la cerul întunecat, căutând parcă ceva printre nori, o imagine… Ceva îi brăzda mintea. A râs şi a exclamat:

— Scoici şi sardine! Uitasem total, acum mi-au venit în minte. Şi mirosul! Probabil eram foarte mic, căci mama era în viaţă. Ne-am dus toţi trei.

— Oftă.

— Ce departe a rămas totul…

Angèlica văzu cum o umbră fugară trecea peste chipul lui. Dar imediat i s-a aşternut pe obraji lumina, desenându-i pe buze un zâmbet tandru, un zâmbet marcat de cele două gropiţe pe care el, atât de serios, veşnic se forţa să le ascundă. Îl vedea prima oară zâmbind astfel. Şi

25 Las golondrinas, companie din Barcelona care organizează plimbări cu vaporaşul (golondrina = „rândunică") pe mare.

a fost încântată.

Golondrina tocmai sosise şi strângea puţinii pasageri care se încumetau în ziua aia de iarnă să meargă până la capătul digului. Au urcat. Ea, jucăuşă, îl apucă de mânecă şi-l târî pe puntea superioară, descoperită.

— O să degerăm!

— Domnule Soto, nu fiţi… laş!

Golondrina se puse în mişcare şi începu să se îndepărteze de doc. Perechea, ea entuziasmată, el surprins, privea, în vântul care îi biciuia iară milă, cum vaporaşul înghite valurile. Câteva şuviţe de păr îi scăpaseră Angèlicâi din părul strâns şi i se zbenguiau pe faţă. Cu mişcări repezi, fata încerca să le pună la loc. Pablo o privea. Ceva din lupta fetei cu părul zburlit îl fascina. I-a prins cu degetele o şuviţă şi i-a pus-o după ureche. Angèlica simţea că îi iau foc obrajii. A mormăit ceva, nu ştia ce, poate un „mulţumesc” grăbit, cu o voce care nu era a ei. Şi-a scos şalul de la gât şi l-a pus pe cap să potolească părul răzvrătit. Apoi îşi întoarse capul, să-şi ascundă de Pablo tulburarea. Când însă el nu mai era atent, nu s-a putut stăpâni să nu-l privească cu coada ochiului. Ce mult îi plăcea profilul lui! Nasul perfect. Maxilarul puternic.

Înainte să ajungă la capătul digului, mici picături de ploaie începuseră să le cadă pe faţă şi pe umeri. Când, în sfârşit, au intrat în restaurant, erau uzi, îngheţaţi. Au comandat scoici şi sardine la grătar şi, cu două pahare de vin în faţă, au început să se refacă.

— Încă îmi clănţăne dinţii, zise Pablo după ce a luat o generoasă gură de vin negru, dens.

Fata sorbea mijindu-şi ochii. Îşi scosese paltonul bordo cu buzunare, cordon şi două rânduri de nasturi şi rămăsese în fusta neagră plisată şi un pulover gri de lână, cum începuse să se poarte.

— Ştii, Angèlica, domnia ta mă surprinzi. Mult.

— Aa, da? Aş putea şti de ce?

— Mă aşteptam să mă duci la un restaurant scump, din centru. Unul dintre restaurantele unde merg cei de

condiţia dumitale. În schimb, mă duci să mănânc scoici şi sardine pe dig.

— Poate am fost prea îndrăzneaţă, eu…

— Sunt încântat că ai făcut-o. Totuşi, de ce ai făcut-o?

Angèlica rămase un pic gânditoare, îndoindu-se parcă dacă se cădea să-i povestească lui Pablo ce-i trecea prin cap. Dar ea era o fiinţă deschisă. Fără întortocheli. Fără răutate, neîncrezătoare în prea puţini oameni. Începu să vorbească încet, cu vorbe ce murmurau ca marea:

— Înţelegi dumneata, domnule Soto…?

— Pablo.

Ea zâmbi.

— Înţelegi, Pablo? Eu ador Barcelona. Copilăria şi adolescenţa mi-au fost fericite aici. Îmi plăcea atât de mult oraşul meu, pe-atunci! oftă. Era cu totul altfel decât acum…

— Îmi închipui.

— Am petrecut cei trei ani de război la Vilassar, cu mama şi Eugeni. La întoarcere, totul era mult schimbat.

A dat din cap cu un gest nostalgic. Parcă tot ce spunea, pentru ea ar fi spus.

— În anii ăştia, de când s-a sfârşit războiul, am încercat să regăsesc Barcelona de dinainte. Căci, ştii, eu cred că Barcelona e doar bolnavă. A trecut printr-o boală grea, dar a supravieţuit. Trebuie doar să aşteptăm să se refacă, să redevină ea însăşi.

A făcut o pauză.

— Dumneata să nu mă crezi naivă. Eu la politică nu mă pricep. Acasă m-au învăţat că politica şi religia nu-s teme pe care o fată să le abordeze în societate. De faţă cu mine, nu se vorbeşte niciodată despre asta. Toţi mă consideră o fetiţă iară minte, iară idei. Eu însă ascult şi-mi dau seama că ţara asta nu mai e ce era. Că poate n-o să mai fie niciodată. Că dacă nemţii o să câştige războiul, se va schimba şi mai mult.

Suspină.

Luă o gură de vin şi repetă ce abia spusese:

— Lucrurile s-au schimbat mult. Evident. Nu-i nevoie să fii prea deştept ca să-ţi dai seama. Sunt însă lucruri mărunte care revin, dacă nu chiar ca înainte, asemănătoare. Golondrinele, de exemplu, sau restaurantul ăsta.

— Adică?

— În timpul războiului golondrinele şi restaurantul nu au mai funcţionat. Era de parcă digul copilăriei mele, al amintirilor mele fericite, murise. Totul mort. Nu ştii ce tristă eram să văd atâtea amintiri dispărând! Dar acum câteva luni, s-au redeschis. Golondrinele plutesc din nou. Şi lucrul ăsta, atât de mărunt, mă face fericită. Eu… Cred că îţi par cam prostuţă.

— Nici vorbă!

Ochii de-un albastru închis ai Angèlicâi deveniseră mai calzi.

— Eu vin des aici. Să privesc pasajul, aceste mici ambarcaţiuni mi se păreau atât de mari când eram mică şi veneam cu tata… Pentru mine sunt o mângâiere.

Menţionarea lui Modest Parés i-a făcut să se privească în ochi şi să se înţeleagă iară cuvinte.

— Am impresia că tatăl dumitale nu vede la fel lucrurile, nu?

Angèlica îşi plecă privirea şi începu să-şi plimbe degetul peste carourile feţei de masă.

Tăcerea ei i-a arătat lui Pablo că a atins un punct delicat.

— Ştiu ce gândeşti, Pablo. Tata…

Se opri. Luă din nou paharul cu vin şi sorbi o înghiţitură. Pablo îşi aprinsese o ţigară şi o privea printre spiralele de fum. Angèlica îşi coborî glasul.

— Ţi-am spus că eu nu mă pricep la politică. Dar nu-mi plac deloc cei care au acum puterea. Nu-mi place că tata gândeşte ca ei. E-adevărat, avem slujnice, casă de vară, zahăr. E-adevărat, n-avem nevoie de cartele de alimente. Toate astea sunt adevărate: trăiesc alături de învingători. Dar asta nu înseamnă că-mi place ce s-a

întâmplat. Ce încă se întâmplă. Şi tata… Ce vrei să-ţi spun, Pablo? îmi iubesc tatăl la nebunie. E un om bun. Nu a făcut rău nimănui. Eu…

Tăcu. Sosirea unei tăvi cu scoici gustoase a oprit momentul confidenţelor. Masa s-a lungit, cu o discuţie destinsă, amuzantă, stimulantă, care pe Pablo l-a făcut să-şi spună că se înşelase total judecând-o pe Angèlica cum o judecase în ziua când o cunoscuse. Fata era plină de surprize!

S-au întors cu ultima golondrină. Nu mai ploua, dar vântul era rece şi umed. S-au adăpostit la nivelul de jos, contemplând, prin geamuri, marea care începea să se întunece. Era târziu ca să se mai întoarcă la lucru. Nici chef nu mai aveau, niciunul. Pablo s-a oferit să o conducă acasă. Aproape ajunseseră, când fata îi zise:

— Aş putea să te întreb ceva, Pablo?

— Da, bineînţeles.

— De mult voiam s-o fac, dar mi-e jenă.

— Nu mă speria!

— Parfumul domniei tale… e atât… atât de aparte. Ce parfum foloseşti?

Pablo a izbucnit într-un râs sonor. Nu şi-a dat seama atunci că de multă vreme nu mai râsese aşa.

— Mi-l fac eu singur, după o formulă a maestrului meu Ernest Beaux, pe care, cu anii, am tot schimbat-o. Un alt dar făcut de el.

Uimită, Angèlica făcu ochii mari, frumoşii ei ochi, şi zise, cu un suspin:

— E un miros… atât de proaspăt!

— Ca la toate parfumurile *fougère*, Angèlica. Notele verzi îi dau o prospeţime penetrantă, mai naturală. Eu am tot adaptat formula iniţială a lui Beaux la gusturile mele, căutând mariajul dintre uleiurile citrice şi ierburile mediteraneene.

— Lavandă!

— Da, lavanda de Provence. Îmi e atât de dor de ea, că o port impregnată în piele. Apoi, note de mijloc din

acorduri florale şi baza – din armonii de pământ, ambră şi lemn. Am respectat mereu nuanţele verzi ale maestrului: aroma de pin, cel mai fructat dintre conifere… Toate astea îi aminteau de pădurile şi stepele de care-i era atât de dor.

Fără să-şi dea seama, Angèlica îl privea fascinată. El a trezit-o din vrajă.

— Acum e rândul meu, domnişoară Parés.

— O întrebare?

— Un sfat.

Fata zâmbi îngrijorată.

— Aştept.

— Nu te mai parfuma cu Indien. Nu e pentru dumneata.

Angèlica se înroşi până în vârful urechilor.

— Credeam… mi-l puneam… O, ce ruşine! Azi nu mi-am pus.

Se opriseră în faţa porţii casei Parés.

Pablo veni şi mai aproape şi ea simţea cum o fixează cu privirea. Se forţă să rămână senină, să nu-şi arate emoţia.

— Din părul dumitale, Angèlica, şi prinse o şuviţă din părul ei şi o mirosi, se desprinde o suavă mireasmă de lămâie. E o aromă pură, tânără, adorabilă. Iar pielea dumitale…

Îi luă o mână, repetând gestul, cu ochii închişi. Prospeţimea tinerească a pielii ei amestecată firesc cu nuanţe de mosc. Un miros rafinat. Inspirator.

— Lasă-ţi parfumul trupului să vorbească nestingherit. Fiindcă asta este adevărata dumitale aromă. Iar dacă într-o zi vrei s-o intensifici cu un parfum, alege unul care să semene mai mult cu minunata dumitale esenţă.

A dat drumul, încetişor, mâinii fetei care-l privea mută, transportată parcă în altă lume.

— La revedere, Angèlica, îşi luă rămas-bun Pablo. Pe mâine.

Mergea gândindu-se ce straniu amestec era fata. Îi

amintea mirosul de lămâie, dar cu note de bergamotă: de vârfabrazive, ale inimii – intense, de bază – dulci.

Angèlica rămăsese pironită în faţa porţii. Nu se putea mişca. Ţintuită. Îl vedea îndepărtându-se, dar aroma şi cuvintele lui rămăseseră acolo, cu ea.

MIROSUL ACRU AL VIOLENŢEI *Barcelona, februarie 1943*

1

Manhattan, la intersecţia străzii Urgell cu Rosseló, era pe dinafară un local cu un aer obişnuit, dar înăuntru nu strălucea de curăţenie. Americanul era aici un obişnuit al partidelor de cărţi nocturne, evident ilegale, cu mize neruşinat de mari. Se simţea ca acasă, de aceea acolo şi-a dat întâlnire cu clientul lui.

— Ascultă – începu acesta, aşezat în faţa unei cafele şi a unei cupe de coniac – aştept de două luni. Cum poţi să bănuieşti şi dumneata, în vremurile astea, drumul Paris-Barcelona şi înapoi nu-i deloc uşor. În plus, mă presează timpul. Şi eu sunt strâns cu uşa. Vreau formula, şi o vreau acum.

Americanul părea că revine din umbrele gândului.

— Eu ţi-am spus, totul e pus la punct. Dar Soto ăsta lucrează lent. Ar trebui să ştii…

— Mie nu-mi umbla cu farafastâcuri, îl întrerupse celălalt, vizibil înfuriat. Pe mine chestia asta mă lasă rece. Ţi-am dat deja un avans serios. Mi-ai cerut peste cincizeci de mii de pesete pentru omul de legătură. Şi-ţi mai sunt dator dublu. Dar crede-mă: dacă nu vrei să pierzi afacerea, fă ceva să grăbeşti rezultatele. Eu vreau formula. Restul e problema dumitale.

Americanul se uita la el cu ochii lui mici, străpungători. Nu-i plăcea de tip. De fapt, lui nu-i plăcea de nimeni. Dar n-a zis nimic. Se mulţumi să-i privească chipul palid, i se părea bolnăvicios, trezea teamă. Cu o privire clocotind de furie, o privire capabilă să sperie pe oricine, dar, din câte se părea, nu şi pe clientul lui, care, în clipa aia, cu gândul undeva, departe, îşi stingea ţigara în

ceaşca de cafea cu un sfârâit oribil.

— Mai aştept o săptămână, înţelegi? Dacă Soto lucrează lent, trebuie împins să se grăbească. Nu asta e treaba lui? Dacă de azi într-o săptămână nu am formula lui Soto, consideră înţelegerea anulată. Nu mai calc prin Barcelona. Şi dumneata nu-ţi iei banii. Ne-am înţeles?

Americanul n-a zis nimic. A dat doar imperceptibil din cap.

2

Deşi prezentat drept „un formidabil cabaret în stil parizian", la Nueva Criolla, de pe strada Tàpies, numărul 5, totul era jalnic, de la coloanele în formă de palmier care înconjurau pista de dans până la „excepţionalul" mănunchi de artiste care animau serile, trecând prin marea pictură murală ce reprezenta două femei goale legănându-se printre papagali tropicali. Nemaivorbind despre mizeria care domnea în Cartierul Chinezesc, şi mai mare după război.

Toate astea se pare că nu-l deranjau deloc pe Eugeni Parés, pentru care catacomba aia era unul din locurile preferate de distracţie, mai ales de când i se aprinseseră călcâiele după una dintre „stele", o brunetă cu sâni şi şolduri generoase şi morală destul de străvezie, care, deşi născută în Almería, îşi zicea Dolly.

În noaptea aceea de sfârşit de februarie, Eugeni venise la cabaret împreună cu unul dintre cei mai credincioşi prieteni, Alberto Gil, un *camisa nuevaf* găşcar violent, oportunist.

1. *Camisas nuevas*, „cămăşi noi", era numele spaniol dat celor înscrişi în Falanga franchistă după războiul civil, în opoziţie cu *camisas viejas*, „cămăşi vechi", membrii de dinainte de război. care spera să-şi vadă răsplătit elanul partinic cu vreo funcţie importantă.

Puţin după miezul nopţii, afumat bine şi cu o doză de cocaină în el, Eugeni se ţinea prin local după Dolly, care intrase în joc şi se lăsase pipăită de mâinile flămânde ale tânărului cu speranţa că din asediul lui o să iasă ceva

substanţial; dar văzând că, din cauza lui, pierde alţi clienţi, mai de nădejde, l-a lăsat baltă, ros de dorinţa nesatisfăcută.

Înjosit, umilit, Eugeni s-a pus pe înjurături, blesteme, strigăte, până când Alberto s-a văzut nevoit să-l scoată în stradă, să nu se ajungă la ceva mai rău. Şi, chiar când îşi ţâra prietenul furios spre Marqués del Ducro, s-au pomenit cu tipii ăia.

Erau doi; s-au aruncat asupra lor, n-au avut timp să reacţioneze. Ţinta atacului era, clar, Eugeni, care a primit, ca apetitiv, doi pumni: unul direct în ochi de-a văzut stele verzi, celălalt în nas. Ceea ce i-a lăsat timp lui Alberto să scoată din buzunarul sacoului, unde-l ţinea întotdeauna, briceagul. Bătaia a devenit astfel mai inegală, deşi Eugeni aproape că nu se putea apăra, doar îşi acoperea faţa de loviturile de pumn ce-i curgeau în cap. La un moment dat briceagul lui Alberto s-a înfipt în braţul unuia din cei doi care, cu un urlet, a luat-o la fugă, pierzându-se printre umbre. Dar imediat, cu o mişcare rapidă, agilă, celălalt atacator l-a prins pe Eugeni de gât, ameninţându-l cu un cuţit enorm. I s-a adresat lui Alberto:

— Tu stai cuminte sau îl fac bucăţele!

Şi apoi, fără să-i dea drumul, îşi avertiză victima:

— Şi tu, ascultă-mă bine. Şeful vrea caietul. Şi-l vrea imediat. Ai la dispoziţie trei zile.

L-a slăbit din strânsoare pe Eugeni, care s-a prăbuşit pe trotuar ghemuit, încă acoperindu-şi capul cu mâinile.

Şi a plecat aşa cum apăruse, ca o umbră în noapte.

— Ce voiau ăştia? Despre ce vorbeau? Ce-i chestia asta cu caietul? întrebă Alberto, încă asudat după oboseala luptei.

Eugeni nega din cap. Parcă vocea nu voia să-i iasă din gură. În sfârşit, a rostit:

— Nu-ntreba, Alberto. Mai bine să nu ştii. Mai bine să nu ştii nimic.

— Cum să nu-ntreb? Mai să ne omoare şi tu-mi spui să nu-ntreb?

L-a prins de braţ şi l-a ridicat de pe jos.

— Ce ascunzi? Ciripeşte dracului!

Şi Eugeni a ciripit.

3

Noaptea aia şi Pablo ieşise să bată Barcelona. Alături de Angèlica.

Din ziua când luaseră masa pe dig, începuse să-i dea târcoale gândul să o invite undeva să danseze; în parte, fiindcă voia să se distreze puţin, n-o mai făcuse de prea multă vreme, şi-n parte fiindcă-i făcea plăcere să iasă din nou cu ea. Trebuia să recunoască, compania ei era ca o pală de aer proaspăt în viaţa lui, atât de întunecată în ultimul timp.

Ieşise din casă pus la patru ace, într-unul din costumele lui în dunguliţe păstrat de dinainte de război, cu sacou încheiat la doi nasturi, de un albastru închis, cămaşă albă, cravată de mătase şi batistă tot din mătase, în buzunarul hainei. Îşi luase paltonul pe braţ şi pălăria gri cu boruri, în mână. Cobora sprinten scările, ca un puşti de douăzeci de ani, elegant şi zâmbitor.

Trecuse de camera portăresei, când auzi vocea Pepitei:

— Bună seara, domnule. Puneţi-vă paltonul, e frig.

Pablo se răsuci, surprins. Femeia aia avea un al şaselea simţ. Poate asta făcea parte din meseria ei, cine ştie; oricum, că intra sau ieşea din casă, nu putea să nu dea de ea. De parcă trăia aşteptându-l.

Ieşi în stradă rumegând gândul ăsta, în timp ce portăreasa, în picioare la intrare, îl privea cum se îndepărtează şi-şi zicea în şoaptă că bărbatului ăsta mirosul i-o lua înainte şi-o anunţa. Un miros atât de plăcut, că-ţi pătrundea în nări şi nu te mai părăsea.

Pablo a luat-o pe Angèlica de acasă şi amândoi, însoţiţi de răcoarea nopţii, au pornit pe jos spre numărul 14 din Piaţa Cataluñya, unde, la parterul Casei Joan Girona, îşi deschidea porţile Rigat, cel mai la modă loc de distracţie pentru lumea bună. Total diferit de cel ales în

aceeaşi noapte de fratele Angèlicâi.

Când au ajuns, tânăra şi-a scos paltonul lung de catifea neagră cu guler din piele şi-a dat la iveală o rochie care n-avea nimic comun cu cea pe care o purtase în seara când se cunoscuseră, în casa părinţilor ei. De-un roşu îndrăzneţ, cambrată, cu guler polo, care pornea orgolios de pe umerii zvelţi, cădea şi se lipea de trup ca o mănuşă, etalându-i corpul splendid. Pablo a rămas plăcut impresionat. Era atât de frumoasă, încât nu s-a putut abţine să nu o privească pentru prima oară nu ca pe fiica lui Parés, ci ca pe o femeie. O femeie superbă, senzuală.

Cât Pablo lăsa paltoanele la garderobă, Angèlica a scos o oglinjoară din geantă şi, cu un gest cochet, şi-a împrospătat rujul. El o observa zâmbind. Au intrat la braţ în marea sală de la parter, cu pista de dans decorată ultramodern, cu muzică live, mai ales latino.

S-au aşezat la masă lângă o coloană, foarte aproape de orchestra care tocmai ataca notele boleroului *Nosotros*, iar prin vocea catifelată, fluidă, a solistei începeau să se reverse cuvintele melancolice ale cântecului:

Nosotros, que fuimos tan sinceros que desde que nos vimos amándonos estamos.

Nosotros, que del amor hicimos un sol maravilloso, romance tan divino)

Cât îşi savurau cocteilurile, un Bronx, Pablo, un Gin Fizz, Angèlica, fata repeta în şoaptă textul cântecului care îi plăcea atât de mult, plimbându-şi privirea prin sală şi pe pista unde perechile dansau lipite.

— E cea mai bună sală de distracţii din Barcelona, a zis încântată şi a început să râdă, de parcă ăsta ar fi fost cel mai amuzant lucru din lume. Nu mă judeca greşit, Pablo. Nu că m-aş omorî frecventând cabaretele din oraş, cum poate crezi dumneata. Dar despre ăsta am auzit.

Nosotros, que nos queremos tanto, debemos separarnos, no me preguntes más. No es falta de cariño, te quiero con el alma, te juro que te adoro y en nombre de este amor y por tu bien te digo adiós)

1. *Noi doi, / care-atât de sinceri am fost! care de când ne-am văzut / ne-am iubit. / Noi doi, care am făcut din iubire / un minunat soare / o divină poveste*. Versuri dintr-un celebru bolerou al compozitorului cubanez Pedro Junco Jr. (1920 – 1943) (în spaniolă în original).

2. *Noi doi / care-atât ne iubim / trebuie să ne despărţim / nu mă-ntreba mai mult. / Nu fiindcă nu te iubesc / te iubesc din tot sufletul / îţi jur că te ador / dar în numele iubirii şi / spre binele tău îţi spun adio*. Versuri din acelaşi bolerou.

Angèlica părea cu totul vrăjită de cântec. Pablo o privea zâmbind, savurându-şi amestecul de gin, vermut şi suc de portocală.

— Ah, este atât de romantic! râse ea, uşor jenată. Şi, rezemându-şi cotul pe masă, apropiindu-şi faţa de-a lui, zise plină de entuziasm: – Vorbeşte-mi despre Paris, Pablo! Despre Parisul de dinainte de război. Cel pe care dumneata l-ai cunoscut. Vorbeşte-mi despre viaţa dumitale! Probabil ai trăit lucruri extraordinare. Probabil ai călătorit în toată lumea. Ştii? Cred că unul dintre cele mai triste lucruri din vremea noastră este că nu se mai poate călători. Câteodată îmi spun că o să mor fără să văd alt oraş în afară de Barcelona şi…

Îl privi în ochi şi se îmbujoră.

— Iertare, te năucesc. Dar aş vrea să ştiu atâtea… Domnia ta ai cunoscut-o pe Coco Chanel! Dumnezeule, când mă gândesc…

Începea *Bésame mucho*. Pablo, rămas atât de tăcut în faţa entuziasmului fetei, o întrebă:

— Dansăm?

Au mers pe ring şi au început să danseze în acordurile atât de popularului, romanticului cântec. Angèlica simţea pe talie căldura mâinii lui. Simţi un zumzum un stomac când dulcea asprime a obrazului său i-a mângâiat faţa. Închise ochii şi se lăsă purtată de şuvoiul de sentimente care o invadau. I se părea că timiditatea i se topeşte, că toate temerile dispar. Singurul lucru de care îi

era frică era că n-o să poată pune frâu inimii care-i bătea mai-mai să-i iasă din piept.

Cântecul era pe sfârşite când buzele lui Pablo au parcurs scurtul drum dintre obrazul şi urechea fetei. S-au oprit. Şi, murmurând, i-au şoptit:

— Nu merit admiraţia dumitale, Angèlica. Crede-mă.

Ea se îndepărtă un pic. Ca să protesteze, dar el o împiedică. Îi vorbi fără să-şi desprindă ochii dintr-ai ei.

— Nu-s decât un bărbat care n-a fost în stare să ţină lângă el singura femeie de care s-a îndrăgostit şi care a văzut-o murind pe cea pe care o luase de sotie. O femeie pe care n-am ştiut s-o iubesc şi a sfârşit luându-şi viaţa. Ce e admirabil în asta?

Muzica se oprise, dar cei doi rămăseseră îmbrăţişaţi în mijlocul pistei. Cu inima bubuindu-i, Angèlica îndrepta spre el o altfel de privire, tristă, compătimitoare. Înţelegătoare. A trebuit să facă un efort să oprească întrebările care i se îngrămădeau în gură. El s-a depărtat, a prins-o de mijloc şi s-au îndreptat spre masă. Şi-au strâns lucrurile, s-au dus să-şi ia paltoanele şi au plecat. Le pierise pofta de dans.

În stradă, o pânză deasă de umezeală voala lumina gălbuie a felinarelor. Mergeau în tăcere. După câţiva paşi, au început să cadă picături mărunte. Nu păreau să observe.

— Povesteşte-mi ce s-a întâmplat, Pablo. Vrei?

— Chiar vrei să ştii? Nu este o poveste prea instructivă, nici bună de spus când ieşi noaptea cu o fată frumoasă.

— Te rog.

Pablo oftă, nu avea forţă să-i reziste. Când începu să vorbească, parcă-şi muşca limba:

— M-am îndrăgostit nebuneşte de o fată cu părul roşu şi ochii de-un verde de apă. Şi ea s-a îndrăgostit de mine. Iar viaţa a început să se joace cu noi de-a şoarecele şi pisica. Ne-am pierdut, ne-am regăsit, apoi ea a decis să înceapă altă viaţă, departe de mine. Eu, n-am ştiut

niciodată de ce, m-am căsătorit cu o altă fată, pe care o cunoşteam de când eram copii, ea mă iubea, eu n-am putut niciodată s-o iubesc. I-am ucis sufletul. A devenit un om plin de venin. Oribil. Şi, când am vrut s-o părăsesc, s-a omorât.

Mergeau pe Passeig de Gràcia când ploaia, biciuită de vânt, a început să cadă în rafale şi să-i izbească cu poftă. Pablo a luat-o de mână şi au alergat până au găsit adăpost sub un portal.

Priveau neatenţi cum apa curge pe trotuar şi aleargă spre gurile de canal. În privirile amândurora, la fiecare în felul lui, se reflecta cruzimea acelor întâmplări.

— Iată, vezi. Sigur că acum nu-ţi mai par un mare om, nu, Angèlica? îmi pare rău, am făcut ţăndări imaginea pe care o aveai despre mine.

Apa cădea pieziş pe sub borul pălăriei lui Pablo şi-i îmbiba umerii. În câteva secunde părul Angèlicâi era leoarcă, i se lipise de faţă.

— Ştii? nu ştiu de ce, dar ador mirosul ploii, zise ea aspirând cu sete amestecul familiar de umezeală şi note marine, tonice.

Deodată, Pablo simţi gustul dulce umed al unui sărut pe buze.

— Angèlica…

— Eu… iartă-mă… Eu…

N-a lăsat-o să vorbească. Şi-a plecat spre ea capul şi, împins de o dorinţă bruscă, poate reţinută, cu ochii închişi, i-a prins buzele, şi-a deschis drum în gura ei, sorbindu-i respiraţia cu o patimă de mult uitată.

4

Toată casa dormea când Angèlica a sosit, udă leoarcă, încă plutind în nori, cu aroma lui Pablo intrată în piele şi gustul lui pe buze. Se străduia să nu izbucnească în râs de fericire. I se făcuse frig şi, înainte să se culce, s-a dus la bucătărie. Să soarbă ceva cald şi imediat să se ducă în camera ei să se cufunde în amintirea clipei minunate, sublime, pe care ştia că n-o s-o uite niciodată.

Nu o interesa că, după ce o sărutase, Pablo se pierduse în scuze şi-i spusese că asta nu se cade! Nici ce zisese despre diferenţa de vârstă şi nu mai ştia ce! De parc-ar fi fost bătrân! Era cel mai atrăgător bărbat din câţi cunoscuse şi se simţea mai aproape de el decât de oricare dintre tinerii care o doriseră. Oricât îşi ceruse iertare, oricât părea că se căieşte că a sărutat-o, ea văzuse câtă pasiune a fost în acel sărut. Fusese un sărut de îndrăgostit. Chiar dacă, de fapt, despre săruturile de îndrăgostit Angèlica nu ştia aproape nimic.

Bucătăria casei Parés era mare şi dotată cu de toate. Nu-i lipsea nimic. De când îşi aducea aminte, acolo, în bucătăria aceea, îşi petrecuse cele mai senine momente din copilăria ei, mereu lângă Matilde şi lângă diferitele bucătărese care trecuseră prin casă, în murmurul discuţiilor dintre femei şi în aromele mâncărurilor şi prăjiturilor, în timp ce tic-tacul ceasului acoperea zgomotul marelui oraş.

Uşa bucătăriei era închisă, dar pe sub prag se strecura o rază de lumină. O descoperi pe Matilde aşezată pe bancă, moţăind, cu capul căzut pe piept.

— Bună seara, Matilde.

Femeia ridică rapid capul.

— Seara a trecut de mult. E două dimineaţa!

Fata se duse la ea şi o îmbrăţişă, iar Matilde se îmblânzi. Pe Angèlica o văzuse născându-se. Mereu îşi spusese că, dacă n-ar fi trebuit să-şi petreacă viaţa având grijă de alţii, dacă ar fi avut casa şi familia ei, i-ar fi plăcut să aibă o fată ca Angèlica. O fată cu ochii ei curioşi, cu buclele pe care le avea de mică; cu chipul de înger, că i se potrivea numele mănuşă. Dar destinul de slujnică fusese de neocolit şi Matilde se mulţumise să o iubească pe Angèlica de departe ca pe fiica pe care n-o avusese niciodată.

— Să nu-mi spui că mă certi, am ieşit să mă distrez şi eu puţin, se alintă fata, pe jumătate în glumă, cu o mutriţă vicleană.

— Ai, domnişoară, mata ştii că nu pot să dorm până nu aud uşa şi ştiu că ai venit.

Angèlica o sărută pe amândoi obrajii şi se aşeză.

— Au! încălzeşte-mi un pahar de lapte, că e o vreme afară…

— Ai fost cu prietenele, domnişoară?

Un zâmbet poznaş înflori pe buzele fetei.

— Care prietene, Matilde? Că toate-s măritate, iar unele au deja copii.

— Păi, crede-mă, domnişoară, ar trebui să faci la fel.

— Vorbeşti ca mama! zise Angèlica. Şi adăugă: – Bineînţeles că ai mei sunt convinşi că am ieşit cu prietenele, că aşa le-am spus.

— Domnişoară!

— Hai, Matilde! Nu-ţi dai seama că sunt deja femeie?

— E foarte urât să-ţi minţi părinţii. Şi, de data asta, şi mai rău.

Tânăra se ridică, îşi scoase paltonul şi-şi arătă frumoasa rochie de-un roşu ca sângele care-i cădea elegant pe umeri. Matilde-şi duse amândouă mâinile la gură, să-şi înăbuşe un ţipăt.

— Rochia doamnei!

— Ea nu şi-o mai pune. Nu-i stă bine. Mie, în schimb… Se învârti, să arate minunea de rochie din toate părţile. Matilde luă laptele de pe foc şi-l turnă într-un pahar. Adăugă două linguriţe de miere şi, cu paharul în mâini, se apropie de banca pe care iarăşi se aşezase Angèlica.

— Şi se poate şti cu cine ai ieşit mata, domnişoară? Pentru cine te-ai gătit atât? Avem în vedere vreun pretendent?

Fata zâmbi dând din cap.

— Pretendent? Nu, nu… Nu se poate numi pretendent.

— Şi-atunci?

— Am fost cu Pablo, parfumierul.

Ochii Matildei s-au făcut cât cepele de mari, păreau

c-o să-i iasă din orbite. Fără să-şi dea seama, duse paharul cu lapte la gură şi luă o gură bună.

— Mamăăă! Mi-am fript cerul gurii…! Cu parfumierul? Se aşează. Dumnezeule, în casa asta o să se-ntâmple un necaz mare. Îl văd cum vine. S-au dat peste cap toate. Tot ce se-ntâmplă parcă-i o prevestire, domnişoară; de ceva negru. Rău.

— Oh, Matilde, nu mă certa!… Şi nu cobi. Să nu-mi strici cea mai frumoasă noapte din viaţa mea. Ştii? Cred că m-am îndrăgostit. Simt… parcă fluturi în stomac. Da, sunt îndrăgostită, zise, de parcă avusese revelaţia sentimentelor ei, de parcă, brusc, îşi dădea seama că nu atinge pământul cu picioarele, că pluteşte.

Nu se mai simţise aşa niciodată. Era sigură că s-a îndrăgostit de Pablo. Şi, totodată, începea să se teamă că toată fericirea i s-ar putea sparge în mâini, de parcă ar fi fost de sticlă. Fiindcă era imposibil să fii atât de fericit, cum era ea în clipa aia.

Matilde mai luă o gură de lapte, zicându-şi că-n loc de miere ar fi trebuit să pună nişte coniac, din ăla pe care-l păstra Tina pentru fripturile ei.

Zâmbitoare, Angèlica îşi plecase capul, rezemându-şi coatele pe masă.

— Şi-acum, dacă eşti aşa de bună, încălzeşti unul şi pentru mine?

Buimacă, femeia se uita când la paharul gol, când la fata care nu s-a mai putut stăpâni şi-a izbucnit într-un râs nebun. Şi-a pus mâinile-n cap şi s-a alăturat râsului ei vesel.

5

Nici Rita nu putea să doarmă. O auzise pe domnişoară venind şi se dăduse jos din pat. O văzuse intrând în bucătărie. După un timp, au ieşit, şi ea şi Matilde, şi casa rămăsese din nou în întuneric.

În vârful picioarelor, s-a întors în camera ei. Se băgase în pat şi aproape că aţipise când a auzit uşa. S-a sculat, sigură că era domnişorul. Zâmbi, recunoscându-i

paşii pe coridor. Putea chiar să-i distingă respiraţia. Şi-a pus un halat pe umeri şi, desculţă, s-a dus să se-ascundă printre umbre. De emoţie, parcă avea aripi la picioare.

Ascunsă, l-a văzut pe Eugeni cum se închide în baie. Se apropie, se auzeau clar gemete de durere. S-a speriat. Îi bătea inima cu putere. Nu ştia ce să facă. Cât pe-aci să bată la uşă, să vadă dacă domnişorul e bine, dar amintirea dispreţului constant pe care i-l arătase o opri. Nu voia să-l enerveze din nou. Aşteptă.

Când tânărul ieşi din baie şi aprinse lumina pe coridor, a putut să-i vadă faţa. Urme de sânge, ochiul drept pe jumătate închis, nasul umflat. Şi-a dus mâinile la gură şi n-a putut să se abţină să nu-i iasă-n cale.

— Domnişorule Eugeni, ce-aţi păţit?

El o privi ciudat, parcă neînţelegând ce caută ea acolo.

— Nimic. Lasă-mă! şi a luat-o spre camera lui.

Fata îl urmărea cu privirea, mirosul puternic de tutun şi alcool lăsat de trupul lui îi umplea nările. Deodată, fără să stea pe gânduri, a luat-o după el pe coridor, care i se părea acum un fel de tunel lung şi întunecat.

— Dar, domnişorule, loviturile şi tăieturile astea trebuie dezinfectate.

— Am şi făcut-o.

— Are Matilde o pomadă pentru lovituri care face minuni. Dacă vă daţi, mâine aproape că nu se mai văd.

El se oprise. Rita insistă:

— Şi, dacă vă-ntreabă doamna ce vi s-a întâmplat, o să puteţi să-i spuneţi că v-aţi lovit de-o uşă. Mă duc s-o aduc?

— Du-te!

Rita zbură la dulăpiorul din baia slujnicelor, unde-şi ţinea Matilde pomezile. Luă crema, faşă, vată, dezinfectant şi, încărcată, se-ntoarse în fugă spre camera lui, bătu la uşă şi intră.

Eugeni era întins în pat, cu ochii mijiţi.

— Ridicaţi-vă, domnişorule, vă îngrijesc eu.

S-a ridicat încet şi-a lăsat-o să-i cureţe rănile şi să i le ungă. Îi treceau prin minte imaginile nopţii sumbre. Loviturile şi ameninţările necunoscuţilor. Dispreţul lui Dolly.

Curva. Ce se credea! Toate femeile sunt la fel, bune doar de-un lucru.

Faţa Ritei era aproape de-a lui, concentrată. O privi şi, pentru prima oară, o văzu. Halatul i se desfăcuse puţin, i se vedea cămaşa de noapte şi începutul a doi sâni mici ca nişte mandarine.

Ochii lui aprinşi o străpungeau. Se ridică brusc şi-o apucă de braţ. Cu o forţă de animal sălbatic, o prinse de mijloc şi-o lipi de trupul lui încercând s-o sărute pe gură.

Erau atât de lipiţi, că aproape între ei nu mai era aer. Izbită de mirosul de alcool, Rita simţea cum o năpădeşte greaţa. Întorcându-şi capul să nu-i mai simtă respiraţia, încercă să-l dea blând la o parte, cu speranţa că o s-o lase să plece.

— Domnişorule, vă rog, trebuie să vă curăţ… Trebuie…

Îi prinse capul şi-o obligă să se-ntoarcă spre el. Buzele i se lipiră de-ale ei cu o căldură lipicioasă. Îi simţea mâinile pipăindu-i trupul, îi era scârbă. Ştia, ceea ce încerca Eugeni să facă n-avea nicio legătură cu dragostea, cu dragostea din filme. Cu iubirea dintre prinţi şi cenuşărese.

— Nu… nu, imploră, desprinzându-se din sărutul sufocant.

Îşi slăbise strânsoarea şi fata o luă la fugă spre uşă, dar Eugeni o prinse înainte să iasă şi-o trase spre el cu furie şi tot cu furie o sărută iarăşi pe gură. Rita nu mai avea putere să se desprindă, mai neapărată ca niciodată.

— Nu asta-ţi doreai, curvulită? Nu asta? Hai, nu te mai tot opune, ştiu c-o să-ţi placă.

O sudoare rece îi brobonea Ritei fruntea. Ce simţea în clipa aia nu era mirare, nici ruşine. Era pur şi simplu groază.

El o privea cu o expresie de animal de pradă, cu chip hieratic şi ochi reci. O strânse de braţ. O durea. Luptă cu toate forţele să se desprindă, dar el o împingea cu putere spre pat, astupându-i gura cu buze reci, de marmură.

I-a smuls cu o mână halatul. Îi simţea buzele pe gât, muşcăturile pe umeri, unghiile pe spate. Inima îi bătea nebuneşte. A început să plângă.

A aruncat-o pe pat şi s-a aruncat peste ea. Mâinile lui reci, de gheaţă, o ţineau strâns. În lumina lunii care intra pe fereastră, Rita îşi fixă ochii îngroziţi pe maxilarul lui, pe nas, pe umerii obrazului atât de perfecţi. Părul blond îi cădea zburlit pe frunte, iar privirea, privirea aceea atât de albastră, nu părea privire de om. Mirosul acru al trupului său i-a umplut fetei nările. Un miros cu note de mosc ce deveneau, încet-încet, esenţă animalică. Derutantă. Un miros ce plutea deasupra celorlalte din cameră, care pe Rita o învăluia amenințând s-o înghită.

Fără alte preambuluri, Eugeni o pătrunse în timp ce cu o mână îi astupa gura şi-i înăbuşea strigătele de durere şi disperare.

Plânsul fetei devenea încet-încet geamăt. Întinsă pe pat, simţea căldura vâscoasă a sângelui între picioare.

Închise ochii şi încercă să se îndepărteze de propriul trup.

6

Rita s-a dat jos din pat, şi-a luat halatul de pe podea şi l-a îmbrăcat, ca să-şi acopere goliciunea. Îi tremurau într-atât mâinile, că toate mişcările îi erau stângace, dezordonate.

S-a îndreptat spre uşă şi, înainte de a ieşi, s-a răsucit să-l privească. Dormea, acoperit până la mijloc, între cearşafurile mototolite.

O lacrimă i-a alunecat pe obraz.

Cu paşi tremurânzi, a luat-o spre cămăruţa ei de servitoare. Parcă o înăbuşea întunericul coridorului. Îi era greu să recunoască pereţii, obiectele pe care le întâlnea zi de zi. Totul părea atât de ireal!

Intrată în cameră, simţea că nu poate să respire. S-a repezit la chiuveta în care se spăla, să scape de acreala care îi urca în gură.

A vomitat şi, când s-a simţit eliberată de greutatea care o ardea, s-a privit în oglinda agăţată de-un cui deasupra chiuvetei. S-a speriat de chipul ei, cu părul lipit de frunte. S-a prăbuşit pe podea. Simţea cum îi pătrunde în corp răceala gresiei.

Mai erau două ore până să înceapă o nouă zi. Şi-a zis că trebuie să se spele bine, să scoată de pe ea toată murdăria. Se simţea ca o foaie de hârtie făcută ferfeniţă şi aruncată pe jos. Dar nu trebuia să observe nimeni, ar muri de ruşine. Mai ales Matilde. Matilde mai ales nu trebuia să ştie. Acum îi înţelegea vorbele, îşi dădea seama c-a vrut s-o prevină că domnişorul nu e un om bun. Şi ea, ca o proastă, nu voise s-o asculte.

N-o să ştie nimeni niciodată ce păţise.

Nimeni.

Dar dacă există în cer un Dumnezeu, domnişorul Eugeni ar trebui să plătească pentru fapta lui.

SOCOTELI NEÎNCHEIATE *Barcelona*, *februarie 1943*

1

— Trei zile! se lamentă Eugeni, în picioare, sprijinit de colţul şemineului din salonul casei. Am trei zile ca să le predau un caiet plin de note, dar fără formula pe care o caută.

Îl privi pe Alberto cu nişte ochi care aminteau de cei ai mieilor la abator.

— Poţi să-mi spui ce să fac?

Alberto fuma cu voluptate. Spirale de fum se ridicau spre tavan şi se împrăştiau. Arăta senin, nu ca Eugeni, palid, încercănat de nopţile petrecute cu privirea în tavan, tresărind la cel mai mic zgomot. Se trezea dimineaţa acoperit de sudoare, cu spaima alunecându-i prin vene.

— Păi ar trebui să le dai dracului caietul. Cu formulă sau fără. Poate chiar notele-alea-i interesează. Sau poate vor doar să te pună la-ncercare.

— La-ncercare?

— Da. La-ncercare, repetă Alberto trăgând un ultim fum dinţ igară. Vor să ştie dacă eşti în stare să-l furi sau dacă, de fapt, îi duci cu zăhărelul.

Eugeni îşi trecu mâna stângă prin păr şi se lăsă să cadă pe canapeaua cea mai apropiată. Se afundă în ea, disperat, cu capul în mâini.

— Şi ce trebuie să fac?

— Evident, ori le dai cincizeci de mii de pesete, ori imediat caietul. Eşti la cheremul lor, prietene.

— Nu-i nevoie să-mi aminteşti.

— Te-ai gândit să-i ceri bani tatălui tău?

Se lăsă o tăcere încordată. Eugeni oftă. Gândurile îi alergau în cap, frica, în stomac.

— Imposibil. Ultima dată când a trebuit să-mi dea, mi-a spus clar ce m-aşteaptă. M-a ameninţat că m-aruncă-n stradă, că mă dezmoştenește… Şi asta pentru o sumă neînsemnată. Acum, cincizeci de mii de pesete…

— Deci dacă nu poţi să contezi pe taică-tău, va trebui să furi caietul. Dacă ai noroc, parfumierul o să creadă că l-a pierdut. Ce mare brânză, un caiet. Un rahat de parfum. Face altul. N-o să te bănuiască nimeni.

Eugeni ţâşni, parcă împins de canapea într-un abis insondabil. Începu să se plimbe prin salon, cu spaima pe chip.

— Imposibil! Nu-l cunoşti. îl ţine sub cheie în laborator, caietul dracului. Nu-l arată nimănui niciodată. Niciodată! Pentru Soto, nu e un caiet. E munca lui. Acolo-i tot ce face, îl ţine în sertarul mesei din laborator şi veşnic e la el cheia. Trebuie găsită o soluţie să-l umflu. Poate la masa de prânz, când nu-i nimeni în laborator…

Se opri brusc, parcă străfulgerat de o idee. Negă din cap.

— O să-şi dea seama că i s-a furat. Imediat. Ce-i mai rău e c-o să afle şi taică-meu. Şi-o să răscolească şi cerul, şi pământul dacă bănuieşte că-i vânează cineva parfumul.

Alberto nu părea impresionat.

— Atunci fii deştept şi ia-le-o înainte.

— Cum?

— Mai lucrează-acolo rahatu-ăla şchiop, pe care taică-tău îl cocoloşește peste poate?

— Anselm? Ce are de-a face Anselm cu toate astea?

— Mult sau puţin. Depinde pe cine vrei să cadă măgăreaţa.

Alberto zâmbi. îl detesta pe Anselm aproape tot atât cât îl detesta Eugeni. Niciunul din ei nu înţelegea cum îl poate trata Parés cu atâta consideraţie pe băiatul pe care-l socoteau 264

un sărăntoc amărât. Eugeni nu-i putea ierta că taică-său îi plătise studiile, mai mult, îl luase să lucreze la firmă. Iar Alberto înţelegea şi mai puţin de ce-i arăta Angèlica atâta simpatie şi-n schimb îşi întorcea privirea când dădea de el. Dar uneori roata vieţii se-nvârte, şi lui îi venise o idee.

Era foarte simplu. Puterea încuraja *„la delación policíaca que subira al prestigio de aviso patriótico* Turnătoria era la ordinea zilei. Utilă pentru răzbunare sau pentru obţinut favoruri. Pentru adunat merite, că asta-şi dorea, mai presus de orice, Alberto. Dacă-l denunţa pe Anselm, dacă-i găseau dovezi de trădare faţă de regim, neobrăzatul ăla avea să ocupe, în sfârşit, locul meritat şi el avea să câştige mai multă încredere din partea celor care-l puteau împinge spre funcţii înalte. Şi asta pe lângă serviciul pe care i-l făcea lui Eugeni, deşi câteodată i se părea atât de pămpălău, că nu ştia dacă merită să-l ajute.

— Ai încredere-n mine?

— Bine-nţeles!

— Fă ce-ţi spun: mâine iei caietul şi mi-l dai mie. Nu prea avem timp, trebuie să ne grăbim. Peste trei zile ţi-l dau şi-l predai tipului ăla. E singurul mod de ieşire din încurcătura asta, crede-mă.

2

Eugeni nu se înşelase în previziunile lui. Când, peste două zile, Pablo a descoperit că i-a dispărut caietul, a

exclus total posibilitatea de a-l fi pierdut. Era imposibil. Caietul ăla era o prelungire a lui, a orelor de muncă, a încercărilor lui. Era parte din memoria lui şi ultimul lucru pe care-l făcea când pleca de la laborator era să-l pună în sertar şi să-l încuie

1. „Denunţul ridicat la rangul de avertizare patriotică” (în spaniolă în original).

cu cheia. Asta făcuse, nu avea niciun dubiu, şi cu o seară înainte.

Totuşi, nu s-a opus să înceapă toţi să-l caute peste tot. Martí, Anselm, Angèlica şi, bineînţeles, Eugeni şi-au suflecat mânecile şi n-au lăsat niciun colţişor necercetat, în timp ce el s-a dus să-i anunţe lui Parés ciudata, îngrijorătoarea întâmplare.

— Ieri l-am lăsat încuiat. Şi cheia o iau cu mine. Nu-mi aduc aminte s-o fi lăsat undeva. Dar… clar, câteodată o pun în buzunarul halatului. Putea să mi-o ia cineva într-un moment de neatenţie.

Se foia îngrijorat pe scaun.

— Oricum ar fi, sunt sigur că s-a făcut o copie după cheie şi s-a luat caietul, căci broasca sertarului nu era forţată.

Cu o figură îngrijorată, Parés se plimba cu paşi mari prin birou, ca o fiară în cuşcă.

— Dar dumneata ce crezi? Ce bănuieli ai? îl întrebă, mijindu-şi ochii.

— Încă nu ştiu cum stau lucrurile pe-aici, domnule Parés, dar în Franţa s-au întâlnit cazuri de spionaj între case rivale. Cazuri de furturi de formule. Lupte între competitori, înţelegeţi. Dumneavoastră aveţi duşmani în sânul concurenţei?

Parés zâmbi cinic.

— Cuvântul concurenţă în sine nu e foarte prietenos, dumneata ce crezi, Soto?

Pablo a rămas câteva secunde gânditor.

— Nu am ajuns încă la formula definitivă, dar sunt sigur că, din notele din caiet, mai ales din ultimele

săptămâni, un expert în parfumerie ar putea scoate idei şi concluzii. Poate chiar să ajungă la parfumul pe care-l am în cap. Sau la ceva foarte asemănător.

Modest Parés se lăsă să cadă pe canapea şi îşi luă capul între mâini.

— E ceva foarte serios. Ceva urât de tot.

Pablo i-a dat dreptate.

— Da, aşa e. Şi ce mă deranjează şi mai mult este că a trădat cineva în care am avut încredere. Cineva din laborator.

— Crezi că hoţul e din laborator?

— Dintr-al meu sau dintr-altul din firmă. Gândeşte-te însă că n-am avut aproape nicio legătură cu cei din alte laboratoare. Cel care-a furat caietul m-a urmărit îndeaproape. Sunt sigur.

Cei doi s-au privit în ochi, de parcă fiecare căuta răspuns la celălalt.

— Domnia ta ce crezi că-i de făcut, domnule Parés?

— Lasă-mă să dau câteva telefoane.

3

A doua zi dimineaţă, inspectorul Saavedra s-a prezentat în biroul lui Parés. Trebuie să-i fi fost îndatorat pentru vreun serviciu, căci n-avea obiceiul să se deranjeze să se prezinte în persoană şi atât de rapid în biroul celor care-l sunau ca să discute cu el. La rândul lui, Parés se baza pe inspectorul de poliţie, pe munca lui mereu impecabilă şi, mai ales, ştia că poate avea încredere oarbă în el când era vorba să rezolve probleme murdare. Orice fel de probleme murdare.

— *Hombre, Saavedra, no sabes cuánto te agradezco…*[26] – a zis, ridicându-se să-l întâmpine la uşă. L-a condus şi l-a invitat să ia loc.

Inspectorul Carlos Saavedra avea acel gen de chip

---

26 Saavedra, omule, nu știi cât de recunoscător îți sunt... (în spaniolă în original).

Nici vorbă. Ce-i cu povestea cu furtul? Un caiet? Dar e important? (în spaniolă în original).

care nu se uită uşor: bărbie ascuţită, piele foarte albă, nas proeminent. Ochii căprui, luminoşi, compensau extravaganţa fizică. Era ordonat, îngrijit. Îi plăcea să se îmbrace bine şi, la sosirea lui, biroul se umpluse de un parfum intens de loţiune bărbătească.

— *Nada, nada, faltaría más. ĂżY qué es eso que me contabas del robo*? ¿*Una libreta*? ¿*Pero es eso importante?*”

Parés îi oferi o havană şi luă şi el una. Şi le-au aprins, le-au aspirat fumul şi l-au suflat încet.

— *Ya te conté que he contratado a un perfumista. Un profesional de los mejores, residente en Francia pero nacido*

7

aquí.

Saavedra s-a strâmbat. Menţionarea tării vecine, în zilele acelea, îi irita pe cei care câştigaseră un război şi sperau din tot sufletul să câştige şi Germania altul.

— *Compréndelo, es de los mejores y la empresa tiene que afrontar nuevos retos. En esa libreta, guardada bajo llave, ban înotados sus ensayos para el nuevo perfume. Fórmulas… En fin, el trabajo de estos meses. Dime, ¿qué te parece*? ¿*No es cierto que el asunto huele a competencia desleal*?

Inspectorul a îndepărtat de pe pantaloni scrumul căzut din havană.

— *Podría ser. Pero es temperano para sacar conclusiones aún. ¿Cómo puede estar este perfumista tan seguro de que no perdió el cuaderno*?

— ¡*Joder, Saavedra*! *que te digo que lo tenia bajo llave*. Quién *fuera que lo cogió tuvo que hacer una copia*

Ți-am spus că am angajat un parfumier. Unul dintre cei mai buni profesioniști, trăiește în Franța, dar s-a născut aici (în spaniolă în original).

înțelege, e unul dintre cei mai buni și firma trebuie să facă față la noi provocări. în caietul ăsta, ținut sub cheie, erau notate probele lui pentru noul parfum. Formule... în sfârșit, munca din lunile astea. Spune-mi, ce crezi, nu miroase a concurență neloială? (în spaniolă în original).

de esa llave.

— *Ya…*

— ĂżY *este ya*? întrebă Parés, îngrijorat de tonul poliţistului.

— *Nada, hombre*. *Que ya investigaremos*.

Parés se foia în scaun. Mai era o problemă care-l preocupa, mult.

— ¿*Yqué hay de lo de mi hijo*?

— *Aún nada seguro, aunque…*

— ¡*Hoştias, Saavedra*! *Ve al grano*.

— *Bueno, pues puse a uno de mis hombres en seguimiento*. *Jugándomela, Parés, jugándomela, que algunos de los de arriba no han visto con buenos ojos que haya dedicatio estuerzos y personal a esas menudencias*. *Que tú no sabes la de trabajo que se nos ha venido encima con tanto rojo y tanto traidor*.[2728]

Parés n-a luat în seamă tonul de reproş al prietenului său. Cât făcea ce-i cerea, puţin îi păsa că se simte cineva bine sau prost.

Poliţistul se aplecă în faţă şi adoptă un ton mai confidenţial:

— *Mira, Parés, no te lo he querido decir antes porque aún nolo tenía del todo claro*. *Pero, vaya, que puedo poner la mano en el fuego sân quemarme şi te digo que tu hijo tiene tratos con tipos poco recomandables*?

Şi adăugă, aproape în şoaptă:

— *Y muy peligrosos*)

Parés n-a putut să-şi stăpânească tremurul vocii când a întrebat:

---

27 — E posibil. Dar e prea devreme ca să tragem concluzii. Cum poate fi parfumierul atât de sigur ca n-a pierdut caietul? / — Ce naiba, Saavedra! Dacă-ți spun că-1 tinea sub cheie! Cine l-a furat pesemne făcuse o copie după cheie.
— Da... / - Da, ce? / - Nimic, omule, că o să cercetăm (în spaniolă în original).

28 Uite, Parés, n-am vrut să-ți spun mai înainte, că nu ciain foarte sigur. Dar, oh, pot să pun mâna în foc că băiatul tan an* dr a face cu tipi puțin recomandabili (în spaniolă în original).

— ¿*Estás seguro*?

— *Sí, lo estoy. Lo que aún no se es qué clase de asunto se* trase *entre manos. Dame un poco más de tiempo.*[2930]

Poliţistul s-a ridicat, a stins ce mai rămăsese din havană în scrumieră. Parés îl însoţi până la uşă.

— *Te daré más datos cuando Ios tenga. Puedes estar seguro, Parés. O*

Modest Parés a rămas singur. S-a aşezat iarăşi pe canapeaua din marele, luminosul, modernul birou, plin de mobile elegante, se freca pe faţă, parcă vrând să înlăture ceva ce-i rămăsese lipit după vizita lui Saavedra. Când Pablo Soto îi spusese despre lipsa de interes al lui Eugeni pentru munca din laborator şi despre absenţele lui, bănuise că băiatul era iarăşi vârât într-o încurcătură. De aceea luase legătura cu Saavedra. Ca să elimine dubiile. Şi ce tocmai auzise din gura poliţistului nu-l liniştea deloc, dimpotrivă. În ce s-o fi vârât fiul lui? A alungat ideea care-i încolţea în minte.

Inspectorul ieşise în stradă, afundându-se în frigul dimineţii de iarnă. Se gândea la întreaga afacere. Eugeni Parés avea legături cu unul dintre cei mai cunoscuţi mafioţi din oraş. Un individ periculos, autor a tot felul de delicte: extorcări, furturi, asasinate, dispariţii. Cu contacte în cele mai înalte sfere, reuşea să evite poliţia, fiindcă fie îi putea furniza informaţii valoroase când era nevoie, fie ştia să închidă gura unor peşti mari cu bani şi daruri. Periculos. Foarte periculos.

Şi acum se întâlnea cu Eugeni şi, din câte se părea, avea o afacere cu el. Acum, chiar acum, când dispăruse caietul ăla cheie în producţia de parfumuri a lui Parés. Saavedra ştia să pună lucrurile cap la cap. Se întreba dacă tânărul răsfăţat şi imoral ar fi fost în stare să-şi fure tatăl, poate ca să iasă dintr-un bucluc.

---

29 Și foarte periculoși (în spaniolă în original).

30 O să-ți dau mai multe informații când o să am. Poți fi sigur, Parés (în spaniolă în original).

Răspunsul era uşor.

4

Vestea a căzut ca un trăsnet în laboratoare. Un denunţ anonim purtase poliţia în camera unde locuia cu chirie Anselm Huguet. Răscoliseră totul şi dăduseră peste hârtii compromiţătoare, care dovedeau că e vorba despre un roşu şi-un trădător.

Mai găsiseră şi-un caiet negru plin de note şi formule.

Angèlica nu se oprea din plâns. Intrase în biroul tatălui ei ca o vijelie şi, lipită de el, repeta întruna:

— Papă, nu e posibil… Nu e posibil… Dumneata îl cunoşti. Ştii că tot ce se spune despre Anselm e minciună. El n-a avut niciodată nicio legătură cu politica. Cât despre furtul caietului…

A trebuit să se oprească să-şi şteargă lacrimile şi să-şi sufle nasul. Aproape că n-avea voce când a încercat să continue:

— N-a furat el caietul. Nu te-ar fura niciodată, papă. Trebuie să faci ceva.

Parés şi-a privit în ochi fiica, grav.

— Dac-ar fi vorba doar despre caiet, ar fi mai uşor totul. Ar fi suficient să nu depun la poliţie plângere pentru furt. L-aş da afară. Mi-a trădat încrederea, şi asta n-o mai recapătă niciodată, Angèlica. Când cineva te trădează… A făcut o pauză, apoi a încheiat: Dar nu pot să fac nimic contra celorlalte acuzaţii.

— Poţi. Sigur că poţi. Anselm n-a făcut nimic rău. El n-ar omorî nici măcar o muscă. El pe dumneata nu te-ar fura. Nu se vâra în încurcături. El…

— Fata mea, ştiu că sunteţi prieteni buni. Dar trebuie să deschizi ochii. Ideile lui Anselm sunt periculoase. Mai mult, sunt un delict.

— Ce idei? E greu de imaginat că poţi să crezi asemenea lucruri, papă. Anselm muncea în laborator doar să-şi ajute tatăl. Dumneata ştii asta. Şi mai ştii şi că n-a furat caietul. E incapabil de-aşa ceva. Cineva i-a întins o

cursă. Cineva care l-o fi urând peste poate. Te rog, papă, dumneata o ştii la fel de bine ca mine. Îl cunoşti pe Anselm de mic! De ce te prefaci că ai crede minciunile astea?

Angèlica nu ştia, nu-şi dădea seama, dar Modest Parés nu putea să răspundă la acea întrebare. Fiindcă, deşi se înfuriase că fusese găsit la Anselm caietul şi dubiile nu-l părăsiseră cu totul, pe măsură ce trecea timpul începea şi el să pună sub semnul întrebării adevărul acuzaţiilor. În adâncul lui, Modest Parés ştia bine că Anselm era incapabil să fure ceva. Şi bănuiala că ar fi putut fi victima unei intrigi încâlcite, josnice, prin care cineva urmărise să omoare doi iepuri dintr-o lovitură începea să pună stăpânire pe el.

Dar cine?

Nu, nu putea să se confrunte cu această întrebare.

Nu încă.

Nu-i era uşor nici să-şi asume pasul pe care trebuia să-l facă mai departe. Trebuia să se ducă la Anton Huguet, tatăl lui Anselm. Şi trebuia s-o facă imediat.

A pus mâna pe telefon. Vocea secretarei se auzi imediat la celălalt capăt al firului.

— Victòria, spune-i lui Sebas să pregătească maşina. După-masă mă duc la Vilassar.

Amintirile se îmbulzeau în capul şi-n sufletul lui Modest Parés în timp ce maşina străbătea drumul spre Vilassar. Trecuseră mulţi ani de când o prăpastie adâncă, neagră, se căscase între el şi Anton Huguet, cel mai bun prieten. De când umbra aceea neliniştitoare, greu de uitat, se aşezase între ei doi.

Parés privea prin fereastră peisajul atât de cunoscut şi-şi zicea că poate vinovată de toate era insecta minusculă venită din Franţa, care decimase viile din Maresme şi din toată Cataluñya. Totul începuse înainte de a veni el pe lume. Viile franceze mureau şi, un timp, pentru viticultorii catalani asta însemnase prosperitate. Prosperitatea din primii ani de viaţă ai lui Modest. Dar când boala a ajuns în Maresme şi a ucis rădăcinile viţelor, a început criza. Care a

provocat, între altele, schimbări în proprietatea terenurilor. Moartea bruscă a butucilor din cauza filoxerei a implicat întoarcerea pământului la proprietarii care îl arendaşeră printr-un contract ce devenea, practic, permanent, cu condiţia ca două treimi din viţele plantate să rămână vii. Asta a făcut ca Ramón Parés, tatăl lui Modest, să piardă terenurile din care trăia, luate de ani de zile în arendă de la familia Huguet, şi să se ruineze total.

Josep Huguet îşi recuperase viile, dar erau moarte. Singura soluţie care-l putea ajuta să reia producţia era altoirea pe butaşi aduşi din America, rezistenţi la filoxeră. Polemica dintre partizanii şi adversarii acestei practici a durat ani de zile. Încet-încet, faptele au dat dreptate celor care folosiseră acest tip de butaşi. S-a obţinut din nou vin şi chiar s-a putut menţine exportul în America Latină. Familia Huguet era printre cei care au continuat să cultive şi să trăiască din vii.

Pentru Ramón Parés însă totul se sfârşise. Fără pământ, înglodat în datorii, căzut în patima beţiei şi a jocurilor de noroc, a murit înainte de a împlini cincizeci de ani. Rămas iară familie şi iară altă avere decât tinereţea, singurul lui copil, Modest, trăia muncind cu ziua pe pământurile altora, inclusiv pe cele ale lui Huguet, lucrate de generaţii întregi de familia lui. Firea i se înăcrea şi o pată neagră începea să mânjească prietenia care-l legase din copilărie de Anton, mezinul lui Huguet. Nenorocirile nu vin niciodată singure. Aşa spuneau bătrânii şi era adevărat, cel puţin pentru Modest Parés.

Noaptea aia ieşise să bată cârciumile cu Anton. Unii proprietari serbau vânzarea recoltei şi euforia plutea în aer. El însă îşi simţea inima grea, parcă sugrumată de o mână. O mână întunecată. N-avea chef de petrecere. S-a despărţit devreme de prietenul lui şi s-a dus acasă să-şi hrănească furia.

Era noapte neagră, uliţele satului erau adormite. Deodată, i-a ieşit în cale o umbră. Era vecinul lui, Ignaşi Montagut, un bărbat de vârstă mijlocie, gras, roşu la faţă,

impulsiv, violent. Ramón Parés îi rămăsese dator cu mulţi bani, pierduţi la jocurile de noroc. Şi, cum Ramón nu mai era, îşi vărsa furia pe fiul lui, ori de câte ori îl întâlnea: îl umilea, îl insulta, îi arunca în cârcă vini pe care nu le avea.

Modest se învăţase să-l ocolească, să nu-i răspundă. Dar noaptea aia, beat, văzând răceala cu care tânărul Parés îi primea insultele, bărbatul se înfuriase şi, de la vorbe, trecuse la fapte. S-a aruncat asupra băiatului care, mai tânăr, mai puternic şi mai calm, a scăpat uşor de el.

Cu doar doi pumni l-a trântit la pământ. Voia să-l lase acolo întins, până îi trec beţia şi cheful de scandal. Merita. Dar un impuls, pe care în clipa aia n-a ştiut să şi-l explice, l-a împins să se apropie, să-l ajute. Montagut n-a răspuns nici vorbelor, nici zgâlţâielilor lui. A încercat să-l ridice, apucându-l de umeri şi sprijinindu-i capul. Mâinile i s-au pătat de sânge. Speriat, şi-a lipit urechea de pieptul lui. Mort.

Modest Parés nu putea să creadă că năpasta, dama aceea neagră, îl urmăreşte şi pe el, cum îi urmărise tatăl. Ce trebuia să facă? Ce putea face? S-a ridicat şi a privit trupul fără viaţă al matahalei. Capul îi spunea că trebuie s-o ia la fugă, să dispară. Dar ceva i-a atras atenţia. Ceva umfla buzunarul surtucului. S-a lăsat pe vine. În buzunar, bărbatul purta o mică avere: un teanc de bani legaţi cu sfoară. Nu s-a gândit de două ori, a luat banii şi, acum, da, s-a topit printre umbre. A intrat în casă cu inima bătându-i nebuneşte şi cu gândul că poate, cu banii ăia, să plece din Vilassar, să se ducă la Barcelona, să ia viaţa de la capăt.

A decis să mai aştepte câteva zile şi, deşi ros de nelinişte, s-a forţat să ducă viaţa de zi cu zi, să nu trezească bănuieli. Dar veştile zboară ca păsările cerului, satul vuia şi noutăţile despre moartea lui Montagut îl asaltau la fiecare colţ.

A auzit că Garda Civilă reţinuse pe cineva în legătură cu crima. La început a vrut să creadă că nu-s decât murmure fără temei. Dar ducea întipărit în măruntaie gustul acelei morţi şi, deşi făcea sforţări supraomeneşti să-

şi stăpânească dorinţa de a afla ce se întâmplă, ciulea urechea când auzea comentarii despre neobişnuita faptă care zdruncinase viaţa satului.

Mare i-a fost surpriza când s-a confirmat că reţinutul era nimeni altul decât Anton Huguet. Oamenii vorbeau. Spuneau că moartea fusese provocată de o lovitură puternică la cap şi că Anton fusese găsit aplecat peste cadavru, cu mâinile pătate de sânge. Familia mortului a declarat că i se furase tot ce avea la el. Banii din vânzarea întregii recolte. Erau siguri că motivul crimei fusese furtul. Şi-l acuzau pe Anton, acum deja interogat.

Modest era îngrozit, prins într-un vârtej de gânduri care îl împingea când într-o parte, când într-alta. Conştiinţa îi spunea că trebuie să se prezinte la poliţie. Dar raţiunea îl făcea să-şi schimbe într-o clipă părerea. Nu avusese, îşi zicea, intenţia să-l omoare. Se apărase doar. Nu fusese decât un nefericit accident de care nu era vinovat, fiindcă Montagut îl atacase primul. Dobitocul primise ce merita. A cui, dacă nu a sorţii, era vina că se izbise cu capul de caldarâm?

Nu se putea preda. Nu l-ar crede nimeni. Cine să-l creadă pe el, băiatul beţivului mort în mizerie? Şi banii? Şi-ar da imediat seama că el îi luase. Şi banii ăia erau viitorul lui. Dacă se gândea bine, nu era îndreptăţit să fie recompensat pentru tot ce viaţa-i luase? Plin de remuşcări, îşi zicea că Anton n-o să păţească nimic, fiindcă nu făcuse nimic. Poate undeva în adâncul inimii, foarte în adânc, ajunsese chiar să se bucure puţin că încearcă şi Anton un pic gustul amar al nenorocului căzut din senin peste tine.

Intenţia de a se preda, dacă o avusese vreodată, s-a topit repede. Argumentele pe care şi le dădea câştigau lupta. Lăsându-l pe Anton în voia sorţii, Modest a părăsit Vilassarul, ca să înceapă să-şi caute norocul la Barcelona, unde, zi după zi, şi-a construit o platoşă care nu lăsa să pătrundă amintirile, vinovăţia, reproşurile.

Sau aşa i se părea.

Anton Huguet şi-a petrecut trei ani la închisoare,

acuzat de o crimă pe care nu o comisese. Familia Montagut avea nevoie de un vinovat şi a făcut tot posibilul ca Anton, care doar avusese ghinionul să dea peste cadavru, să îndure consecinţele. El a susţinut totdeauna că e nevinovat. Era. Şi nu doar atât, ştia perfect cine era vinovatul. Deşi nu avea dovezi, dispariţia atât de bruscă a lui Modest Parés, pe care-l crezuse cel mai bun prieten, îl trăda. Ca şi tăcerea lui. După moartea lui Montagut se evaporase. Tatăl său îi spunea că nu mai stă în sat. Anton era sigur că ciudata dispariţie a lui Modest era legată de moartea aceea şi de furtul banilor. Dar buzele lui n-au rostit niciodată numele prietenului, a amărâtului de pe care Dumnezeu îşi luase mâna, căruia nimeni din Vilassar nu i-a dus lipsa.

Tatăl lui Anton, care, până atunci, reuşise să supravieţuiască cu rodul viilor sale, îşi cheltuia banii obţinuţi din recolte încercând să-şi scoată fiul din închisoare. În sfârşit, după un lung proces, Anton Huguet a ieşit, din lipsă de probe. Dar nimic nu mai era la fel. Tatăl murise, iar fratele mai mare, supărat de tot răul care venise peste ei din cauza lui Anton, l-a alungat din casă.

Modest Parés, devenit bogat, puternic, s-a întors după mulţi ani la Vilassar. Şi-a cumpărat o casă ca să-şi petreacă verile cu familia.

N-a amânat prea mult întâlnirea cu Anton Huguet, deşi i-a fost greu să recunoască prietenul din copilărie în bărbatul acela strivit. Văduv, cu un fiu şchiop, îndurând grele suferinţe, lucrând pentru alţii când se găsea de muncă, Huguet nu mai avea nimic din băiatul plin de viaţă alături de care crescuse. Între cei doi bărbaţi, cândva prieteni, se căsca acum o prăpastie. O prăpastie plină de dispreţul lui Huguet şi de umbrele vinovăţiei care îl urmăreau pe Parés. Umbre neliniştitoare, imposibil de uitat.

Un lucru credea Parés că învăţase în toţi acei ani de la Barcelona: banii rezolvă tot. Şi că bogăţii îşi impun regulile lor. A cumpărat nişte terenuri şi le-a pus pe

numele lui Huguet. I-a recomandat să se dedice cultivării florilor, care se răspândea în Maresme, că el o să i le cumpere. N-o să mai facă foamea. O să-i ţină băiatul la şcoală şi, când va fi suficient de mare, o să-l ia la firma lui.

Huguet a acceptat totul, de bună seamă pentru binele copilului, dar nu i-a mulţumit niciodată. Şi Parés s-a întors la Barcelona zicându-şi că a făcut ce trebuia să facă. Ştersese» greşeala de tinereţe. Nefericita „neînţelegere”. Dar n-a scăpat niciodată de privirea dispreţuitoare a lui Huguet.

Niciodată.

De aceea îl evita. Îi evita cât putea. Acum însă, îl avea din nou în faţă, fiindcă trebuia să-i spună, înainte să afle de la altcineva, ce i se întâmplase băiatului său. I-o datora. Mai ales fiindcă era convins că Anselm era la fel de nevinovat cum fusese Anton cu ani în urmă.

— Băiatul tău a fost închis.

T „Îl

Privirea lui Anton Huguet, rece, acuzatoare, plină de dispreţ, I-a sfredelit. Modest avea senzaţia că o să i se înfigă drept în inimă.

— E acuzat de activităţi politice duşmănoase faţă de regim.

— Ce activităţi politice? Anselm n-a fost vârât, niciodată, în nicio activitate politică, o ştii la fel de bine ca mine. Nu ne-am amestecat nici cu Republica, nici cu cei de-acum. Am încercat doar să supravieţuim. Să muncim, să ducem o viaţă cât mai normală posibil.

— Au fost împuşcaţi mulţi care voiau acelaşi lucru. Care făceau acelaşi lucru. Au fost ucişi oameni din motive neînsemnate.

Anton s-a cutremurat. Ştia că are dreptate.

— I-au găsit hârtii compromiţătoare la o percheziţie.

— Şi tu crezi?

Modest n-a putut să răspundă. Anton Huguet se aplecase spre el, îl prinsese de reverele paltonului şi-l zgâlţâia.

— Scoate-l din închisoare! Scoate-l! Mi-o datorezi.

Nu vorbiseră niciodată despre datoria aceea. Dar tăcerea n-o făcuse să dispară şi acum revenea între cei doi bărbaţi care se priveau în ochi, disperat, unul, speriat, celălalt.

— Fac tot ce pot.

FANTASME

Barcelona, *martie 1943*

1

De câte ori trebuia să se întâlnească cu Americanul, Saavedra alegea umbrele nopţii şi un loc discret pe vreo străduţă singuratică. De data asta, Fiatul 1500, în care se afla împreună cu un alt agent, se opri în spatele impresionantului Ford de Luxe Coupé de culoare bordo, în care Americanul fuma o ţigară.

Cei doi au coborât din maşini. S-au salutat fără vorbe, cu o uşoară mişcare a capului, şi au pornit-o la pas pe strada cu slaba lumină gălbuie a felinarelor rare. Trăgând din ţigară cu sete şi suflând fumul spre întunericul unui cer iară stele, Americanul îşi ridică ochii şi-şi aţinti privirea pe inspectorul de poliţie.

Primul a deschis gura Saavedra:

— *Ya se que se ha metido usted a perfumista*.[3132]

Încet-încet se îndepărtau de maşini.

— *No puede seguir adelante con este negoció1*, insistă Saavedra.

Americanul îşi înfipse privirea pe chipul pe care Saavedra şi-l ascundea sub borul pălăriei, într-o întrebare mută.

— *Es un asunto delicado*. *Le traeră más problemas que beneficios*. *O*

Mafiotul privea drept înainte.

— *Nunca abandono un buen negocio sân una razón de peso*.

---

31 Am auzit că ai intrat în lumea parfumeriei (în spaniolă în original).

32 E o chestiune delicată. Dumitale o să-ți aducă mai multe probleme decât beneficii (în spaniolă în original).

— *Lo supongo*)

Saavedra se opri sub un felinar şi scoase din buzunar un plic. I-l întinse, bărbatul îl luă şi-l deschise. Erau fotografii, în toate apărea el într-un grup numeros de bărbaţi şi fete foarte tinere. Păreau făcute într-o locuinţă particulară şi, evident, erau fotografii furate, de slabă calitate, unele foarte şterse.

Cu plicul în mână, cu o privire tulbure fixată asupra lui Saavedra, zise dispreţuitor:

— ¿Kgw/fel, şi?

Inspectorul îi luă din mâini o fotografie şi puse degetul pe una dintre fete:

— *Raquel Matas, dieciocho años. Hija de militar. De esos que acumulan muchas medallas. Me ha contado que fue conducida por usted con engaños hasta este piso en donde fue encerrada en una habitación y forzada. Es un asunto muy, pero que muy sucio, ¿no le parece*? *La chica es una mentor y está dispuesta a declarar. No quiero ni pensar lo que podría pasar şi todo este llegara a oídos de su condecoraţio padre.2* Zâmbi, sigur că nimerise ţinta. & if *vicios van a acabar con usted*?

Americanul n-a scos o vorbă.[33]

— *Claro que, por esta vez, yo podría conveneer a esa señorita de que desistiera en su empeño de declarar todo lo que sabe. Podría conveneerla de que volviera al redil y que procurara cambiar de compañías. Y así todos contentos.*[3435]

Saavedra îi întinse fotografia. Când celălalt dădu s-o apuce, o retrase cu o mişcare rapidă şi adăugă:

— *Y tendría que abandonar esa extraña ideea de meterse a perfumista y entregarme la libreta*

33 Pe dumneata viciile te vor duce la pierzanie (în spaniolă în original).

34 Bineînțeles că, de data asta, aș putea s-o conving pe domnișoară să renunțe la gândul de a declara tot ce știe. Aș putea s-o conving să se întoarcă acasă și să încerce să-și schimbe anturajul. Și, așa, toată lumea e mulțumită (în spaniolă în original).

35 Și mai vreau numele clientului dumitale. Al persoanei care era dispusă să cumpere formula (în spaniolă în original).

desaparecida. Ya sabe a lo que me refiero.1

I-a dat înapoi fotografia. Se ştia învingător. Cel puţin, de data asta.

— *Quiero, además, el nombre de su cliente. De la persona que estaba dispuesta a comprar la formula*?

Americanul scoase un răcnet. Nu-i plăcea să piardă, iar acum nu doar că pierduse în faţa poliţistului, dar i se dusese pe copcă o afacere foarte profitabilă. Şi totul din vina pasiunii lui pentru tinerele şi a riscantelor petreceri cu minori. Trebuia pus capăt la toate astea înainte să-l ducă la pierzanie. S-a uitat ţintă la Saavedra în tăcerea adâncă aşternută. În sfârşit, Americanul a pronunţat numele aşteptat de inspector.

Au luat-o înapoi spre maşini. Totul fusese spus. Saavedra se gândea că în meseria lui nu-i niciodată nimic nou. Mizerii. Doar mizeria sufletului omenesc, arătându-şi din nou şi din nou chipul otrăvit.

Câteva zile după ce-şi recuperase caietul, Pablo încă-şi făcea cruce. Nu pricepea nimic din ce se întâmplase.

Îl derutase că a fost găsit la Anselm. Iniţial se înfuriase căâşi pusese încrederea în cineva care nu o merita. Anselm îl trădase. Deşi bănuise că doar cineva din apropierea lui putuse să ia caietul, nu i-ar fi trecut niciodată prin cap că acesta ar fi putut fi bunul Anselm.

Încet-încet însă au început să apară dubiile.

Disperarea Angèlicâi şi înverşunarea cu care îl apăra pe tânărul Huguet erau principalul motiv. Angèlica o ţinea întruna că Anselm a fost victima unei maşinaţiuni şi el nu ştia ce să mai creadă. Era îngrijorat, caietul ar fi putut ajunge în mâinile cuiva interesat de noua lui creaţie. În ultimele pagini avea notate diversele variante ale noului parfum pe care îl arătase Angèlicâi. Nu era nimic definitiv. După el, parfumului îi lipsea încă inima. Dar nu se îndoia că, dacă notele alea ajungeau la un alt parfumier, le-ar putea utiliza cu folos.

Întrebarea era dacă Anselm, în cazul în care el fusese hoţul, avusese timp să predea caietul cui voia să-l

cumpere. Faptul că fusese găsit printre lucrurile lui arăta că nu. Dar ar fi putut copia formulele. În cazul ăsta însă de ce nu scăpase de compromiţătorul obiect? Nu avusese timp? Nu ştia. Şi era şi el tot mai convins că nu Anselm era posesorul răspunsurilor.

Furtul avusese şi o latură pozitivă, dacă se putea spune aşa. Speriat de moarte, Parés instalase în laborator un seif şi angajase un paznic de noapte, chiar duminicile. Era de presupus că atâtea măsuri de securitate vor împiedica repetarea unui episod atât de neliniştitor ca acela pe care îl trăiseră.

Pablo rumega toate astea în timp ce, aşezat la masa de lucru, îşi deschidea corespondenţa. În dimineaţa aia, printre numeroasele scrisori, cum primea zilnic, a dat peste o invitaţie la o recepţie a consulatului francez din Barcelona. Nimic 282

ciudat că-l invitau, munca lui îl făcuse un om cunoscut, considerat, de spanioli, spaniol, iar de francezi, francez. În invitaţie se sublinia că recepţia va fi prezidată de *madame* de Cubillies, soţia ambasadorului Franţei la Madrid. Evident, protocolul impunea ţinută riguroasă, cu respectarea etichetei.

Era cu invitaţia în mână, când intră Angèlica. De când fusese arestat Anselm, fata părea un suflet rătăcitor, lui Pablo îi lipseau voioşia din privirea ei, cuvintele şi zâmbetele cu care îi însenina zilele.

Îl plictisea de moarte să meargă la o petrecere la ambasadă. Îi amintea de numeroasele întâlniri formale care-i umpluseră viaţa, pe care le lăsase în urmă fără să le ducă dorul. Dar, privind faţa încercănată, crispată, a fetei, i-a venit o idee:

— Angèlica, fă-mi te rog un serviciu. Vino aici.

Puţin uimită, fata s-a supus. I-a întins invitaţia şi, când a terminat de citit, i-a zis:

— Ce părere ai?

Angèlica a dat din umeri.

— M-am gândit că poate îmi faci favoarea de a mă

însoţi.

— Nu-mi arde de petreceri, Pablo.

— Nici unuia dintre noi nu-i arde, răspunse el serios. Dar tocmai de-aia, fiindcă trecem prin momente delicate, trebuie să dăm o imagine de normalitate, e bine să fim văzuţi. Să fii văzută domnia ta, reprezentanta cea mai autentică, mai frumoasă, a firmei.

Nici lui nu-i venea să creadă ce spune, dar o făcuse şi-i ieşise convingător. Mai ales că un zâmbet timid începea să se schiţeze pe chipul trist al fetei.

— Vrei să mă însoţeşti ca ambasadoare a acestei case?

Acum Angèlica zâmbea din tot sufletul. Din noaptea ploioasă în care se sărutaseră, erau de-atunci câteva săptămâni, Pablo părea s-o evite. N-o mai invitase nicăieri şi-i vorbea doar pe un ton profesional şi doar când mai era cineva de fată. Purtarea lui o derutase şi întristase. Poate-şi făcuse» ea prea multe iluzii. Şi, apoi, se întâmplaseră atâtea lucruri atât de sinistre, că sentimentele nu mai erau pe primul plan.

Invitaţia la petrecerea de la consulat era ca o gură de aer, o gură de aer proaspăt în toată supărarea. Înţelegea perfect că Pablo spusese ce spusese despre reprezentarea casei ca s-o convingă, fiindcă în realitate voia s-o facă să mai uite. În fond, ieşea din nou cu ea. Şi asta o bucura. Mult. De aceea zâmbetul i s-a lărgit şi, cu o mişcare din cap, a acceptat invitaţia.

3

Sala de recepţii a consulatului strălucea în noapte cu atmosfera ei de sărbătoare. Ca un magnet, îi atrăsese pe cei mai importanţi reprezentanţi din Barcelona ai noului regim, precum şi personalităţile franceze din oraş. Nu erau vremuri propice pentru mari petreceri, unde să poată fi etalate prestigiul şi puterea, şi, când se ivea o asemenea ocazie, sălile se umpleau de bărbaţi şi femei, cu toţii dornici să fie văzuţi.

Pablo şi Angèlica au intrat. Formau un cuplu ca în

filme. El, bărbatul atrăgător, conform etichetei vestimentare cu haină albă şi pantaloni negri, şi o orhidee la butonieră, cu părul argintat la tâmple, cu privirea profundă, captivantă, la fel ca zâmbetul. Emana ceea ce francezii numesc *charme*. Lângă el, Angèlica îşi etala tinereţea exuberantă într-o rochie de *chiffon*, cu decolteu în formă de inimă, şi partea de jos din dantelă neagră. Îşi strânsese părul la ceafa, lăsând câteva şuviţe jucăuşe, rebele. I-a primit un chelner cu tava plină de cupe de şampanie, Pablo a luat una pentru el şi una pentru Angèlica.

Ea sorbea cu înghiţituri mici, plimbându-şi privirea peste invitate, majoritatea foarte elegante, care aleseseră mai ales negrul pentru rochiile de seară. Pablo se depărtase puţin, să salute câţiva cunoscuţi: monsieur Deffontaines, directorul Institutului Francez din Barcelona, şi monsieur Forêt, preşedintele comunităţii franceze.

Apoi a luat-o delicat de braţ şi au străbătut împreună sala, trecând de la un grup la altul. El saluta zâmbitor; zâmbea şi ea, dar stingherită, fără să ştie prea bine de ce sau cui.

Deodată un murmur a străbătut ca un val sala. Privirile s-au îndreptat spre uşă, cineva important îşi făcea apariţia.

— Ambasadoarea, auziră o doamnă de-alături.

Pablo şi Angèlica s-au răsucit. Lumea se strânsese buluc la intrare, ascunzând-o total pe noua venită. Toţi voiau să o salute primii. Chipul ei, ascuns în spatele zidului de invitaţi, rămânea încă o necunoscută. Şi totuşi inima lui Pablo a pornit să bată nebuneşte când mireasma de Chanel N° 5 începu să plutească în aer. A făcut un efort şi şi-a reprimat o tresărire melancolică.

Ambasadoarea se apropia de mijlocul sălii. Înainte s-o poată vedea, a auzit-o vorbind şi vocea ei i-a adus în minte un ecou îndepărtat, dar nu uitat. Un nor de senzaţii şi sentimente i se izbea de pereţii inimii. Fără să ştie de ce,

mirosul de ploaie şi despărţire, de sărutări disperate pe un drum din Grasse prindea corp lângă el şi simţea, cu fiecare bătaie a inimii, aerul despicându-se.

Nerăbdător, încercând să pună frâu neliniştii care îl copleşea, se despărţi de Angèlica şi încercă să pătrundă în cercul adulatorilor din jurul ambasadoarei. Ea era cu spatele. O femeie cu părul roşu, cu corpul splendid învelit într-o rochie de mătase de culoarea lunii.

S-a întors.

Pablo simţi că lumea întreagă dispare. Paşii îl apropiată de femeie în mijlocul furtunii care-i năvălea în inimă. O furtună care ştergea totul şi începea să lase locul unui soare orbitor.

— Claudine… murmură, Claudine…

Savura numele atât de frumos. Şi, rostindu-l, observa că totul revine la locul lui şi se simţea invadat de o linişte calmă, plăcută. A fost un moment special. Plin de tihnă. A închis ochii, vrând parcă să-l păstreze pentru totdeauna. Şi atunci cineva l-a izbit şi cupa de şampanie din mâini s-a vărsat pe haina lui nouă, albă. Lângă el, vocea lui Claudine cerea, disperată, iertare. El îi căută ochii.

Îl priveau, holbaţi.

4

— Îmi pare rău, domnule. Iertaţi-mă. Îmi pare îngrozitor de rău…

Claudine se bâlbâia şi încerca să şteargă şampania de pe haină cu o batistă.

— Nu-i nimic, doamnă ambasador…

Ea căută din ochi pe cineva. O femeie. Îi zise ceva la ureche apoi, cu voce tare:

— Te rog, Anne, dacă eşti amabilă să-l însoţeşti pe domnul într-un loc mai retras, să-şi poată curăţa haina.

Şi adăugă, privindu-l din nou, cu ochii ei mari, verzi:

— Îmi pare atât de rău, domnule…

Femeia îl împinse încet în afara cercului de curioşi care contemplau scena; printre ei, Angèlica. L-a condus printr-un coridor pustiu şi, după un minut, îl introducea

într-un birou al consulatului.

— Un moment, domnule. Aşteptaţi aici, dacă sunteţi amabil.

Pablo a rămas singur. Şi-a scos haina şi a pus-o pe un fotoliu. A aruncat o privire prin birou. Era, dacă nu al consulului, al unui funcţionar de rang înalt din consulat. Peretele din fund era căptuşit cu rafturi pline de cărţi. În mijlocul sălii, un birou greu, din lemn nobil, şi, sub el, un covor imens. Lângă rafturile de cărţi, câteva fotolii şi o măsuţă. De la ferestre se putea vedea mica grădină a consulatului. Pablo a deschis una. A respirat cu nesaţ aerul de început de martie, primăvara începea să se facă simţită. Sus, luna, i se părea doar o parantează luminoasă.

Imaginea lui Claudine îi revenea din nou şi din nou în cap. Nu-şi putea îndepărta zâmbetul de pe buze. Mii de visuri şi de amintiri se adunau, gata să-i spargă pieptul. A respirat adânc, să se elibereze, parcă, de-o apăsare.

Uşa se deschise şi intră Claudine. Au rămas în picioare, unul în faţa celuilalt. Privindu-se. În ochii ei, încă înflorită stupoarea:

— Pablo? întrebă, parcă să se asigure că este real ce vede, în întregime real, că bărbatul din faţa ei este realmente el, Pablo Soto.

A făcut câţiva paşi spre ea. Lumina slabă din birou îi cădea pe chip, îi aprindea pielea albă. O observa pe îndelete, ochii, gura, cum îşi mişca mâinile, chiar cum respira.

— Eşti…

Ochii ei străbăteau nesiguri faţa lui Pablo. L-a oprit cu un gest al mâinii.

— Dumnezeule! Nu pot să cred.

S-a îndreptat hotărâtă spre fereastra deschisă, a rămas cu privirea spre grădină, spre luna atât de albă, cu spatele la el. Încet, el o porni spre ea. Nu voia s-o piardă din ochi. N-o văzuse de prea mult timp. Absurd de mult. Timp pierdut, îşi lăsa ochii să se bucure de profilul care se contura ca al unui înger în contralumina ferestrei.

— Ce nu poţi să crezi? întrebă cu o voce spartă, tremurândă.

Ea se întoarse şi aţinti asupra lui cei doi ochi verzi, unici. Alţii ca ei nu mai întâlnise.

— Pablo, iartă-mă, sunt confuză. Să te întâlnesc aşa, aici… Acum!

Claudine se îndreptă spre birou. O vedea cum păşește în rochia de mătase de culoarea perlei, care îi contura trupul unduios. O purta cu firescul unei zeiţe. Era atât de spectaculoasă, că a trebuit să facă un efort să nu rămână pironit privind-o ca un nătărău.

Erau oameni în toată firea. Poate da. Dar Claudine pe care o avea în faţă era feminitatea însăşi. Acum îşi dădea seama. Câţi ani se scurseseră încercând să se înşele! N-o uitase niciodată. Nu încetase niciodată s-o iubească. Dar ea avea dreptate. Ce zeu perfid, crud, se juca cu ei făcându-i să se regăsească tocmai acum? Cine se amuza jucându-se cu destinele lor?

— Am impresia că te deranjează că mă vezi, zise el după o tăcere pe care, se părea, niciunul din ei nu ştia s-o rupă.

— Nu. Pur şi simplu… Când te-am văzut… A fost atât de neaşteptat! Atât de surprinzător!

Şi-a dus mâna la piept, parcă vrând să-şi domolească bătăile inimii, să-şi regăsească stăpânirea de sine. Când a început din nou să vorbească, vocea-i suna metalică şi-n ochi îi sclipea o mare în furtună:

— Vreau doar să ştii că am fost încântată să te revăd, să aflu că eşti atât… atât de bine.

Pablo dădea încet din cap, fără s-o lase din ochi. Confuz. Poate dezamăgit. După câteva secunde, se îndreptă spre canapea şi, cu un gest hotărât, îşi luă haina. A îmbrăcat-o încet. I se părea că întreaga încăpere se schimbase. O luă spre uşă, ajunse, se rezemă de perete, închise ochii. Era profund supărat pe soarta lui.

S-a întors spre ea şi au rămas privindu-se de la

distanţă: el, lângă uşă, ea, în picioare, în spatele biroului.

— Aa, şi… mă bucur că încă te parfumezi cu Chanel N° 5. Văd că rămâi fidelă promisiunilor.

S-a răsucit şi a ieşit lăsând în urmă răceala cuvintelor spuse pe un ton dur. Rămasă singură, Claudine n-a încercat să împiedice lacrimile care-i ţâşneau din ochii verzi. Şi-a petrecut braţele în jurul umerilor şi a început să plângă, cu capul lăsat în piept.

Nu s-ar fi gândit niciodată că fantasmele se pot întoarce cu atâta forţă din locurile blestemate unde se ascundeau.

5

Angèlicâi îi scăpă un suspin când l-a văzut intrând din nou în sala de recepţie. Arăta de parcă-şi ţinuse respiraţia ore în şir. Alergă spre el.

— Pablo, eşti bine?

El o privi cu o asprime necunoscută în ochi, ce-i îngheţa sufletul şi-l făcea să tremure.

— De ce n-aş fi? Au fost doar câteva picături de şampanie.

— Eu… Mi s-a părut…

Pablo o prinse de braţ.

— Eşti obosită, probabil, domnişoară Parés. Poate e timpul să te conduc acasă.

Ar fi vrut să-i spună că nu era nicio oră de când sosiseră, că petrecerea abia începe. Dar n-a făcut-o. Un nod în gât o sufoca, iar lacrimile îi ardeau ochii. Cuvintele lui Pablo fuseseră ca o pălmuite. A plecat capul şi s-a lăsat condusă afară.

În taxiul care-i purta spre Rambla de Cataluñya, amândoi cufundaţi într-o tăcere densă, stânjenitoare, Angèlicâi îi răsunau în cap câteva cuvinte rostite de Pablo în noaptea când fuseseră la dans: „M-am îndrăgostit nebuneşte de o fată cu părul roşu şi ochii de-un verde de apă”.

Păr roşu şi ochi verzi. Că ai ambasadoarei, a cărei prezenţă tulburase seninătatea lui Pablo, îi asprise privirea

şi-i furase cuvintele blânde şi zâmbetul, ca o fantasmă venită din trecut.

DECIZII

Barcelona, *martie 1943*

1

Se lăsa seara. Cu un pahar de vin în mână, Pablo privea pe fereastră cum amurgul îşi începea lupta lui aparte de lumini portocalii şi violete, pictând strada. Crengile copacilor clătinări de vânt zgâriau ferestrele de la etajele de jos.

A auzit un ciocănit în uşă. S-a dus să deschidă, se aştepta să dea de figura amabilă a văduvei Maspons sau de ochii iscoditori ai portăresei. Cele două se luau la întrecere, care mai de care dornică să aibă grijă de el. Nu le intra în cap că un bărbat poate supravieţui singur şi ba venea una cu un castronaş de supă, ba cealaltă cu un dulce făcut în casă din raţia de zahăr pe o lună.

A rămas încremenit când printre umbrele de pe palier a văzut strălucirea ochilor verzi ai lui Claudine.

— Pot intra?

Îşi simţea inima pulsând dureros în piept.

— Bineînţeles, răspunse pe un ton, iară să vrea, şoptit.

A invitat-o în salon. Ea privea curioasă totul. Se duse spre balcon, contemplând întunericul care cuprindea încet-încet strada Balmes. În spatele ei, lui Pablo încă nu-i venea să creadă că femeia aceea matură, splendidă era Claudine. Claudine a lui.

— Cunoşti oraşul? o întrebă.

Ea se întoarse să-i răspundă, cu ochii în ochii lui.

— Sunt de mai multă vreme la Madrid. La Barcelona am venit doar de câteva ori.

Au rămas privindu-se în tăcere, apoi au izbucnit în râs amândoi deodată.

— E greu, nu? Vreau să spun, de deschis vorba. Au trecut atâţia ani, zise ea.

— Te-aş putea întreba cum ai aflat unde stau, dar

presupun că asta e un fleac pentru o soţie de ambasador.

Ea zâmbi cu cochetărie.

— În ţara asta pot să aflu în câteva ore tot ce vreau să ştiu despre cineva. Aici nu există informaţie care să nu poată fi cumpărată.

Cât ea vorbea, el turna vin într-o cupă. I-a întins-o şi au băut amândoi, în picioare, în faţa ferestrei, privind în stradă, parcă fără curaj să facă următorul pas.

Claudine a sorbit o gură din vinul cu reflexe purpurii din cupă. Apoi a pus-o pe o măsuţă şi şi-a scos pălărioara de fetru împodobită cu o pană.

— Ţi-am urmărit succesele în toţi anii ăştia. Acqua della Regina te-a făcut faimos. Apoi, la Parfums Royal, ai ajuns unul dintre cei mai buni parfumieri din Franţa.

Pablo zâmbi.

— Dar tu ai rămas credincioasă lui Chanel N° 5, nu?

Ea dădu din cap, cu o privire melancolică.

— Citeam tot ce-mi cădea în mână despre tine. Călătorii, petrecerile la care mergeai cu soţia.

În ochii lui Claudine se ivi un licăr de nelinişte.

— Soţia ta… e din Grasse, nu? Tot acolo stă? V-aţi despărţit, cumva? Din câte am aflat, trăieşti singur…

Pablo o întrerupse brusc.

— E moartă.

— Îmi pare rău.

El a dat din cap şi a schimbat subiectul.

— Şi viaţa ta? Viaţa ta cum a fost?

— M-am căsătorit cu un diplomat. Am o fată de şaptesprezece ani.

A tăcut, de parcă ceea ce spusese era destul ca să rezume atâţia ani de absenţă. De parcă nu mai era nimic de spus. Salonul rămăsese în întuneric. Stăteau aproape unul de altul, el s-a mai apropiat un pic şi, cu o mână, i-a eliberat părul pe care-l purta strâns la spate. îl mângâie şi ea îşi ridică ochii aprinşi de dorinţă. Acum îi simţea căldura degetelor pe gât, simţea cum o trage încet spre el. Gurile li s-au unit din nou, să calce în picioare timpul,

trecutul, de parcă acesta nu fusese decât o pojghiţă de gheaţă care acum se crăpa. A sărutat-o încet, îndelung. Ca înainte. Cum ar fi trebuit să o sărute toată viaţa. Buzele ei calde îi întorceau sărutul. Respiraţia îi devenea precipitată, lui îi palpitau muşchii, gata să-i plesnească de dorinţă.

2

Stăteau amândoi în capul oaselor, ea ghemuită la pieptul lui, el pieptănându-i cu delicateţe părul, trecându-şi degetele printre şuviţele roşii, lungi. Era surprins să observe că-şi amintea cu precizie greutatea pletelor ei, atingerea lor mătăsoasă. De parcă timpul s-ar fi oprit într-un punct, în punctul din care n-ar fi trebuit să se mişte niciodată.

— Trebuie să plec, Pablo. Trebuie să mă întorc la Madrid. Am făcut deja o imprudenţă venind la tine. Nu trebuia s-o fac.

Vocea lui Claudine părea acoperită de un văl de tristeţe. N-a putut să termine. Nu era necesar. Buzele lui i-au străbătut trupul, dezmierdându-i pielea cu mici săruturi. I-a pus un deget pe gură, s-o împiedice să scoată vreun cuvânt care să-l îndurereze.

— Sigur. Du-te, face ai de făcut, zise, deşi conştient că ea era pe punctul de a dispărea din nou din viaţa lui. Ca înainte. Ca întotdeauna.

S-a întors cu spatele la ea, să ascundă tristeţea ce-l năpădea. Claudine şi-a lipit obrazul de spinarea lui, plimbându-şi încet pe ea degetele.

O lumină nouă, plină de speranţă îi strălucea în ochii deveniri deodată visători.

— Nu, Pablo, nu scapi de mine aşa de uşor, acum că te-am regăsit. O să mă întorc. Am să te anunţ când o s-o pot face.

După plecarea ei, Pablo a rămas în pat. Se gândea că, dacă, cu câteva zile în urmă, i s-ar fi spus că o s-o întâlnească pe Claudine la Barcelona, că o s-o iubească iarăşi, că o să facă dragoste cu ea, n-ar fi crezut. Şi, acum,

urmele prezenţei ei umpleau aşternuturile, îi umpleau sufletul.

Trupurile lor se topiseră unul într-altul, de parcă dorinţa fusese imună la trecerea timpului. Dar timpul trecuse. Ei nu mai erau aceiaşi. Şi era crud să priveşti chipul unui vis distrus. Sigur, prezenţa ei îi umpluse inima de bucurie, dar nu putea să ignore nesiguranţa pe care o simţea, care-i înteţea tristeţea.

A luat o ţigară din cutia pe care o ţinea pe măsuţa de noapte şi, iară să se ridice din pat, şi-a aprins-o. A fumat încet, iară grabă, privind fumul care urca lent, în spirale, spre tavan. Ascunse de ani de zile printre umbre, amintirile reveneau. Şi-a adus aminte de zilele şi nopţile petrecute după ce Claudine îl părăsise la Paris. Cum îl biciuia atunci întunericul! Cum se grăbise să vâre durerea atât de mare într-un colţ ascuns al inimii. Ca să supravieţuiască. Doar asta făcuse, supravieţuise.

A stins ţigara şi s-a întins, hotărât să se odihnească. Intrată prin fereastră, o rază de lună îi gâdila ochii. Somnul voia să-l seducă. S-a lăsat în braţele lui şi, aşa, aproape adormit, i se părea că întâlnirea cu Claudine nu fusese de-adevăratelea. Fusese doar ceaţă, amintire, magie.

Saavedra pusese lucrurile cap la cap şi trăsese concluzii. Mirosise de la început că în povestea aia se ascundea mai mult decât ce părea la prima vedere. Aşteptase. Învăţase de mult că în meseria lui cea mai bună metodă ca să obţii rezultate e să ai răbdare. După întâlnirea cu Americanul, povestea se încheia, venise momentul să stea de vorbă cu Modest Parés. De data asta, l-a convocat el, în biroul din Via Laietana.

— *Pasa*, *Parés*, *y toma asiento*, a zis, fără să se ridice din fotoliu.

Parés s-a lăsat să cadă pe un scaun în faţa inspectorului. I se citea pe faţă nerăbdarea cu care venise la întâlnire. Bărbat inteligent, intuitiv, ştia să citească semnele. Era sigur că în ce urma să audă nu era nimic

bun. Că într-un fel sau altul o să-i afecteze viaţa. Deşi n-ar fi recunoscut, Parés îşi petrecuse toţi anii de când părăsise Vilassarul aşteptând umbre. Fiindcă una, mare, îi era întipărită în conştiinţă. Iar, acum, ceva dinlăuntrul lui îi spunea că umbrele se apropiau.

— *Dime pues*?

Saavedra i-a vorbit fără ocolişuri:

— *Tu hijo robó esa libreta del laboratorio, Parés. Debía mucho dinero: deudas de juego. No es la primera vez, ¿no es cierto? O*

Modest Parés n-a răspuns.

— *La ocasión fue aprovechada por un tipo muy peligroso, un viejo conocido nuestro. Un mafioso. Un matón. El tipo tenía un negocio entre manos, un negocio que había de reportarle pingües beneficios. Muy lucrativo. Tenía el encargo de robar*

1. Intră, intră, Parés, şi ia loc (în spaniolă în original).

2. Deci spune (în spaniolă în original).

3. Fiul tău a furat caietul din laborator, Parés. Avea datorii mari: de la jocuri de cărţi. Nu e prima oară, nu? (în spaniolă în original). 294

tu perfume. Solo necesitaba a alguien dentro de la empresa que lo hiciera posible.

Modest Parés simţea cum nervii i se fac ghem în stomac.

— ¿*Sigo*?[36] îl întrebă Saavedra, observându-i paloarea feţei.

A dat uşor din cap.

— *Siguró a tu hijo, vio cuáles cran sus puntos débiles. Le prestó dinero para pagar sus deudas. Una gran cantidad de dinero. Lo encerró en su jaula. Luego, cuando ya lo tenía en sus manos, le hizo creier que le perdonaba la*

36 A profitat de ocazie un tip periculos, o veche cunoștință de-a noastră. Un mafiot. O brută. Tipul pusese la cale o afacere, una care trebuia să-i aducă beneficii grase. Foarte. El trebuia să-ți fure parfumul. Și pentru asta avea nevoie de cineva dinăuntrul firmei (în spaniolă în original).

deuda a cambio de un pequeño servicio.[3738]

— *Entiendo*, înţeleg, zise Parés. Dar era o minciună. Nu înţelegea. Nu înţelegea cum poate un fiu să-i facă aşa ceva unui tată. Cuvintele inspectorului îi străpungeau inima ca nişte cuţite ascuţire.

>

A trebuit să facă un efort ca să vorbească. Nu mai avea putere, dar mai era o problemă care trebuia lămurită.

— ¿*Ypuedo saber quién quería comprar la fórmula*?

Saavedra a dat afirmativ din cap.

— *Puedes, aunque este tipo no reprezenta ya una amenaza ni para ti ni para tu empresa. Ha vuelto a su país con el rabo entre las piernas*.

— ¿*A su país*?

— *Concretamente, a Francia. Se trataba de André Goûtai, el antiguo socio de tu perfumista en París. Había hecho tratos con* los *alemanes. Quería conservar el negocio y les había prometido un gran perfume. Solo que a ei, por lo visto, n-o să le dan bien los perfumes. Y como además estaba resentido con Soto porque creía que lo había dejado en la estacada…*

— *…creyó que i-o más fácil sería robarle la fórmula*.

— *Así es*!

Parés s-a lăsat pe spătarul scaunului. Se simţea îngrozitor de obosit. Dar Saavedra încă nu terminase.

— *Mira, Parés, conozco bien a este tipo y créeme şi te digo que no lo va a dejar tranquilo, a tu hijo, así como aşi. Me gustaría equivocarme, pero se cómo actúa. Es un tipo vengativo y ha visto cómo se volatilizaba un gran negocio delante de sus narices. Tal y como están las cosas,* el *debe estar conveneido de que tu hijo no le ha pagado la deuda que contrajo con el. De hecho, solo le ha causado*

---

37 Ți-a urmărit fiul, i-a văzut punctele slabe. I-a împrumutat bani ca să-și plătească datoriile. Bani mulți. L-a prins într-o capcană. Pe urmă, când l-a avut la mână, l-a făcut să creadă că-1 iartă de datorie în schimbul unui mic serviciu (în spaniolă în original).

38 Aș putea ști cine voia să cumpere formula? (în spaniolă în □riginal).

problemas. Así que…[3940]

— *Ya*, îl întrerupse Parés. Înţelegea perfect. Nu era nevoie să audă cuvintele alea. ¿*Qué sugeres*? Ce propui?

— *Mira, tú tienes dinero. Úsalo. Envía al chico fuera una buena temporada, hasta que las cosas se suavicen.*[4142]

Modest l-a privit în ochi pe poliţist, fix, intens.

— *Pero, a un tipo de esa calaña, ¿no lo podéis detener*?

Saavedra i-a susţinut privirea. Dar nu i-a răspuns la întrebare.

— *Hazme caso, Parés. O*

Modest a dat afirmativ din cap. Era la pământ. Îi era greu să gândească. S-a ridicat cu greutate din scaunul incomod, încet, sprijinindu-se cu mâinile pe genunchi, de parcă de când intrase în biroul ăla îmbătrânise cu zece ani. I-a întins mâna inspectorului, a şoptit un „mulţumesc”. Şi, înainte să iasă, adăugă:

— *Ese otro muchacho, Anselm Huguet, es inocente. Supongo que lo dejaréis en libertad.*[4344]

---

39 Poți, desi individul nu mai reprezintă o amenințare nici pentru tine, nici pentru firmă. S-a întors în țara lui cu coada între picioare./ în țara lui?/ în Franța. E vorba despre André Goûtai, fostul asociat de la Paris al parfumierului tău. Făcuse înțelegeri cu nemții. Voia să-și păstreze afacerea și le promisese un parfum de excepție. Numai că el nu e expert în parfumuri. în plus, era supărat pe Soto, considera că l-a părăsit la ananghie.../și s-a gândit că mai ușor i-ar fi să-i fure formula./Așa-i (în spaniolă în original).

40 Ascultă-mă, Parés, îl cunosc bine pe individul ăsta și crede-mă când îți spun ca n-o să-ți lase în pace băiatul. Aș vrea să mă înșel, dar știu cum acționează. E răzbunător și a văzut că i-a zburat de sub nas o afacere grasă. Așa cum stau lucrurile, pesemne e convins că băiatul tău nu și-a achitat datoria față de el. De fapt, nu i-a făcut decât probleme.. Așa că... (în spaniolă în original).

41 Tu ai bani. Foloseste-i! Trimite băiatul undeva afară o vreme, până se liniștește situația. (în spaniolă în original).

42 Ascultă ce-ți spun, Parés (în spaniolă în original).

43 Băiatul celălalt, Anselm Huguet, e nevinovat. Bănuiesc că-i dai drumul (în spaniolă în original).

44 Aici nu mai am nici o putere. Asta ține de Brigada Politico- Socială (în spaniolă în original).

Saavedra se întorsese la hârtiile lui. Nici măcar nu şi-a ridicat privirea când a zis:

— *Ahí no tengo ninguna potestad, Parés. Eso está en manos de la Brigada Político-Social*?

Modest Parés, pe care nu-l speria aproape nimic, s-a îngrozit.

A ieşit în stradă, în dimineaţa blândă primăvăratică, fără pic de vânt. Paltonul îl apăsa, îl făcea să transpire. Şi-a zis c-o să-i spună Valèriei să-i scoată hainele mai subţiri din dulapuri. De ce se gândea la asta acum? Acum, chiar acum.

Picioarele îl purtau pe străzi cu rufe întinse în balcoane, din care picura apă.

Nu putea să gândească. Se sufoca.

Umbrele.

Umbrele alea.

A încercat să pună ordine în vârtejul de gânduri care-l împiedicau să se poarte ca omul hotărât care era.

S-a oprit în mijlocul unei străzi necunoscute. Înainte de toate, băiatul lui Huguet. I-o datora. Şi-a zis că dimineaţa asta, toată ziua, o să bată la toate uşile posibile, o să străbată lungile coridoare care duceau la birourile unde se afla puterea. Cele pe care le străbătuse de-atâtea ori. Că o să ajungă la cineva care-i datora vreun serviciu. Dacă era nevoie, o să cerşească, o să ameninţe. O să implore.

Apoi, Eugeni. Unde să-l trimită, când jumătate de lume era în război? Cum să-i spună Valèriei? Nu-i putea spune.

Modest Parés, marele om de afaceri, triumfătorul, s-a rezemat de un zid jupuit dintr-o stradă murdară cu miros de urină. Era din nou băiatul speriat din Vilassar.

Nu. Nu-şi putea permite. Acum, nu.

4

Doamna împărţea ordine servitorilor. În ziua aceea îi sărea ţandăra din orice. Părea supărată, îşi aprindea ţigară după ţigară, cu gesturi nervoase. Ţăcănitul tocurilor ei pe

parchet răsuna în toată casa ca o ameninţare. Trebuia să iasă după-masa şi descoperise o pată pe taiorul pe care avea de gând să şi-l pună. Matilde a picat drept ţap ispăşitor. Striga la ea de parcă biata femeie era vinovată nu doar de pată, ci şi de războiul care zguduia jumătate din lume.

Matilde a ieşit din camera doamnei iară vreun semn că tot scandalul o afectează vreun pic. Era obişnuită. Făcea parte din munca ei. O cunoştea pe doamna şi ştia cum s-o 298

Ia. Când ajungea în halul ăla de nervi, trebuia să tacă, să lase furtuna să treacă. Dar, clar, în ziua aia, totul trebuia să meargă şnur în casă. Nu mai trebuiau puse lemne pe foc.

S-a dus s-o caute pe Rita. Fata o îngrijora. De mai multe zile umbla prin casă ca o nălucă. De câteva ori îşi lipise urechea de uşa camerei ei, o auzise plângând. Ultimele două după-amiezi de joi, ziua ei liberă, rămăsese închisă în cămăruţa ei, cu scuza că nu se simte prea bine, că preferă să se odihnească. Matilde se ruga noapte de noapte să nu fi făcut iar Eugeni vreo boacănă. Să nu-i fi făcut rău copilului ăsta crud încă. A găsit-o spălând geamurile de la salon.

— Rita, când termini aici, du-te în biroul domnului, că ieri a rămas nefăcut. O fi praful de-un deget. Dacă se-ntâmplă să intre doamna, vai şi-amar.

Rita nici nu s-a întors.

— M-auzi?

— Da. Să fac curat în birou, zise fata cu un glas ca de pe altă lume.

Matilde oftă lung, zgomotos, şi plecă să vadă cum merg lucrurile la bucătărie.

Când a terminat cu geamurile, Rita s-a dus în biroul domnului, cu pământuful de praf şi ce-i mai trebuia pentru curăţenie. A măturat, a strâns gunoiul şi s-a dus să şteargă praful de pe marele birou de mahon. Matilde o dădăcise să aibă grijă să n-atingă nimic cu pământuful, să nu mişte

nimic de la locul lui, că o să observe domnul şi o să se înfurie. A început să şteargă maşinal praful: pe masă, pe sertare. Erau câte trei de-o parte şi de alta a mesei. Cel de sus, cu o broască care le închidea pe toate. Erau mereu încuiate. Acum însă, cel de sus, cel cu broasca, era un pic crăpat. L-a deschis, înăuntru, hârtii de tot felul, aranjate în ordine, cu grija pe care domnul o punea în toate. Fără să ştie prea bine de ce, l-a deschis şi pe-al doilea. Înăuntru, un obiect lucios. L-a luat. L-a cântărit în mâini. S-a uitat mult la el şi, până la urmă, l-a pus în buzunarul şorţului.

În singurătatea camerei ei, Angèlica auzea şi ea strigătele mamei şi paşii grăbiţi ai slujnicelor. Cu fiecare zi suporta tot mai greu. Valèria nu se gândea decât la ea însăşi, la haine, la cum arată, la cum să oprească în loc timpul care începea să-i ofilească spectaculoasa frumuseţe de care se bucurase dintotdeauna. La astea şi la ieşit cu prietenele. Sau cu cine ştie cine. Era un om dintr-aceia care simt că le cade casa în cap. Nu o găseai niciodată. Era aceeaşi mamă absentă din copilăria ei. Ce nenorocire i s-o fi întâmplat în dimineaţa aceea? De ce striga aşa? Parcă se prăbuşea lumea.

Aşezată în faţa oglinzii de la toaletă, Angèlica îşi ascunse fata în mâini. De ce insista atâta mama ei să se mărite? Ca să ajungă ca ea? Să ducă aceeaşi viaţă goală, stupidă?

Şi-a îndepărtat mâinile şi s-a privit în oglindă. Cât de naivă fusese! îşi făcuse atâtea iluzii cu Pablo! Visase o viaţă luminoasă alături de el. Avea să se sfârşească războiul şi ei, împreună, aveau să străbată lumea cu parfumurile lor. Aveau să fie o pereche perfectă. Unită. Poate că da, avea să se mărite, cum voia mama ei, dar din dragoste, cu singurul om de care se îndrăgostise vreodată.

Luă flaconul de Indien de pe măsuţa de toaletă şi zâmbi amintindu-şi ce-i zisese Pablo în acea zi. Ce ruşine-i fusese! Nu-I mai folosise niciodată.

Apoi o luase cu el să danseze, o sărutase. Mă rog, de fapt, ea-l sărutase prima. Cum de îndrăznise? Nu-şi putuse

controla impulsul şi nu regreta.

Fusese atât de fericită în noaptea aia! Ce scurtă e fericirea! Clar, Pablo n-o păcălise. Îi vorbise despre dragostea lui pentru femeia cu părul roşu pe care viaţa i-o smulsese. Şi ea se întorsese. Ca o fantasmă. Ambasadoarea…

Da, era sigură, ea era marea dragoste a lui Pablo. Apariţia ei îl dăduse peste cap. Îi schimbase privirea, iar muţenia 300

lui în taxi, când se întorceau acasă, îi spunea ce mult l-a zguduit întâlnirea.

Nu putuse suporta. Nu se mai dusese la laborator. Nu se simţea în stare. Nu putea să îndure absenţa lui Anselm, tăcerea lui Pablo.

Se închisese în casă. Într-o stare în care cel mai mic gest îi cerea un efort peste fire, nevăzut. Fusese totdeauna o laşă!

S-a ridicat, s-a dus la şifonier, a scos câteva lucruri şi le-a aruncat pe pat. Apoi s-a dus s-o caute pe Matilde. A găsit-o în bucătărie.

— Matilde, adu-mi o valiză şi spune-i lui Sebas să pregătească maşina, peste o oră trebuie să mă ducă la Vilassar.

S-a răsucit pe călcâie, să se întoarcă în camera ei. Îngrijorată, cu chipul plin de întrebări şi nelinişte, Matilde o urmă.

— La Vilassar, domnişoară? La Vilassar? Singură? Dar casa e neîncălzită… obiectă, de parcă asta ar fi fost cea mai mare nenorocire care putea să dea peste Angèlica.

Fata-şi întoarse spre ea ochii strălucind de lacrimi. Dar glasul i-a fost ferm:

— Da, Matilde. Mă duc singură. Vreau să fiu singură.

ÎNDEPĂRTATA COPILĂRIE

Barcelona, *martie 1943*

1

Începutul de zi picura stropi de linişte.

La Vilassar primăvara se simţea mai mult decât la

Barcelona. A doua zi după sosire, Angèlica a ieşit să se plimbe pe plajă. Încă timid, soarele o însoţea, îi încălzea ceafa.

S-a aşezat pe nisip şi a rămas contemplând marea, savurând momentele de singurătate atât de dorite. îmbrăţişarea caldă a soarelui o moleşea. A închis ochii, a tras adânc în piept mirosul care îi amintea de copilărie, încercând să-şi golească mintea. Încet-încet, reuşea. Cu ochii închişi, cu coatele rezemate pe genunchi, se însenina treptat, până ce se simţi toată învăluită într-un nimb de pace.

Şi atunci, în mintea ei şi-au făcut loc amintirile trecutului.

2

Îşi amintea perfect prima zi, când tata îi adusese să vadă casa de la Vilassar. Era o duminică de martie după toate regulile: rece, cu vânt. Îşi amintea chiar cum erau îmbrăcaţi toţi patru. Valèria purta un palton cu revere din piele, cu guler înalt. În perioada aceea – trebuie să fi fost anii douăzeci şi şapte, douăzeci şi opt – mama ei era total dependentă de moda pălăriilor *cloche*, pe care toată lumea la Barcelona o numea „clopot”. De aceea îşi tăiase frumoasele ei plete şi se tunsese *à la garçonne*. Dacă părul nu era foarte scurt, pălăriile acelea strâmte, cu linii drepte, n-ar fi intrat pe cap.

Pe ea o încântau pălăriile tip clopot. Şi o încânta şi mai mult s-o privească pe mama când şi le punea: trebuia să le îndese atât, că aproape îi acopereau ochii. Pentru asta trebuia să-şi înalţe bărbia şi să îndrepte privirea în jos, parcă ar fi privit lumea de undeva de sus. De fapt, când era o fetiţă, Angèlicâi îi plăcea tot ce-şi punea pe ea mama. I se părea atât de frumoasă şi elegantă!

Ea, în schimb, se lungise atunci brusc şi era slabă ca un ţâr. Parcă vedea aievea paltonul pe care-l purta în duminica aceea, închis în nasturi până la gât, de o culoare între verde şi galben. Oribil! Nici ciorapii trei sferturi, până sub genunchi, nu prea ajutau la armonia ansamblului.

Toate la un loc îi dădeau o înfăţişare fragilă, ca un copac cu crengile crescute brambura. Nu fusese un copil frumos. Cel puţin aşa îi repeta zi de zi mama ei, care insista că e leit taică-său, amândoi la fel de lălâi. Oricât de mică era, Angèlica îşi dădea perfect seama de licărul de dispreţ din ochii mamei când spunea asta. Într-adevăr, eleganţii, frumoşii, din casa aia erau Valèria şi Eugeni. Puteau să-şi pună pe ei şi-un sac, tot bine arătau. O fi fost moştenirea familiei Casanoves.

În dimineaţa aia au mers, toată familia, cu maşina. Pe atunci nu aveau şofer, conducea Modest. În maşină plutea un aer încărcat. Părinţii nu şi-au vorbit aproape deloc tot drumul. Deschideau doar din când în când gura să-i certe, pe ea sau pe fratele ei, că o ţineau într-o ceartă sau făceau prea multă gălăgie.

Ajunşi în oraş, Modest Parés a oprit maşina pe o stradă cu trotuare largi, pe care casele, cu micile lor grădini, se aliniau parcă să se arunce în mare. Le-a zis că e strada sunt Pau, că e strada „cu cea mai mare prestanţă”. Angèlica gândise că o fi ştiind tatăl ei ce spune, că doar aici se născuse. Valèria privea cu răceală totul, în continuare mută.

Casele de pe strada şanţ Pau erau străjuite de copaci înalţi, care le separau de şoseaua principală, liniştită în momentul acela. Ea, fericită, bucuroasă, se gândea ce umbră or face vara, când o să vină aici în vacante, acum, că aveau casă. De cealaltă parte a şoselei era un pasaj cu bănci aşezate cu faţa spre mare, goale acum, căci ziua era rece.

Îşi amintea cât de mulţumită fusese în ziua aceea; îi plăcea tot ce vedea şi simţea un fel de gâdilat în stomac de nerăbdare să vadă ce casă cumpărase tata ca să-şi petreacă verile. O emoţie pe care o împărtăşea cu el, căci, dacă judeca după feţele celorlalţi, mama şi Eugeni erau departe de ea.

În sfârşit, misterul se dezlegase când tata i-a condus la o casă şi, mândru, a spus:

— Asta e!

Angèlicâi i se păruse o căsuţă dintr-un basm cu zâne. Nu prea mare, cu un etaj, cu balustradele şi friza îmbrăcate în mozaic colorat, se ajungea la ea printr-o grădină.

— E superbă! strigase, cu ochii gata să-i iasă din orbite. Tata făcuse onorurile. A deschis poarta din fier forjat şi şi-a invitat familia să intre. Întâi, Valèria. Apoi, Angèlica şi Eugeni, dând din coate care să intre primul. Au străbătut grădina pe care fata şi-o închipuia plină de flori şi au intrat în casă, în timp ce mama era ocupată să-şi aşeze ţigara într-un portţigaret mare şi să fumeze leneş, privind totul cu un dispreţ neascuns.

Angèlica o auzise cum îi zicea tatii, cu o privire de parcă nu-i venea să creadă:

— Şi aici vrei să-mi petrec eu verile?

Dar şi le-a petrecut. Pe cea din anul ăla şi pe cele ce au urmat.

Angèlica păstra amintiri multe, vii, din acea primă vară la Vilassar. Din multe motive.

Îşi amintea băile în mare, o mare noutate pentru cei doi fraţi. Eugeni mergea la plajă într-un costum de baie în dunguliţe dintr-o singură piesă, cu pantalon scurt şi mânecile tot scurte. Angèlica făcea baie în costum marinăresc, cu 304

fustiţă şi pantalonaşi pe dedesubt. Costume incomode, dar ei, atunci, nu-şi dădeau seama. Aproape totdeauna, la plajă îi însoţea Matilde. Îi supraveghea, mai ales pe Eugeni, care se delecta făcând-o să alerge dintr-o parte într-alta, până cădea sufocată sub uniforma de slujnică.

La Vilassar, mama ei se plictisea. De moarte. Plictiseala o apăsa ca plumbul. Fără prietenele din Barcelona, fără ieşiri, vizite la modistă şi tot ce la oraş îi umplea viaţa, doamna Parés nu ştia ce să facă toată ziua într-un loc care nu-i plăcea, unde nu cunoştea pe nimeni, cu cei doi copii alergând toată ziua prin casă, năucind-o.

Proasta dispoziţie, permanentă, ajungea la paroxism, sâmbăta, când Modest, mândru peste poate, venea la Vilassar, bucuros să-şi petreacă nişte zile cu familia, în casa care pentru el însemna triumful total, împlinirea visurilor lui ambiţioase. Atunci erau ţipete, uşi trântite. Fiindcă Valèria trebuia să-şi facă soţul să plătească într-un fel exilul la care o condamnase. Şi bietul om nu ştia ce să» >

facă să evite atâtea umilinţe.

Până când, într-o zi, la sfârşit de iulie, când era ziua de naştere a Valèriei, lui Modest i-a venit ideea de a-i dărui un pian.

— De mult nu mai cânţi, i-a zis. Şi-n felul ăsta o să te distrezi.

Ea l-a privit cu dispreţ, trăgând din ţigară.

— Am putea încerca să găsim pe cineva care dă ore de pian, ar profita şi fata să înveţe.

Valèria era pesemne atât de plictisită, că, până la urmă, a cedat. El a căutat şi a găsit. Un tinerel atrăgător, cu aer romantic: slăbuţ, cu cearcăne sub ochi, păr negru pieptănat în spate, ochi mari, negri, mâini cu degete lungi, fine. De pianist.

Odată cu lecţiile de pian, Valèria s-a îmbunat. Şi în casa de vară toţi au putut să respire mai liniştiţi. Angèlica îşi amintea bine cum, dincolo de arpegiile de rigoare, pe sub uşa salonului în care puseseră pianul se auzeau deseori râsete şi crâmpeie de discuţii. Şi câte un geamăt.

Îşi amintea şi că, ei, profesorul nu i-a dat nici măcar o lecţie. Niciodată.

La sfârşitul lui august, Valèria începea să se împace cu ideea vacanţei la Vilassar. Atunci au apărut însă Anton Huguet şi băiatul lui.

Angèlica nu uitase niciodată ziua când i-a văzut prima oară. Era o după-masă fierbinte de vară. Ferestrele de la salon erau închise, soarele pătrundea mai îmblânzit. Valèria era în salon, întinsă pe canapea, aţipise, iar cei doi copii se jucau în linişte, căci ştiau ce-i aşteaptă dacă fac

zgomot şi o trezesc. Atunci a venit Modest cu omul ăla zdrenţăros şi cu un băieţel, fiul lui, şchiop.

Valèria s-a ridicat nemulţumită şi i-a aruncat bărbatului ei o privire cruntă, de gheaţă. Era felul ei de a cere explicaţii. El însă nu i-a dat niciuna. Doar i l-a prezentat ca pe-un vechi prieten din tinereţe şi i-a comunicat că se duc în birou, că au de vorbit. L-a prins după umeri pe băiatul de vârsta lui Eugeni şi le-a zis copiilor:

— Băieţelul ăsta este Anselm. Hai, duceţi-vă şi jucaţi-vă puţin, cât stau eu de vorbă cu tatăl lui.

Eugeni a rămas cu privirea plină de dispreţ pe băiat:

— Dar e şchiop!

Valèriei îi venea să zâmbească. O amuzau ieşirile lui Eugeni. Dar zâmbetul i s-a şters când Modest a venit la fiul lui şi i-a tras o scatoalcă de i-a pierit cheful să mai comenteze.

Valèria şi Eugeni n-au uitat niciodată acel afront. Niciunul din ei nu l-a putut înghiţi pe Anselm, „şchiopul –, cum îi ziceau totdeauna, de parcă n-ar fi avut nume. Şi ura a crescut cu anii, pe măsură ce Anselm era tot mai prezent în casa lor, iar Modest îl ocrotea tot mai mult. Valèria nu a înţeles niciodată de ce îi plătea soţul ei şcoala băieţelului ăla şi de ce, ani mai târziu, îl luase să lucreze la firmă. Sigur, bănuia că are motive serioase s-o facă. Dar ea era un om dintr-aceia care evită să privească problemele în faţă, căci cred că, în felul ăsta, dacă le ignoră, dispar.

Din ziua pălmuirii, Eugeni n-a mai avut ochi pentru Anselm. Îl detesta, nu pierdea nicio ocazie să i-o arate. Dar Angèlica a ştiut din clipa când l-a cunoscut că o să fie prieteni. Anselm avea un păr plin de bucle de culoarea ciocolatei şi ochi zâmbitori, simpatici, mai deschişi la culoare decât părul. Se vedea de departe că-i băiat bun, isteţ, inimos. Ce conta că avea un picior mai scurt? A văzut imediat: Anselm şi ea vor fi buni prieteni.

Şi au fost, totdeauna.

3

Ţipătul câtorva pescăruşi a trezit-o pe Angèlica din reverie. Soarele se ascunsese după nişte nori, i se făcuse frig. S-a ridicat să facă drumul înapoi. Nu greşise refugiindu-se la Vilassar, aici totul era mai limpede, mai uşor.

Dar ce avea de făcut mai departe? Matilde avea dreptate. Casa nu se deschidea până vara. Era rece, camerele îşi dormeau somnul de iarnă înfăşurate în cearşafuri albe. Fusese nevoită să apeleze la familia care avea grijă tot anul de casă ca să-şi poată folosi camera şi să poată avea ceva cald de mâncare. Ar fi ciudat să rămână acolo, singură, mai multe zile. Lăsând la o parte ce tărăboi ar face ai ei la vestea escapadei. Trebuia să ia o decizie. Una pentru viitor.

Se gândea la toate astea şi blestema mai mult ca oricând conflictul care însângera lumea. De n-ar fi fost războiul, acum ar fi fost momentul ideal să plece să studieze afară. Departe. La Paris. Sau la Grasse, unde, se spunea, mergeau să se formeze toţi viitorii mari parfumieri. Bineînţeles, dacă ar fi putut să-şi convingă tatăl s-o lase.

Dar era război.

Unde se putea duce? Trebuia să plece un timp de acasă, să respire…

Şi, atunci, i-a venit ideea.

Deja se vedea casa. A luat-o la fugă. A intrat ca o vijelie, a urcat sărind treptele din două în două până la mica bibliotecă dinspre grădină. A smuls cearşafurile de pe mobile şi a scotocit până a dat de hârtia pentru scrisori. A scos husa de pe bătrâna Underwood, a fixat hârtia pe car. Şi-a găsit cum a putut un locşor în adormitul birou şi s-a pus pe scris.

Vilassar de Mar, 27 martie 1943

Dragă Cristina.

M-a luat prin surprindere şi m-a bucurat scrisoarea ta în care-mi spuneai că o să fii mamă. Când mă gândesc! încă nu mă pot obişnui cu ideea. Mi se pare ciudat că

prietena mea cea mai bună s-a îndrăgostit de băiatul acela atât de atrăgător şi cu un nume de familie atât de lung şi important, s-a căsătorit şi s-a dus la Madrid cu proaspătul ei soţ. Şi că o să fii mamă… Ah, Cristina, parcă ieri mergeam la călugăriţe!

Distanţa ne face să uităm multe lucruri, iubită Cristina. Eu nu vreau să te uit, nici să nu împărtăşesc cu tine aceste momente emoţionante din viaţa ta. De aceea am hotărât să accept invitaţia pe care mi-ai făcut-o în diverse ocazii să vin la Madrid să te vizitez înainte de a se naşte copilul, că pe urmă n-o să mai ai timp pentru prietenele vechi.

Crezi că soţul tău, cu familia lui atât de influentă, mi-ar putea găsi ceva de lucru? Pentru câteva luni. Nu ştiu… Să îngrijesc un copil. Sau într-un birou elegant…

Îmi vine să râd doar imaginându-mi ce figură ai să faci, scumpă prietenă. Daraiâncredere în mine. Am nevoie de o schimbare de aer.

Dacă crezi că pot veni la tine, dă-mi un telefon, cât de repede poţi. N-o fac eu fiindcă acum sunt la Vilassar. Dar mâine mă întorc la Barcelona.

Sper să fiu cu tine cât mai curând.

Te iubeşte a ta

Angèlica

EXISTĂ DUMNEZEU *Barcelona, aprilie 1943*

1

Modest Parés îşi trăia infernul lui personal. Încerca să nu se lase îngenuncheat de vitregie şi să poată rezolva problema care îl măcina. Trădarea fiului său îl copleşise. Nu putea nega. Până atunci îl considerase un tânăr aiurit. Un zănatec, pe care Valèria îl încurajase prea mult, iar el nu ştiuse să-i pună hăţuri. Dar nu era aşa. Sau nu doar aşa. Băiatul lui era amoral, fără scrupule şi fără suflet. Începea să se bucure că trebuie să-l îndepărteze de el. Deşi tremura la gândul cum o să îndure Valèria absenţa fiului adorat.

A profitat că seara aia erau invitaţi la cină la nişte

prieteni. Invocase o bruscă stare de rău ca să poată rămâne acasă. Îi spusese lui Eugeni că vrea să-l vadă, la opt fix, că trebuie să stea de vorbă cu el.

La opt fără un sfert, Modest Parés stătea în salon, pregătit pentru ce urma să facă, în mână cu plicul în care se găsea un bilet de avion cu destinaţia Elveţia.

Ştia ce o să-l întrebe fiul lui şi ştia şi ce o să-i răspundă:

— Pleci din casa asta. Şi pleci nu doar fiindcă nu meriţi să trăieşti în ea, nici să te numeşti fiul meu, ci şi fiindcă, dacă nu pleci, va trebui să văd cum eşti ucis.

Aşa o să-i vorbească; cu aceste cuvinte, repetate în minte de ore întregi. Cele mai triste cuvinte pe care poate o să le rostească vreodată. Cum de ajunseseră până aici? Nu-l considerase niciodată pe Eugeni prea inteligent, dar până acum nu-şi dăduse seama cât de imbecil putea fi. Stricase totul. Şi, cel mai grav, o să-i distrugă inima mamei lui.

Nu ştia cum o să-i spună toate astea Valèriei. Nu ştia.

Se freca la ochi în timp ce, încet, de parcă picioarele îi erau prea grele, se ridica din fotoliu şi se îndrepta spre fereastra pe care se vedea Rambla de Cataluñya. Primăvara încărca atmosfera cu o electricitate pe care apropierea nopţii o intensifica. Dar el nu observa. Nu se putea gândi decât că o să-şi trimită fiul în Elveţia cu un avion în care vor fi civili. Elveţia era o ţară neutră, dar ştia, călătoria nu era mai puţin periculoasă. Era posibil ca acel avion să nu ajungă niciodată în Elveţia. Dar, dacă rămânea la Barcelona, Eugeni era un om mort.

Ce putea face?

Se răsuci spre ceasul de deasupra şemineului. Mai erau zece minute până la opt.

2

Era opt fără un sfert când Eugeni Parés traversa strada Diputació, în drum spre casă. Păşea cu capul plecat, asediat de gânduri sumbre de când taică-său îi spusese că trebuie să stea de vorbă. Din înfăţişarea lui Modest Parés,

din glasul lui, tânărul îşi dăduse seama de gravitatea problemei. Dacă taică-său aflase de povestea cu caietul, dacă doar intuia, lucrurile s-ar complica şi mai mult. Şi cât de complicate erau deja! Alberto îşi îndeplinise partea lui din înţelegere, făcuse să cadă bănuielile pe Anselm. Apoi îi dăduse caietul şi el îl predase Americanului. Crezuse că e liber. Dar mirajul libertăţii durase prea puţin. Doar până l-a văzut din nou pe Soto cu caietul în mână.

Ce se întâmplase? Americanul nu mai luase legătura cu el şi asta îl ţinea într-o stare de perpetuă nelinişte. Mergea privind în toate părţile, cu senzaţia că dintr-o clipă în alta 310

oamenii ăluia o să se arunce pe el să-l stâlcească în bătaie. De fapt, simţea o inexplicabilă dorinţă ca toată povestea să explodeze. Să se afle adevărul. Ca taică-său să intre în joc. S-a gândit chiar să-i mărturisească totul. În realitate, în sufletul lui, Eugeni striga din toate puterile lui să-l scoată cineva din fundătura în care fusese prins. Îşi dorea ca, din nou, ca întotdeauna, Modest Parés să intervină şi să-i spele rufele murdare.

S-a oprit în mijlocul Ramblei să-şi aprindă o ţigară. Era încă devreme. Privea nervos în jur, fumând cu poftă, de parcă aia ar fi fost ultima lui ţigară. S-a liniştit puţin văzând că strada era liniştită, solitară. A suflat fumul, zicându-şi că de prea multă vreme ducea frica pe umeri. De prea multă vreme i se strângea stomacul de atâta nesiguranţă. Era conştient că tot ce i se întâmpla era din vina lui, că slăbiciunea îl făcuse să-şi piardă liniştea de-o viaţă. Intuia că de data asta nici taică-său nu-l mai poate scoate din încurcătură.

A aruncat chiştocul, a traversat şi s-a îndreptat spre poarta casei lui, fără să observe că impresionantul Ford de Luxe Coupé bordo al Americanului, pe care-l văzuse de atâtea ori, se apropia din dreapta lui. N-a observat fiindcă n-a avut timp. Înainte ca maşina să ajungă în dreptul lui, o detunătură venită din mijlocul Ramblei i-a secerat lui Eugeni Parés viaţa.

3

Mai erau cinci minute până la opt. Modest Parés rămăsese cu privirea pierdută în stradă. Deodată, parcă trezit din gândurile negre care i se învârteau în cap, îl zări pe Eugeni care, traversând Rambla, se îndrepta spre poartă. I se strângea inima de durere. Era fiul lui, avea să fie întotdeauna, deşi se purtase ca un inconştient. îl iubea, îşi pusese în el toate speranţele, toate planurile de viitor. Şi acum avea să-l piardă.

Poate pentru totdeauna.

N-a mai avut timp de alte gânduri. Zgomotul unei împuşcături i-a ajuns atenuat de grosimea geamurilor. Îngrozit, a văzut cum Eugeni cade la pământ, un trup dezarticulat, ca o păpuşă fără suflet. S-a răsucit şi a ieşit în goană din salon strigând incoerent, ca un nebun. Ajunsese aproape la uşă când i-a ieşit în cale, speriată, Matilde. Cât pe-aci s-o arunce la pământ. Pe scări a dat peste Rita, dar n-a văzut-o.

Modest Parés a ajuns lângă băiatul lui care zăcea la pământ, cu viaţa seceratăde o împuşcătură în tâmplă, o pată neagră care se zărea în părul blond, prin care se scurgea un firicel de sânge. Avea ochii deschişi, larg deschişi, pierduţi în uimirea morţii.

Rita a urcat încet-încet scara până la mezanin, străină de tumultul care începea în strada atât de pustie cu o clipă în urmă. Zâmbea la gândul că Dumnezeu există şi e bun şi-i face pe cei care comit păcate să le plătească.

4

Matilde rămăsese pironită în faţa uşii deschise, iară să ştie prea bine ce să facă. Simţea că s-a abătut peste ei ceva grav, prea grav. Ceva ce avea să împartă în două viaţa acelei familii.

Atunci a intrat Rita. Albă la faţă, absentă, ca o nălucă, îşi ţinea cuamândouă mâinile geanta, lipită de piept.

— Rita! Ce ai? Ce-ai păţit? Nu l-ai văzut pe domnul? A ieşit în stradă parcă fugărit de diavol!

Rita părea că n-o aude. I se zbăteau tâmplele, mâinile îi erau umede de sudoare. Îşi simţea capul greu, ca plin de ceaţă. I se părea că se află într-o altă lume, stranie, necunoscută. A urcat la etaj parcă târâtă de o forţă misterioasă, care o obliga să meargă în ciuda voinţei ei. Când a trecut pe lângă Matilde a rostit vorbele care i-au îngheţat menajerei inima:

— L-am omorât pe domnişorul Eugeni.

Matilde a înţeles atunci că realitatea poate depăşi cele mai negre aşteptări.

5

Teribilei seri i-a urmat o noapte de lacrimi şi bocete. Când a putut fi ridicat cadavrul, l-au dus la etaj şi l-au întins pe Eugeni Parés pe patul lui. Când s-a întors acasă în fugă, fiindcă mesajul trimis de soţul ei o făcuse să presimtă că s-a întâmplat o nenorocire, şi când şi-a găsit fiul mort, Valeria a înnebunit.

Modest Parés trecea din camera soţiei în a fiului, iară să reuşească să creadă ce se întâmplă.

N-a observat nimeni absenţa tinerei slujnice, a Ritei, pe care o încuiase Matilde la ea în cameră.

Era aproape două dimineaţa când, cu ochii roşii de-atâta plâns, Matilde a deschis uşa. Nădăjduia că nu e adevărat ce îi mărturisise Rita, că vorbise aşa năucită de crimă.

A găsit-o aşezată pe pat, cum o lăsase cu ore în urmă. Nici nu se mişcase. Îşi strângea la piept geanta, de teamă, parcă, să nu-i fie furată.

— Sărăcuţa de tine, a zis, aşezându-se lângă ea şi mângâindu-i părul cu blândeţe, spune, ce ai văzut?

Rita o privea cu nişte ochi care trezeau teamă, de nebună.

— Eu l-am omorât, Matilde. Eu am fost.

— Nu ştii ce vorbeşti. Eşti speriată.

Drept răspuns, Rita şi-a depărtat de piept geanta, a deschis-o şi a scos pistolul. Matilde a rămas cu ochii la ea, bulbucaţi de spaimă, şi şi-a pus mâinile la gură ca să

înăbuşe ţipătul care-i urca în gât.

— Nu… Nu e posibil…

— Mi-a făcut rău, Matilde. Mult rău. Eu nu voiam decât să-i curăţ rănile, dar nu m-a lăsat să ies din cameră şi…

Biata femeie se închina, în timp ce din ochii Ritei ţâşneau lacrimile, iar teribilul secret pe care-l ţinuse în ea începea să se transforme în cuvinte. Ieşea afară toată angoasa atâtor zile de tăcere şi atâtor ore de frământare singură în camera ei, rumegând răzbunarea.

— Nu voiam să îmi mai facă vreodată rău. Mi-era frică, Matilde, eram moartă de frică. Tu m-ai prevenit, dar eu n-am vrut să te-ascult. Am fost o proastă.

S-au îmbrăţişat, unindu-şi lacrimile şi suspinele. Rita rămăsese cu ochii pe revolverul din poală.

— Domnul şi-a lăsat sertarele de la birou deschise. De-acolo am luat pistolul, acum câteva zile. N-a observat, înţelegi? Vrei să-l vezi?

Matilde s-a dat înapoi, îngrozită.

— Nu e greu, vezi? M-am gândit că e mai uşor să ţintesc cu pistolul ăsta decât cu puşca cu care se ducea tata la vânătoare, la noi în sat. Câteodată mă lăsa să încerc şi eu. Îmi plăcea.

Amintirea o făcea să zâmbească şi-i aducea un pic de culoare pe chipul palid. Şi-a şters cu furie lacrimile.

— Am aşteptat în faţa casei până am văzut că domnişorul soseşte şi am ţintit spre capul lui, am ţinut strâns pistolul cu amândouă mâinile. Aşa.

Rita repetă gestul care în urmă cu nişte ore pusese capăt vieţii lui Eugeni Parés. Matilde nu putea să creadă ce auzea, ce vedea.

— Dumnezeule!

Fata lăsă pistolul pe pat şi mângâie obrajii plini de lacrimi ai femeii pe care o iubea ca pe o mamă.

— Nu plânge pentru mine, Matilde. Acum, vezi? n-o să mai poată să facă rău nimănui.

— Dar, fetiţa mea… Şi tu?

S-au privit una pe alta, cu spaimă în ochi. Rita nu se mai gândise la nimic, doar la răzbunare. Nu existase pentru *zape urmă*. Se baricadase în faţa oricărui alt sentiment, a raţiunii, 314

evitase să se gândească ce urmări o să aibă ceea ce avea de gând să facă. Pur şi simplu, cât îşi clocise răzbunarea, Rita nu mai fusese Rita.

— O să spun adevărul! decise, luând pistolul, să-l pună din nou în geantă.

Matilde i l-a smuls cu o mişcare bruscă şi s-a ridicat. I-a vorbit încet, foarte încet, foarte serios.

— Nu merită domnişorul să-ţi distrugi viaţa pentru… S-a corectat: Nu merita. Ascultă-mă…

— Matilde, trebuie să spun adevărul…

— Nu! Pistolul îl iau eu. Dacă, aşa cum zici, domnul n-a observat că lipseşte, şi dac-ar fi observat am fi ştiut, încă se mai pot aranja lucrurile. Când te-o întreba poliţia, spui că n-ai ieşit toată ziua din casă. Eu o să confirm.

— Dar domnul…

— Aici n-a văzut nimeni nimic, Rita. Ce spunem noi, tu şi cu mine, ăsta o să fie adevărul. Nu te-ai mişcat din casă. Ne-am înţeles?

Rita se uita la ea cu ochii mari. A dat încet din cap că da.

UN FLACON DE CHANEL *Barcelona, aprilie 1943*

1

Claudine îi telefonase după-amiaza aceea. Era la Barcelona. Puteau să-şi petreacă noaptea împreună.

El zâmbise, mulţumit. Se vor revedea. Trecuseră doar câteva săptămâni de la întâlnirea lor şi Claudine venea din nou la Barcelona. Pentru el. Doar ca să fie cu el. De data asta, promisiunea ei devenea realitate.

Îi zvâcneau tâmplele, anticipând emoţiile întâlnirii. Orele alea, de dinainte s-o vadă, erau tot atât de intense ca întâlnirea însăşi. Şi totuşi le umbrea un nor. Şi pe urmă? Ce puteau spera ei doi de la dragostea care revenea în vieţile lor după atâţia ani de absenţă?

Un zâmbet amar îi înflorea pe buze lui Pablo. Ştia că nu trebuie să pună întrebări. Nu putea spera nimic. Viaţa îi dăruise întoarcerea ei, da, dar viitorul? Nu. Nu trebuia să se gândească la viitor. Nu exista. Viaţa lui era făcută doar din prezent. Din prezentul pe punctul de a sosi, cu Claudine. Şi-a interzis să aprindă în inimă orice scânteie de speranţă.

La opt fix, un taxi a lăsat-o în faţa porţii casei lui. Pepita, portăreasa, a văzut-o coborând pe doamna atât de frumoasă, atât de elegantă, care mai venise o dată, nu demult. Avea impresia că-i o actriţă de cinema, una din cele cu nume atât de greu, că nu se putea pronunţa. Şi, dacă nu era, îi semăna ca o picătură de apă.

Doamna a intrat, şi-a plimbat privirea verde, senină, peste portăreasă, a salutat-o din cap. Pepita i-a răspuns la salut cu gura căscată, fără să-şi ia ochii de pe elegantul taior cu două rânduri de nasturi care-i marca talia fină, de pe fusta care-i ajungea până sub genunchi, de pe pălăria căzută în faţă, cu flori, cu o voaletă care-i ascundea ochii şi nici, desigur, de pe pantofii cu toc înalt şi de pe poşeta ţinută sub braţ.

Când Pablo i-a deschis, în ochii lui Claudine sclipea o expresie amuzată.

— În casa asta aveţi nu atât o portăreasă, cât un general care-şi supraveghează armata.

Pablo îşi înălţă ochii spre cer.

— Şi câte nu ştii!

— >

Râdeau. Le erau veseli ochii. Neliniştiri.

— De data asta, cât poţi rămâne? a întrebat-o.

— Toată noaptea.

Claudine şi-a scos pălăria şi şi-a lăsat libere pletele parfumate cu iasomie şi trandafiri. Iasomia şi trandafirii din Chanel N° 5.

Repetă:

— Toată noaptea.

2

Îl privea cum doarme lângă ea, cu faţa senină, trupul gol pe jumătate ascuns în cearşafuri. Îi observa uşoara mişcare a pieptului ridicându-se şi coborând în ritmul respiraţiei egale, liniştite. Şi se gândea.

Se gândea.

Se gândea la toţi anii de când se cunoscuseră, la zigzag» irite pe care viaţa îi obligase să le facă.

Îşi amintea.

Îşi amintea cum se întâlniseră la Paris, în casa Chanel. Săptămâna aceea de dragoste. Cum l-a părăsit fiindcă nu a avut puterea să se rupă de tot şi de toţi.

Era atât de tânără!

Regretase decizia aceea în fiecare zi a vieţii ei. Nu fiindcă ar fi fost nefericită, ci fiindcă nu era fericită. Trăise alături de un bărbat bun, pe care învăţase să-l respecte, dar de care nu fusese niciodată îndrăgostită. Devenise mama unei fetiţe superbe. Perioada aceea fusese o paranteză luminoasă. Obligaţiile de mamă o făcuseră să-şi uite frustrările. Dar copiii cresc şi, cu o fiică adolescentă, aterizase din nou în viaţa de confort şi lux, dar lipsită de emoţie. Nu era zi să nu-şi amintească de singurul bărbat pe care îl iubise cu adevărat. Îi vedea în minte chipul frumos, cu rebelul, neîmblânzitul, zuluf care se încăpăţâna să-i acopere ochii. Ochii tandri care se umpleau de lumină când o vedeau.

Avusese nevoie de mult timp să înveţe să-şi zăgăzuiască dorul. Ce luptă! Şi acum, după atâţia ani, reîncepea totul, îşi reluau povestea, dragostea, pasiunea. De parcă nu se întâmplase nimic. Fără să pună întrebări, recunoscători vieţii pentru această nouă şansă.

S-a întors cu spatele la el şi a privit spre fereastră. Se iveau zorii, cu lumina lor lividă, impură. Picături fine de ploaie băteau în geam.

„De parcă nimic nu se întâmplase!” îşi repetă. Şi câte se întâmplaseră! vorbiseră puţin despre ei de când se

regăsiseră. Dar destul ca să ştie că viaţa lui Pablo, în ciuda succeselor profesionale, nu fusese uşoară. Se schimbase. Poate începuse să se schimbe chiar în ziua în care ea îl părăsise, la Paris. Îi descoperea acum o nouă privire: mai tristă, mai neliniştită, zâmbetul, zâmbetul pe care ea nu-l uitase niciodată, nu-i mai lumina chipul atât de des.

Pablo îi spusese că s-a întors la Barcelona ca să o ia de la capăt. Avea nevoie să-şi reia drumul pe care i-l închisese războiul, i-a spus. Dar ea intuia că mai e ceva. Că sufletul îi 318

era sfâşiat de durere. De o durere la care ea nu era părtaşă, care nu mai era durerea amândurora.

Voise să creadă că nu s-a schimbat nimic, se dăruise dorinţei pe care o târâse după ea ani de zile, zgândărind răni vechi, încă deschise. Ce crezuse? Ce putea spera de la această relaţie? Ce-i putea dărui ea lui Pablo? Şi el ei? Era tot omul pasionat şi romantic din amintirile ei, dar n-o mai privea cu aceiaşi ochi. Pasiunea lui, era sigură, nu spre ea se îndrepta.

Claudine a simţit din plin lovitura înăuntrul ei, devastatoarea certitudine că-şi pierduse şansa. Timpul ei trecuse. Fusese unul fără întoarcere.

S-a ridicat în capul oaselor. Minutele se târau lent spre lumina zilei. Şi-a luat iară zgomot hainele şi a început să se îmbrace. Nici nu respira, parcă avea un căluş la gură. Şi totuşi era liniştită. Va face ce trebuie să facă.

Desculţă, se apropie de fereastra care începea să primească prima lumină a zilei. O lumină plumburie. Ploaia fină, dar insistentă, lovea încăpăţânată în geamuri şi desena pe ele arabescuri din apă. Le urmărea cu degetul. Vocea adormită a lui Pablo a făcut-o să tresară.

— Iarăşi pleci fără să-ţi iei rămas-bun? Fără să-mi spui la revedere?

Claudine se întoarse. Ochii de chihlimbar o priveau fix şi ea simţi că parcă înghiţise o piatră. Avea în stomac o mare greutate. Certitudinea că nefericirea ei nu va avea sfârşit.

— Iubitule… E cel mai bine.

— Pentru cine?

— Pentru tine. Pentru mine.

În ochii ei se citea un copleşitor sentiment de pierdere.

— Întâlnirea noastră a fost atât de surprinzătoare! Un vis. Am visat amândoi că vom recupera timpul pierdut. Că timpul o să ne îngăduie să ne întoarcem înapoi… Dar în zadar. Nu te poţi întoarce în timp. Au trecut atâţia ani! Nu putem opri timpul. Nu putem schimba ce s-a întâmplat.

Oftă, veni lângă el, îi mângâie chipul cu ochi buni, trişti.

— Să nu ne înşelăm. Ne-am face din nou rău. Asta n-a fost nimic altceva decât şansa de a închide uşa pe care o lăsasem deschisă. Da, viaţa ne-a dat şansa de a ne spune adio fără ranchiună.

Îşi muşcă buzele, parcă n-o lăsau să continue. Simţea că lacrimile îi împânzesc ochii, a făcut un efort să nu plângă. Nu lacrimi voia să-i lase ca ultimă amintire despre ea.

El nu s-a mişcat. Încerca să-şi stăpânească emoţiile confuze care îl invadau. S-a ridicat în capul oaselor, a întins spre ea braţele, a cuprins-o într-o îmbrăţişare largă.

Câteva minute niciunul n-a scos o vorbă, s-au lăsat mângâiaţi de îmbrăţişarea de despărţire pentru totdeauna.

În sfârşit, Claudine s-a desfăcut din braţele lui, s-a ridicat, şi-a cules mănuşile, pălăria, geanta. A făcut echilibristică să-şi ia şi pantofii şi să-i aşeze deasupra grămezii. Nu voia să mai întârzie. Dacă nu pleca imediat, dacă n-o făcea, cine ştie, poate n-o s-o poată face niciodată.

Şi-a pus un deget pe buze, i-a trimis un sărut uşor.

A ieşit.

3

A terminat de îmbrăcat în timp ce cobora treptele. Când a ajuns în hol, era încă desculţă, cu pantofii în mâini. Pepita spăla pe jos; se scula devreme, să n-o deranjeze

nimeni. Nu suporta să-i lase cineva urme pe podea. Privirea acră pe care i-o aruncă lui Claudine s-a făcut ţăndări când a văzut-o cu pantofii în mână, cu hainele mototolite şi strâmb puse. Ea i-a zâmbit şi, foarte demnă, şi-a pus pantofii. S-a ridicat pe tocuri şi a încercat să-şi recapete prestanţa atât de caracteristică ei. A reuşit fără prea mare dificultate.

A băgat mâna în geantă şi a scos un flacon de Chanel N° 5.1 l-a întins portăresei.

— E pentru dumneata, a zis în franceză.

Pepita o privea uluită. A deschis gura, dar nu i-a ieşit nicio vorbă. A luat delicata sticlă de parfum cu mâinile înroşite de-atâta spălat şi frecat şi a rămas cu ochii la doamna care părea o actriţă.

Claudine adăugă:

— Mie nu-mi mai trebuie.

Şi a plecat.

4

Pablo şi-a petrecut toată duminica aceea ploioasă închis în casă, cu gândul la despărţirea definitivă de Claudine şi la ce-i spusese. Piesele îşi ocupau, fiecare, locul, supunându-se parcă unui plan dinainte trasat. Şi totuşi cât de greu o să-i fie să uite uşoara atingere a mâinilor ei pe obraji, mângâierea părului ei pe faţă!

Dar avea dreptate; viaţa le dăduse şansa să-şi ia rămas-bun cu tandreţe, fără nicio ranchiună. Se închidea şi uşa iubirii care-i unise, şi el, deşi sigur că n-o s-o uite niciodată, se simţea împăcat. Într-un fel sau altul, crezuse întotdeauna că fără Claudine viitorul lui nu era posibil. Dar, ciudat, acum nu mai avea această senzaţie. Poate fiindcă legătura dintre ei se rupsese de multă vreme. Prea multă. Sau poate fiindcă în viaţa lui pătrunsese o aromă nouă, proaspătă, o aromă care-l umplea de pace şi-l făcea să se simtă din nou încrezător. Viu.

Aroma Angèlicâi.

S-a frecat la ochi şi a zâmbit încurcat. Cum de putea gândi astfel? Şansele ca acest lucru să se întâmple erau

mici, dacă nu nule. Îi despărţeau nişte ani, câţi, cincisprezece? şi trăiau în lumi diferite. Într-adevăr, se simţea bine lângă ea, farmecul fetei îl subjuga. Dar nu-şi putea permite să-şi facă iluzii şi, cu atât mai puţin, să-şi facă ea. De aceea dăduse înapoi după ce o sărutase în noaptea aceea sub ploaie. Da.

Angèlica îl captiva. Dar relaţia lor era imposibilă. Nu venise la Barcelona să-şi complice şi mai mult viaţa. De ce să se gândească?

Sunetul telefonului i-a întrerupt gândurile. Se uită la ceas. Era trecut de unsprezece noaptea. Cine putea să-l sune la ora aia?

A ridicat receptorul, la capătul firului era vocea lui Marţi Rovira.

A înlemnit.

SUFLETUL UNUI PARFUM

Barcelona, *aprilie 1943*

1

Barcelona era un oraş provincial. Se afla totul. Era imposibil de ascuns, de muşamalizat, de tăinuit un asemenea lucru. Vestea a început să se întindă pretutindeni, ca praful de puşcă aprins. Fiul lui Modest Parés, stăpânul companiei Perfumes Donna, fusese asasinat în faţa casei lui. Nu existaseră martori, iar taică-său, care a avut nefericirea să privească scena din casă, nu-şi putuse da seama de unde a venit împuşcătura care secerase viaţa fiului său.

În biserică, în sâmbăta aceea ploioasă de aprilie nu era loc să arunci un ac. Era prezentă întreaga familie Casanoves: unchi, veri, rude îndepărtate ale Valèriei Parés, dintre cei care nu pierdeau nicio înmormântare.

Nu lipseau personalul firmei, şi nici lunga listă de relaţii ale lui Modest Parés: cei care îi datorau vreun serviciu, cei care se ţineau de el ca să intre în legătură cu o firmă în ascensiune, cei care aşteptau, răbdători, să-şi încaseze facturile neachitate.

Era bine reprezentată noua burghezie barceloneză,

cea lipită de noul regim. Nu lipsea niciuna dintre prietenele mamei defunctului.

Erau mulţi tineri, prieteni de-ai lui.

Erau servitorii: guvernanta, bucătăreasa, o tinerică, şoferul.

Erau curioşi. Mulţi curioşi.

Şi un tată sfâşiat de durere, însoţit de tânăra lui fiică îmbrăcată în negru din cap până în picioare, cu chipul acoperit de un voal.

Nu era însă Valèria Casanoves. Asistenţa comenta că o ţin sedată, că biata femeie n-o să-şi revină după nenorocire.

Doar cei mai apropiaţi au însoţit mortul la cimitir. Familia şi câţiva prieteni aşteptau sosirea sicriului în faţa cavoului familiei Casanoves. Monumental, aşezat pe un soclu masiv, se înălţa spre cer printr-un obelisc încoronat de o sculptură feminină. îl construise bunicul Valèriei şi, din 1924, aici fuseseră depuşi toţi morţii familiei. Valèria ştia că acolo îi va fi locul de odihnă, dar nu şi-ar fi putut închipui niciodată că tânărul frumos, plin de viaţă, lumina ochilor ei, o să fie mai grăbit decât ea să-l ocupe.

Şi Pablo îl însoţise pe Eugeni la cimitir, dar rămânea într-un discret plan secund. Ici-colo, prindea din zbor comentarii făcute în şoaptă, încercând să explice lucruri inexplicabile. Întrebările treceau din gură-n gură. Dar răspunsuri nu avea nimeni.

Cum aflase de moartea tânărului, se gândise să ia legătura cu Parés şi, mai ales, cu Angèlica. Dar ştia din experienţă prin ce se trece în asemenea situaţii. El nu era prieten de familie, nu era printre intimii lor şi i s-a părut mai potrivit să respecte durerea primelor ceasuri şi să aştepte ziua înmormântării ca să transmită condoleanţe familiei, deşi dorea din tot sufletul s-o vadă pe Angèlica şi să îi spună cât de mult regreta pierderea suferită. Poate că Eugeni nu fusese un model de virtute şi înţelepciune, dar nimeni nu merită o asemenea moarte. O moarte care-i răpise şansa de a îndrepta lucrurile, de a-şi schimba viaţa.

A văzut-o pe Angèlica de departe, în picioare în faţa cavoului, mai micuţă ca niciodată, cufundată în durerea copleşitoare, ţinându-şi de braţ tatăl. Simţea cum îi bate inima din ce în ce mai tare, dureros. Amintirea altor morţi îi venea în minte, îl înghiţea. Dar nu doar amintirile erau cauza acelei săgetări. Angèlica, cu fragilitatea şi tristeţea ei, îl reda umbrelor şi-l făcea să se simtă străbătut de-un fior pornit din străfundul sufletului.

Ce mult îi lipsise zâmbetul ei curat! Tandreţea ochilor ei care îl priveau întotdeauna cu uimire. Clinchetul de clopoţei al râsului ei care umplea de muzică laboratorul.

Cât de dor îi era de ea! De Angèlica aceea care veşnic avea ceva de spus, care râdea din orice, care se entuziasma şi se bucura. Cea care sub ploaia unei nopţi de iarnă îl sărutase timid.

Angèlica.

Refugiul cald al unei nopţi ploioase.

Parfumul noii lui vieţi.

Pablo a închis ochii ca să poată simţi mai bine aroma acelui parfum.

2

Locuinţa familiei Parés se transformase într-un mausoleu. Suspinele se strecurau prin crăpăturile de la ferestrele care rămâneau închise toată ziua ca să împiedice trecerea noii lumini în care primăvara îmbrăca oraşul.

Pe Modest Parés îl ţinea în viaţă speranţa de a o vedea pe Valèria ieşită din starea de prostraţie în care se afundase. Când efectul sedativelor se estompa, strigătele şi bocetele urcau pe pereţi şi alergau prin toate încăperile casei îngrozindu-i pe cei care trăiau în ea. De parcă doar ea avea dreptul la durere. De parcă moartea lui Eugeni doar pe ea o lovise. Nu voia să vadă pe nimeni. Nu suporta cuvintele de mângâiere, nu-i voia lângă ea pe Modest sau pe Angèlica. Se întreba neîncetat de ce, dintre toţi, moartea îl smulsese pe fiul ei.

Când dormea, graţie medicamentelor pe care i le administrau, Modest nu se mişca de lângă ea. Îi vorbea în şoaptă, ca să n-o trezească, şi-i spunea tot ce nu-i putea spune când era trează. Îi mărturisea vina care îl rodea. Cum de putuse să-şi lase fiul s-o apuce pe drumuri atât de întortocheate?

De ce nu-l supraveghease îndeaproape în loc să-l certe? Remuşcările îl ţineau captiv, îl imobilizau. Din nou umbrele îi umpleau lumea. Şi el ştia prea bine cum e să trăieşti la bunul-plac al umbrelor.

Când Valèria se trezea din letargie, Modest trebuia să iasă din cameră, căci soţia nu-i suporta prezenţa. Abătut, îi lăsa locul Matildei, care venea cu o tavă de mâncare, încercând s-o hrănească puţin. Atunci începeau ţipetele, zgomotul vaselor sparte aruncate de Valèria pe podea, jalea Matildei care ieşea învinovăţindu-se în şoaptă că nu ştiuse opri, când încă mai era timp, ce urzea în inima ei Rita.

Iar Rita privea totul de departe, încercând să-şi descopere o căinţă care să-i dea un pic de pace. Dar n-o afla. Nu se putea căi.

Printre atâtea lacrimi, atâta revărsare de durere, atâtea sentimente de vinovăţie, Angèlica umbla toată ziua prin casă ca un suflet rătăcit, furişându-se pe vârfuri, să nu tulbure liniştea, de parcă nu voia să se facă simţită.

Avea senzaţia că intră într-o altă realitate, total străină de viaţa ei de până atunci. Parcă trăia într-un coşmar. Un coşmar în care, ceas după ceas, zi după zi, trăsăturile fratelui ei se estompau. Observa cum, implacabil, chipul lui Eugeni, vocea lui, amintirea a ceea ce trăiseră împreună, chiar şi a ceea ce îi despărţise începeau să se şteargă din memoria ei. Şi se întreba ce anume făcea ca viaţa să se schimbe atât de brusc, transformând totul, înlăturând, dintr-o suflare, iluziile, proiectele, înlocuind zâmbetele cu lacrimi.

Moartea lui Eugeni îi dăduse o lecţie dură. Pe care ar fi preferat să nu o primească niciodată. Fatalitatea poate

lovi în orice clipă, pe neanunţate, şi, când vine, ne lasă cu mâinile goale.

Renunţase la ideea plecării un timp la Madrid, căci se simţea necesară în casa îndoliată. Ştia că tatăl ei are nevoie de ea. Când luau prânzul sau cina împreună, când îşi ţineau unul altuia companie, se simţea puternică. Îi vorbea cu blândeţe, înghiţindu-şi lacrimile. Şi, când nu mai rămâneau cuvinte de spus, nici mângâieri de oferit, lua mâna mare şi puternică a tatălui său într-ale ei. Şi, închizând ochii, se vedea pe ea copil plimbându-se pe Rambla agăţată de mâna aceea. Era atât de mare strada, că îi era frică să nu se piardă. Căci ea fusese întotdeauna un copil sperios şi timid, spre deosebire de Eugeni, pentru care parcă toată lumea era a lui. Bietul Eugeni! Şi, deseori, tata, ca să scape de aglomeraţia de pe Rambla de care ea se temea atât, o lua pe Portaferissa şi atunci plimbarea era mai plăcută.

Când rămânea singură, Angèlica plângea. Doar plângea. Era nostalgia după viaţa ei de până atunci şi convingerea că are în faţă un viitor lipsit de speranţă. Umbla prin casă ca un suflet rătăcit. Cum făceau toţi. Cum făcea Modest Parés, bărbatul atât de puternic, de hotărât, acum incapabil să părăsească refugiul celor patru pereţi şi să dea ochi cu lumea.

În săptămânile de după moartea lui Eugeni a existat o singură veste bună, cel puţin pentru ea. O mică rază de lumină într-o mare de tenebre: Anselm ieşise din închisoare.

3

Nu primeau vizite. Respectau riguros doliul. Parés ceruse chiar deconectarea telefonului. Dar, într-o zi, s-au auzit bătăi în uşă şi Angèlica – lua micul dejun singură în penumbra sufrageriei în care draperiile nu se ridicau niciodată – a auzit paşii târşâiţi ai Matildei, care se ducea să deschidă. Se auzeau voci pe coridor. Deodată, uşa sufrageriei s-a deschis şi şi-a făcut apariţia Anselm Huguet.

— Anselm! strigă, ridicându-se dintr-o săritură şi alergând să-l îmbrăţişeze cu atâta înflăcărare, încât el se clătină.

Au rămas un timp îmbrăţişaţi, sub privirea înlăcrimată a Matildei, care, când nu plângea de ceva, plângea de altceva.

Zilele acelea totul era numai lacrimi şi suspine. Suspina şi Angèlica, iar Anselm se străduia să-şi ţină în frâu lacrimile.

Când s-au desprins din lunga îmbrăţişare, fata a rămas cu ochii ţintă la el. Avea urme de lovituri pe faţă, câteva răni, doi dinţi lipsă. Dar nu asta era cel mai rău. Ochii, ochii care străluceau totdeauna de optimism, erau înneguraţi. Acoperiţi de un văl de tristeţe. De disperare. De ranchiună. Privirea lui nu mai era aceeaşi. Şi nu zâmbea.

Angèlica se cutremură. Anselm părea alt om. Îşi recăpătase libertatea, şi asta însemna mult, dar fata înţelegea că o parte din el rămăsese în sinistra închisoare. O parte din forţele, din iluziile, din permanenta lui bucurie.

— Ce ţi-au făcut? şopti, în sfârşit, şi nu se referea nici la lovituri, nici la răni, nici la dinţi.

Cu un gest vag, Anselm încercă să glumească, să diminueze importanţa înfăţişării lui:

— Nimic care să nu aibă leac, Angèlica. Iar la picior e din fabricaţie.

L-a îmbrăţişat din nou. Strâns. L-a pus să stea pe scaun, a insistat să bea o cafea şi să mănânce cu ea.

— Când ţi-au dat drumul?

— Acum două zile. Au venit în celulă, eu mă temeam de ce e mai rău, zise, cu privirea şi mai întunecată. Dar mi-au spus să plec, că sunt liber.

Angèlica îşi puse o mână peste a lui. Înainte să plece, să-i lase singuri, Matilde i-a adus o ceaşcă de cafea, dar el nu s-a atins de ea. Nici de mâncare.

— Ştiam că papă o să răscolească şi cer, şi pământ ca să te elibereze, zise ea, convinsă.

Anselm i-a aruncat o privire de gheaţă. A zis, cu o voce amară ca fierea:

— Ar trebui să răscolească multe ceruri şi multe pământuri ca să i se ierte tot răul pe care l-a făcut, Angèlica.

Fata a deschis gura, a închis-o, incapabilă să scoată o vorbă. Cuvintele lui Anselm i se înfipseseră în inimă. Ca un pumnal. Şi-a retras mâna, de parcă a băiatului frigea. În sfârşit, a reuşit să îngaime:

— Ce vrei să spui, Anselm?

El nu şi-a îndepărtat privirea de-a ei. Îşi mutase pe genunchi mâinile, încrucişate.

— Tata a venit să mă vadă o dată. O singură dată. O singură dată i-au dat voie. Mi-a povestit totul. M-am gândit mult dacă să-ţi spun sau nu. Şi am ajuns la concluzia că meriţi să ştii adevărul. Meriţi să ştii că tatăl tău a ucis un om, l-a jefuit şi a lăsat ca vina să cadă asupra tatălui meu. Meriţi să ştii că şi-a construit averea pe bani pătaţi de sânge.

Angèlica sărise de pe scaun. Se uita la el cu ochi mari. Nu înţelegea de ce venise să-i facă acest rău, să-i spună asemenea minciuni. Nu sufereau destul toţi din casă? îşi pierduse minţile în închisoare?

— Dar… Ce spui? Eşti nebun?

Îi întoarse spatele. Tremura de indignare. Când l-a privit din nou, ochii îi străluceau de lacrimi.

— Tata a făcut tot ce-a putut să nu vă lipsească nimic. Ţie şi tatălui tău. Te-a ţinut la şcoală. Ţi-a dat slujbă. Te-a scos din închisoare…

Anselm dădea afirmativ din cap.

— Câte rufe murdare avea de spălat, te gândeşti?

— Minţi! strigă ea, gata să se arunce asupra lui.

— Întreabă-l pe el, Angèlica, dacă mint. Întreabă-l!

— Afară! Afară din casa mea!

— Trebuia să ştii, Angèlica. Tu eşti un om bun. Prea bun. Trebuia să ştii cine este Modest Parés.

Băiatul dispăru şi Angèlica se lăsă să cadă în scaun.

Îşi acoperi faţa cu mâinile. Tremurând, izbucni într-un plâns nervos.

Scârţâitul uşii care se deschidea încet a făcut-o să-şi ridice capul. Tatăl ei stătea în prag. Tăcut, cu chipul întunecat, cu privirea pierdută.

— Ai auzit tot, aşa-i?

7 >

Bărbatul n-a zis nimic. Nu i s-a clintit niciun muşchi.

Angèlica se ridică şi se duse spre el. Stăteau unul în faţa celuilalt într-o tăcere atât de densă, că se putea tăia cu cuţitul.

Înfăţişarea tatălui ei, privirea lui vinovată, o îngrozeau.

— Zi-mi că e o minciună, papă! Zi-mi!

Nu i-a zis.

N-a zis nimic.

Privea în gol.

Umbrele.

Angèlica a luat-o la fugă pe lângă el, împinsă de-o greaţă care-i urca până în gât ameninţând s-o înăbuşe.

În acea după-amiază şi-a făcut din nou bagajul, hotărâtă să plece la Madrid. Să nu i se usuce sufletul. Asta nu mai era casa ei. Tatăl îi era un necunoscut. Mama, o străină.

Trebuia să mai fie undeva puţin aer curat, să poată respira.

S-a dus să-şi ia rămas-bun de la Matilde.

— Domnişoară, n-ar trebui să faci asta. Tatăl dumitale are nevoie să-i fii alături.

— Nu, Matilde, crede-mă. Tatăl meu nu are nevoie de nimeni, răspunse şi, rostind cuvântul *tată*, îşi simţi buzele amare.

Femeia îşi ştergea ochii cu poala şorţului.

— Nu plânge, Matilde! Nu plânge! O să fiu bine. O să mă întorc curând. O să vezi…

S-au îmbrăţişat. Matilde o privi plecând. Nu putea să facă nimic ca s-o reţină. Presimţise. Presimţise că o mare

nenorocire avea să se abată asupra acestei case. Dar n-ar fi crezut niciodată că asupra atâtor oameni. Rita, care-şi făcuse viaţa praf pentru totdeauna. Eugeni, mort în plină tinereţe. Bieţii domni, care n-o să mai fie niciodată ce-au fost. Şi acum fetiţa ei pleca pe furiş de acasă, parcă avea ceva ruşinos de ascuns. Ea, cea mai bună dintre toţi.

S-a închinat, a murmurat o rugăciune. Apoi, vorbind singură, s-a topit în umbrele lugubre din casă.

Angèlica a ieşit în stradă cu valiza în mână. Era o după-amiază de duminică, parcă primăvara îşi făcuse apariţia ca să o primească, bucuroasă. Zilele se măreau. Ploile din ultimele săptămâni începeau să se retragă. Pe crengi, platanii îşi arătau mugurii minusculi, de un verde strălucitor. Tenebrele în care trăise acasă se împrăştiau în faţa ochilor ei.

Îmbrăcată într-un *tailleur* primăvăratic de culoarea mierii, cu jachetă şi fusta până la genunchi, a tras adânc în piept aerul parfumat. Ştia că, plecând, nu lasă în urmă durerea, suferinţa. Dar nici nu voia să se scufunde în ea. La Madrid, departe de atmosfera stătută de acasă, de secretele dezvăluite, care îi străpungeau inima, va încerca să gândească limpede şi să hotărască încotro o apucă în viitor.

Nu-l anunţase pe Sebas să o ducă la gară. O să ia un taxi. S-a uitat la ceasul de mână, să vadă cât timp mai are. Mai mult decât suficient. Chiar să-şi permită o vizită rapidă la laborator. Simţea nevoia să-şi ia rămas-bun. Îi lipsise munca de acolo. Erau săptămâni de când întâmplările o îndepărtaseră de locul unde fusese atât de fericită. Parcă trecuseră luni. Ani. Ce repede se petrecuse totul! Se îndrăgostise de Pablo, i se păruse că şi el simte la fel. Dar, rapid, fusese adusă cu picioarele pe pământ. Ea nu însemna nimic pentru parfumier. Era doar o puştoaică. O fetişcană cu gărgăuni în cap. El îşi recâştigase marea iubire. Nu-i putea reproşa. N-o păcălise niciodată.

Pe urmă a dispărut caietul, l-au băgat pe Anselm la închisoare şi, în sfârşit, ca o încununare a întâmplărilor

care veneau peste ea şi peste familia ei cu forţa unui destin tragic, moartea fratelui său. Şi dezvăluirile lui Anselm despre trecutul tatălui ei, confirmate de el prin tăcerea vinovată.

Cine era tatăl ei? Pe cine iubise şi admirase întreaga viaţă?

A făcut un efort să-şi ţină lacrimile. Nu. Nu voia să mai plângă. Acum era timpul deciziilor. A luat-o spre laborator cu capul sus. Decisă.

La Perfumes Donna, paznicul i-a deschis cu o înclinare a capului. A lăsat valiza în grija lui, în vestibul, şi a urcat la laboratoare. Voia să le mai vadă o dată înainte de plecare.

În coridorul de la etajul doi, un firicel de lumină ieşea pe sub uşa închisă de la laboratorul lui Pablo. Ciudat, era duminică după-masa, cine o fi lucrând? Dar pentru parfumier nu era ceva neobişnuit, o mai făcuse la sfârşit de săptămână sau noaptea. Pasiunea pentru munca lui nu avea orare.

Apropierea de Pablo o paraliza, i se înmuiau picioarele. Era tentată să se răsucească pe călcâie şi să iasă, convinsă că încă nu era în stare să-l vadă. Să-i vorbească.

„De ce?” şi-a zis imediat. Ce o împiedica să-l revadă şi să-şi ia rămas-bun? Ei doi nu aveau nimic să-şi ierte. El o învăţase atâtea! îi dăduse încredere în calităţile ei. Îi dezvăluise lumea magică a laboratorului. O sărutase cum n-o sărutase nimeni, niciodată. Dar de ce se înşela singură? Ce o înspăimânta cu adevărat, ce nu-şi putea scoate din cap era că el îşi dăruise iubirea femeii cu părul roşu, fantasmei care se încăpăţâna să bântuie fără ruşine prin viaţa lui Pablo, fără zgomot, strălucitoare, eterică în lumina de lună a rochiei de seară care o făcea să pară o zeiţă.

A dat din cap, ruşinată de gândurile ei. S-a îndreptat şi a luat-o spre laborator. A deschis uşa cu mâna tremurândă.

Până să-l vadă, i-a simţit mirosul. Aroma! A închis ochii, concentrându-se asupra parfumului, lăsându-l să-i intre în piele prin fiecare por.

Auzind paşi, Pablo se întoarse.

— Angèlica, tu eşti! a zis surprins, tutuind-o pentru prima oară de când se cunoşteau.

Ea rămăsese în loc, privindu-l. Cuvintele pe care poate se gândise să i le spună se topiseră în aroma lui, care începea să se amestece cu alte miresme din laborator: trandafiri, lemn, cedru… Un şuvoi!

— Am încercat să-ţi vorbesc, Angèlica. Am sunat acasă, te-am căutat… Parcă te înghiţise pământul. Nici la cimitir n-am putut să m-apropii să-ţi spun…

Tăcu. Fata îl privea în tăcere, încurcată. Făcu un gest din cap, pe care el n-a ştiut cum să-l interpreteze. Ce mult îl durea văzând-o aşa, absentă, pierdută, împovărată de durere.

Se apropie de ea şi o luă de mână.

— Vino! zise şi o conduse la masa de lucru. Îţi aminteşti de parfumul pe care ţi l-am arătat?

A confirmat dând din cap.

— Parfumul iară suflet?

El zâmbea, în timp ce extrăgea cu pipeta câteva picături din lichidul auriu din flacon. I-a pus una pe dosul mâinii.

Angèlica o mirosi. Şi un univers olfactiv nou, neaşteptat, senzual, echilibrat şi în acelaşi timp îndrăzneţ, îi explodă în nări şi-i luă în stăpânire simţurile cu o viteză alarmantă. Se simţea cuprinsă de o imensă euforie, de neoprit.

Şi-a îndepărtat mâna de la nas, cu ochii aţintiţi asupra lui. Chipul i se schimbase. Îi străluceau din nou ochii, plini de uimire, de admiraţie. Buzele i se deschideau într-un zâmbet care lui Pablo îi amintea zâmbetul Angèlicâi fericite.

O privea întrebător, nerăbdător, aşteptându-i cuvintele.

— Simt încă mirosul picant de coriandru, dar… s-a schimbat. E mai dulce! Şi nu ştiu… Un miros floral, dar…

— Cum l-ai defini? Ce-ţi sugerează mirosul ăsta? insistă Pablo.

Angèlica îşi duse din nou mâna la nas. Închise ochii, să se concentreze.

— E o notă fugară… Dar există şi emoţionează.

Pablo veni şi mai aproape de fată. Îi luă mâna pe care pusese picătura de parfum.

— E mirosul fugar al unei crenguţe de angelică după ploaie. Simplu şi, în acelaşi timp, sublim, ca amintirea cea mai dragă. Mirosul unei nopţi reci, cu ploaie, mirosul umezelii eterice, amestecată cu căldura pielii tale. Contrastul între a nu avea nimic şi a avea totul.

Angèlica rămăsese cu ochii în ochii lui, un torent de emoţii i se revărsa în piept. Respira greu. Nu avea cuvinte. O senzaţie de căldură, plăcută, i se împrăştia în tot corpul.

— Sufletul parfumului tu erai, Angèlica. Tu eşti. îl aveam în faţa ochilor şi nu-l vedeam.

Ochii ei străluceau, plini de lacrimi.

— Te iubesc. Rămâi cu mine, lângă mine. Am nevoie de tine ca să trăiesc, să creez. Ca să fiu cine vreau să fiu, zise el cuprinzându-i umerii şi îmbrăţişând-o. Îi vorbea cu o voce suavă, la fel de suavă ca bătaia de aripă a unei păsărele.

Angèlicâi i se părea că lumea din jurul ei se destramă, încerca să înghită nodul ce-i urca pe gât. Dar nu putea să înghită nimic. Gura îi era uscată, limba – de carton.

— Rămâi cu mine, Angèlica. Vom face împreună parfumul ăsta şi altele, multe. Nu pentru tatăl tău, pentru nimeni. O să îl facem pentru noi, ne facem propria firmă, această Barcelonă adormită trebuie să se trezească. Şi, când o să se încheie războiul, vom străbate lumea, să arătăm tuturor de ce suntem în stare, tu şi cu mine, împreună. Şi, dacă n-o să putem, dacă nu putem să facem nimic din toate astea, mi-e de ajuns să te am alături. Căci

singurul parfum pentru care merită să respir până la moarte eşti tu.

A mângâiat-o cu blândeţe pe obraji. S-au sărutat îndelung, apoi ea şi-a rezemat capul de pieptul lui şi a închis ochii inspirându-i aroma, întâmpinând, cu respiraţia-i caldă, un viitor pe care cu puţin timp în urmă îl crezuse pierdut pe vecie.

În timp ce-i mângâia părul mătăsos, Pablo se gândea că venise la Barcelona ca să descopere cine era Pablo Soto. Încă nu ştia. Poate n-o să ştie niciodată. Dar se împăcase cu trecutul orfanului smuls de-acasă şi schiţase un viitor. Un viitor pe care voia să-l trăiască alături de Angèlica.

— Apropo! exclamă desprinzându-se de fată şi privind-o în ochi şăgalnic. Ştii cum se cheamă parfumul ăsta?

Ea înălţă capul şi-l fixă cu privirea aceea zglobie de care lui îi fusese atât de dor. A schiţat un zâmbet jucăuş.

— Fireşte, iubirea mea, se cheamă Angèlica sub ploaie.

LANSAREA

Barcelona, *aprilie 1948*

1

Angèlica se aranja în faţa oglinzii de la măsuţa de toaletă. Prin uşa deschisă pătrundea rumoarea din camera vecină, chiotele voioase ale lui Pablito şi vocile Matildei şi mătuşii Anne, prinse într-o discuţie imposibilă, fiecare pe limba ei. I se părea curios cât de bine se înţelegeau cele două femei, prin priviri, gesturi, prin dragostea pe careamândouă o purtau copilului. Fiului lui Pablo şi al Angèlicâi.

Anne Guerin era de o lună la Barcelona. Nu putuse veni la nunta lor, în urmă cu cinci ani, nici la naşterea copilului, acum trei ani, căci Alphonse, bărbatul ei, era grav bolnav; nu se mişcase de lângă el până o părăsise şi plecase să-şi întâlnească fiul, pe Clément, pe care Alphonse, în ultimele zile de viaţă, îl striga întruna.

Acum Anne nu mai avea nicio scuză să nu vină.

îmbătrânea şi, cum îi scria deseori lui Pablo, nu voia să plece de pe lumea asta fără să vadă locul unde se odihnea Marie, sora niciodată uitată. Mai mult, după ce pierduse evenimentele atât de fericite din viaţa lui Pablo şi a Angèlicâi, nu-l mai putea pierde pe cel de acum, demn de sărbătorit: Perfumes Donna îşi lansa noul parfum. De aceea o lăsase la salonul de ceai pe Arlette, oricum aproape totul cădea în grija ei, îşi luase rămas-bun de la nepot, Léo, şi pornise spre Barcelona, bucuroasă să îl revadă pe cel care-i fusese ca un fiu şi să cunoască familia pe care o întemeiase.

Angèlica zâmbea. Din chicotelile şi râsetele care veneau din sufragerie deducea că micuţul câştiga lupta cu cele două femei care se dădeau peste cap să-l facă să-şi ia gustarea de după-masă, în mijlocul unei discuţii despre bunătăţile bucătăriei franceze şi ale celei catalane.

Încercă să se concentreze asupra creionului pentru conturul de ochi. Era o treabă delicată şi trebuia făcută ca lumea, căci în seara asta voia să fie mai frumoasă ca oricând. Pablo avea să vină curând. Se dusese să verifice ultimele detalii ale lansării noului parfum. Era mai emoţionat decât în ziua căsătoriei. Gândul ăsta o făcu să zâmbească. I-a tremurat mâna şi a stricat linia. A observat dezastrul în oglindă.

— Bun, de la capăt, Angèlica, îşi zise. Ştia că, dacă te străduieşti, în viaţa asta poţi obţine tot ce-ţi propui. Chiar şi ceva atât de dificil ca o dungă uniformă la ochi.

2

Pablo mergea cu paşi repezi spre casă, după ce se încredinţase că totul era pus la punct în salonul Gran Via din hotelul Ritz, care urma să găzduiască prezentarea noului său parfum. Salonul de peste două sute de metri pătraţi, în care încăpeau două sute de invitaţi, cu elegante draperii aurii, mari candelabre cu lacrimi din cristal, covor cu un design de secol XIX. Un rafinament demn de saloanele de la Versailles. Fusese golit de mese şi de scaune, doar pe laturi erau aşezate mesele pe care urmau

să se servească gustările. În fiind, între două coloane de granit roz şi în faţa oglinzii care multiplica la infinit spaţiul, se afla un podium care ascundea, sub o catifea verde, marele secret al nopţii.

Pablo verificase toate detaliile, nu plecase până nu fusese sigur că totul era pus la punct pentru primirea invitaţilor. Marţi şi Anselm nu aveau să se mişte din sală până la ceremonie, în caz că ar fi apărut ceva neprevăzut. În plus, Anselm, ajutat de Marta, soţia lui, trebuia să aranjeze florile tocmai sosite de la tatăl lui, de la Vilassar, care umpleau de culoare şi parfum atmosfera. La piciorul fiecărei coloane aşezase două spectaculoase buchete de trandafiri albi. Lui Pablo îi înflori pe buze un zâmbet imaginându-şi ce figură va face Angèlica când o să vadă aranjamentele florale.

Îşi băgă mâna în buzunarul sacoului şi pipăi scrisoarea, ardea de nerăbdare să i-o arate soţiei lui.

Încă îi sunau ciudat aceste cuvinte: soţia lui. Şi erau cinci ani de când se căsătoriseră. El, care ajunsese să creadă că dragostea şi fericirea sunt graniţe de neatins, îşi împărţea de cinci ani viaţa cu Angèlica, soţie, colegă, asociată, prietenă, confidentă şi mama copilului care le umplea viaţa de bucurie.

Începuturile nu fuseseră uşoare. Angèlica rupsese legăturile cu familia şi-şi începuseră noua viaţă fără un ban. Nu aveau rezerve şi, deşi Modest Parés făcuse încercări să se apropie de fata lui şi să-i ajute, ea refuzase. Inima nu-i era încă pregătită să ierte.

Aveau însă în mâini un parfum minunat: Angélique Sous la Pluie.

Războiul ucigaş nu se sfârşise încă. Nu erau vremuri bune pentru lumea parfumeriei. Nici pentru Spania de după propriul război. Totuşi, interdicţia importului de produse cosmetice, în vigoare de la sfârşitul războiului, favoriza apariţia de noi firme catalane de parfumerie şi apogeul unora dintre cele existente. Visul lui Pablo şi al Angèlicâi era să aibă propria firmă şi să-şi creeze propriile

parfumuri; erau conştienţi că era unul îndepărtat. Până atunci, dacă voiau să trăiască din parfumuri, trebuiau să ofere Angélique Sous la Pluie celui mai bun ofertant. Doar vânzându-l unei companii puternice puteau merge înainte.

S-au descurcat destul de bine. Pablo Soto era un nume, se bucura încă de faima creaţiilor lui din Franţa. Iar noul parfum era excelent. Dana, firma de parfumuri creată la Barcelona în 1932 de un fost director la Myrurgia[45], se stabilise, la începutul războiului civil, în Franţa şi, când aceasta a fost ocupată de nemţi, s-a mutat în Statele Unite. Dispunea încă de o bună reţea de vânzări în Europa şi începea să se afirme în toată lumea. Unul dintre cei mai mari parfumieri francezi, Jean Caries, crease parfumuri pentru Dana. Aşa că Pablo Soto a decis să le ofere lor noul lui parfum. Şi l-au acceptat.

Anul 1945 sosea încărcat de evenimente. Angélique Sous la Pluie începea să devină cunoscut pe plan internaţional. Se producea la fabrica deţinută de Dana la Granollers, dar se distribuia cu succes în jumătate de lume, mai ales pe piaţa americană. Familia o ducea din ce în ce mai bine şi amândoi se gândeau să renunţe la apartamentul închiriat de Pablo, să-şi cumpere unul mai mare, unde să-şi poată creşte copiii pe care şi-i doreau.

Chiar atunci Valèriei, mama Angèlicâi, i s-a descoperit ceea ce oamenii din popor numesc „o boală urâtă” şi a părăsit această lume după nişte luni, din fericire puţine, de suferinţă. Iar Angèlica a început să calce din nou în casa care fusese a ei. Copilul pe care îl purta în pântece o apropia din nou de părinţi. După moartea Valèriei, Modest, care de la moartea lui Eugeni nu mai fusese niciodată el însuşi, s-a cufundat şi mai mult în durere. Mişcată, Angèlica a stat lângă el să-i şteargă lacrimile. Îl iertase. Sau poate nu. Poate doar ajunsese la concluzia că un copil nu are dreptul să-şi judece tatăl.

---

45 Firmă de parfumerie, fondată la Barcelona în 1916. Funcționează și astăzi. Numele trimite la doi termeni greceşti: myron „esență, parfum “ și urgia, derivat de la ergon „muncă, produs".

Modest Parés a aşteptat să i se nască nepotul, singura lui bucurie după atâta timp, ca să pună în practică ideea care îi stăruia de mult în cap. A trecut casa şi firma pe numele fetei lui şi s-a dus să trăiască în locul unde văzuse lumina zilei, la >

Vilassar, în căsuţa cu mozaic colorat în care familia petrecuse atâtea veri.

Întoarcerea la obârşii.

Acum erau trei ani de când trăia la Vilassar, liniştit. Venea * >

din când în când la Barcelona, să-şi vadă nepotul. Nu atât de des cât i-ar fi plăcut Angèlicâi. De cele mai multe ori, trebuia să-i ducă ea băiatul la Vilassar. Căci Modest era ocupat, îl ajuta pe Anton Huguet să-şi îngrijească garoafele. Iar când n-aveau de lucru, cei doi făceau lungi plimbări pe lângă mare, vorbind câte puţin despre toate, certându-se uneori, fiindcă, în adânc, erau diferiţi unul de altul ca ziua de noapte.

Nu vorbeau niciodată despre trecut.

3

Primul lucru pe care l-a făcut Pablo când a intrat în casă a fost să se ducă să-şi sărute băiatul şi pe Anne.

— Tot aşa, mătuşică? încă nu te-ai îmbrăcat?

Anne zâmbi şi, ca totdeauna când o făcea, parcă i se revărsa pe chip lumina dimineţilor din Provence.

— O să mă-mbrac când Pablito îşi termină masa. Dacă nu-i cânt ceva, nu-şi bea laptele. Băiatul tău e un hoţoman.

— Dar e deja târziu şi…

Femeia făcu un gest din mână şi se întoarse la cel mic şi la paharul cu lapte greu de golit.

— Ce atâta grabă? Nu ştii că la vârsta mea îmi sunt de-ajuns cinci minute să mă aranjez? Şi-apoi, Matilde mi-a pregătit totul.

Cele două femei schimbau între ele priviri complice. Se plăcuseră una pe alta. Sigur, se ciondăneau toată ziua

pe fleacuri, dar cum o să-şi mai ducă dorul când Anne avea să se întoarcă în iubita ei Provence.

Învins de argumentele lui Anne, zâmbitor şi emoţionat, Pablo se duse în dormitorul lor, unde Angèlica era aproape gata.

A intrat ca o vijelie, dar a rămas pironit în uşă, cu mâna pe clanţă, când şi-a văzut soţia.

— Eşti superbă!

Angèlica se întoarse spre el toată îmbujorată, cum se întâmpla de câte ori bărbatul ei îi mărturisea admiraţia sau îi aducea elogii. Alergă spre el şi i se aruncă de gât. Ochii li s-au întâlnit într-un sărut de priviri uimite. Erau norocoşi, dragostea lor încă îi surprindea. Uneori, nu le venea să creadă. Fusese un dar atât de neaşteptat!

L-a sărutat, s-a desprins de el şi s-a rotit, să-i arate toaleta din toate părţile. Se hotărâse cu greu să aleagă una. Era o ocazie cu totul specială şi voia să arate splendid. Şi, după faţa lui, reuşise, cu compleul din două piese negre, fusta lalea petrecută cu cordon, bluza fără mâneci.

— Eşti impresionantă. Văd că n-o să pot să te pierd din ochi toată noaptea, exclamă Pablo, îmbrăţişând-o din nou.

Ea se desprinse.

— Fugi, că n-o să termin niciodată. Şi trebuie să te îmbraci şi tu.

Ascultător, Pablo se duse la dulap să-şi scoată hainele pentru acea seară. Angèlica şi-a pus pantofii negri cu tocuri înalte şi, peste cele două piese, un bolero asortat, cu decolteu pătrat, mânecă scurtă şi guler înalt. Când a terminat cu îmbrăcatul, s-a întors la oglindă şi a luat un flacon din noul parfum. Fusese tot timpul de faţă la creaţia lui, la sugestia ei notele de mijloc erau din liliac, o floare a cărei aromă o socotea peste poate de sugestivă. Era sigură că va fi un succes. Avea doar o mică îndoială:

— Chiar crezi că a fost bună ideea să nu dezvăluim nimănui numele parfumului, nici măcar presei?

— Am creat o aură de mister, ne avantajează, nu crezi? răspunse el, în timp ce-şi făcea nodul la cravată.

Angèlica a închis ochii să inspire conţinutul flaconului înainte de a se parfuma după ritualul consacrat. S-a apropiat de soţul ei, i-a căutat privirea.

— Dar tu nu de asta o faci…

— Nu. Ştii bine de ce o fac, răspunse el cu un glas blând, mângâietor, inhalând aroma noului parfum care Angèlicâi îi pătrundea în piele, iar pe el îl făcea să se simtă în Provence, de care îi era atât de dor.

Se îndreptau spre ieşire, când Pablo s-a oprit:

— Scrisoarea!

— Ce scrisoare?

S-a dus la sacoul cu care venise şi a scos din buzunar un plic. A luat-o de mână, a aşezat-o lângă el pe pat, i l-a arătat:

— Ernest Beaux? Ţi-a scris maestrul tău? a făcut ochii mari Angèlica, ochii ei atât de frumoşi.

— Da, el. O scrisoare minunată. E entuziasmat de mostrele trimise de noi. O citesc?

— Bineînţeles, zise ea, punându-şi mănuşile lungi, negre.

Cu voce emoţionată, Pablo Soto a început să citească:

— „Mon cher Pablo…”

4

A luat tramvaiul 20 la Marqués del Ducro şi a coborât la Passeig de Gràcia. A mers pe jos până la bulevardul José Antonio, cum se numea acum Gran Via[46], cu copilul în cârcă. Avea optsprezece luni, mergea deja, dar pe stradă nu voia cu niciun chip. Tot purtându-l aşa, în sus şi-n jos, îi amorţeau braţele.» >

Lăsase acasă totul în ordine şi cina pentru Miquel şi Cânta pregătită. Doar trebuia încălzită dacă ea avea să sosească târziu. Nu-i spusese soacrei unde pleacă. Nu i-ar

46 Gran Via de les Corts Catalanes, popular Gran Via, unul dintre cele mai mari bulevarde din Barcelona. După războiul civil, până în 1979, numele i-a fost schimbat în Avenida de José Antonio Primo de Rivera, ca omagiu adus fondatorului Falangei spaniole.

fi spus pentru nimic în lume. Fiindcă era greu de explicat. Cum să înţeleagă Cânta că se duce până în centrul Barcelonei doar ca să-i vadă intrând pe invitaţii la lansarea parfumului? Biata Cânta. Ea, care aproape nu ieşise din cartierul ei, Poble Sec. N-ar fi înţeles. Mai ales ştiind că va trebui să-l care pe Lluâset. Clar, acasă nu-l putea lăsa. Cu sănătatea ei şubredă, Cânta nu putea să aibă grijă de el. Ea se ocupa de toate: cumpărături, gătit, spălat, pus la punct totul până când sosea Miquel de la fabrică. Un ceas n-avea liber pe zi. Poate de aceea era atât de bucuroasă de escapada asta.

Nu-i părea rău că munceşte mult. Era învăţată de mică. Iar Miquel era băiat bun. O iubea. De-aia, când a cerut-o de nevastă, n-a stat pe gânduri, deşi ştia că va trebui să-i îngrijească mama. S-au căsătorit şi s-au mutat în micuţul apartament din Poble Sec. După puţin timp s-a născut Lluâset, o minunăţie de copil. Se putea cere mai mult de la viaţă? Poate da. Evident. Erau oameni care aveau mult mai mult. Erau bogaţi. Îndrăgostiţi. Fericiţi că sunt cine sunt. Dar ea era mulţumită cu mica ei fericire. Nici nu merita altceva.

Se anunţase la radio, aşa aflase. Pablo Soto şi soţia lui, Angèlica Parés, lansau seara aia la Ritz noul lor parfum, primul creat de când erau noii stăpâni de la Perfumes Donna. Era aşteptată toată crema societăţii barceloneze. Adică toţi cei care nu ştiau ce înseamnă lipsurile în perioada aceea atât de dură.

Când auzise ştirea, inima îi zvâcnise în piept. Să audă de Perfumes Donna, domnul Soto, domnişoara Angèlica însemna pentru ea parcă o întoarcere în trecut. Un trecut de care scăpase cum putuse. Dar dorinţa de a merge până acolo să vadă spectacolul creştea în ea ca o boală grea, până a înţe342

Ies că mai bine se duce şi scapă de gând, decât s-o roadă zile şi zile.

Şi acum era acolo, în faţa hotelului Ritz, privind alături de alţi curioşi cum soseau maşinile şi cum coborau

din ele doamne elegante, pline de bijuterii, bucuroase să-şi etaleze toaletele de vis.

Când a coborât domnişoara Angèlica, simţea că-i plesneşte inima în piept. Nu-şi închipuia c-o s-o impresioneze atâta s-o vadă după atât de multă vreme. Cât era de frumoasă! Cât de elegantă cu costumul negru lipit de trup! Domnişoara, şi acum îşi zicea că nu mai e domnişoara, ci doamna, mergea lângă soţul ei, parfumierul. Amândoi numai zâmbet. Arătau fericiţi. Se priveau ca doi îndrăgostiţi.

Îi venea să plângă. Ca băiatului ei care, obosit, începea să scâncească.

A mai stat un pic. Dar n-a mai văzut niciun chip cunoscut. Domnul Parés nu venise. Poate fiindcă firma nu mai era a lui.

Dacă ar fi trăit domnişorul Eugeni, totul ar fi ajuns în mâinile lui, gândi. Şi sărbătoarea de lansare ar fi fost altfel sau n-ar fi fost deloc. Dar nu mai trăia. îl omorâse ea. O făcuse nu doar pentru ea, dar ca să nu mai facă rău nimănui, Domnişorul Eugeni era ca o vulpe sau ca o nevăstuică şi tatăl ei, în sat, zicea că astea trebuie înlăturate, că, de nu, distrug totul.

Făcuse ce trebuia şi nu se căia. Matilde o ajutase să nu se afle nimic. Pe urmă ieşiseră la iveală tot soiul de lucruri murdare despre el. Se spunea că pierduse la jocuri mulţi bani, că avea datorii mari. Că avea legături cu mafioţii. Se spunea că unul din ăştia, unul mare, făcuse crima. Dar n-au arestat pe nimeni. Şi, încet-încet, lumea a început să-l uite pe Eugeni Parés. Ca ea, care se învăţase să nu se mai gândească.

Începea să se întunece, acum băiatul plângea în gura mare.

Rita s-a răsucit pe călcâie şi a pornit spre casă.

Ritz strălucea ca un far în mijlocul bulevardului. Valeţi fugind dintr-o parte în alta, maşini, oameni puşi la patru ace, totul arăta că are loc ceva important.

Agenţi de bursă, politicieni, oameni de afaceri

îmbrăcaţi sobru, cu pardesie, unii chiar cu paltoane, ca să se apere de umezeala primăverii, coborau din maşini impozante la braţ cu respectabilele lor soţii, urmaţi de tinere, entuziaste, fiice în mătăsuri, musoline, moaruri, satinuri în toate tonurile posibile. Nu lipsea nicio vedetă, nici artiştii de rând, cei care nu pierdeau niciun eveniment monden.

Toţi, iară excepţie, erau atraşi de misterul noului parfum ce urma a fi prezentat, al cărui nume încă nu fusese dezvăluit. Dar nu era un secret pentru nimeni că principala ţintă a tuturor era să vadă de aproape perechea despre care se vorbea în toate cercurile: familia Soto. Căci parfumierul cu păr argintat şi zâmbet fermecător, venit din Franţa, şi tânăra care moştenise Perfumes Donna după tragica moarte a fratelui său şi după retragerea tatălui din lumea afacerilor formau un cuplu care nu trecea neobservat într-o Barcelonă ce-şi revenea încet-încet din întuneric şi lâncezeală.

Pablo şi Angèlica nu şi-au dezamăgit în acea noapte invitaţii. Atenţi la toate detaliile, s-au mişcat cu eleganţă şi farmec prin salonul cu draperii aurii, care-i purta pe cei care păşiseră în el, chiar dacă doar pentru câteva ore, într-o altă lume.

Chelneri în negru, cu şorţuri albe lungi, se îngrijeau să nu rămână niciodată goale cupele invitaţilor. Tartinele dispăreau treptat de pe tăvi, volumul conversaţiilor creştea, ameninţând să acopere sunetele orchestrei care înveselea seara. Angèlica şi Pablo, el mereu la braţ cu Anne Guerin, o doamnă cu păr alb şi privire senină, îmbrăcată în negru, se plimbau printre invitaţi, deloc zgârciţi în cuvinte şi zâmbete. Totul mergea şnur şi se reflecta în privirile complice ale cuplului.

Şi a sosit momentul.

Orchestra s-a oprit, iar Pablo, de lângă podiumul pe care, după toate semnele, se ascundeau noul parfum şi misterele lui, a solicitat atenţia asistentei.

Flancat de Angèlica şi de mătuşa Anne. Când s-au

stins ultimele ecouri, s-a adresat invitărilor, cuprinzând întreaga sală cu privirea lui cordială.

— Doamnelor, domnilor, în primul rând doresc să vă mulţumesc pentru că aţi avut amabilitatea de a vă afla astăzi aici. Nu vreau să ţin un discurs pompos. Dumneavoastră aţi venit să aflaţi ce se ascunde sub această pânză verde. Nu vreau să abuzez de răbdarea dumneavoastră.

Râsete timide, discrete s-au împrăştiat prin sală.

— Spre a vă prezenta noul nostru parfum – acum privirea îi zbura spre Angèlica – în puţine şi clare cuvinte, doar ca să faceţi cunoştinţă cu el, vă voi spune că este un omagiu adus regiunii Provence, unde m-am format. Este un parfum floral dulce, ce se deschide cu un amestec de violetă şi note fructate. Cred că în notele inimii am reuşit un spectaculos *mélange* de flori, încheiat cu vanilie şi vetiver. Tuşi. Buzele îi schiţau un zâmbet încântător.

— Poate nu e firesc ca însuşi parfumierul să-şi califice parfumul drept spectaculos. Dar este, vă asigur!

Acum un hohot de râs a umplut sala.

— De fapt, noul parfum pe care îl prezentăm astăzi va ajunge să fie ceea ce noi am visat să fie când o să vi-l faceţi al dumneavoastră. Aşadar, înainte de a dărui tuturor doamnelor o sticluţă de parfum, mie nu-mi mai rămâne decât un secret de dezvăluit.

La un semn al lui Pablo, Anselm a dat la o parte catifeaua verde. Se ascundea sub ea o orgă de parfumuri în miniatură, plină de flacoane. Sus, prezidându-le, un flacon mai mare pe care se putea citi numele:

MARIE

Pablo se îndreptă spre Anne Guerin, a doua lui mamă, şi-i prinse mâinile într-ale lui. Cu ochii scânteindu-i, ea îşi îmbrăţişă nepotul. Un val de emoţie reţinută plutea prin sală, de parcă ar fi deschis cineva un flacon de parfum şi aroma de condimente puternice – piper, nucşoară – şi suavitatea mirosului de trandafiri ar fi copleşit inima şi ochii celor prezenţi.

Fără să se desprindă din îmbrăţişare, Pablo îi spuse lui Anne, suficient de tare încât cuvintele să-i fie auzite de toţi:

— Mirosul regiunii Provence este mirosul mamei mele, al surorii care nu te-a uitat niciodată şi pe care dumneata n-ai uitat-o niciodată.

Cu ochi strălucitori, adăugă:

— Mătuşă, te iubesc.

Angèlica privea mişcată scena. Fericită. Îşi zicea că Pablo Soto, soţul ei, este cu siguranţă unul dintre cei mai mari parfumieri din lume. Unul capabil să păstreze aroma celor pe care îi iubim pentru totdeauna.

Aroma care dăinuie în timp.

PARFUMURILE DIN ROMAN

Nuit Persane, Paul Poiret

NAS: Maurici Schaller

AN: 1911

CATEGORIE: oriental

NOTE: Nu a fost niciodată comercializat, de aceea formula lui a rămas necunoscută.

Chanel N° 5, Coco Chanel

NAS: Ernest Beaux an: 1921

CATEGORIE: aldehidă floral note:

Vârf: ylang-ylang, neroli, aldehide

Inimă: iasomie, trandafir, iris, lăcrămioară

Bază: santal, vetiver, mosc, vanilie, paciuli, lichen

Jicky, Guerlain

NAS: Aimé Guerlain an: 1889

CATEGORIE: citric note:

Vârf: lavandă, bergamotă, lămâie, mandarină

Inimă: iris, vetiver

Bază: paciuli, ambră, vanilie, mosc

L’Heure Bleue, Guerlain

NAS: Jacques Guerlain

AN: 1912

CATEGORIE: semioriental floral note:

Vârf: bergamota, anason, neroli, tarhon

Inimă: garoafa, iasomie, trandafir, neroli
Bază: iris, vanilie, santal, mosc
Shalimar, Guerlain
NAS: Jacques Guerlain an: 1925
categorie: oriental cu condimente note:
Vârf: mandarină, cedru, bergamotă, lămâie
Inimă: iris, paciuli, iasomie, vetiver, trandafir
Bază: piele, santal, mosc, opoponax, tămâie, boabe de tonka
L'Acqua della Regina
Parfumul creat de Pablo Soto după manuscrisul primit de la Coco Chanel, pe care în roman îl comercializează Guerlain, este inspirat de:
Acqua di Colonia Santa Maria Novella
Cunoscut şi ca Acqua della Regina, a fost creat în 1533 de călugării dominicani pentru regina Ecaterina de Medici. Are în compoziţie esenţe proaspete de bergamotă, citrice, flori albe şi condimente exotice.
Eau de Toilette Valèria
Prima apă de colonie produsă în laboratoarele lui Modest Parés ar avea acelaşi miros ca:
Apa de colonie 1916, produsă de Myrurgia
Din familia olfactivă citrică, cu note de rozmarin, roiniţă, bergamotă, lămâie. Este o colonie proaspătă, atât pentru bărbaţi, cât şi pentru femei. S-a lansat pe piaţă în 1982.
Air Pur (parfumul lui Pablo)
Parfumul folosit de Pablo Soto, atât de mult admirat de femei, este inspirat, ca aromă, din:
Fougère Royale, al Casei Houbigant
NAS: Rodrigo Flores-Roux (versiunea modernă)
AN: 1882. Relansat în 2010
categorie: *Fougère* note:
Vârf: uleiuri de citrice, lavandă şi ulei de muşeţel marocan
Inimă: rondeletia, muşcată şi condimente calde
Bază: ambră, muşchi, paciuli, boabe de tonka, salvie

Elle, Parfums Royal

Elle, parfumul creat de Pablo Soto pentru Parfums Royal, se bazează pe:

Le Dix, al Casei Balenciaga

NAS: Parfumieri de la Parfumeria Roure (Grasse)

an: 1947

CATEGORIE: floral note:

Vârf: bergamotă, piersică, lămâie, coriandru

Inimă: trandafir, iasomie, ylang-ylang, lăcrămioară

Bază: santal, vetiver, mosc, vanilie

Indien, Parfums Royal

Indien, parfumul creat de Pablo Soto pentru Parfums Royal, este inspirat de:

Une Nuit Etoilée au Bengale, Baccarat

NAS: Christine Nagel an: 1947

categorie: oriental floral note:

Vârf: bergamotă, trandafir

Inimă: santal, condimente din Ceylon, ghimbir, scorţişoară

Bază: ambră, vanilie

Angélique Sous la Pluie

Parfumul creat de Pablo Soto la Barcelona este inspirat de

Angéliques Sous la Pluie, Casa Frederic Malle

NAS: J.C. Ellena

AN: 2000

CATEGORIE: floral note:

Vârf: piper roz, bergamota, coriandru, ghimbir, mandarină, portocală

Inimă: angelică, frezie, iasomie, lăcrămioară, trandafir

Bază: ambră, cedru, mosc

Marie

Parfumul prezentat în 1948 la Perfumes Dana, condusă de Pablo

Soto şi Angèlica Parés, este inspirat de:

Soir de Paris, Casa Bourjois

NAS: Ernest Beaux (formulă modificată de Jacques Polge pentru Chanel)

an: 1929 (1992)

CATEGORIE: floral dulce note:

Vârf: violetă, note fructate

Inimă: trifoi, tei, liliac, trandafir, iasomie

Bază: vetiver, cedru, vanilie

La preţul de vânzare se adaugă 2%, reprezentând valoarea timbrului literar.